

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

TARİHİ ÇEVREDE SAYDAM EKLERİN KULLANICI ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yeşim KIRIMLIOĞLU

OCAK 2025

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

TARİHİ ÇEVREDE SAYDAM EKLERİN KULLANICI ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİ

Yeşim KIRIMLIOĞLU

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"YÜKSEK MİMAR"

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 27 / 12 / 2024

Tezin Savunma Tarihi : 24 / 01 / 2025

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Derya ELMALI ŞEN

Trabzon 2025

ÖNSÖZ

“Tarihi Çevrede Saydam Eklerin Kullanıcı Üzerindeki Etkileri” isimli bu tez Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Programı’nda hazırlanmıştır.

Bu çalışma, yaşamımın uzun bir yolculuğunun önemli bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Yüksek lisans tezim boyunca karşılaştığım zorluklar, edindiğim tecrübe ve bilgiler hayatım boyunca unutamayacağım değerli bir birikim olarak benimle kalacaktır.

Yüksek lisans eğitimimin ve tez çalışmamın her aşamasında bana yol gösteren, destek veren, değerli görüşleri ve emekleriyle tezin oluşumuna katkı sağlayan çok değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Derya ELMALI ŞEN’e en içten duygularıyla teşekkür ederim. Ayrıca çalışmamı inceleyen, yapıcı eleştiri ve görüşleriyle tezime büyük katkıları bulunan saygıdeğer jüri üyesi hocalarım Prof. Dr. Reyhan MİDİLLİ SARI ve Doç. Dr. Emriye KAZAZ’a teşekkürlerimi sunarım.

Anket çalışmasına katılarak değerli vakitlerini ayıran, tezin ilerlemesinde büyük katkıları olan değerli hocalarım, arkadaşlarım ve diğer tüm katılımcılara teşekkür ederim. Tez çalışması sürecinde bana moral kaynağı olan ve desteklerini benden esirgemeyen en yakın arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca her zaman yanımda olan, sevgisi ve fedakârlığıyla maddi manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen annem Yeter KIRIMLIOĞLU’na, anket çalışmamda büyük yardımları olan ablam Rengin ERSOY ve eşi Ünal ERSOY’a, hayatımıza yeni katılan, bana umut ve neşe veren dünya tatlısı biricik yeğenim Alp’ime ve tüm KIRIMLIOĞLU ailesine çok teşekkür ederim. Son olarak bu başarımı görmesini en çok istediğim ancak uzun zamandır bedenem yanımda olmasa da hayatımda var olduğu sürede sevgisini ve desteğini benden esirgemeyen ve hayatımın geri kalanında da kalbimde yaşatacağım canım babam Cengiz KIRIMLIOĞLU’na minnettarım.

Bu tez çalışmasının bundan sonraki çalışmalara katkı sağlamasını temenni ederim.

Yeşim KIRIMLIOĞLU

Trabzon 2025

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Tarihi Çevrede Saydam Eklerin Kullanıcı Üzerindeki Etkileri” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Prof. Dr. Derya ELMALI ŞEN’in sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 24/01/2025

Yeşim KIRIMLIOĞLU

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	XI
SEMBOLLER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XIII
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş ve Problemin Tanımı	1
1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	5
1.3. Çalışmanın Yöntemi	8
1.4. Tarihi Çevre Kavramı ve Önemi	8
1.5. Tarihi Çevrenin Sürekliliği.....	11
1.5.1. Tarihi Süreklilik	12
1.5.2. Kültürel Süreklilik.....	13
1.6. Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma	14
1.6.1. Eski- Yeni İlişkisi.....	15
1.6.2. Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımında Önemli İlkeler.....	22
1.6.3. Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarım Kriterleri.....	24
1.7. Tarihi Yapıya Getirilen Çağdaş Ek	32
1.7.1. Çağdaş Ek ile Tarihi Yapı Arasındaki Mekânsal İlişki	36
1.7.2. Tarihi Yapıya Çağdaş Ekte Uygulanan Tasarım Yaklaşımları.....	42
1.8. Tarihi Çevrede Saydamlık	50
1.8.1. Saydamlık Kavramı.....	51
1.8.2. Saydamlığın Mimarideki Gelişimi	52
1.8.3. Tarihi Yapılarda Çağdaş Eklerde Saydamlığın Kullanımı.....	56
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	61
2.1. Uzman Grupla Örnek Yapıların Belirlenmesi.....	61
2.2. Anket Formunun Oluşturulması.....	68

2.3. Katılımcıların Belirlenmesi	71
2.4. Anketin Uygulanması.....	72
2.5. Verilerin Analizi.....	72
3. BULGULAR VE İRDELEMELER.....	73
3.1. Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular ve İrdelemeler	73
3.2. Tarihi Yapıda Çağdaş Ekle İlgili Görüşlere İlişkin Bulgular ve İrdelemeler.....	75
3.3. Yapılarla İlgili Görüşlere İlişkin Bulgular ve İrdelemeler	85
3.4. Yapılarla İlgili Sıfat Çiftlerine İlişkin Bulgular ve İrdelemeler	93
3.5. Yapılarla İlgili Tasarım İlkelerine İlişkin Bulgular ve İrdelemeler	110
3.6. Yapılarla İlgili Tasarım Kriterlerine İlişkin Bulgular ve İrdelemeler	127
3.7. Yapıların Tasarım Yaklaşımlarına İlişkin Bulgular ve İrdelemeler.....	143
3.8. Yapılarla İlgili Sıfat Çiftleri, Tasarım İlkeleri, Tasarım Kriterleri ve Tasarım Yaklaşımları Arasındaki İlişkiye Yönelik İrdelemeler	146
4. SONUÇLAR.....	150
5. ÖNERİLER.....	158
6. KAYNAKLAR	160
7. EKLER.....	170
ÖZGEÇMİŞ	

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TARİHİ ÇEVREDE SAYDAM EKLERİN KULLANICI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Yeşim KIRIMLIOĞLU

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Derya ELMALI ŞEN
2025, 169 Sayfa, 40 Sayfa Ek

Mimari birikimin ifadesi olan tarihi çevreler, kimliği zedelenmeden çağının gerekliliklerine uygun şekilde korunmalıdır. Bu amaç doğrultusunda, çağdaş eklerin tasarımında sıklıkla başvurulanan bir araç olarak saydamlık, eski ve yeni arasında köprü kurarak hem tarihi yapının kimliğini korumasına hem de çağdaş ekin kendi kimliğini ortaya koymasına imkân tanır. Saydam bir ek yapı tasarımı söz konusu olduğunda, eski ve yeni arasındaki uyum kadar kullanıcıların da yapıyı benimsemesi önemlidir. Bu durumda mimarlar kadar yapıyı kullanacak olan kişilerin de düşünceleri önem kazanmaktadır. Çalışmanın amacı, tarihi çevrede saydam eklerin mevcut yapıyla olan uyumunu ya da zıtlığını tasarım ilkeleri, kriterleri ve yaklaşımları bağlamında irdelemek, farklı kullanıcı grubu üzerindeki etkilerini tespit etmektir. Bu doğrultuda Mimarlık ve Mimarlık Dışı kullanıcı gruplarına bir anket uygulanmıştır. Sonuçta, tarihi çevrede saydam eklerin etkisinin Mimarlık grubunda anket öncesi ve sonrasında genellikle olumlu olduğu; Mimarlık Dışı grubunda ise anket öncesi olumsuz iken sonrasında olumlu (mimarlığa göre çekimser) yöne değişim kaydettiği görülmektedir. Saydam ekler tarihi yapıya uygun bir şekilde tasarlandığı sürece zıt yaklaşımda bile olsa kullanıcı tarafından olumlu algılanabilmekte ve tercih edilebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarihi çevre, Çağdaş ek, Saydam ek, Kullanıcı algısı

SUMMARY

Master Thesis

THE EFFECTS OF TRANSPARENT ADDITIONS ON THE USER IN THE HISTORICAL ENVIRONMENT

Yeşim KIRIMLIOĞLU

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Architecture Graduate Program
Supervisor: Prof. Dr. Derya ELMALI ŞEN
2025, 169 Pages, 40 Pages Appendix

Historical environments, which are the expression of architectural accumulation, should be preserved in accordance with the requirements of its age without damaging its identity. Transparency, a tool used in the design of contemporary additions, by bridging the old and the new, allowing the historic building to preserve its identity and the contemporary addition to reveal its identity. In the design of a transparent addition, it is as important for the users to adopt the building as the harmony between the old and the new. The thoughts of the people who will use the building are as important as the architects. The aim of the study is to examine the harmony/contrast of transparent additions in the historical environment with the existing building through design principles, criteria and approaches, and to determine effects on two different user groups, Architecture and Non-Architecture. A questionnaire was applied to the users. As a result, it is seen that the effect of transparent additions in the historical environment is generally positive from the beginning to the end of the survey in the Architecture group; in the non-Architecture group, while it is negative at the beginning, it shifts to positive (abstention according to architecture) afterwards. As long as the transparent additions are designed in accordance with the historical structure, they can be perceived positively and preferred by the user, even if they have an opposite approach.

Key words: Historical environment, Contemporary addition, Transparent addition, User perception

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Tezin kuramsal alt yapısını oluşturan kavramsal şema (Yazar tarafından oluşturulmuştur).....	4
Şekil 2. Çalışma akış şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur)	7
Şekil 3. Bulunduğu kentin imajına katkıda bulunan tarihi yapılar (Yazar tarafından oluşturulmuştur)	11
Şekil 4. Louvre Cam Piramidi, Fransa (URL-8).....	17
Şekil 5. Canary Wharf, Londra (URL-9)-Mechelen Meydanı, Belçika (URL-10)-Pioneer Hall eki Güney Teksas Miras Müzesi, ABD (URL-11)	19
Şekil 6. Marsan Medya Kütüphanesi, Fransa (URL-12)- Evreux Tiyatro Binası, Fransa (URL-13).....	19
Şekil 7. Londra’da ofis yapısı (URL-14)- Asya Medeniyetler Müzesi, Singapur (URL-15)	20
Şekil 8. Tervuren Afrika Müzesi, Belçika (URL-17)	33
Şekil 9. Santa Eulàlia Şapeli, İspanya (URL-19).....	35
Şekil 10. Bulgaristan Ulusal Müze Kompleksi (URL-20).....	36
Şekil 11. James A. Michener Sanat Müzesi, ABD (URL-21)	37
Şekil 12. Moritzburg Müzesi Uzantısı, Almanya (URL-22)	38
Şekil 13. Maidstone Müzesi, İngiltere (URL-23)	38
Şekil 14. Buffalo AKG Sanat Müzesi, ABD (URL-24)	38
Şekil 15. Smithsonian Enstitüsü, ABD (URL-25).....	40
Şekil 16. Pozzuoli Katedrali, İtalya (URL-26)	40
Şekil 17. Manchester Kütüphane Yürüyüşü, İngiltere (URL-27).....	40
Şekil 18. Smythe Kütüphanesi, İngiltere (URL-28)	41
Şekil 19. Newcastle Müzesi, Avusturalya (URL-29)	41
Şekil 20. Sosyal Yardım Dairesi, Belçika (URL-30).....	41
Şekil 21. Tasarım yaklaşımları skalası (Erkartal ve Özüer, 2016)	47
Şekil 22. Eskişehir Odunpazarı evleri (URL-31)-Taklit yaklaşımıyla yeni evler (URL-32)	47
Şekil 23. 19. yy antreposuna (sağ) yeni ek (sol), İngiltere (URL-33)	48
Şekil 24. OLV Koleji, Belçika (URL-34).....	48
Şekil 25. Lasvit Genel Merkezi, Çek Cumhuriyeti (URL-35).....	49
Şekil 26. The Niemeyer Sphere, Almanya (URL-36).....	49
Şekil 27. İddis Norveç Baskı ve Konserve Müzesi, Norveç (URL-37).....	51

Şekil 28.	Barselona Drassanes Denizcilik Müzesi, İspanya (URL-39)	54
Şekil 29.	Spor Salonu ve Belediye Binası Meydanı, Fransa (URL-40)	55
Şekil 30.	Wythe Hotel, ABD (URL-41)	56
Şekil 31.	Bern Tarih Müzesi, İsviçre (URL-42)	58
Şekil 32.	Louviers Müzik Okulu, Fransa (URL-43)	59
Şekil 33.	Almanya’da tarihi okul binasına yeni saydam ek (URL-44).....	59
Şekil 34.	Palais des Beaux-Arts Lille ek binası, Fransa (URL-45)	59
Şekil 35.	Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi (URL-46).....	60
Şekil 36.	Katılımcıların mesleği	73
Şekil 37.	Katılımcıların yaşı	74
Şekil 38.	Katılımcıların cinsiyeti	74
Şekil 39.	Yapı görselleri öncesi yeni ekte “çağdaşlık/orijinallik” sorusuna verilen cevaplar.....	75
Şekil 40.	ÇE1 “çağdaşlık” tercihi kavram şeması	76
Şekil 41.	ÇE1 “orijinallik” tercihi kavram şeması.....	76
Şekil 42.	Yapı görselleri öncesi yeni ekte “saydamlığın kullanılması/kullanılmaması” sorusuna verilen cevaplar	79
Şekil 43.	ÇE2 “saydamlık kullanılmalı” tercihi kavram şeması.....	79
Şekil 44.	ÇE2 “saydamlık kullanılmamalı” tercihi kavram şeması.....	81
Şekil 45.	Yapı görselleri öncesi “saydamlığın yeni eki uyumlu/zıt yapması” sorusuna verilen cevaplar	82
Şekil 46.	ÇE3 “saydamlık uyumlu yapar” tercihi kavram şeması.....	82
Şekil 47.	ÇE3 “saydamlık zıtlık sağlar” tercihi kavram şeması	84
Şekil 48.	Dikkat çeken özelliklerdeki kavram şeması	87
Şekil 49.	Beğenilen özelliklerdeki kavram şeması	88
Şekil 50.	Değiştirilmek istenen özelliklerdeki kavram şeması	90

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Tarihi çevrede yeni yapı eylemi	21
Tablo 2. Tarihi çevrede yeni yapı tasarım kriterleri.....	30
Tablo 3. Çağdaş ek ile tarihi yapı ile arasındaki mekânsal ilişki.....	42
Tablo 4. Tarihi yapı ile çağdaş ek arasındaki tasarım yaklaşımları.....	45
Tablo 5. Seçilen 10 yapı.....	62
Tablo 6. Uyumlu ve zıt yaklaşımlı örnek yapı kimlik kartları.....	63
Tablo 7. Demografik bilgilere yönelik sorular.....	68
Tablo 8. Tarihi yapıda çağdaş eklere yönelik açık uçlu sorular.....	68
Tablo 9. Yapılara yönelik açık uçlu sorular.....	69
Tablo 10. Yapılarla ilgili sıfat çiftlerine yönelik sorular	69
Tablo 11. Yapılarla ilgili tasarım ilkelerine yönelik sorular	70
Tablo 12. Yapılarla ilgili tasarım kriterlerine yönelik sorular	71
Tablo 13. Yapıların tasarım yaklaşımlarına yönelik soru	71
Tablo 14. Anlamsal Farklılaşım ve Likert Ölçeklerinde derecelere karşılık değer aralıkları.....	73
Tablo 15. Yapı görselleri öncesi yeni ekte “çağdaşlığın” tercih edilme nedenleri (ÇE1).....	77
Tablo 16. Yapı görselleri öncesi yeni ekte “orijinalliğin” tercih edilme nedenleri (ÇE1).....	78
Tablo 17. Yapı görselleri öncesi yeni ekte “saydamlığın kullanılma” nedenleri (ÇE2).....	80
Tablo 18. Yapı görselleri öncesi yeni ekte “saydamlığın kullanılmama” nedenleri (ÇE2).....	81
Tablo 19. Yapı görselleri öncesi “saydamlığın yeni eki uyumlu yapma” nedenleri (ÇE3).....	83
Tablo 20. Yapı görselleri öncesi “saydamlığın yeni eki zıt yapma” nedenleri (ÇE3).....	84
Tablo 21. “Bu yapıyı gezip görmek ister misiniz?” (YY1) sorusuna verilen cevaplar.....	86
Tablo 22. Yapı 1 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)	94
Tablo 23. Yapı 2 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)	95
Tablo 24. Yapı 3 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)	97
Tablo 25. Yapı 4 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)	98

Tablo 26.	Yapı 5 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)	100
Tablo 27.	Yapı 6 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)	101
Tablo 28.	Yapı 7 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)	103
Tablo 29.	Yapı 8 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)	104
Tablo 30.	Yapı 9 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)	106
Tablo 31.	Yapı 10 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)	107
Tablo 32.	Sıfat çiftleri genel aritmetik ortalama grafiği	108
Tablo 33.	Yapı 1 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ).....	111
Tablo 34.	Yapı 2 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ).....	112
Tablo 35.	Yapı 3 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ).....	114
Tablo 36.	Yapı 4 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ).....	115
Tablo 37.	Yapı 5 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ).....	117
Tablo 38.	Yapı 6 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ).....	118
Tablo 39.	Yapı 7 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ).....	120
Tablo 40.	Yapı 8 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ).....	121
Tablo 41.	Yapı 9 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ).....	123
Tablo 42.	Yapı 10 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ).....	124
Tablo 43.	Tasarım ilkeleri genel aritmetik ortalama grafiği	125
Tablo 44.	Yapı 1 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK).....	128
Tablo 45.	Yapı 2 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK).....	129
Tablo 46.	Yapı 3 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK).....	131
Tablo 47.	Yapı 4 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK).....	132
Tablo 48.	Yapı 5 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK).....	134
Tablo 49.	Yapı 6 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK).....	135
Tablo 50.	Yapı 7 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK).....	137
Tablo 51.	Yapı 8 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK).....	138
Tablo 52.	Yapı 9 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK).....	140
Tablo 53.	Yapı 10 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK).....	141
Tablo 54.	Tasarım kriterleri genel aritmetik ortalama grafiği	142
Tablo 55.	Yapıların tasarım yaklaşımlarına verilen cevaplar (TY)	144
Tablo 56.	Tasarım yaklaşımları çoğunluk yüzde oranları grafiği.....	145
Tablo 57.	Genel değerlendirme tablosu	147

SEMBOLLER VE KISALTMALAR DİZİNİ

SPAB : The Society for the Protection of Ancient Buildings
ICOMOS : International Council on Monuments and Sites
TDK : Türk Dil Kurumu

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş ve Problemin Tanımı

İnsanların medeniyetler boyu yer edinme ve barınma gibi yaşamın temel gereksinimlerinin bir ürünü olarak ortaya çıkan mimarlık, süreç boyunca izler biriktirmiş ve biriktirmeye de devam etmektedir. Bu birikimi ifade eden tarihi çevreler bulunduğu dönemin bilgisini, değişimini, etkileşimini ve bunun gibi tüm değerlerini geleceğe taşıyan önemli alanlardır. Tarihi çevreler geçmiş ve gelecek arasında bir köprü oluşturur, insanlığa geçmişini tanıma ve öğrenme fırsatı verir. Bu nedenle de tarihi çevrelerin korunup kuşaklar boyu aktarılacak sürekliliğinin sağlanması önemli bir husustur.

Tarihi alanlar, kentlerin yaşadığı birtakım sosyokültürel, ekonomik, siyasi ve teknolojik gelişmelerden etkilenir ve bu değişim içinde yer alır. Kimisi ayakta kalabilmek adına bu değişime ayak uydurmaya çalışır kimisi de kendini koruyamaz ve yok olur gider. Kentler dışarıdan bakıldığında olduğu yerde duran, sabit ve cansız varlıklar olmayıp aksine insanlar gibi onlarla birlikte yaşayan canlı organizmalardır. Sürekli devinim ve değişim halinde olan kent gibi kentin hafıza mekânlarını oluşturan tarihi çevreler de bu değişimlerden etkilenmekte, yeni ihtiyaç ve istekler doğrultusunda yeni işlevler ve yapılaşma gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Tarihi çevreler artık günümüze geldiğinde geçmişin izlerini taşıyan kimliğini koruyabilmek ve aynı zamanda bugünün de bir parçası haline gelebilmek amacıyla ortaya çıkan ihtiyaçlara ve işlevlere cevap vermek zorundadır (Akbıyık, 2013). Bunun için tarihi dokulara birtakım müdahalelerde bulunmaktadır.

Tarihi dokulardaki yeni yapılaşmalar farklı boyutlarda farklı yaklaşımlarla gerçekleştirilmektedir. Çağdaş yaşama ayak uydurabilmek hem kendi mimari kimliğini koruyup hem de bulunduğu çağdaş dönemi yansıtabilmek günümüzün tasarım ve koruma anlayışının merkezinde yer alan güncel sorunlardır. Bu sorunlara en iyi şekilde cevap verebilme, güncelliğini ve sürekliliğini koruyabilme gibi özellikleriyle en çok tercih edilen yeni yapılaşma yöntemlerinden birisi de çağdaş ekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çağdaş ek yöntemi, yeni işlevler için gerekli olan mekân ihtiyaçlarına cevap vererek yapı içindeki mekânsal sürekliliği sağlarken kimi zaman da yapıyı fiziksel anlamda dış etkenlerden korur. Bunun yanı sıra kullanılan yöntem, teknik ve malzemelerle tarihi dokuya ve yapıya çağdaş bir anlayış katar. Böylece eski ve yeni birlikteliği sağlayarak mevcut tarihi dokuyla bütünlük

kurar ve tarihi yapıları çağdaş yaşamın içine dâhil ederek onun bir parçası haline getirir (Kayan, 2020).

Çağdaş ekler en basit şekilde mevcut yapıya yapılan ilave mekânlar olarak tanımlanabilir. Tarihi çevrelerde yapılan çağdaş ekler uluslararası yönetmeliklerde yer alan ve her tasarımcının kendi mimari bilgisi, deneyimi ve tarzına göre farklı tasarım anlayışlarıyla oluşturulmaktadır. Tasarım aşamasında önemli bir konu olan tarihi çevre içinde uyum ve bütünlüğü sağlamak tasarımcının temel amacı olduğu gibi her tasarımcıya göre değişkenlik gösterebilmesi nedeniyle farklı anlayışlarla ele alınmaktadır. Bu yaklaşımlarla tasarlanan çağdaş ekler mevcut tarihi yapıyla görsel anlamda uyum sağlayarak bütünleşmeli, onu kimliğine zarar vermeden ön plana çıkarmalı, ancak ondan ayırt edilebilmeli ve bulunduğu dönemin mimari üslubunu yapım sistemi ve malzemesi ile yansıtmalıdır. Bu bağlamda günümüzde çağdaş eklerde saydamlık kullanımı oldukça sık başvurulan bir yöntemdir.

Çağdaş ve geleneksel diğer bir ifadeyle eski ve yeni arasında köprü kuran saydamlık hayatın her alanında karşılaşılan bir kavramdır. Tarihi süreç içerisinde teknolojinin gelişmesiyle değişen yapım teknikleri ve malzemelerin etkisiyle tarihi yapılar mimari anlamda saydamlıkla oldukça ilişki içinde olmuştur. Geçmişten günümüze saydamlık sürecine bakıldığında tarihin ilk dönemlerinde o zaman ki koşullar gereği doluluk ve boşluk etkisi ile başlayan saydamlık, Endüstri Devrimi ile mimarideki etkisini giderek artırmış ve günümüzde egemenlik kurmuştur. Saydamlık, mimarlıkta çok yönlü bir olgu olmakla birlikte farklı açılardan ele alınarak kullanılabilir. Dengeli doluluk ve boşluk düzenlenmesi şeklinde yani örgütlenerek kullanıldığı gibi malzemenin doğasından gelen anlamıyla diğer bir ifadeyle maddesel özelliği ile de ele alınmaktadır (Elmalı, 2005). Maddesel tarafı ile saydamlığın geçirgenliği, yansıtıcılığı, hafifliği, belirsizliği, iç ve dış bütünleşmesi ile sürekliliği sağlaması gibi nitelikleri söz konusudur. Bu nitelikler bağlamında saydamlık, tarihi çevrelerdeki yapıya yapılan eklerin kullanıcılar tarafından kolayca okunabilmesini ve algılanabilmesini, mevcut masif kütlenin hafiflemesini, dokunun kimliğini zedelemekten onu ön planda tutmasını ve bunun yanı sıra kendi kimliğini de ortaya koyabilmesini sağlamaktadır. Bu açıdan saydamlığın tarihi çevrelere olan katkıları oldukça fazladır.

Günümüzde çağdaşlığın simgesi haline gelmesiyle saydamlığın çağdaş eklerde sıklıkla kullanıldığı ve yeni ek tasarımlarında şeffaflaşma ve belirsizliğe doğru bir ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Bu bağlamda çalışma kapsamında saydam çağdaş ek

tasarımların incelenmesi hedeflenmiştir. Saydam ekler, bulunduğu tarihi çevrede bağlama hizmet etmeli, ilişki kurduğu tarihi yapı ile hem görsel hem işlevsel anlamda uyumluluk ve bütünlük içerisinde olmalı, eklendiği tarihi yapının tarihsel sürecini kesintiye uğratmayan aynı zamanda da kendi dönemini yansıtan bir görünümde olmalıdır. Bu durumda tarihi bir dokuda saydam ek tasarımı büyük bir sorumluluk gerektirir ve bu bağlamda yapılacak ek önemli bir tasarım problemidir. Çağdaş eklerin tasarımı mimarlık alanında geçmişi oldukça eskiye dayanan tartışma konularından birisidir. Buradaki problemin temel kaynağı ise eski yapı ile yeni yapı arasındaki uyumsuzluğa bağlanmaktadır. Gelişen yapıım teknolojisi, yapıım malzemeleri ve görsellik gibi birçok faktör bu uyumsuzluğa sebep olabilmektedir (Temel, vd., 2021). Tarihi yapı ile yeni yapı arasında ortaya çıkan uyum sorunu, yeni ekle birlikte tarihi yapının da varlığını sürdürememesi ve yok olması gibi büyük sorunları beraberinde getirmektedir. Buradaki önemli bir husus da mimarın anılan tüm bu kriterlere ve sorunlara cevap verebilecek nitelikte tasarımlar yapması ve tasarlarırken bu mekânların asıl sahiplerini yani kullanıcıları da göz önünde bulundurmasıdır. Tarihi çevrede saydam bir tasarım söz konusu olduğunda her ne kadar mimarlar ön plana çıksa da o yapıyı ve mekânı kullanacak kişilerin düşünceleri de önemlidir. Tarihi yapının varlığını sürdürmesinde eski ve yeni arasındaki uyum kadar kullanıcıların da yapıyı benimsemesi gerekmektedir.

Literatürde daha önce yapılmış çalışmalar araştırıldığında tarihi çevrelerde mevcut yapının korunması ve sürekliliğinin sağlanması için yapılan çağdaş eklerin restorasyon ve tasarım bilgisi bağlamında genellikle örnek yapılar üzerinden ele alındığı görülmektedir. Bununla birlikte tarihi yapıda çağdaş ek tasarımı, önemli bir tasarım aracı olan saydamlık bağlamında ele alan bir çalışmaya henüz rastlanmamıştır. Tarihi çevreyi korumaya yönelik yapılan uluslararası antlaşmalar ve tüzükler incelendiğinde de çağdaş tasarımda “saydamlık” vurgusunun doğrudan yer almadığı gözlenmiştir. Görülen bu eksiklik üzerine tarihi çevrede saydam ekler ve etkileri araştırmanın temel problemi olarak belirlenmiştir. Saydam eklerin farklı kullanıcı grupları üzerindeki etkileri üzerine yapılmış çalışmaların literatürde yer almamış olması da çalışmanın önemini göstermektedir. Bu çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran özgün yanı ise saydamlık başlığı altında saydam eklerin incelenip tasarım bilgisi yanı sıra farklı kullanıcılar tarafından tarihi yapı ve saydam ek arasındaki ilişkinin nasıl algılandığını karşılaştırması ve kullanıcı üzerindeki etkisini tespit ederek literatüre kazandırmasıdır.

Velioğlu (1992); tarihi çevrede tasarımı etkileyen kriterleri, yaklaşımları ve cephe düzeyinde ilkeler konusunu mimarlar ile yapılan görüşmelere bağlı olarak

değerlendirmektedir. Kapubağlı (2004); çalışmasında tarihi çevrede yeni tasarım konusu altında “infill” kavramı üzerinde durmakta ve İstanbul’un çeşitli bölgelerinde yer alan infill uygulamaları belirlenen kriterlere göre incelemektedir. Kanat Duralı (2007); tarihi çevrede yeni yapılaşmayı, tasarımı etkileyen ana unsurları ve günümüzde kabul görmüş tasarım yöntemlerini açıklamakta, seçilen yapıları yöntemlere göre sıralayarak tasarımı etkileyen ana unsurlar bağlamında değerlendirmektedir. Düzgün (2010); tarihi çevrede yeni yapı tasarımında “yapı kabuğu ve biçimlenişi” konusu üzerinde çalışmakta, tarihi çevre içinde uygulanmış yeni yapı tasarımlarını temel ve güncel kavramlar üzerinden analiz ederek kabuk-bağlam ilişkisinin yapılar üzerindeki etkisini irdelemektedir. Sağlam (2019); çağdaş ekleri incelediği çalışmasında Avrupa ve Türkiye’den seçtiği iki farklı örneklem grubunu tasarım yaklaşımı, mekân organizasyon türü, biçimsel kriterler ve kavramsal kriterler ile karşılaştırarak analiz etmektedir. Erkoç (2022); çağdaş ek uygulamalarının yapılmış olduğu dünyadan ve Türkiye’den oluşan örneklem grubunu mekân ve organizasyon türleri çerçevesinde gruplandırarak mekân organizasyon türleri, tasarım yaklaşım kararları ve tasarım kriterleri açısından değerlendirmektedir. Tüm bu veriler doğrultusunda tez çalışmasının kuramsal alt yapısını oluşturan kavramsal şema Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Tezin kuramsal alt yapısını oluşturan kavramsal şema
(Yazar tarafından oluşturulmuştur)

1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Çalışmanın amacı; mevcut tarihi yapılara uygulanan saydam eklerin tarihi çevrelere olan katkılarını saydamlık bağlamında ele almak; saydam eklerin mevcut yapıyla olan uyumunu ya da zıtlığını tasarım ilkeleri, kriterleri ve yaklaşımları bağlamında irdelemek ve farklı kullanıcılar üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Bu incelemelerle birlikte çalışma, kullanıcılarının da saydamlık etkisi ile birlikte eski ve yeni birlikteliğindeki olumlu ya da olumsuz görüşlerini elde ederek, gelecek yeni tasarımlar için mimarlara ve tasarımcılara yol gösterecek, tasarımlarına yön verecek bilgileri literatüre kazandırmayı hedeflemektedir.

Tezde temel amaca yardımcı hedefler ise şunlardır:

- Kullanıcıların tarihi yapılardaki çağdaş eklerde çağdaşlık/orijinallik, saydamlığın kullanımı/kullanılmaması, saydamlığın uyumu/zıtlığı gibi genel sorularla saydam çağdaş ek uygulamalarını görmeden önceki fikirleri ile yapı örneklerini gördükten sonra oluşan düşüncelerini karşılaştırmak,
- Seçilen yapılardaki saydam eklerin farklı kullanıcılar üzerinde ne gibi hisler ve etkiler bıraktığını tespit etmek,
- Seçilen yapılardaki saydam eklerin tasarım ilkeleri, kriterleri ve yaklaşımlarına bağlı olarak tarihi yapıyla kurduğu uyum ya da zıtlık ilişkisini farklı kullanıcı grupları açısından tespit etmek,
- Saydam eklerin kullanıcıda uyandırdığı hislerle, kullanıcının tasarım ilkelerine, tasarım kriterlerine ve yaklaşımlarına bağlı olarak oluşan fikirleri arasında ilişki kurmak.

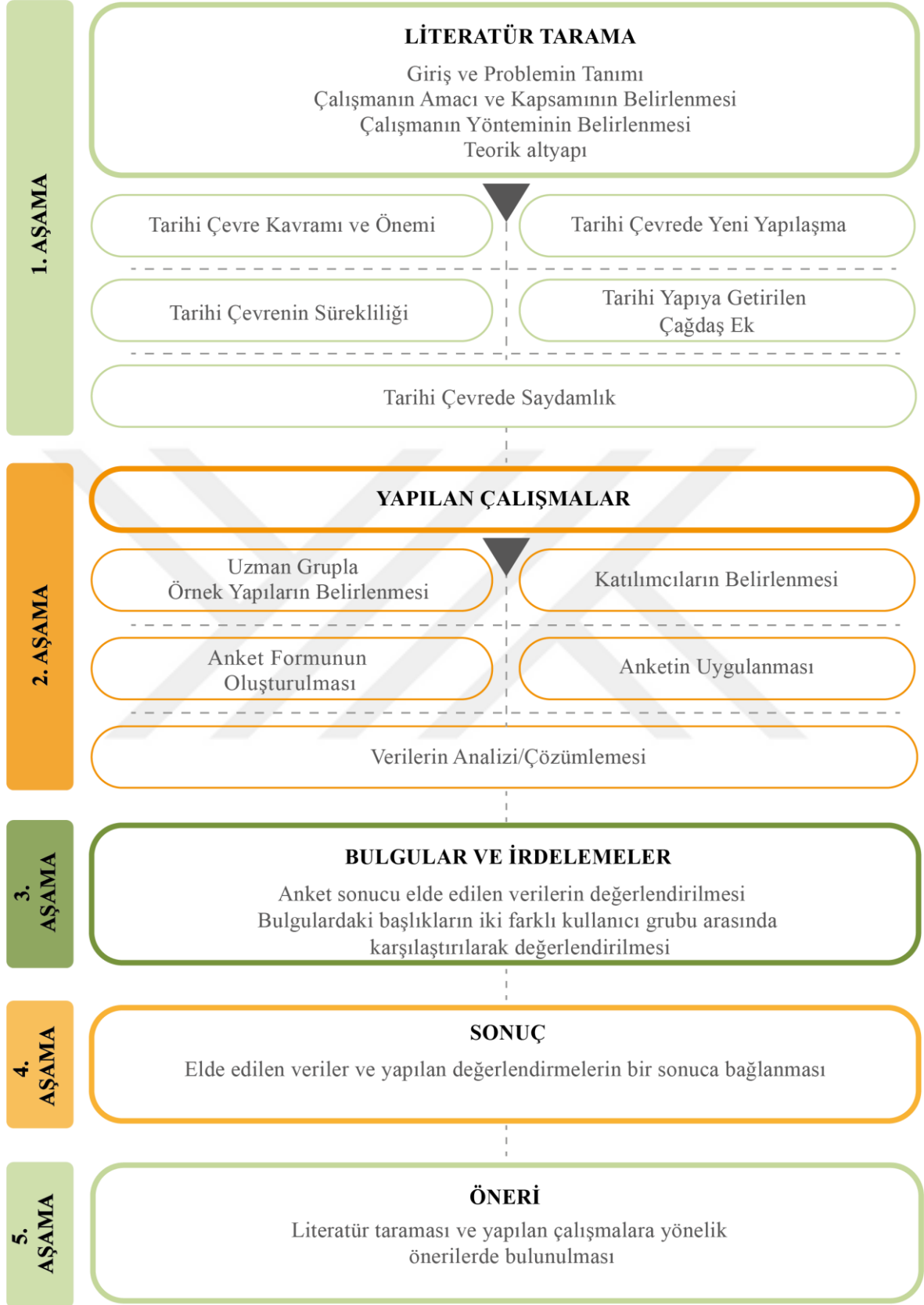
Saydamlık, tarihi çevrelerde tarihi yapılara uygulanan yeni ek tasarımlarında çağdaşlığı yansıtması ve günümüz şartlarına ayak uydurabilmesi gibi gerekliliklerden dolayı çağdaş eklerde oldukça sık kullanılan tasarım araçlarından biri olmaktadır. Bu bağlamda çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Saydamlık, mimaride farklı amaç ve içeriklerle geniş bir kullanım alanına sahiptir ancak tez kapsamında maddesel yönü ile ele alınmış, saydam cepheli çağdaş eklerin kullanıcı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Saydam ekin, çeşitli tasarım yaklaşımlarıyla getirildiği tarihi yapıya en iyi şekilde hizmet edebilmesi ve çevresiyle en doğru şekilde bütünlük kurabilmesi için tasarım açısından birtakım ilkelere ve kriterlere sahip olması gerekmektedir. Yeni saydam ekin tarihi yapıyla kurduğu ilişkinin kullanıcılar tarafından nasıl algılandığı, onlarda ne gibi etkiler bıraktığı da bu uyum ve bütünlüğün sağlanmasındaki diğer etkenlerdir. Bunun için yapıların estetik açıdan değerlendirilmesinde

kullanılan sıfat çiftleri de çalışmanın içeriğine dâhil edilmiştir. Tarihi yapılar değişen şartlar içinde varlığını koruyabilmek ve yeni isteklere cevap verebilmek adına yeni işlevlere ve mekânlara ihtiyaç duymaktadır. Kimi yapı işlevini devam ettirebilirken kimisi de işlev değişikliğine uğrayabilmektedir. Bu durumda genel olarak kültür ya da kurumsal yapılara dönüşüm yapılmaktadır. Bunun dışında bu tür yapıların kullanıcı çeşitliliğiyle birlikte oldukça yoğun yapılar olduğu görülmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında yapı olarak kullanıcı açısından daha fazla veri üretme potansiyeli taşıdığı düşünülen kültürel ve kurumsal yapılar ele alınmıştır.

Tez çalışması beş ana bölümden oluşmaktadır. Genel bilgiler bölümünde problemin önemi, çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi tanımlanmıştır. Ardından tarihi çevre kavramına ve kent içinde tarihi çevrelerin sürdürülebilirliğine değinilmiştir. Tarihi çevre içinde yeni yapı gerekliliği ve yeni yapı tasarımlarında dikkat edilmesi gereken ilkeler ve tasarım kriterlerinden bahsedilmiştir. Çağdaş eklerin mevcut tarihi doku ile arasında kurduğu mekânsal anlamdaki ilişkiler ve ne gibi tasarım yaklaşımları olduğu açıklanmıştır. Son olarak tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımında kullanılan saydamlık kavramının ne olduğu, mimaride nasıl yer edindiği ve ne şekillerde kullanıldığı, tarihi çevre içinde çağdaş eklerde saydamlığın nasıl ele alındığı, tarihi çevreye ne gibi katkıları olduğu ve tarihi çevrede çağdaş eklerde neden tercih edildiğinden söz edilmiştir.

Çalışmanın yapılan çalışmalar bölümü, örneklerin belirlenmesi, anket formunun oluşturulması, katılımcıların belirlenmesi, anketin uygulanması ve verilerin çözümlenmesi aşamalarının detaylarını içermektedir. Bulgular ve irdelemeler bölümünde saydam eklerin kullanıcılar üzerindeki etkisinin anlaşılması için uygulanan ankette elde edilen veriler analiz edilerek ortaya konmuştur. Demografik bilgilere, tarihi çevrede çağdaş eklere yönelik genel görüşlere, yapılara yönelik genel görüşlere, yapılarla ilgili sıfat çiftlerine, tasarım ilkelerine, tasarım kriterlerine ve tasarım yaklaşımlarına ilişkin bulgular ve bulgulara ortaya çıkan verilerin her başlık altında iki farklı kullanıcı grubu arasında karşılaştırılarak irdelenmesi yer almaktadır.

Son olarak ise ortaya çıkan veriler ve değerlendirmeler bir sonuca bağlanmış ve önerilerde bulunulmuştur. Çalışmanın akış şemasını oluşturan bu aşamalar Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Çalışma akış şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Nitel ve nicel birlikte karma bir araştırma olarak kurgulanan çalışmanın veri toplama yöntemi, yapılandırılmış görüşme tekniği olan anket uygulamasıdır. Anket formunun oluşturulması aşamasında öncelikle anket çalışmasında kullanılacak olan yapıların tarafsız olarak belirlenmesi amacıyla uzman bir grupta (akademisyenler) ön anket çalışması yapılmış ve seçilen yapılar tanıtılmıştır. Ardından anket formu oluşturulmuştur. Anket, katılımcıların demografik bilgilerine yönelik soruların yanı sıra tarihi yapıda çağdaş ekler hakkındaki görüşlerini ve algılarını belirlemeye yönelik açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan yedi aşamalı bir formdur.

Daha sonra anketin uygulanacağı katılımcılar belirlenmiştir. Yapılı çevre ile etkileşimde mimarlık disiplininin bireye farklı bir bakış açısı kazandırdığı düşüncesi ile katılımcılar mimarlık ve mimarlık dışı olmak üzere iki gruptan oluşturulmuştur. Toplamda 212 katılımcıdan yüz yüze görüşme ile veri toplanmıştır.

Çalışmanın veri analiz yöntemi ise içerik analiz ve frekans analiz olarak belirlenmiştir. Anket uygulaması sonucu elde edilen veriler Çapraz Tablo Analizleri ile, Anlamsal Farklılaşım Ölçekleri ve Likert Ölçekleri de grafiklerle desteklenerek analiz edilmiştir. Tez kapsamında gerçekleştirilen çalışmalara ve kullanılan yöntemlere ilişkin bilgiler Yapılan Çalışmalar bölümünde daha detaylı açıklanmıştır.

1.4. Tarihi Çevre Kavramı ve Önemi

Geçmiş ile günümüz ve geleceğimiz arasında köprü görevi üstlenen tarihi çevre olgusunu anlayabilmek adına tarih ve çevre kavramlarını ayrı ele alarak konuya giriş yapmak daha faydalı olacaktır. İnsanlar, karşılıklı etkileşimleri, süreç içinde yaşanan olaylar ve bu olaylar sonucunda oluşan mekânlar tarihi oluşturan ana unsurlardır. Bu unsurlar doğrultusunda tarih “Zaman içerisinde insanoğlunun faaliyetlerini içeren bir süreç” olarak tanımlanabilir (Özer,1993). Çevre ise insan yaşamını etkileyen toplumsal, kültürel, sosyal, fiziksel vb. dış faktörler bütünüdür ve zaman içinde ekonomik, sosyo-kültürel ve teknolojik etmenlere göre tarihe paralel olarak değişir (Erginoğlu,1996).

Yaşayan bir canlı gibi doğan ve büyüyen, farklı toplumların ve kültürlerin izlerini alarak gelişen çevre, bu bağlamda tarih kavramını da içine katmaya başlar. Böylece tarihi çevreler oluşur (Velioğlu ve Öztürk, 1993). Tarihi olayların yaşandığı alanlar, geçmiş uygarlıklardan günümüze ulaşan kalıntılar ve mimarlık tarihi gibi özellikleri nedeniyle

korunan tarihi çevreler, kentsel, arkeolojik, doğal ve tarihi sitlerin tümünü kapsayan geniş bir yelpazeden oluşur (Kapubağlı, 2004). Zeren (2010) de bu görüşü “Tarihi çevre denildiğinde daha çok kentsel sitler kastedilmekte ancak kırsal, tarihi ve arkeolojik sitler de bu kapsamın içindedir. Tarihi çevre bir bütündür ve bu bütünün parçaları, o dokuyu oluşturan binalar, hayranlık uyandıran görünüşleri çeşitli üslup ve biçimleri barındıran zengin düzenlemeler, hoş şaşırtmalara imkân veren kıvrımlı sokaklardır.” şeklinde belirterek desteklemiştir.

Tarihi çevreler; açık/gizli, küçük/büyük, eski/yeni tanık oldukları bütün sosyal, psikolojik ve tarihi olayların izlerini, bulunduğu dönemin mimari anlayışını, yapım teknikleri ve malzeme teknolojisini, insanların yaşam biçimlerini ve toplum statüsü hakkındaki bilgileri geçmişten günümüze taşıyan tarihi verilerdir (Akbiyık, 2013). Başka bir açıdan ise tarihi çevrelerin; değişen toplumsal şartlar ve teknolojinin etkisiyle kimliğini yitirerek insanlar için yaşaması zor mekânlara dönüşen fiziksel çevrelere karşı teknolojiyi de yok saymadan olumsuzluklardan kurtularak çağının istek ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek fiziksel çevrelerin ortaya çıkmasında birer veri niteliğinde olduğu düşüncesi oldukça yaygındır (Tezcan, 1999). Tarihi çevre, insanın gündelik yaşam mekânı ile işlev ve biçim açısından bütünlük kurduğunda, insanın bulunduğu çevresi ve diğer insanlar ile arasındaki ilişkisinde de doğrudan etkili olmaktadır (Güler, 2004).

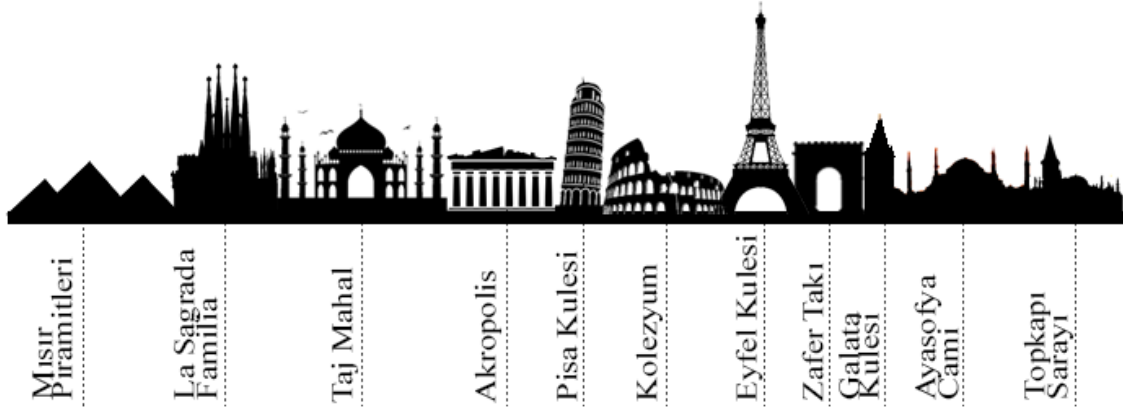
Tarihi çevre kavramı oldukça geniş bir yelpazeye yayıldığından ve yoruma açık olduğundan günümüze kadar çeşitli şekillerde tanımlamalara sahip olmuştur. Venedik Tüzüğü’nde (1964) “Tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanla kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsar.” şeklinde tanımlanmıştır (URL-1, 2023). Amsterdam Bildirgesi’nde (1975) ise “Mimarlık mirası yalnız üstün nitelikli tek yapıları ve çevrelerini değil, tarihsel ve kültürel özelliği olan tüm kentsel ve kırsal alanları içerir.” şeklinde ifade edilmiştir (URL-2, 2023).

Ülkemizde yayımlanan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nda ise “Kültür varlıkları; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.” şeklinde tanımlanmaktadır (URL-3, 2023).

Ahunbay’a (2009) göre tarihi çevreler, “Geçmişten günümüze ulaşmış, çeşitli üslup, biçim ve yapım tekniklerine sahip olan öğretici ve özgün organik yerleşim dokularıdır.” Bazen önemli bir tarihi ana bazen de sıradan günlük bir olaya şahit olmuş mekânlardan oluşan tarihi çevreler, bu olayları günümüze kadar ulaştırmış ve yaşadıkları sürece de gelecek nesillere ulaştırmaya devam edecektir (Kanat Duralı, 2007).

Büyükmihçı ve Kılıç (2015) tarihi çevreleri “Geçmiş uygarlıkların ekonomik, fiziksel, sosyo-kültürel katkılarıyla oluşan; doğal ve yapılı çevrelerden meydana gelen fiziksel oluşumlardır. Geçmiş ile gelecek arasında bir noktada duran tarihi çevreler, geçmiş uygarlıkların estetik anlayışları, toplumsal davranışları, gündelik yaşamları yanı sıra, dönemin mimari üslubu, yapı malzemeleri ve yapım teknikleri hakkında da bilgi edinmemizi sağlayan önemli belgelerdir.” şeklinde ifade etmektedir. Çetinkaya Kencer (2018) ise tarihi çevrelerin yer aldığı dokuda gelecekte tasarlanacak yeni yapılar için biçim, form, renk, doku ve işlev belirlemede ilham kaynağı ve referans olarak eski ve yeni arasında bir bağlam kurduklarından söz eder. Toplum belleğinde yer edinen tarihi çevreler aidiyet duygusu da yaratırlar. Günümüze ulaşan her türlü somut ve soyut bileşen bugünün tarihi çevresiyken, günümüzün yaşam biçimi ve mimari anlayışı da gelecek nesiller için birer tarihi çevre olacaktır (Kayan, 2020). Yapılan tüm tanımlamalara istinaden, tarihi çevrelerin önemi, değeri ve özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Velioğlu, 1992) (Şekil 3):

- Tarihi ve kültürel sürekliliği sağlamaları,
- Toplumlara tarihlerini ve köklerini tanıtarak hissettirmeleri,
- Toplumlar tarafından belli sosyal eylemlerin yaşandığı nokta mekânlar olmaları,
- Sahip oldukları değerler bakımından ortak bir dile sahip olmaları,
- Uygunlukların nesiller boyu sürekli denemeler ile kanıtlanmış olmaları,
- Tarih boyunca birikerek oluşan farklı katmanlara sahip olmaları,
- Kenti sembolize etmeleri,
- Güçlü kent imajı ve tutarlı bir bütünsellik sağlamaları,
- Düğüm noktaları oluşturarak kentin okunabilirliğini sağlamaları,
- Özgün olmaları,
- Hafıza mekânı olmaları ve anısal değer taşımaları,
- Doğal ve ekolojik değerlere sahip olmaları,
- Günümüz yeni tasarımlar için ilham kaynağı olmaları,
- Eski ve yeni arasındaki ilişkiyi (uyum ve zıtlık) ortaya koymalarıdır.

Şekil 3. Bulunduğu kentin imajına katkıda bulunan tarihi yapılar (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Papageorgiou'a (1971) göre bir kentin tarihi çevre olarak nitelendirilebilmesi için sahip olması gereken özellikler ise aşağıdaki gibidir (Kılıç, 2015):

- Kültürel, toplumsal, estetik ve ekonomik referanslar,
- Güçlü yer ve bağlam duygusu,
- Orijinal ve karakteristik kent strüktürü,
- Devam eden sosyal yaşam,
- Önemli mimari özellikler.

Bu özelliklere göre tarihi çevrelerin çok eski olmaları bir zorunluluk olmamakla birlikte önemli olan tarihi yapının ya da tarihi çevrenin ortaya çıktığı tarih değil tüm dönemler boyunca geçirdiği tarihsel gelişimlerdir. Burada bahsedildiği üzere tarihi çevrelerin sahip olduğu birçok değer vardır. Bu değerlerin korunarak günümüze ulaşması ve günümüz çağdaş dönemde de kendilerine yer edinerek kullanımlarını her açıdan sürdürebilmesi, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Bu durumda tarihi çevrelerin korunup sürdürülebilmesi konusunu tarihi ve kültürel süreklilik açısından ele almak yararlı olacaktır.

1.5. Tarihi Çevrenin Sürekliliği

Tarihi çevrenin sürekliliği, barındırdığı tarihi ve kültürel değer taşıyan yapıların, arkeolojik alanların ve kentsel dokuların çevre bağlamıyla bütünleşip yaşatılarak korunması ve gelecek nesillere aktarılması anlamına gelmektedir. Süreklilik yalnızca fiziksel varlıkların

korunmasıyla sınırlı değildir, ayrıca bunlarla ilişkili inançların, yaşam tarzlarının, gelenek ve göreneklerinin de aktarılarak yaşatılması gerekmektedir.

Tarihi yapılar ve bulunduğu çevre bireyin köklerini tanımasına olanak sağlar, toplum belleğine katkıda bulunur ve hem bireyin hem de toplumun kültürel kimliğini yansıtır (Watson & Bentley, 2007). Bu kökleri, ruhu ve kimliği yaşatmak her bireyin ortak sorumluluğudur ve toplum belleğinde yer edinen anıların ve duyguların yaşatılması ile mümkün olmaktadır. Farklı bir ifade ile toplum kimliği, tarihi ve kültürel sürekliliğin bir ürünüdür.

Günümüzde belli başlı nedenler ve ihtiyaçlardan dolayı inşa edilen yeni yapılar farklı tasarım yaklaşımlarıyla ele alındığında tarihi çevrelerin varlığının algılanması bu yeni yapıların gölgesinde unutulmaya yüz tutarak zorlaşabilmektedir. Bunun nedeni mevcut çevre ile bağlamın ve bütünlüğün kurulamamasıdır. Bu anlamda tarihi dokuya saygılı olmayan yaklaşımlar sürekliliğe ne kadar zarar veriyorsa, döneminin mimari üslubunu, malzemesini, tekniğini taklitten kaçarak yansıtan anlayışlar da tarihi ve kültürel sürekliliğin sağlanmasına bir o kadar olumlu katkılar vermektedir.

Yeni yapıların tarihi yapılarla bütünleştirilebilmesi konusu bugün mimarların karşılaştığı en önemli problemlerden birisidir. Aslında mevcut tarihi bir yapının yanında yeni bir yapının inşası bir problem değildir, çünkü bu bir gerekliliktir. Ancak sorun aradaki ilişkinin yanlış kurulmasıdır. Kurrent'e (2001) göre tarihi çevrede yeni yapılaşmalar oluşturulurken eski yapıya saygı yeni yapıya da incelik göstermek istenilen bütünlüğü sağlayacaktır. Burada saygı geçmiş ile eş anlamlı iken incelik gelecek için bir metafor görevi üstlenmektedir.

1.5.1. Tarihi Süreklilik

Tarihi süreklilik, belli bir unsurun, konunun ya da olayın etkisinin ve özelliklerinin geçmişten günümüze kadar devam ettiğini ifade eder. Tarihi çevrenin bütün bir şekilde korunması gerekliliği fikrinin geçmişten günümüze doğru oldukça yaygınlaşması, tarih bilinci ile birlikte ortaya çıkan tarihi süreklilik kavramından kaynaklanmaktadır. Batur (1975), tarihin sürekliliğini anlamının ve buna inanmanın korumanın temelini oluşturacağı düşüncesi ile bu görüşü desteklemiştir (Doğrusöz, 1994). Ancak farklı düşünceler ve davranışlar nedeniyle "tarihsel süreklilik" kavramının fazla önemsenmiyor olması da tarihi

çevreyi koruma konusunu günümüzün temel sorunlarından birisi haline getirmektedir (Midilli Sarı, 2005).

Tarih statik olmayıp sürekli değişen ve gelişen dinamik bir olgudur. Bu gelişimler tarihin farklı boyutlarının keşfedilmesini ve giderek zenginleşmesini sağlar. Bu anlamda tarihi süreklilik kavramı, geçmişin sadece bizden öncesinde kalan bir olgu olmadığının aynı zamanda bizden sonrasının da şekillenmesinde önemli bir unsur olduğunun düşünülmesine yol açmıştır (Tan, 2020). Bergson (1907) bu konuyu “Tarihi süreklilik yalnızca bir anın yerini başka bir ana bırakmasından oluşmaz. Böyle olsaydı şu an ki zamanımız dışında başka bir zamandan hatta süreklilikten söz edilemezdi. Süreklilik geçmiş zamanın geleceğin içine doğru taşması ve taştıkça da kabarmasıdır. Geçmişin hacmi sürekli olarak genişler ancak korunması için bir kısıtlama söz konusu değildir. Bir canlının şimdiki zamanı sadece yakın geçmişi ile açıklanamaz, onun tüm tarihi ve geçmişi şimdiki zamanına eklenir.” şeklinde desteklemektedir (Doğrusöz, 1994). Tarihi çevrede görülen ve var olan mevcut yapılardan orada yaşayan ruha kadar, örneğin bir sokak, büyüklü küçüklü meydanlar gibi eski imar ruhunun yaşatılması, devamlılığı koruma ve sağlama için gereklidir. Tarihi çevre içinde yaşatılacak bu ruh, sürekliliği sağlamadır denilebilir (Midilli Sarı, 2005).

Geçmiş simgeleyen ve geleceğe ışık tutan tarihi çevre de süreklilik içerisinde değişir. Ancak bu değişim geçmiş görmezden gelerek değil onu da dâhil ederek gerçekleşmelidir. Burada mimarların ya da tasarımcıların anlayışları ve tarihi çevreye yaklaşım biçimleri önemli rol oynamaktadır. Mimari üsluplar, kullanılan teknik ve malzemeler bulunduğu tarihi dokuya uygunluk sağlamalı, bu asla taklit ederek değil belki uyumla belki de zıtlıkla, ancak bir yandan da bulunduğu tarihi sürecin sorularına ve isteklerine cevap vermeli ve bulunduğu dönemi her anlamda yansıtmalıdır. Böylece tarihi süreklilik kesintiye uğramadan sağlanmış olur. Bir mimari eser, üzerinde tasarımcısından ve yapıldığı dönemden izler taşır, varlığını korudukça da bu izleri yansıtmaya devam eder (Soykan, 2008). Bu görüşten hareketle, birden çok çağa tanıklık eden tarihi çevreler yaşadığı her çağdan izler alır ve bunları yavaş yavaş üzerinde biriktirerek sürekliliği sağlamış olur denilebilir.

1.5.2. Kültürel Süreklilik

Kültür çok geniş kapsamlı bir kavram olup bireylerin ya da toplumların gelenek ve göreneklerini, inançlarını, yaşam biçimlerini, yeteneklerini, becerilerini, sanatlarını, alışkanlıklarını ve bunlar gibi daha birçok değeri içinde barındıran karmaşık bir bütündür.

Kültür de tıpkı tarih gibi sabit bir olgu olmayıp sürekli değişim içindedir. Bu değişime neden olan en önemli etkenler ise kültürün temel bileşenleri olan insan ve toplumdur. Bireylerin ya da toplumun dönemin koşullarına bağlı olarak değişen biyolojik ve psikolojik istek ve ihtiyaçları doğrultusunda kültür ve içerdiği unsurlar da değişime uğrar.

Kültürel süreklilik ise kültürün içinde barındırdığı somut ya da somut olmayan bütün değerlerin günümüze ulaşmasıdır. Maddi-manevi ya da somut-somut olmayan değerler geçmişten kalan birer mirastır. Günümüzde bir mirasın varlığı kültürel sürekliliğinin de kanıtıdır. Mimari miras kültürel sürekliliğin sağlanmasında önemli bir yere sahiptir. Çünkü gelecek nesiller için birçok bilgiyi içinde barındırır. Bir yapı bir çevre tasarlanırken sıcaklık, iklim, teknoloji, ekonomi gibi dış faktörlerden ne kadar etkilenmekteyse, bulunduğu çevredeki mahremiyet olgusu, aile yapısı, akrabalık ilişkileri, dil, din ve ırk gibi kültürel faktörlerden de bir o kadar etkilenir ve ona göre şekillenir. Bu durum toplumdan topluma, yöreden yöreye değişkenlik gösterir. Böylece kültürün sürekliliğinin yanı sıra zenginleşerek çeşitliliği de sağlanmış olur (Tan, 2020).

Tarihi bir çevrede yeni bir tasarım yaparken kültürel sürekliliği sağlamadan önce fiziksel mekânın sürekliliğinin sağlanması gerekir. Daha açık olmak gerekirse yeni yapının, bulunduğu çevre ile renk, doku, ölçü, oran, biçim, form, yükseklik gibi fiziksel bileşenler açısından bütünlük içinde olması gerekir. Bütünlük kurulduktan sonra ise sosyal yaşamı içeri davet eder ve böylece kentin hafıza ve kültüründe de süreklilik sağlanmış olur. Bu durum tarihi çevrenin de yaşayan bir alan olarak devam etmesine katkıda bulunur (Tan, 2020). Kültür, bir toplumun geçmişi ile geleceği arasında bir köprü kurar. Bu nedenle kültürel sürekliliğin sağlanması toplumun ortak sorumluluğudur. Bu sorumluluğun en doğru şekilde yerine getirilebilmesi için herkesin elinden geleni yapması gerekir.

1.6. Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma

Tarihi çevreler, geçmişte bizden önce yaşayanların biçimlendirdiği alanlar olup tarihi ve kültürel sürekliliğin bir ürünüdür. Bu sürekliliğin devamı için de dinamizm bir zorunluluktur. Tarihi çevreler içinde barındırdığı öğeler ile karşılıklı bir dinamizm içindedir. Hem bulunduğu toplumun yaşam biçiminden etkilenir hem de onu etkiler. Değişen sosyal, ekonomik ve kültürel yapı, teknolojik olanaklar, yaşam şekilleri, estetik ve mimari anlayışlar toplumda yeni ihtiyaçlar, yeni istekler ve yeni tercihler ortaya çıkartır. Doğal olarak tarihi çevre de bu yeni yaşam düzeninde değişecektir ve gelişecektir.

1975 Amsterdam Bildirgesi'nin f maddesinde “Eski alanların sağlıklılaştırılması olarak ölçüsünde, bölge sakinlerinin toplumsal kompozisyonunda köklü bir değişiklik gerektirmeyecek şekilde tasarlanmalı ve uygulanmalıdır.” ve k maddesinde “Bugünün yeni yapıları yarının mirası olacağından, çağdaş mimarlığa yüksek kaliteli olması için her türlü çaba gösterilmelidir.” şeklinde yer alan ifadeler (URL-2, 2023) ile tarihi çevrede yeni yapılaşmanın önemi vurgulanmıştır. Ayrıca günümüzde tasarlanan yeni yapıların gelecek nesiller için mimarlık mirası olacağı üzerinde durulmuştur.

Unesco Nairobi 1976 Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rollerini Konusunda Tavsiyeler’de ise tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımlarının gerekli koruma planlarına bağlı kalındığı sürece yapılabileceği ifade edilmektedir (URL-4, 2023).

Toplum için önemli değerlere sahip olan kentlerin sürekliliğinin sağlanarak yaşamlarının idame ettirilebilmesi için gelişime ve değişime açık olmaları gerekmektedir. Dolayısıyla yeni yapılaşmalar gelişen ve değişen kentlerin kaçınılmaz bir parçasıdır (Altınöz, 2010). Worhington (1998) bu görüşü, tarihi süreç içerisinde farklı kültür ve deneyimlerin birikimiyle şekillenen ve miras niteliği taşıyan tarihi kentlerin çağımızın değişen ihtiyaçlarına cevap verebilmesi gerektiğini, yeni yapılaşmanın da buna bağlı olarak tarihi çevre içinde engellenemeyen bir süreç olduğunu belirterek desteklemektedir (Sağlam, 2019). Bu bağlamda tarihi dokuda yeni yapılaşma, her zaman gündemde olan önemli bir tartışma, araştırma ve uygulama konusu olmuştur.

1.6.1. Eski-Yeni İlişkisi

Bir yerleşmenin oluşum sürecinin herhangi bir kesitinde, kent ya da kent parçası ele alındığında, görece olarak bu zaman kesitinden öncekiler “eski” sonrakiler “yeni” yerleşmeler olarak tanımlanabilir. Her zaman diliminin kenti, onu izleyen yeni kent oluşumlarının eskisi olmak zorundadır (Şişman, 1988).

Günümüzde mimarlık disiplininin karşı karşıya kaldığı en büyük problemlerden birisi eski ve yeni yapıların bütünleştirilmesidir. Çünkü bu durumda, teknolojinin gelişmesine bağlı olarak yeni malzemeler ve tekniklerle birlikte tasarlanan yeni yapıların eski yapılara olan saygının azalmasına ve onların kimliğinin zedelenmesine sebep olabileceği kaygısı oluşmaktadır. Schulz’a (2001) göre eski kentler karakterini ve düzenini yeni yapıların çevreyle bağlam kuramayan tasarımları ve buradaki yıkımlar nedeniyle kaybeder. Yeni yapının eskiyle olan ilişkisinde, tarihi bir çevrede yeni yapı tasarımının oluşturduğu kaygı

ile mevcut tarihi çevrenin sürekliliğinin korunması düşüncesinin bir araya gelmesi ancak tarihi dokunun kimliğinin yeni yapıyla devam ettirilebileceğinin kabul edilmesiyle sağlanır. Diğer bir deyişle eski ve yeniye bir bütün halinde görebilmenin, geleceği daha güçlü ve kimlikli bir şekilde karşılayabilmenin tek şartı geçmişi de yok saymadan önemsemek ve ona saygı göstermektir. Kurrent (2001) “Geçmişten ders almayı bilmeyen ve ona değer vermeyenler, gerçekten yeni bir şeyler yaratamazlar.” sözüyle bu düşüncüyü desteklemektedir.

1931 Atina Tüzüğü’nün 6. maddesinde “Anıta ve geçirdiği dönemlere olduğu kadar çevresine de saygılı olunmalıdır. Anıtın çevresindeki yapılar yıkılarak uygunsuz bir biçimde yalnız bırakılmasına veya çevresinin niteliği, kütlesi, rengi, üslubu ile rahatsız edici yapılarla sarılmasına engel olunmalıdır.” ifadesi ile tarihi çevreleyen yapıların önemine dikkat çekilmektedir (URL-5, 2023). 1974’te Polonya Kazimierz Dolny’de düzenlenen Çağdaş Mimarının Tarihi Çevre ile Bütünleşmesi Uluslararası Semineri’nde ise çağdaş mimari ile birlikte yeni yapılaşmaların tarihi çevreye katılımında gerekli analizlerin yapılarak mevcut sosyal ve mimari yapıya saygılı tasarımların oluşturulmasından bahsedilerek eskiye saygılı tasarıma vurgu yapılmaktadır (URL-6, 2023).

1987 Washington Tüzüğü’nde ise “Yeni binalar yapılması gerektiğinde veya eskileri uyarlanırken mevcut mekânsal oluşum saygı görmeli, özellikle ölçek ve parsel boyutuna dikkat edilmelidir. Çevreye uyumlu çağdaş öğeler yöreyi zenginleştirebileceğinden, yeni tasarımlar engellenmemelidir.” ifadeleri ile tarihi çevrede yeni bir yapı tasarımında geçmişe ve eskiye değer vermenin ve ona saygı göstermenin öneminden bahsedilmektedir (URL-7, 2023).

“Yeni” nin ait olduğu her dönem, varlığını idame ettirebilmesi için kendinden önceki “eski” dönemlerin değerlerini temel almalı ancak bunu yaparken de geleceğe aktarabilmesi için kendi değerini ve kimliğini de oluşturmmalıdır. Tarihi ve kültürel sürekliliğin devamı için bulunduğu çevrenin kültürel mirasını almalı ve bunları döneminin ihtiyaçlarına, isteklerine ve modern dünyanın dinamiklerine uygun hale getirerek sunmalıdır. Bu iki durum arasında çok ince ve hassas bir çizgi vardır. Önemli ve zor olan eski ile yeni arasındaki bu hassas dengeyi kurabilmektir. Bu konu hakkında Karakul (2002), bu konu hakkında tarihi çevrenin ya da tarihi yapının tasarlanacak yeni yapı için bir bağlam ifade ettiğini, yeni yapıların da mevcut çevresiyle daha iyi bütünleşebilmesi için çevrenin okunması, analiz edilmesi, anlaşılması ve yorumlanmasının gerekli olduğunu söylemektedir.

Moore’a (1993) göre de, eski ve yeninin dengeli bir bütünlük kurabilmesi için öncelikle hem mevcut tarihi çevreye, çevredeki yapılara ve insan deneyimine saygı gösterilmesi hem de yeninin değerine saygı gösterilmesi (böylece kendi kimliğini yok etmez) ve son olarak eski ve yeni arasında ilişki kurulması (bu sayede kendini izole etmez) gerekmektedir (Sack, 2001). Bunun yanında, tarihi bir çevrede yeni tasarım yaparken, eski yapılara gösterilen saygı ve yeni yapılara gösterilen incelik, istenilen senteze izin vermelidir. Eski tarihi çevreye olan saygı ve yeni planlamada gösterilen incelik, sarkacın arasında sallandığı noktaları ve tasarımcıların eski bir çevrede yapı yaparken ki yaklaşımlarını belirlemelidir. Saygı geçmişle eş anlamlıdır, incelikse geleceğin metaforu olarak algılanmalıdır. Gelecek ve geçmişin arasında, sürekli değişen ve aktif olabilecek tek mümkün yer olan “şimdi” yatar (Kurrent, 2001). Saray olarak inşa edilip zaman içerisinde müzeye dönüştürülen Louvre, birtakım sorunların çözülmesine ve oluşan ihtiyaçlara yönelik I. M. Pei tarafından yeni çağdaş ek ile tamamlanmıştır. Bu yeni ek etrafındaki tarihi dokuya saygılı bir şekilde gelecek mimariye ışık tutan ve kendi kimliğini de ortaya koyan bir tavır sergilemektedir (Şekil 4).

Şekil 4. Louvre Cam Piramidi, Fransa (URL-8)

Sürekli değişim gösteren günümüz sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı karşısında tarihi çevrelerde mevcut yapıların yıkımının ve hasar görmesinin önlenmesi, yapıların belli işlevsel değişiklikler geçirmesi, tarihi çevrelere çağdaş binalar eklenmesi, tarihi çevrelerin insanla birlikte yaşatılması ve korunması fikri aslında bu çevrelerin yeniden hayata katılması eylemiyle aynıdır. Meydana gelen bu kadar değişimin neden olduğu yeni yapılaşma zorunluluğu, mimarların eski ve yeni birlikteliğinde yani tarihi çevrede yeni yapı eylemlerinde çeşitliliğe gitmelerine yol açmıştır. Bu bağlamda Branca (1976), tarihi çevrede yapı eylemini restorasyon, tarihsel yapılar grubu içinde yapı eylemi ve tarihsel yapılar grubunun etki çevresinde yapı eylemi olmak üzere üç başlıkta ele almaktadır:

- Restorasyon: Belli bir ölçüde yeniden şekillendirme. Tarihi yapılar, korunmalarına yönelik yeni kullanımları için uyarlanır. Yeni kullanımlar belirlenirken yapının bütününe dikkat edilmelidir.
- Tarihsel yapılar grubu içinde yapı eylemi:
 - Yüzyıllar boyu, çeşitli planlamalar sonucu oluşmuş yapı grupları: Farklı zamanların ürünleri olmasından ötürü zaman ögesine saygı gösterme zorunluluğuna rağmen şekillendirme mevcut kurallara uyma zorunluluğu yoktur ve mimar kendine özgü dilini yansıtabilir.
 - Aynı zamanın ürünü ve mekânsal bütünlüğü olan yapı grupları: bu yapı grubunda sadece uyumlu tamamlamalar, onarımlar ve yıpranan elemanların düzenlenmesi şeklinde çalışmalar yapılmaktadır, uyumsuz elemanlar ise bütünü bozmaktadır.
- Tarihsel yapılar grubunun etki çevresinde yapı eylemi: Tek bir tarihi yapının ya da yapılar grubunun yakınında veya etki çevresindeki yapı eylemidir.

Akın'a (1992) göre tarihi çevrede yeni yapı eylemi; eski yapılara yeni ekler, bozulmuş ya da niteliksiz yapıların yerine getirilecek olan yeni yapılar ya da tarihi doku içerisinde boş parsellere yapılacak olan yeni yapılar (infill yapılar) olarak sınıflandırılmaktadır.

Tezcan (1999) ise yeni yapı eylemini üç başlıkta sınıflandırmaktadır:

- Kent bütününde yeni yapı eylemi: Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve tarihi verilerin yoğun olduğu kent ölçeğinde eski ve yeni birlikteliği ele alınmaktadır. Temel ilkeler kentin kimliğini geleceğe taşımak, tarihi geçmişi yıkmadan ve değişime de engel olmadan korumayı sağlamaktır. Londra'daki Canary Wharf alanı bulunduğu kentte geçmişten yararlanma ve görsel bir bütünlük ve süreklilik sağlama çabasıyla oluşmuştur (Şekil 5).
- Tarihi çevrede yeni yapı eylemi: Süreklilikten bahsedebilmek için çevresine saygılı ancak çağının özelliklerini de yansıtan tasarımlar yapılmalıdır. Belçika Mechelen'de yer alan tarihi meydanda tarihi yapıların cephe morfolojisine dikkat edilerek yeni ekler tasarlanmıştır (Şekil 5).
- Eski bir yapının çok yakın çevresinde yeni yapı eylemi: Toplumda yaşamı daha anlayabilmek için küçük değişimler de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda tek yapı ölçeğinde eski yeni ilişkisini değerlendirmek gerekir. Mevcut tarihi yapılara getirilen ekler de bu grup içinde ele alınabilir. Eski yapıyı hayata katmak için ona bir ek getirme ihtiyacı duyulur. Yaygın görüş, yeni ekin mevcut

yapının varlığına saygı duyarak kendi dönemini yansıtmayı ve mevcut yapıdan farkının anlaşılabilmesidir. ABD’de bulunan tarihi Pioneer Hall’e mekân ihtiyacıyla saygılı bir anlayışla yeni ek tasarlanmıştır (Şekil 5).

Şekil 5. Canary Wharf, Londra (URL-9)-Mechelen Meydanı, Belçika (URL-10)-Pioneer Hall eki Güney Teksas Miras Müzesi, ABD (URL-11)

Kuban (2000), bu konuda üç sınıflandırmaya gitmiştir. İşlev değiştiren bir eski yapı tasarımı, üzerinde vaktiyle var olan yapının cephe restitüsyonuna olanak verecek, bilgi bulunmayan boş arsalara yapılacak yeni yapıların cephe tasarımı (infill) ve eski dokular içine inşa edilmiş yapıların cephelerinde çevre ile uyum sağlayacak tasarım değişiklikleridir.

Altınöz (2010), çok korunmuş bir dokuda tek bir dolgunun tasarımı, çoğu yok olmuş heterojen bir alanda birçok dolgunun tasarımı ve tek kalmış bir tarihi yapının çevresinde yeni yapı tasarımı olacak şekilde üç başlıkta ele almıştır.

Zeren (2010) iki çeşit sınıflandırma yapmıştır:

- Tarihi dokuya gelen yeni yapılar: Doku/ çevre ölçeğindedir. Fransa’da yer alan Marsan Medya Kütüphanesi, Bosquet tarihi kıışlasının tam merkezinde yer alıp yansıtıcılığı ile mekânın güçlü mimarisiyle bütünlük sağlamaktadır (Şekil 6).
- Tarihi bir yapıya gelen ekler: Tekil yapı ölçeğindedir. Fransa’ da bulunan Evreux Tiyatro binasına yeni işlevler ihtiyacı ile eklenen şeffaf uzantı ile tarihi yapının tuğla ve briket cephesinin okunabilirliğini sağlamaktadır (Şekil 6).

Şekil 6. Marsan Medya Kütüphanesi, Fransa (URL-12)-Evreux Tiyatro Binası, Fransa (URL-13)

Yıldız (2011) ise yeni yapı eylemini iki şekilde ele almıştır (Yalçinkaya vd., 2019):

- Kentsel sit alanında boş parsellerde yapılacak yeni yapılar: İnfill yapılarıdır. Londra’da tarihi yapılar arasında infill olarak tasarlanan bir ofis yapısında, saydamlığın gökyüzünü ve çevresini yansıtmaya etkisiyle yeni yapının cephesinde hafiflik ve yokmuş izlenimi verilmiştir (Şekil 7).
- Tarihi dokuda çağdaş eklentiler: Tarihi çevreye getirilen yeni yapılar ya da tarihi bir yapıdaki mimari eleman tamamlamalarıdır. Singapur’da bulunan Asya Medeniyetleri Müzesine eski tarihi yapı ve yeni yapıyı birleştiren ve aralarında kesintisiz mekân akışını sağlayan şeffaf uzantılar eklenmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Londra’da ofis yapısı (URL-14)-Asya Medeniyetler Müzesi, Singapur (URL-15)

Akbiyık (2013) çalışmasında tarihi çevrede yeni yapı eylemini, tarihi çevrede yeni yapı, tarihi çevrede mevcut yapıya yeni ek ve tarihi yapının dönüştürülmesi/yenilenmesi şeklinde ifade etmiştir. Kılıç (2015) tarihi çevrede yeni yapı eylemini tarihi dokuda onarım, restorasyon, infill yapılar, çağdaş yeni yapı ve çağdaş ekler olacak şekilde bir sınıflandırma ile ele almıştır.

Mcdonald (2015) ise tarihi çevrede yeni yapı olgusunun, kamusal alan, açık alan düzenlemesi, mevcut eski yapıya yeni ek, yeni yapı ve değişim gibi farklı ölçeklerde ele alınabileceğini ifade etmektedir (Makaklı ve Atalan, 2016). Mcdonald’ın yeni yapı olgusunu tekil yapı ölçeğinden doku, çevre ve kent ölçeğine kadar geniş bir şekilde ele aldığı görülmektedir.

Yapılan literatür taraması sonucunda eski ve yeni birlikteliği ya da tarihi çevrede yeni yapı eylemi konusunun farklı kuramcılar, tasarımcılar ya da mimarlar tarafından çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı gözlemlenmiştir. Bu sınıflandırmalar özetlenerek kronolojik sırayla Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Tarihi çevrede yeni yapı eylemi

Branca, 1976	Zeren, 2010
• Restorasyon • Tarihsel yapılar grubu içinde yapı eylemi • Tarihsel yapılar grubunun etki çevresinde yapı eylemi	• Tarihi bir yapıya gelen ekler • Tarihi dokuya gelen yapılar
Akın, 1992	Yıldız, 2011
• Eski yapılara yeni ekler • Bozulmuş/niteliksiz yapıların yerine getirilecek olan yeni yapılar • İnfill yapılar	• İnfill yapılar • Tarihi dokuda eklentiler
Tezcan, 1999	Akbıyık, 2013
• Kent bütününde • Tarihi çevrede • Eski bir yapının çok yakın çevresinde	• Tarihi çevrede yeni yapı • Tarihi çevrede mevcut yapıya yeni ek • Tarihi yapının dönüştürülmesi
Kuban, 2000	Mcdonald, 2015
• İşlev değiştiren eski yapının tasarımı • İnfill yapılar • Eski doku içindeki yapıların değişimi	• Kamusal alan • Açık alan düzenlemesi • Eski yapıya yeni ek • Yeni yapı • Değişim
Altınöz, 2010	Kılıç, 2015
• Çok korunmuş dokuda tek yapının tasarımı • Çoğu yok olmuş heterojen dokuda birçok yapının tasarımı • Tek kalmış tarihi yapının çevresinde yeni yapı tasarımı	• Tarihi dokuda onarım • Restorasyon • İnfill yapılar • Çağdaş yeni yapı • Çağdaş ekler

Tablo 1’de özetlenen bilgiler doğrultusunda, tarihi çevrede yeni yapı olgusunun tek bir yapı ölçeğinden doku, çevre, kent ölçeğine kadar geniş bir yelpazeye yayıldığı söylenebilir. Tarihi bir yapıya getirilen hacimler ek olarak nitelendirilebilirken, herhangi bir sebepten dolayı yeni yapıya ihtiyaç duyulması halinde tarihi dokuya ya da tarihi çevreye getirilecek olan yapı da tarihi dokuya getirilen ekler olarak nitelendirilebilir. Bu durumda en basit ifadeyle tüm bu başlıklar doğrultusunda bir sınıflandırma yapılacak olursa, tarihi çevrede yeni yapı eylemi konusu, tekil yapı ölçeği ve doku ölçeği şeklinde iki temel başlıkta ele alınabilir. Bu çalışma kapsamında ise tekil yapı ölçeğinde yani tarihi yapılara getirilen çağdaş ekler ele alınacaktır. Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde bu başlık detaylı olarak açıklanacaktır.

1.6.2. Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımında Önemli İlkeler

Tarihi bir çevrede yeni tasarım konusu, sadece bir alanda inşa edilecek yeni yapıdan ibaret olmayıp, bulunduğu tarihi doku ve bu dokunun içinde barındırdığı diğer önemli tarihi unsurlarla olan ilişkisi, bu ilişkiye bağlı olarak tarihi çevrenin değişimi ve gelişimindeki etkisi gibi durumları da içerdiğinden çok boyutlu bir olgudur. Bu nedenle mimarlık alanında geçmişten günümüze ele alınan önemli bir konu olmuştur. Konunun merkezinde korunması gereken tarihi bir çevre yer aldığından tasarım konusunda dikkat edilmesi gereken önemli ilkeler söz konusudur.

Velioğlu ve Öztürk (1993), tarihi çevrede yeni yapı tasarımları için dikkat edilmesi gereken durumları şu şekilde sıralamışlardır:

- Yeni tasarımın çevresine baskın ve ezici bir tavır sergilememesi,
- Yeni tasarımın tarihi çevresini ön plana çıkarması,
- Çevrenin tarihi süreci ve orada yaşayanların sosyal yaşantısı hakkında araştırma yapılması,
- Çevrenin anlamsal boyutunun araştırılması,
- Araştırmalar sonucu çıkan çevresel verilerden yararlanılması,
- Çağdaş tasarım ile çağının vurgulanması (Uyum ve zıtlık ile)
- Mimari algıyı bütünleştiren ve süreklilik sağlayan estetik ölçütlerin dikkate alınması (Modülasyon birliği, gabari, renk, malzeme, doku, oran, boyut, ritim/tekrar/simetri),
- Uygun işlevin seçilebilmesidir.

Tarihi bir dokunun değişim içerisinde korunarak sürekliliğinin eski ile yeni arasındaki bütünlüğün sadece yapı ölçeğinde değil teknik, malzeme, teknoloji, kullanım şemaları, standartları vb. konularda da ele alınarak sağlanabileceği ve bunun eskiyi iyi araştırıp yeninin geliştirilmesi ile olabileceği söylenmektedir (Akçura, 1992). Bu görüşe benzer biçimde yeni yapının bulunduğu tarihi çevrenin ve bu çevredeki yapıların gerek tekil yapı ölçeğinde gerekse doku ölçeğinde verdikleri mesajlarla birlikte doğru bir şekilde okunması ve bu mesajların yeni yapılacak çağdaş yapılar ile doğru bir şekilde yansıtılması gerekmektedir (Asatekin, 2011). İki görüşte de eskinin yer aldığı bağlama vurgu yapılmaktadır. Karatosun (2010) da tarihi dokuda yeni yapı konusunu iki aşama ile ifade etmektedir. İlk aşama tasarımın yapılacağı tarihi çevrenin özgün ve dokusal karakterinin

incelenmesi, ikinci aşama ise tasarıma yön verecek uygun tasarım yaklaşımının belirlenmesidir.

The Society for the Protection of Ancient Buildings (SPAB) (2018)'de tarihi çevrede yapılacak yeni tasarımın sahip olması gereken özellikler ve uyulması gereken birtakım ilkeler şu şekilde ifade edilmiştir:

- İyi bir tasarım, mevcut dokuda yapılacak yeterli araştırmalar, bağlam çalışmaları ve gözlemlerle birlikte eskiyi anlama ve ona saygı duymaya bağlı olarak ortaya çıkar.
- Yeni yapının başarılı olması bağlamla kurduğu ilişkiye bağlıdır. İster zıt ister uyumla tasarlansın, önemli olan okunabilir ve anlaşılır olması, mevcut dokunun kimliğine zarar vermemesidir.
- Yaratıcı ve problem çözücü bir yaklaşım tarihi dokuyu ve karakterini koruyabilirken projenin amaçlarını da gerçekleştirir. Yerel otoritelerin eski dokudaki yeni tasarımlara yönelik tutumları farklılıklar gösterse de buna cesaret etmek olumlu sonuçlar verebilir.
- Kullanılacak yeni malzemelerin dikkatli seçilmesi, kalitesi ve kullanımındaki önem de oldukça büyüktür.
- Tarihi çevrenin korunması ve yeni tasarımında eski ve yeni ilişkisinde geçmişe saygılı olunması kadar yeni yapıda anlaşılır ve titiz çağdaş tasarımlar yapılması gerekir.

Arslan ve arkadaşları (2020), uluslararası standartlar, ilkeler ve tüzükleri ele alarak ortak ilkeler oluşturmuştur:

- Yeni yapı mevcut çevre ile kütle, renk, biçim, oran ve ölçek bakımından uyumlu olmalıdır.
- Yeni yapının eskiden farkı açık bir şekilde fark edilebilmeli ve gelecekte yapılacak araştırmaları yanıltmamalıdır.
- Yeni yapı mevcut çevrenin kültürel değerini, karakterini ve kimliğini ezecek bir yaklaşım sergilememelidir.
- Yeni yapının her aşamasında çağının teknolojileri kullanılmalı ve geçmiş taklit edilmemelidir.
- Yeni yapı mevcut çevredeki sürekliliği bozmamalıdır.
- Yeni yapı mevcut çevresinin mekânsal organizasyon düzenine zarar vermemelidir.

- Yeni yapı, gabarisi, kütlesi ve yüksekliği ile mevcut tarihi çevreye saygılı bir yaklaşım göstermelidir.
- Yeni yapı çevresinin estetik ve strüktürel değerini düşürmemelidir.
- Değişimler bütünün genel ifadesine uyumlu (doku ve biçim yönünden) malzemelerle yapılmalı, yapı malzemelerinin birbiriyle uyumuna özen gösterilmelidir.
- Yapı gruplarını ve onların kendine özgü karakterini oluşturan farklı bölümlerin birbirlerine bağlanmaları veya karşıtlıklarının yarattığı estetik duygular ve uyuma özellikle dikkat edilmelidir.

Ateş Can ve Uyguralp (2022), yukarıda sözü geçen birçok tasarımcı gibi uyulması gereken ilkeler ile ilgili olarak bağlam ve tasarım yaklaşımlarına vurgu yapmaktadır. Mevcut çevrenin fiziksel ve sosyal bağlamı dikkatlice analiz edilmeli ve kendi deneyimlerine dayanarak yeni yapıya yansıtılmalıdır. Yeni yapının bulunduğu tarihi doku ile nitelikli bir bağ kurabilmesi için uygun tasarım yaklaşımları ele alınmalıdır.

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı dikkat edilmesi gereken ölçütlerin farklı mimar ya da tasarımcılar tarafından kendi görüşlerine bağlı olarak çeşitlendiği söylenebilir. Ancak hepsinin temelinde yatan ve aslında ortak olan önemli bir sonuç çıkarılabilir. Bu sonuç ise yeni yapının bulunduğu tarihi doku ve içerdiği yapıların çevresel özellikleri ve değerlerini dikkate alarak saygılı, aynı zamanda özgün ve çağdaş bir tavırla bağlamına olan uygunluğunu ve bütünlüğünü sağlama amacı doğrultusunda tasarım yaklaşımlarını belirlemek ve uygulamaya koymaktır. Buradaki bütün ilkeler, yeni yapı tasarımı konusu için geçerlidir. Ancak çağdaş ekler yeni yapı tasarımının bir alt kolu olarak ele alındığı için bu ölçütlerin hepsi aynı şekilde çağdaş eklerin tasarımında da dikkat edilmesi gereken ölçütlerdir. İster yapı ölçeği, ister doku ölçeği olsun her ölçekte belirlenen amaçlar ve ulaşılacak istenen hedefler aynıdır. Bu nedenle çalışmanın temel konularından biri olan çağdaş eklerin tasarımında bu amaçla hareket edilmelidir.

1.6.3. Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarım Kriterleri

Bir önceki bölümde sözü edilen önemli ilkelere genel olarak bakıldığında tarihi bir çevrede yeni yapı oluştururken dikkat edilmesi gereken en önemli konulardan birinin mevcut tarihi çevrenin sahip olduğu veriler olduğu görülmektedir. Eski ve yeni arasındaki bağlamsal bütünlüğü sağlama ve bunun gibi bahsedilen diğer tüm amaçlara en doğru biçimde emin

adımlarla ulaşmada tasarımcılara rehberlik edecek olan da bu verilerdir. Yeni yapı/yeni ek tasarlarken ekleneceği tarihi yapı ve çevresine bağlı olarak yeni yapı-eski yapı ilişkisi ve yapı-çevre ilişkisine dikkat edilmelidir. Çünkü mevcut dokunun sahip olduğu işaretler, anlamlar, kimliğini oluşturan özgün değerler, mimari üslubu, dili ve bunun gibi daha birçok özelliğinin detaylı şekilde incelenip analiz edilmesi yeniyi tasarlarken nasıl olacağı ile ilgili önemli ipuçları vermektedir.

1931 Atina Tüzüğü'nde anıtların çevresine yapılacak yeni yapıların niteliği kütlesi, rengi, üslubu ile uygun yapılması önerilmiştir (URL-5, 2023). 1972 Budapeşte Tarihi Çevreye Yeni Yapı Entegrasyonu Sempozyumu'nda ise yeni malzemelerin kütle, ölçek ve diğer mimari oranlarla uyumlu olması ve özgün değerlerin korunması için yanıltıcı müdahalelerin yapılmaması gerektiğinden bahsedilmiştir (URL-16, 2023).

Unesco Nairobi 1976 Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rollerini Konusunda Tavsiyeler kararlarının 28. maddesinde yer alan “Yeni yapıların mimarisinin tarihi yapı gruplarının mekânsal organizasyonu ve yerleşim biçimleri ile uygun olması için yeni yapılarla ilgili kurallar ve denetim sistemine özen gösterilmelidir. Bu amaçla yapılan her yapıdan önce yapıların yalnızca genel karakterinin değil aynı zamanda belirgin özelliklerinin, yüksekliklerinin, renklerinin, malzeme ve formlarının, cephe ve çatıdaki sürekli niteliklerinin, mekânsal hacimlerinin, ortalama oranları ve konumlarının analizi yapılmalıdır.” ifadesi ile tasarımda dikkat edilmesi gereken form, ölçek, boyut, renk, malzeme ve konum gibi bir takım kriterler vurgulanmıştır (URL-4, 2023).

1987 Washington Tüzüğü'nün “Yeni binalar yapılması gerektiğinde veya eskileri uyarlanırken, mevcut mekânsal oluşum saygı görmeli, özellikle ölçek ve parsel boyutuna dikkat edilmelidir. Çevreye uyumlu çağdaş öğeler yöreyi zenginleştirebileceğinden, yeni tasarımlar engellenmemelidir.” ifadesinde ise tasarım kriterleri bakımından özellikle ölçek ve boyut kriterlerine dikkat çekilmiştir (URL-7, 2023).

Bununla birlikte tarihi çevrede çağdaş ekler konusuyla ilgili olarak yapılmış literatür çalışmaları incelendiğinde, tasarımcıların, mimarların ya da araştırmacıların genel olarak mimari, çevresel ve bağlamsal özelliklerine göre tasarım kriterlerini belirledikleri görülmüştür. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalardan bir kısmını kronolojik olarak açıklamak gerekirse öncelikle Lambert, Davey ve Nuttgens (1973) yaptıkları çalışmada tasarım kriterlerini altı başlık olacak şekilde ele almışlardır (Velioğlu, 1992):

- Ölçü: Yeni yapının bulunduğu sokak ve diğer yapılara göre uzunluğu, yüksekliği ve genişliği,
- Proporsiyon: Cephe elemanlarının ölçü/oranları, yükseklik/genişlik arasındaki oranı,
- Doluluk-boşluk: Pencere/kapı gibi elemanlar, yapı ile arasındaki boşluk ve düzen,
- Kontur-Siluet: Hem yapının hem de yapı elemanlarının yüzey sınırlarının bittiği yerdeki bıraktıkları etki,
- Malzemeler: Yapının hangi bölümünde hangi malzemenin kullanımı,
- Yerel özellikler: Bütün çevre verilerini içeren genel özellikler, yöredeki renk, malzeme, doku, ölçü, oran vs.

Brolin (1980) ise tasarım kriterlerini sekiz maddede şu şekilde ifade etmiştir (Velioğlu,1992):

- Yeni yapıyı sokaktan ileri veya geride tasarlamak,
- Bitişik yapı düzeni ise bu özelliğin devam ettirilmesi ya da farklı olarak yapılar arası boşluk bırakarak tasarlamak,
- Kütle(büyüklik),
- Yükseklik,
- Biçim ve siluet,
- Cephe oranı ve yönü,
- Kapı ve pencere düzenleri ve oranları,
- Malzeme, renk ve doku.

Groat (1983) yeni yapı/ek tasarımının bağlama olan uyumluluğunu sorgulayan etmenleri konu alan bir çalışma yapmış ve tasarımı etkileyen kriterleri içeren bir liste hazırlamıştır. Bu kriterler üç ana başlıkta açıklanmıştır (Kaçar ve Semerci, 2022):

- Mekânsal organizasyon: Yapının ayak izi, giriş lokasyonu, yaya yolu, araç yolu, otopark, geri çekme mesafesi, yapı sınırları, kot farklılıkları, düşey sirkülasyon
- Kütle: Biçim, form, çatı hizası, düşey çıkmalar vb,
- Üslup: Ritim, kapı ve pencere oranı, renk, doku, detay, süs ve rölyeflerin derecesi şeklinde açıklamıştır.

Uluşahin (1992) çalışmasında eski/tarihi yapı ve yeni yapı ya da yeni ek arasındaki ilişkileri dört kritere göre incelemiştir. Bu başlıkları kısaca açıklamak gerekirse:

- K t le: Yükseklik, oran,  l   ,  l  ek,
-   slup: Kullanılan cephe elemanları, giriş ve cephe düzeni, form, biçim, malzeme, doku, renk,
- Yapım teknolojisi: Mevcut yapım teknolojinin korunup devam ettirilmesi ya da  a da  teknolojinin kullanılması,
- Fonksiyonel ilişkiler: Yeni fonksiyon, form- fonksiyon ilişkisi.

Yüceer (2005) ise yeni yapı ya da ek tasarımıda yapının ve çevrenin sadece fiziksel özelliklerinin analiz edilmesiyle yeterli olamayacağını ve bunun yanında sosyal, kültürel, ekonomik gibi faktörlerinin de analiz edilmesi gerektiğini söylemektedir. Yüceer,  evre-konum, k t le ve cepheye ek olarak değer kriteri ile ele almış, bu kriteri kendi içinde alt başlıklar halinde de erlendirmi tir.

Mimari değer kavramları;

- Mimari stil: Yapının biçim, renk, malzeme, süsleme gibi görsel unsurlarını ifade etmektedir.
- Konstrüksiyon: Yapıda kullanılan taşıyıcı sistemi düşünülebilir. Eski yöntemlerle ya da  a da  yöntemlerle yeni yapı tasarlanmış olabilir.
- Mimar: Tasarımcı kendine özgü stiliyle tarihi çevrede ba lama farklı anlamlar katabilir.
- Malzeme: Yapıyı tasarlarken  a da  ya da geleneksel kullanıma göre malzeme seçilmesidir. Yapının malzemesine göre hangi zamana ait olduğu anlaşılabilir.

Kültürel değer kavramlarının analizi ile yapının hangi kültür grubuna ait olduğu anlaşılabilir;

- Tarihsel ba lantıyla ilişki:  nemli bir kişi, grup, kurum ya da eylemin yapıyla olan tarihsel bağlantısının ilişkisidir. Yapılar kimi zaman günlük sıradan olaylara kimi zaman da önemli bir tarihi olaya tanıklık edebilir. Eğer yapının bulunduğu  evre önemli bir tarihi olaya tanıklık ettiyse ve bu yapı da olaydan etkilenerek tasarlandıysa güçlü bir simgesel yapı haline gelir. Çünkü geçmişteki bir izi taşıyarak günümüze kadar ula tırmı tır.
- Tarihsel dokuyla ilişki: Yapının, sosyal, ekonomik ve coğrafi gibi değişimleri barındıran kent tarihiyle ya da bölgenin genel dokusuyla ilişkisidir.
- Tarihsel katmanla ma ilişkisi: Tarihi yapılar yalnızca tek bir dönemin ürünü olmayabilir. Zamanla farklı kültür ve medeniyetlerin o çevrede ya amasıyla yapı da bu durumdan etkilenir ve sürekliliğinin devam etmesi için bir takım müdahalelerde bulunulabilir.

- Kimlik-Karakter: Yapının anlamı, bağlam içinde zamanla kazandığı değer ve kullanıcıların belleğinde oluşturduğu anıdır.

Bağlamsal değer kavramları;

- Konum: Yeni yapı komşu yapıların sınırına saygılı olmalı ve mevcut yapılarla sürekliliği sağlayacak şekilde konumlandırılmalıdır.
- Siluet: Bitişindeki yapılarla uyumunun, sürekliliğinin ve görsel bütünlüğünün sağlanmasıdır.
- Yükseklik: Bitişindeki ya da yakınındaki tarihi binalarla kurduğu yükseklik ilişkisinde onların yüksekliğine saygılı olacak şekilde belirlenmelidir.
- Odak olma: Bulunduğu bölgede ya da kentte belirgin olması, sembol haline gelmesidir.

Anlamsal değer kavramları;

- Soyut anlam: Binanın ve yerinin ruhunu ifade eder. Fiziksel özellikleri arkasında yatan dünyayı, verilmek istene gizli mesajları, çağrışımları ve imaları ifade eder.

Güncel değer kavramları;

- İşlev/fonksiyon: yapının hangi amaçla kullanıldığı ve neye hizmet ettiği ile ilgili bir durumdur. Her yapı amacına yönelik işlev bulur ve bu işlevler sosyal, kültürel, eğitim, sağlık gibi farklı hizmetlere sahip olabilir.
- Ekonomik önemi: Yeni yapıya inşa edileceği çevrenin ekonomik durumunu iyileştirmek amacıyla da ihtiyaç duyulabilir. İçinde barındırdığı sosyal, kültürel mekânlarla bir çekim merkezi haline gelerek çevredeki turizm gelirlerini artırabilir.
- Eğitsel önemi: İnsanların merak duygusu, geçmişi öğrenmelerine ve sorgulamalarına sebep olmaktadır. Bu sorgulamada kentler ve yapılar en somut bilgileri veren birer kaynak olarak görülmektedir (Madran ve Özgönül, 2005). Yapıdaki her iz ve her malzeme içinde belge niteliği taşıyan bilgiyi barındırır. Tarihi yapılar geçmişle ilgili günümüze bir kaynak oluştururken, yeni yapılar da geleceğe bir kaynak oluşturur.

Zeren (2010) yeni yapının/ ekin mevcut tarihi yapıda ya da dokuda bir yama gibi görülmesinin istenmediğinden ve eskinin bir kopyası olmaması gerektiğinden bahsederek tasarım kriterlerini şu şekilde ifade etmiştir:

- Çevrenin etkisi: Yeni yapının yer aldığı tarihi çevre, ek yapının tasarlanacağı konumu, üslubu, malzemesini etkileyecek etmenler taşır.

- Formun etkisi: Ek yapının formu ya da biçimi kütlenin bütününe olan uyumunu ve zıtlığını etkileyecek bir unsurdur.
- Ölçeğin Etkisi: Yeni yapı ölçek bakımından tarihi yapıyı ezmemelidir. Yatay ve düşeyde oluşturacağı hacim insan ve tarihi yapının ölçeğine uygun olmalıdır.
- Zıtlık etkisi: Zıtlık mevcut tarihi yapının rengine, malzemesine ya da ölçeğine göre oluşturulabilir. Aykırı sonuç verecek durumlardan kaçınılmalıdır. Zıtlık etkisiyle de bir uyum yaratılabilir.
- Ritim etkisi: Cepheadeki bir motifin, süsün ya da elemanın yapıya atıfta bulunarak tekrarlanmasıyla yapının ritim kurgusundan faydalanılır.
- Malzemenin etkisi: Tarihi yapıda uyum ya da zıtlık etkisi kurmada önemli bir etkidir. Yeni tasarımda ise genellikle çağdaş malzemeler tercih edilmektedir.

Düzgün (2010) kendi çalışmasında tasarım kriterlerini temel tasarım ve güncel kavramlar olacak şekilde iki ana başlıkta ele almıştır:

- Temel tasarım kriterleri: Ölçü/oran, ışık/renk, doku, biçim, ritm/tekrar, hareket, koram, egemenlik, denge ve birlik,
- Güncel kavramlar: Şeffaflık/saydamlık, iç-dış geçişlilik, masiflik, katmanlaşma, esneklik, akışkanlık, malzemedan soyutluluk, materyalite/mecaz, karmaşıklık, ikonik/simgesel olarak alt kriterler halinde incelemiştir.

Sağlam (2019) ise çağdaş eklerle ilgili yapmış olduğu çalışmasında tasarım kriterlerini biçimsel ve kavramsal olarak iki ana başlıkta ele almıştır:

- Biçimsel kriterler: Ölçek, oran, yükseklik, konum, malzeme, renk, siluet, görsel yoğunluk, bina hattı, yönelme, ritm ve ayrıntı,
- Kavramsal kriterler: Gestalt ilkeleri olan yakınlık, benzerlik, kapalılık, pragnanz, devamlılık ve şekil-zemin referans alınmıştır.

Özetlemek gerekirse tarihi bir çevrede yeni yapı tasarlanırken detaylı şekilde analiz edilmesi ve uyulması gereken kriterlerin farklı tasarımcılar, kuramcılar ve mimarlar tarafından çalışmalarında çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Literatür tarandığında sınıflandırmaların benzer ya da farklı şekillerde çoğaltılabileceği anlaşılmaktadır. Bu sınıflandırmalar; daha anlaşılır, akılda kalıcı ve sistematik bir şekilde görebilmek için kronolojik sırayla Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Tarihi çevrede yeni yapı tasarım kriterleri

Lambert, Davey & Nuttgens, 1973 (Velioğlu, 1992)	Velioğlu, 1992	Uluşahin, 1992	Semes, 2007
• Ölçü • Proporsiyon • Doluluk-boşluk • Kontur-Siluet • Malzemeler • Yerel Özellikler	• Çevresel değerlerden yararlanmak -Yerleşimin dokusu, malzemesi, biçimi • Tarihi çevrenin bina dışındaki diğer boyutlarını da ele alma -Ağaç, çeşme, yer kaplaması vb • Tarihi çevrenin özelliklerini öne çıkarma • Yeni tasarımın çevreye baskın ve ezici olmaması • Çağdaş tasarım ile çağı yansıtmak • Kontrast – Uyum yaklaşımı • Mimari algılamayı bütünleştirip süreklilik sağlayan estetik ölçütler (cephe bakımından) -Modülasyon birliği -Yükseklik -Renk -Doku -Malzeme -Oran/Proporsiyon -Boyut/Ölçek -Ritm/Tekrar/Simetri • Ekolojik kültür sürekliliğini devam ettirme • Çevrenin tarihi süreci -Aynı/farklı döneme ait olması -Tarihi sürekliliği koruması -Gelişme ve değişme özellikleri/nedenleri • Çevrenin anlamsal boyutu • Çevrede yaşayanların sosyal statüsü ve yaşantıları • Uygun işlev • O çevrede yokmuş gibi bir tasarım	• Kütle -Yükseklik -Oran -Ölçü • Üslup -Cephe elemanları -Giriş -Cephe düzeni -Form -Malzeme -Renk -Doku • Yapım teknolojisi -Geleneksel yöntem -Çağdaş yöntem • Fonksiyonel ilişkiler -Form-İşlev ilişkisi -Yeni işlev	• Yükseklik • Kütle • Sokak duvarı • Duvar yüzeyi sürekliliği • Cephe kompozisyonu • Ritm • Malzeme ve ayrıntılar
Brolin, 1980 (Kaçar & Semerci, 2022)			Zeren, 2010
• Yeni yapıyı sokaktan ileri veya geride tasarlamak • Bitişik yapı düzeni ya da yapılar arası boşluk bırakarak tasarlamak • Kütle • Yükseklik • Cephe oranları ve yönü • Biçim ve siluet • Kapı ve pencere düzeni • Kapı ve pencere oranı • Malzeme • Renk • Doku			• Çevre etkisi • Boyut etkisi • Zıtlık etkisi • Form etkisi • Ritm etkisi • Malzeme etkisi
Groat, 1983 (Kaçar ve Semerci, 2022)		Cantaccuzino, 1998	Düzgün, 2010
• Mekânsal organizasyon -Yapı ayak izi -Giriş -Yaya yolu -Araç yolu -Otopark -Geri çekme mesafesi -Kot farklılığı -Düşey sirkülasyon • Kütle -Biçim/Form -Çıkmalar -Yükseklik • Üslup/Stil -Kapı-pencere oranı -Kapı ve pencere düzeni -Ritm -Renk -Doku -Malzeme -Süs/rölyef derecesi		• İfade • Bütünlük • Basitlik • Uyum	• Temel tasarım öge ve ilkeleri - Ölçü-oran -Işık-renk -Doku -Biçim -Ritm-tekrar -Hareket -Koram -Egemenlik -Denge -Birlik • Güncel kavramlar -Şeffaflık -Saydamlık -Masiflik -Katmanlaşma -Esneklik -Akışkanlık -Malzemedeki soyutluk -Materyalite -Metafor/mecaz -Karmaşıklık -İkonik/simgesellik
		Yüceer, 2005	
		• Mimari Değer -Mimari stil/üslup -Konstrüksiyon -Mimar -Malzeme • Kültürel Değer -Tarihsel bağlantı ilişkisi -Tarihsel dokuyla ilişki -Tarihsel katmanlaşma ilişkisi -Kimlik-karakter • Bağlamsal Değer -Konum -Siluet -Yükseklik -Odak olma • Anlamsal Değer -Soyut anlam • Güncel Değer -İşlev -Ekonomik önemi -Eğitsel önemi	

Tablo 2'nin devamı

Can, 2011	Zakar, 2018	Tan, 2020	Çelik, 2021
• Sokak dokusu • Bina yönelimi • Kütle ve ölçek • Yapı yüksekliği • Yapı genişliği • Yapı formu • Doluluk-boşluk oranı • Pencere- kapı boşluk uyumları • Mevcut binaların geleneksel elementleri	• Koruma kriterleri • Değer kriterleri • Yapısal bütünleşme kriterleri • Mimari kompozisyon -Kütle -Oran -Ritm -Konum -Renk -Doku -Malzeme	• Zaman -Çağdaş olma -Yaratıcı-özgün olma -Dönemsel okunabilirlik • Yer -Yerin ruhu -Bağlam -Yere özgü olma • Süreklilik -Kütle ve hacim -Kentsel doku -Mekânsal bütünlük	• Tasarım kavramları -Mimari tasarım kavramları -Gestalt ilkeleri -Spesifik tasarım kavramları • Değer kavramları -Mimari Değer -Kültürel Değer -Bağlamsal Değer -Anlamsal Değer -Güncel Değer
Kılıç, 2015	Aykal vd., 2019	Bahadır, 2020	Balcık vd., 2022
• Çevre • Kütle • Cephe	• Konum ve çevre ilişkisi • Kütleli devinim • Cephe örgü sistemi	• Çevreye uyum • Kütle • Cephe	• Konum • Malzeme • Form • İşlev değişikliği
Bayraktar, 2015	Sağlam, 2019	Temel vd., 2021	
• Konum ve çevre ilişkisi -Konum, Kimlik, İşlev -Tarihsel gelişim ve anıtsal yapılar -Topografya ve Kentsel Peyzaj -Kentsel silüet -Yollar, adalar, parsel düzeni -İleride veya geride inşa etme -Yapı-yol ilişkisi -Yönelmeler • Kütleli devinim -Ölçek-oran-ritm -Yükseklik -Yapı formu (çıkımlar ve çatı formu) • Cephe örgü sistemi -Kapı-pencere -Doluluk ve boşluk oranı -Malzeme -Renk -Doku	• Biçimsel kriterler -Yükseklik -Ölçek -Oran -Malzeme -Ek Konumu -Renk -Silüet -Görsel Yoğunluk -Bina Hattı -Yönlendirme -Ritm -Ayrıntı • Kavramsal kriterler (Gestalt ilkeleri) -Yakınlık -Benzerlik -Kapalılık -Pragnanz -Devamlılık -Şekil zemin	• Değer • Birlik • Kütle • Özgünlük • Doku • Ölçek	

Tarihi dokuda yeni yapı yapmak ya da tarihi yapıya çağdaş bir ek tasarlamak, insanların belleğinde geçmişten günümüze yer edinen kent silüetine yeni bir katman eklediği ve tarihi çevrenin ve mirasın sürekliliğini sağladığı için özveri ve titizlik gerektiren zor bir tasarım sürecidir. Konunun temelinde kentin sahip olduğu tarihi dokuyu ve değerlerini doğru bir şekilde muhafaza etmek söz konusu olduğundan tarihi bir çevrede yapılacak yeni bir tasarımın nasıl olması gerektiği günümüzde de halen üzerinde tartışılan bir konudur ve

güncelliğini korumaktadır. Bu sebeptendir ki Tablo 2’ye bakıldığında bu konunun geçmişten günümüze birçok araştırmacı, tasarımcı ya da mimar tarafından ele alındığı ve çeşitlendiği görülmektedir. Tablodan hareketle şu sonuca varılabilir; tarihi bir çevrede yeni yapı tasarlarken yalnızca mevcut yapının ya da bulunduğu dokunun sahip olduğu mimari özelliklerine göre hareket edilmemelidir. Mimari özellikleri kadar aslında taşıdığı anlamlar ve değerler; kültürel, sosyal ve ekonomik yapıya olan katkısı; kimlik ve karakteri, özgünlüğü; tarihsel süreçle olan bağlantısı gibi bir takım kriterler de tasarım sürecinde incelenmesi gereken önemli kriterlerdir. Bütün bunlar bir arada düşünülünce koruma ve sürekliliğin tam anlamıyla sağlanmış olduğu görülecektir. Mimarlık ürünlerinin tüm kriterlere uyularak gelişimi isteniyorsa geçmişte donup kalmasını değil sahip olduğu değerleriyle birlikte günümüze katılarak zenginleştirmesini sağlamak gerekir. Venturi “Eğer bugün bizden önce yapılmış yapıtların şu veya bu yönlerini yeniden inceliyor veya keşfediyorsak, bu eski biçimleri yineleme eğiliminden değil, bunların çağdaş yeni duyarlılıkları zenginleştireceğini düşündüğümüzündür.” diyerek bu ifadeyi desteklemektedir (Can, 2011).

1.7. Tarihi Yapıya Getirilen Çağdaş Ek

Çalışmanın bu bölümünde tarihi değere ve niteliğe sahip olan tek bir yapıya getirilen ekler yani tekil yapı ölçeğinde ele alınan ekler üzerinde durulacaktır. Eski ve tarihi bir yapıya getirilen ekler yeni ek olarak adlandırıldığı gibi çağdaş ekler olarak da adlandırılmaktadır. Bu adlandırma, aslında eklerin yapıldıkları dönemi yansıtmaları gerekliliğinden de kaynaklanabilir.

Kültür kavramının somut karşılığı olan tarihi yapılar, tarihi sürekliliğin sağlanarak, sosyal ve kültürel kimliğin korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasında oldukça önemlidir. Tarihi yapıların sürekliliğinde ise sadece onu fiziksel olarak korumak ile yetinilemez, güncel yaşama katılması ve bulunduğu çağdaş dönemin ihtiyaçlarına cevap verebilmesi gerekir. İşlevini koruyan yapıların bakımı yapılarak daha kolay yaşayabilmesi sağlanırken, birtakım binaların da kullanılarak korunabilmesi için yeni işlevler üstlenmesi gerekir. Bu durumlarda kullanıcıların yeni ihtiyaç ve isteklerini karşılayabilmek için mevcut yapıya yeni eklerin getirilmesi gerekebilirken bunun yanı sıra insanlar geçmiş dönemlere ait mimari kültürleri yansıtan bazı yeni unsurları da görmek isteyebilmektedir (Sivil & Dabanlı, 2023).

Ek, bir tasarım kaygısı taşımakla birlikte öncelikli olarak yapının işlevselliğini artırmaya veya işlevsel bir sorunu çözmeye yöneliktir (Sağlam ve Tavşan, 2019). Tarihi yapıların sürdürülebilirliğini sağlamadaki en uygun yöntem yapının mevcut işlevi ya da mevcut işlevine yakın bir işlev ile kullanılmasıdır. Ancak günümüz şartlarına cevap veremediği durumlarda mecbur olarak yeni işlevler de verilmektedir (Erkoç, 2022). Bu durumda yapının çağdaş yaşantıya katılım şansı artmış olmaktadır. Tervuren Afrika Müzesi'nde birtakım mekânsal yetersizliklerden kaynaklanan işlevsel sorunlara çözüm olarak yapının mevcut işlevi korunmuş ve çağdaş ek getirilerek işlevselliği daha da artırılmıştır (Şekil 8).

Şekil 8. Tervuren Afrika Müzesi, Belçika (URL-17)

Tarihi/çağdaş, eski/yeni ya da geleneksel/modern gibi sıfat çiftleriyle yapılan nitelendirmeler aslında yapıların zaman içerisindeki evrimini, konumlarını ve kültürel değerlerini yansıtmak için kullanılmaktadır. Bu nedenle tarihi yapıların ömrünü uzatmak amacıyla farklı zamanlarda yapılan eklemeler yapıya yeni değerler katmakta ve onları farklı dönemlerin izlerini taşıyan çok katmanlı yapılar haline getirmektedir. Eski bir yapıda yeni bir tasarım yapmanın en zor yanı, eski ve yeni arasındaki ilişki kurarken mevcut yapının özgünlüğünün ve doku bütünlüğünün korunmasını sağlamaktır. Bu nedenle çağdaş ekler, eklendiği yapının tüm özelliklerini etkilediğinden günümüze kadar bir tartışma konusu olmuştur. Bununla birlikte başarılı bir çağdaş ek ile tarihi yapıların yeniden hayat bulduğu, estetik, işlevsel ve sosyal açıdan zenginleştiği ve böylece bulunduğu çevreyi de zenginleştirdiği, yapıda çağdaş katmanlar oluşturduğu söylenebilir (Eneş ve Karabağ, 2023).

Şahin'e (2011) göre ek kavramı, bir şeyin anlamını veya değerini değiştiren bağımlı bir biçimbirimdir. Mevcut olan ile anılır, onunla hemfikirdir, ona saygılıdır ve çok değişik mesajlar taşıyabilir. Diğer bir anlamıyla ek bir boşluk doldurmadır, ihtiyaçlara cevap veremeyen yapının eksikliğini giderme çabasıdır. Mimari belli bir anlamı olan tutarlı bir kurgudur. Bu yönüyle bakıldığında her bir mimari ürün bitmiş anlamına gelir. Ek ise bitmiş

olan bu kurguya bir süre sonra katılarak, mevcut kurguyu oluşturulacak yeni bütünün bir bileşeni haline getirir. Kimi ekin eklendiği yeri belli olur, kimisi eklendiğine benzemeye çalışır, kimisi ise olduğundan abartılarak eklendiği yapıdan ayrılır.

Zeren (2010) ise çağdaş ek kavramını, tarihi yapıların onarımının tamamlanması veya yapıya getirilecek yeni işlevlerin ihtiyaç duyduğu mekânlar olarak tanımlamaktadır. Çağdaş kavramı “bulunulan çağın anlayışına ve şartlarına uygun olan” şeklinde açıklanır (URL-18, 2023). Bu bağlamda çağdaş ekler bulunduğu çağın anlayışını gerek üslup gerek yapım teknolojisi, sistemi ve malzemesi bakımından yansıtacak nitelikte olmalıdır.

Çağdaş ekler ile ilgili uluslararası düzenlemelere bakıldığında 1931 Atina Tüzüğü’nün 8. maddesinde “Ekler kesin ve açık olmalı ve özgünden farklı malzeme kullanılarak veya bezemesiz bir çerçeveye sınırlanarak, ya da damga veya yazıtla belirtilmelidir. Bir restorasyon asla onu inceleyenleri yanıltacak veya tarihi bir belgeyi değiştirecek şekilde yapılmamalıdır.” ifadesi yer almaktadır (URL-5, 2023). Bu madde çağdaş eklerin, dönemini yansıtacak çağdaş malzemeler kullanılarak eklendiği dokudan ayırt edilebilir olması gerektiği ve bu bağlamda kullanıcıların yapının tarihi süreci hakkında yanıltmaması gerektiği vurgulanmıştır.

1964 Venedik Tüzüğü’nün 10. maddesinde “Geleneksel tekniklerin yetersiz kaldığı durumlarda, koruma ve inşa için bilimsel verilerle ve deneylerle geçerliliği saptanmış herhangi bir çağdaş teknik kullanılarak anıt sağlamlaştırılabilir.” yer almakta olup çağdaş ek konusuna vurgu yapılmıştır. 12. maddesinde “Eksik kısımlar tamamlanırken, bütünlü uyumlu bir şekilde bağdaştırılmalıdır; fakat bu onarımın, aynı zamanda sanatsal ve tarihi tanıklığı yanlış bir biçimde yansıtmaması için, özgünden ayırt edilebilecek bir şekilde yapılması gereklidir.” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadede de çağdaş eklerin eklendiği yapıdan ayırt edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. 13. maddesinde yer alan “Eklemelere, ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağintısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir.” ifadesi (URL-1, 2023) ile de eklerin her durumda yapılamayacağı ancak mevcut tarihi yapının ve dokunun kimliğini zedelediği sürece yapılabileceği vurgulanmıştır.

ICOMOS 2003 Tüzüğü’nde çağdaş eklerin geri dönüşülebilirliği, 2008 Tüzüğü’nde ise kalıcı çağdaş eklerin sürekli olarak bakımının yapılabilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Tüm bu ifadelerle bakıldığında çağdaş eklerle ilgili olarak şunlar söylenebilir;

- Çağdaş ekler, mevcut dokuya uygun şekilde tasarlanmalıdır.
- Mevcut dokudan farkı anlaşılır ve ayırt edilebilir olmalıdır.

- Çağdaş yansıtan modern ve özgünden farklı malzemeler kullanılmalıdır.
- Sürekli bakımı sağlanabilir ve geri dönüşüme imkân verecek şekilde olmalıdır.

Bu niteliklere ek olarak ise;

- Çağdaş ekler tarihi yapıdan baskın olmamalı, aksine saygılı bir tavır sergilemelidir.
- Kullanılan malzemeler hafif olmalı ve tarihi yapıya yeni yükler getirmemelidir. Bu bağlamda çelik ve cam gibi malzeme kullanımı ağırlıklı olarak tercih edilmekte, böylece çağdaş ek yapının bir cephesinden bakıldığında arka fonda tarihi yapı ya da doku algılanabilmektedir.
- Dışarıdan okunabilir, tarihi yapının fiziksel değerini kapatmayan nitelikte olmalıdır.
- Çağdaş ek tarihi yapının görsel bütünlüğünü bozmamalıdır. Hem bu nitelikler hem de çağdaş yansıması gerekliliğinden dolayı “Şeffaflık” çağdaş eklerde tercih edilen bir tasarım ilkesi olmaktadır (Çelebi Karakök ve Gökarslan, 2017) (Şekil 9).

Şekil 9. Santa Eulàlia Şapeli, İspanya (URL-19)

Her mimari eser zamanın malzemeler üzerindeki kaçınılmaz etkisi ile evrilir, yaşlanır ve eskir. Her yapı geçirdiği bu süre zarfında birtakım fiziksel, sosyal ve ekonomik etkenlere bağlı olarak farklı oranlarda eksilmelere uğrayarak ve bozularak geçmişten günümüze ulaşır. Kimi yapılar büyük değişimlere ihtiyaç duymadan küçük ölçekteki bakım ve onarımlar ile yaşamına sağlıklı bir şekilde devam edebilirken kimi yapılar ise ancak ek mekânların ve strüktürlerin inşasıyla kendini koruyabilmektedir (Üçler Bilmez, 2021). Çağdaş dünyanın yeniden bir yapı inşa etmek yerine mevcut eski yapıları onararak onları günümüz yaşantısına dâhil etme fikri oldukça popüler hale gelmeye başlamıştır. Bunun için eski yapılara yeni kullanımlar vermek ve modern koşullara adapte etmek için çağdaş ekler yapmak izlenen bir yoldur. Tarihi yapılara çağdaş ek yapmanın birçok nedeni vardır. Uluşahin (1992), binayı genişletmek, yapının fiziksel koşullarını düzeltmek, yapıya yeni bir kimlik kazandırmak ve yapıya yeni bir fonksiyon kazandırmak şeklinde bu nedenleri belirtmiştir. Tarihi, kültürel ve

mimari değere sahip olan bu yapılara yapılan eklerde öncelikli amaç korumadır. Yapıları topluma kazandırmak ve yaşamını devam ettirmek de ilk hedefleridir. Ekonomik ve diğer nedenler ise tarihi bir yapı için ikinci planda düşünülmesi gereken hedeflerdir. Zeren (2010) ise tarihi yapılara çağdaş ekler yapılmasının nedenleri iki şekilde açıklamaktadır:

- Tarihi yapıların yenilenmeleri sürecinde, yapılara verilen ikincil işlevlere hizmet edecek yeni mekân/lar ihtiyacı,
- Hasar görmüş tarihi yapıların, hasar gören kısımlarının estetik, strüktürel ve işlevsel bakımdan bütünlenmesi ihtiyacıdır.

Bulgaristan’da 2. Dünya Savaşı’nda büyük hasar gören Kraliyet matbaası önce Teknik Üniversite ve Ulusal Sanat Galerisi ihtiyaçlarına göre düzenlenerek kentsel blok haline getirilmiş ve daha sonrasında bir takım sorunlardan ötürü çürümeye yüz tutmuştur. Bunun üzerine yapı, çağdaş eklentiler ve düzenlemeler yapılarak ulusal bir görsel sanatlar müzesine dönüştürülmüş ve yaşama dâhil edilmiştir (Şekil 10).

Şekil 10. Bulgaristan Ulusal Müze Kompleksi (URL-20)

1.7.1. Çağdaş Ek ile Tarihi Yapı Arasındaki Mekânsal İlişki

Tarihi değere sahip yapıları korumak ve yaşatmak, onları bulunduğu çevre ve toplum ile bütünleştirerek mümkün olmaktadır. Tarihi yapıları günlük yaşama dâhil edebilmek için birtakım değişiklikler yapılması gerekmektedir. Bu değişiklikler yapıya söz konusu olan çağdaş ekleri getirmektedir. Eki uygularken dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan bir diğeri de tarihi yapıya getirilen çağdaş ekin kendi dönemini yansıtmaması ve bunun yanında tarihi yapının da varlığını göz ardı etmeden saygı çerçevesinde günümüz yaşantısını, teknolojisini ve mimari anlayışını yansıtmamasını sağlamaktır. Buna bağlı olarak bu hususlar çoğaltılabilmektedir. Bunun dışında önemli bir diğer konu ise gelecek olan yeni ekin mevcut tarihi yapıyla olan mekânsal ilişkisinin nasıl olması, tarihi yapıya göre nasıl konumlandırılması gerektiğidir.

Tarihi bir çevrede olup olmadığı fark etmeksizin her inşaat faaliyetinin kendine özgü öncelikleri ve şartları vardır. Bu da demek oluyor ki tek bir çözüm olması imkânsızdır. Eski ve yeni ilişkisinde bunlara bağlı olarak farklı alternatifler getirilebilir. Tarihi bir yapıya yeni ek yaparken mevcut yapının öncelikleri, şartları ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Buna bağlı olarak yeni ekin konumu yapının hangi bölümünde ihtiyaç olduğuna bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Eski yapı ve yeni ek arasındaki konum ilişkisi, tarihi yapının saçağından çatısına, cephesinden iç mekânına kadar ya da yapının içinde mi dışında mı ondan bağımsız mı ona bitişik mi gibi birçok mekânsal ilişki kuracak şekilde çeşitlendirilebilir. Uluşahin (1992) eski yapıya getirilen ekleri dört başlıkta ele almıştır:

- Tarihi Bina İçinde Yapılan Ekler: Tarihi yapı içindeki eskimiş ve işlevini kaybetmiş bölümlerin yenilenmesi ya da tamamen yok olmuş bölümlerin yeniden yapılması, sağlıklı ortam koşullarının ve yeni işlevlere hizmet edecek mekânların oluşumu amaçlarına yönelik yapılan eklerdir. Örnek olarak asma katlar, bölücü elemanlar, ışık, hava ve ısı gibi tesisat sistemlerinin eklenmesi verilebilir. Örneğin, eski hapisane kalıntıları içinde yer alan ve müzeye dönüştürülen yapıya yeni işlevlere hizmet edecek şeffaf görünümlü bir mekân eklenmiştir (Şekil 11).

Şekil 11. James A. Michener Sanat Müzesi, ABD (URL-21)

- Binanın Eksik Elemanlarının Tamamlanması Niteliğindeki Ekler: Tarihi yapıda artık mevcut olmayan elemanların yeniden oluşturulması amacıyla eksik bölümlerin orijinal haline göre ya da çağdaş malzeme ve tekniklerle taklit etmeden yorumlayarak inşa edilmesi söz konusudur. Tamamen ya da bir kısmı yıkılmış bir çatının, cephenin tamamlanması örnek olarak verilebilir. Almanya Halle’de bulunan ve 17. yüzyılda kuzey ve batı kanatlarının bir kısmı yıkılan tarihi kalenin cephe ve çatısı cam malzeme ile tamamlanarak bir müze yapısına dönüştürülmüştür (Şekil 12).

Şekil 12. Moritzburg Müzesi Uzantısı, Almanya (URL-22)

- Tarihi Binanın Dış Kütlesine Bitişik Yapılan Ekler: Tarihi yapının artan ihtiyaçlarla yeni mekânlara ihtiyaç duyulmasıyla yapının cephesinin tamamına ya da bir kısmına bitişik olarak yapılan eklerdir. Müzeye dönüştürülen tarihi bir yapının sergi holüne ihtiyaç duyması buna örnek verilebilir. İngiltere’de bulunan Maidstone Müzesine, koleksiyonlarının daha fazlasının sergilenebilmesi ve ziyaretçi sayısının artırılması için yeni mekânlar eklenmiştir (Şekil 13).

Şekil 13. Maidstone Müzesi, İngiltere (URL-23)

- Tarihi Binayla İlişkili Bina Dışında Kalan Ekler: Tarihi yapının artan ihtiyaçlara yönelik yeni mekânların oluşturulması, bu mekânların işlevsel olarak mevcut yapıyla ilişkili ancak fiziki açıdan ondan ayrı/bağımsız şekilde eklenmesidir. Buffalo AKG Sanat Müzesinin büyüyen koleksiyonlarına, çeşitlenen programlarına hizmet etmek, tarihi yapıyı şehre ve parka bağlamak amacıyla ondan fiziki olarak bağımsız ve ona yeni bir dil katan şeffaf bir ek eklenmiştir (Şekil 14).

Şekil 14. Buffalo AKG Sanat Müzesi, ABD (URL-24)

Avcı (2003) çalışmasında tarih yapılarına getirilen ekleri yedi başlıkta sınıflandırmıştır:

- Yatay Ekler: En kolay uygulanabilen ekler olup işlevsel alanın büyümesi gereken yapılarda uygulanır. Ekin hangi yönde olacağını mevcut yapının konumu, arsanın boyutu, biçimi belirler. Tek cepheden ya da tamamen bağlanabilir.
- Düşey Ekler: Bu eklerde eski ve yeni arasında ayrım zor olabilmektedir. Eski yapının cephe stilini koruyup devamlılığını sağlayabilmek için kat silmesi gibi elamanlar kullanılabilir ya da yeni ek yapının cephesinin gerisinde oluşturulabilir.
- Karma Ekler: Mevcut yapıya hem yatayda hem de düşeyde ekler uygulanmasıdır. Oldukça zor bir yöntem olup aynı etkiyi verebilmek için yatayda uygulanan stilin düşeyde de devam ettirilmesi sağlanabilir.
- Yer Altında Yapılan Ekler: Simgesel değeri ön planda olan yapılara uygulanması tercih edilen bir yöntemdir. Böylelikle yapıya en az müdahale yapılmış olur. Ekin mevcut yapıyla bağlantısı yer altından olduğu gibi yer üstünde de şartlar uygunsa girişi sağlayacak ekler yapılabilir.
- Avluların örtülmesi: Özellikle yapıların genişletilmesi ve işlevini yitiren yapıya yeni işlev verirken yer kazanmak için avluların üzerleri örtülür. Avluya bakan mekânların ışık alması için de şeffaf malzemeler tercih edilir.
- Yapıya Eleman Eklenmesi: Mevcut yapılara ihtiyaç doğrultusunda saçak, rüzgârlık, balkon gibi elemanlar eklenebilir. İki yapı arasına eklenen geçitler ya da köprüler de bu gruba girebilir.
- Yıkılmış Yapıların Yeniden Değerlendirilmesi: Hasar görmüş ya da yıkılmış tarihi yapıların kalıntılarının tarihi değeri olduğu için yeni bir fonksiyon vermek mümkündür. Yapıyla ilgili var olan belgeler doğrultusunda tamamlanabileceği gibi çağdaş malzemelerle de yeniden yapılabilir.

Zeren (2010) ise eski yapı ve ek arasındaki mekânsal ilişkiyi altı başlıkta ele almıştır:

- Çatı Tamamlaması: Tarihi yapıların hasar gören çatılarında yapılan tamamlama ya da bütünleme uygulamasıdır. Bu uygulamalar arkeolojik kazılar ile çıkan kalıntıların korunması için üretilen çatı ekleri de olabilir. Ancak bu sadece koruma amaçlı olup tamamlama uygulaması değildir (Şekil 15).

Şekil 15. Smithsonian Enstitüsü, ABD (URL-25)

- **Cephe Tamamlaması:** Tarihi yapının hasar görmüş ya da yıkılmış cephesinin tamamlanması uygulamasıdır. Tek bir yapıda olabildiği gibi iki tarihi yapının da cephe olarak birleştirilmesi ve tamamlanması şeklinde olabilir (Şekil 16).

Şekil 16. Pozzuoli Katedrali, İtalya (URL-26)

- **İki Yapı Arası Geçiş Elemanı:** İki farklı tarihi yapı arasındaki yatay sirkülasyonu ve geçişi sağlamak için eklenen yapılardır. Tüp geçitler buna örnek olarak verilebilir (Şekil 17).

Şekil 17. Manchester Kütüphane Yürüyüşü, İngiltere (URL-27)

- **Tarihi Yapıya Eklemlenen Sirkülasyon Elemanları:** Çok sayıda ziyaretçinin yer alacağı tarihi yapılarda erişimi sağlamak adına uygulanan yatay ya da düşey sirkülasyonlardır. İngiltere’de yer alan bir kütüphane yapısının dış cephesine düşey sirkülasyon elemanı eklenmiştir (Şekil 18).

Şekil 18. Smythe Kütüphanesi, İngiltere (URL-28)

- Yapıya Eklemlenen Saçak Elemanları: Tarihi yapıda gerek girişi vurgulamak gerekse kullanıcıyı korumak için uygulanan eklerdir (Şekil 19).

Şekil 19. Newcastle Müzesi, Avustralya (URL-29)

- Yapının Cephesine Yapılan Bütünlemeler: Tarihi yapıya yeni işlevi karşılayacak bir mekânın cephesine bitişik olarak eklenmesidir. Duvar elemanı olarak değil de hacimsel olarak bütünleme söz konusudur. Yapının yanında ya da üstünde hacimsel bir ekleme yapılabilir (Şekil 20).

Şekil 20. Sosyal Yardım Dairesi, Belçika (URL-30)

Literatür incelendiğinde bu sınıflamaların çoğaltılabileceği söylenebilir. Uluşahin, 1992; Avcı, 2003; Kıray ve Karaman, 2006; Zeren, 2010; Zakar, 2018; Zakar ve Eren, 2019; Sağlam, 2019; Büyükmihçı, Akşehirlioğlu ve Mengüç, 2019; Kayan, 2020; Sivil ve Dabanlı, 2022; Erkoç, 2022 çalışmalarında tarihi yapı ile ona getirilen çağdaş ekin mekânsal açıdan ne tür şekillerde bir araya gelebileceğinden bahsetmişlerdir. Aşağıda yer alan Tablo 3'te bu mekânsal ilişkileri farklı şekillerde ele alan kişiler kronolojik bir sıralama ile verilmiştir.

Tablo 3. Çağdaş ek ile tarihi yapı ile arasındaki mekânsal ilişki

Uluşahin, 1992	Zakar, 2018
• Tarihi bina içinde yapılan ekler • Binanın eksik elemanlarının tamamlanması • Tarihi binanın dışına bitişik yapılan ekler • Tarihi binayla ilişkili bina dışında kalan ekler	• Yatay-bağlantılı ekler • Düşey-bitişik ekler • Arada-iç içe geçmiş ekler • Toprak altında- bağlantılı ekler • Bütünleşik ekler • Toprak altında- iç içe geçmiş ekler
Avcı, 2003	Büyükmihçi, Akşehirlioğlu ve Mengüç, 2019
• Yatay ekler • Düşey ekler • Karma ekler • Yer altında yapılan ekler • Avluların örtülmesi • Yapıya eleman eklenmesi • Yıkılan yapının yeniden değerlendirilmesi	• Mevcut yapıları birbirine bağlayan ekler • Tek bir yapı ile birleşen ekler • Yapının kendi içinde var olan boşluğa yerleşen ekler • Yapının üstünde bir yapı /çatı uygulaması olarak eklenen ekler • Yapı ile toprak altında birleşen ekler
Kıray ve Karaman, 2006	Kayan, 2020
• Tarihi yapıya çağdaş çatı ekleri • Tarihi yapıya çağdaş saçak ekleri • Tarihi yapıya çağdaş yeni yapı • Tarihi yapıya çağdaş geçiş elemanı	• İç mekân eki • Bitişik ek • Bağımsız ek
Zeren, 2010	Sivil ve Dabanlı, 2022
• Çatı tamamlaması • Cephe tamamlaması • İki yapı arası geçiş elemanı • Tarihi yapıya eklenen sirkülasyon elemanı • Tarihi yapıya eklenen saçak elemanı • Yapının cephesine yapılan bütünleme	• İç mekân eki • Bitişik ek • Ayrık/Bağımsız ek • Örtülü/Gizli ek • Bağlantı eki • Örtü eki

Tablo 3’e bakıldığında çeşitli sınıflandırmalar olmakla birlikte genel olarak birbirlerine benzedikleri ve kimisinin de sadece isim olarak değişkenlik gösterdiği söylenebilir. Zakar ve Eren (2019)’in çalışmasındaki sınıflandırmalar Zakar’ın 2018’de yapmış olduğu tez çalışması temel alınarak oluşturulmuş, Sağlam (2019) ve Erkoç (2022) ise Zeren’in “Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu” kitabında oluşturmuş olduğu sınıflandırmaları esas almışlardır.

1.7.2. Tarihi Yapıya Çağdaş Ekte Uygulanan Tasarım Yaklaşımları

Farklı çağlarda farklı kültürlerin etkisiyle oluşturulmuş mimari anlayışları yansıtan tarihi çevrelerde ya da tarihi yapılarda çağdaş eklerin tasarımının nasıl olması gerektiği

konusu günümüzde birçok açıdan tartışılmaktadır. Bu tartışmalar genellikle biçim, form, yapı, tekniği, malzeme ve üslup gibi temel unsurlar etrafında şekillenmektedir.

Tarihi yapılarda yeni eklerin tasarımı probleminin ilk aşamasını tarihi yapılar ve bulunduğu tarihi çevrenin özgün dokusal karakterinin irdelenmesi oluşturur. Bu aşamada yeni ekin eklendiği tarihi yapının form, renk, malzeme, oran ve ölçek gibi bir takım tasarım kriterleri dokusal karakterini oluşturmaktadır. Tarihi çevrenin analizi, mevcut kentsel karakteri ve tarihsel dokuyu tanımamızı ve anlamamızı sağlar. Tarihi yapılardaki yeni ek tasarımının ikinci aşamasını ise tasarıma yön verecek yaklaşımın seçilmesi oluşturmaktadır. Burada en temel soru yeni ekin mevcut yapıya nasıl eklemleneceği ve bu durumun fiziksel çevre ve sosyal yaşam ile nasıl bir etkileşimde bulunacağıdır (Bilgin Altınöz, 2010).

Tarihi çevrenin sürekliliği ve korunmasında “çağdaş ek” uygulamalarında, tasarımı yönlendiren daima tarihi yapı ya da doku olmalıdır. Çağdaş ekler bu yapı ve dokuya saygılı olmalı ve onları vurgulamayı temel almalıdır (Köşklük Kaya, 2012). Tarihi bir yapıya çağdaş ek tasarımı, yeni bir yapıyı sıfırdan tasarlamaktan çok daha zor olmaktadır. Çünkü mimar mekân ve biçimin tasarımında özgür olamamaktadır. Tasarımında tarihi yapılara uygulanan çeşitli tasarım yaklaşımlarından birini ele alabilir. Ama tarihi yapıyı ve ona saygılı olmayı göz önünde bulundurması gerekir. Hatta bu tutum, ilk başta da söylendiği gibi tekil yapıdan kentsel boyuta kadar ulaşabilmektedir (Kuban, 2000). Louis Sullivan, mimari bir tasarım için “biçim işlevi izler” ilkesini ortaya koymuştu. Ancak çağdaş eklerin tasarımında bu ilke tersine dönebilir. Yeni ekin biçimsel olarak tarihi yapıya uygunluk göstermesi durumunda işlev biçimi izlemek zorunda kalabilmektedir (Aşkun ve Cantimur, 2012).

Byard’a (2005) göre tarihi çevre ve yapılarda taklitten zıtlığa kadar uzanan geniş bir yelpazenin, uyum, tevazu ve saygı gibi değerlerin yanı sıra öykünme, yansıtma, çelişme, çerçeveleme, zıtlık ve redd-i miras gibi birçok tasarım anlayışının olması restorasyon ve korumada yer edinmiş bu alanın zengin bir tasarım potansiyeli taşıdığını göstermektedir. Mevcut olan eskiye saygı değeriyle eklenen ve yeniyi ötekileştirerek eskiye yabancı olmasına neden olan yaklaşımlar yerini giderek mevcut olan tarihi yapı ile yeni ekin birbirine taviz vermeden ve birbirini yok edici davranış sergilemeden var olmalarını sağlayacak özgürleştirici ve süreklilik sağlayıcı bir anlayışa bırakmaya başlamıştır (Çetin ve Doyduk, 2017).

Tasarım aşamasındaki en büyük heyecan oluşan bu farklı tarihsel katmanların birbirleriyle olan uyumlu ya da uyumsuz ilişkileridir. Hangi yaklaşım uygulanırsa uygulansın burada önemli olan nokta, mimarın yapacağı yeni ek tasarımıyla mevcut tarihi

yapıya yükleyeceği anlamın olup olmadığıdır. Ancak yeni ek mevcut tarihi yapı ile bir bütünlük oluşturursa her ikisi de bir anlam kazanmış olur (Koçarslan, 2010). Tarihi bir çevrede yapılacak yeni yapı ve tarihi yapılara eklenecek çağdaş ekler tarihi yapının inşa edildiği dönemin birebir kopyası mı olmalı, var olan dokunun özelliklerini referans alan uyumlu ya da benzer yapılar mı olmalı yoksa günümüz çağdaşlığını yansıtan modern yapılar mı olmalı soruları mimarlar için düşünülmesi gereken kritik noktalardır (Kılıç, 2015). Bu kapsamda mevcut yapıya eklenen eklerin bu uyumu nasıl sağlaması gerektiği, tasarımın en uygun şekilde nasıl yapılacağı literatür çerçevesinde önemli ve farklı şekillerde çeşitlenen bir konu olmuştur.

Bilgin Altınöz'e göre "Yeni-eski ayrımı gibi tasarım-koruma ayrımı da yapay ayrımlardır; aslında bunların hepsi bir bütündür. Tarihi dokuda 'yeni' nin inşası birçok girdisi olan bir mimari tasarım problemidir ki zaten duyarlı, başarılı ve yaratıcı bir mimari, bağlamla ilişki kurmayı ve var olan değerleri sürdürmeyi esas olarak alacaktır. Bunu yaparken çok farklı süreçler ve yöntemler izlenebilir, yaklaşımların bu kadar çeşitlenmesinin nedeni de budur" (Bilgin Altınöz, 2010). Tablo 4'te görüldüğü üzere çeşitli tasarım yaklaşımları ortaya konmuştur. Bilgin Altınöz'ün sözüne ek olarak bu yaklaşımların bu kadar fazla çeşitlenmesinin bir nedeni de her mimarın ya da tasarımcının kendi deneyimi ve yaşam biçimine göre düşüncesi, görüşü ve algılama şeklinin birbirine göre farklılık göstermesidir.

Viollet le Duc'e (19. yy) "Bir yapıyı restore etmek, onu korumak, onarmak veya yeniden yapmak değil, belirli bir zamanda hiç var olmadığı biçimiyle tam bitmiş bir yapı haline getirmektir." açıklamasıyla yapının tarih boyunca geçirdiği onarımlar, değişimler aldığı eklerin yıkılarak tek dönem yapı görünümüne sokulmaya çalışılmasını reddetmekte ve her onarım ve yeni ekin kendi eklendiği dönemini yansıtmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Ruskin de (1849) tarihi yapılara farklı dönemlerde eklenen eklerin kaldırılmasını ve yerine ne olduğu belli olmayan sözde ilk dönem üslubuna uydurulmuş tasarımların yapılmasını reddetmekte ve eğer sonuçta böyle bir tasarım ortaya çıkacaksa da hiç ek yapılmamasını daha doğru bulmaktadır. Boito (1883) ve Giovannoni (1930) ise yeni ek yapılması durumunda tarihi yapının bütünlüğüne saygı göstererek, taklitten kaçınarak çağdaş teknik ve malzemelerin akılcıca ve sistemli şekilde uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır (Ahunbay, 2009). Bu üç düşünceden hareketle tarihi yapıya saygılı ve taklitten uzak olan ve oluşturuldukları dönemleri yansıtan eklerin yapılmasına yönelik tasarım yaklaşımlarının ele alınması gerektiği sonucuna varılabilir.

Tablo 4. Tarihi yapı ile çağdaş ek arasındaki tasarım yaklaşımları

Violet Le Duc, 19.yy (Ahunbay, 2009)	Baydarlıoğlu, 1994 (Arslan, vd., 2020)	Semes, 2007	Demiri, 2013
Yapıyı eskisinden farklı yeni ek yapılar kullanarak bütünleştirme	- Taklit etme - Zıtlık - Yorumlama - Nötr Etki	- Replika - Benzeşme - Soyut referans - Kasıtlı zıtlık	- Referans - Değer farkı - Zıtlık
John Ruskin, 1849 (Ahunbay, 2009)	Doğrusöz, 1994	Kanat Duralı, 2007	Erkartal ve Özüer, 2016
Tarihi yapı olduğu gibi bırakılmalı ve yeni bir ek yapılmamalıdır.	- Taklit etme - Zıtlık - Yorumlama (Uyumlu- Benzetme)	- Uyumlu (Benzetme- Yorumlama-Nötr) - Zıtlık	- Replika - Benzeşen - Nötr - Soyut Referans - Zıt
Camillo Boito, 1883 ve Gustavo Giovanni, 1930 (Ahunbay, 2009)	Aydın, 1998 (Arslan, vd., 2020)	Enç, 2009 (Arslan, vd., 2020)	Zakar, 2018
Yeni eklemelerden kaçınılmalı, sade ve nötr yaklaşım	- Taklit - Uyumlu (Benzetme-Nötr-Yorumlama) - Zıtlık	- Uyum-Benzer - Karşıt-Zıt - Serbest	- Benzerlik (Uyumlu-Yorumlama) - Zıtlık - Gizleme
Venedik Tüzüğü, 1964	Davies, 2003	Zeren, 2010	
- Ek, gününü yansıtmalı - Ek, bütünle uyumlu, özgünden farklı olmalı	- Pastiş (Taklit) - Geleneksel - Göze Çarpmayan - Modern - Kibirli	- Üslup Taklidi - Geleneksele - Öykünme - Saygılı Yaklaşım - Aykırı Yaklaşım	
Veliöğlu, 1992	Güler, 2004	Düzgün, 2010	
- Uyum/Benzer (Benzeme-Taklit Etme-Yorum) - Karşıt/Zıt - Serbest (Her iki yaklaşım)	- Taklit etme - Yorumlama - Zıtlık	- Taklit - Uyum (Benzetme- Nötr) - Zıtlık	

Tablo 4'te tarihi yapılara getirilen yeni eklerde geçmişten günümüze uygulanan tasarım yaklaşımları ile ilgili literatür çalışmaları incelendiğinde, genel olarak taklit ve zıtlık arasında geliştiği ve farklı kaynaklara göre bu iki uç arasında çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Tabloda ayrıca kimi yaklaşımların farklı başlıklar ile de ifade edildiği görülmektedir. Üslup taklidi replika, pastiş ya da kopya; benzeşen ve benzerlik geleneksele öykünme; soyut referans, yorum ya da saygılı yaklaşım; aykırı yaklaşım ve

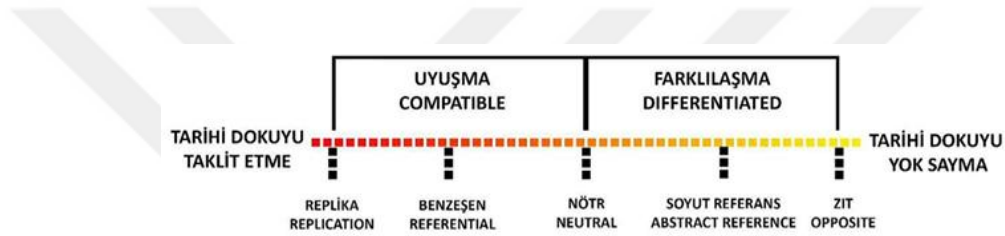
kontrast ise zıt olarak karşılık bulmaktadır. Sınıflandırmaların geneline bakıldığında benzetme, yorumlama, taklit etme, nötr gibi tasarım yaklaşımların uyumlu yaklaşımıyla ya eşdeğer ya da onun alt başlıkları şeklinde zıt yaklaşımın ise diğer bir yaklaşım olarak ele alındığı söylenebilir. Ancak taklit yaklaşımı kimi tasarım yaklaşımları arasında görülse de aslında tam anlamıyla bir yaklaşım sayılmadığı da söylenebilir. Çünkü tarihi bir yapının taklidini yapma konusu ile ilgili kullanıcılar üzerinde, tarihi yapı ve ona getirilen yeni ek arasında kurulan ilişkide tarihi kimliksizleştirme ve zamanı algılayamama gibi etkiler oluşturabildiği yönünde birçok olumsuz eleştiriler mevcuttur. Tüm bu olumsuz eleştirilere rağmen günümüzde kullanılan bir yaklaşım olması nedeniyle kısaca bahsedilecektir. Bu sınıflandırmalar yapılırken de yeni ekin tarihi yapıyla olan ilişkisi referans olarak alınmaktadır. Temel olarak ise buradaki ilişkinin çıkış noktası aslında tarihi yapının üslubu ile yeni ekin üslubu arasındaki uyum ya da zıtlıktır.

Tasarım yaklaşımlarının neler olduğunu, yeni ekler üzerinde nasıl ele alındığını daha iyi anlayabilmek amacıyla genel olarak bahsetmek gerekirse Zeren (2010), tarihi dokuya getirilen yeni eklerde kullanılan tasarım yaklaşımlarını dört başlıkta ele almıştır:

- Üslup taklidi: Tarihi çevrede yapılan analizler sonucunda yoğun olarak kullanılan mekân örgütlenmesi, cephe kurgusu, taşıyıcı sistem, yapım teknikleri ve malzemelerin tespiti ile bu özelliklerin ve çevrede yer alan diğer yapıların benzerinin yeni eklerle yeniden üretimi olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım ile üretilen yeni ekler; onarılmış bir tarihi yapı mı yoksa tarihi yapıya eklenen yeni ekler mi olduğu karmaşası yaşatmasından dolayı tartışmalara yol açmaktadır.
- Geleneksele öykünme: Tarihi yapılardan alınan referansların yorumlanarak günümüze taşınması şeklinde tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım birçok kuramcı ve tasarımcı tarafından kabul görmektedir. Geçmişte var olan izleri ayağa kaldıran, onları yorumlayan ve onlara öykünen yeni ekler üretilmektedir. Ancak önemli olan öykünmenin oranıdır. Tarihi yapıdan aldığı referanslar yeni eki tarihi yapının üslubuna aşırı yaklaştırmamalı ya da aşırı uzaklaştırmamalıdır.
- Saygılı yaklaşım: Mevcut tarihi çevreye ve yapılara son derece saygılı, modern ve yalın şekillenmesiyle hem eklendiği tarihi yapıya hem de çevresine fon oluşturup onların vurgusunu artıran bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşımda yeni ekin yalın olması ve tarihi yapıyı vurgulaması düşüncesi, yeni eke modern bir görünüş katıp kendi çağdaş dönemini yansıtmaya izin verse de tarihi yapının önüne geçmemesi oldukça önemlidir.

- Aykırı yaklaşım: Yeni ekin mevcut tarihi yapının önüne geçmesi, bulunduğu tarihi çevrenin özelliklerinden bağımsız olarak kurgulanmasıdır. Burada önemsenen yeni ektir ve yeni ek de bağlamdan bağımsızdır.

Erkartal ve Özür (2016) ise “tarihi dokuyu taklit etme” ve “tarihi dokuyu yok sayma” şeklinde iki zıt kutuptan yola çıkarak bu iki ana zıt yaklaşımı uyuşma ve farklılaşma üzerine kurduğu bir tasarım skalası oluşturmuştur (Şekil 21). Erkartal ve Özür’in esasında Semes (2007) ve Zeren (2010)’in daha önce sınıfladıkları ve birbiriyle örtüşen Replika (Taklit), benzeşen (öykünme), soyut referans (saygılı yaklaşım) ve zıt (aykırı yaklaşım) yaklaşımlarına ek olarak nötr yaklaşımı skalaya dahil ettikleri anlaşılmaktadır. Bu skala yeni ek ve tarihi yapı arasındaki ilişki ve tasarım kriterleri dikkate alınarak derecelendirilmiştir:

Şekil 21. Tasarım yaklaşımları skalası (Erkartal ve Özür, 2016)

- Replika (Taklit): Tarihi yapının sahip olduğu kütle, cephe ve gabari gibi özelliklerinin hiçbir yorum katmadan ya da farklılaştırmadan birebir aynısının kopyalanmasıdır. Bu yaklaşım zamanın ruhunu yansıtamaması ve yapının inşa edildiği dönem hakkında yanılsamalara sebep olması gibi nedenlerle olumsuz bir yaklaşım olarak görülmektedir. Kent için önemli yere yere sahip olan tarihi yapıların zarar görmesi ve yeniden üretimi olmazsa büyük bir kayıp yaşanacağı durumlar haricinde tercih edilmemesi gereken bir yaklaşımdır.

Şekil 22. Eskişehir Odunpazarı evleri (URL-31)-Taklit yaklaşımıyla yeni evler (URL-32)

- Benzeşen (Öyküen): Mevcut tarihi yapının kütle, yükseklik, oran, açıklıklar, malzeme gibi özelliklerinden referans alınarak ancak birebir kopyalanmadan yeni eklerin tasarlandığı yaklaşım türüdür. Yeni ek mevcut tarihi yapıya olabildiğince az dikkat çekerek eklenir. Taklit etmeden mevcut yapıya uyum sağlar ve böylece tarihi yapının tasarım öğelerini de vurgulamış olur. Yaklaşımında fiziksel benzeşmeler olsa da çağdaş teknik ve malzemeleri kullanarak çağını yansıttığı da görülmektedir.

Şekil 23. 19. yy antreposuna (sağ) yeni ek (sol), İngiltere (URL-33)

- Nötr: Yeni ekin cephesinde tamamen saydam ya da yansıtıcı malzemelerin kullanılmasıdır. Saydam malzemeler dışında ahşap ve metal gibi panellerin tek malzeme olarak kullanıldığı da görülmektedir. Benzeşme ya da zıtlasma çabası olmayıp, olumlu yanı hem ilk bakışta farklılığın algılanabilmesi hem de tarihi yapının kimliğini zedeleyip onun önüne geçmemesidir. Ancak güçlü bir mimari karakter oluşturamaması yönüyle de eleştirilmektedir.

Şekil 24. OLV Koleji, Belçika (URL-34)

- Soyut referans (Saygılı yaklaşım): Tarihi yapının özelliklerine soyut karşılıklar katarak yorumlanması ve atıfta bulunulmasıdır. Bağlamın özelliklerini soyutlayarak elde ettiğinden; mevcut yapıya referans verirken eklemlendiği yapıdan belirgin olarak farklılaşmayı sağlamaktadır. Zamanın ruhunu yansıtarak tarihi yapıya

göndermelerle onu soyutlaması bakımından oldukça cesur bir yaklaşımdır. Ancak soyut referansa dönüşecek verilerin seçilmesi ve soyutlanması oldukça zor ve dikkat gerektiren bir süreçtir.

Şekil 25. Lasvit Genel Merkezi, Çek Cumhuriyeti (URL-35)

- Zıt (Aykırı yaklaşım): Tarihi yapının kütle, yükseklik, açıklık, oran, malzeme, renk gibi özelliklerinden tamamen farklılaşan ve dikkat çeken tasarım yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda son derece hassas bir denge kurmak önemlidir. Çünkü iyi bir şekilde planlanmadığı zaman mevcut yapıdan ve bağlamdan tamamen kopuk bir tasarım ortaya çıkar. Ancak titizlikle planlanırsa zıtlık üzerinden tarihi yapıyla bütünleşmeyi sağlayan ve çağını da yansıtan bir tasarım ortaya çıkar. Almanya’da bulunan tarihi fabrika yapısının kantin bölümüne uzantı olarak tasarlanan yeni şeffaf ek özellikle konumu ve formu ile tarihi yapıya zıt yaklaşımda olduğu söylenebilir (Şekil 26).

Şekil 26. The Niemeyer Sphere, Almanya (URL-36)

Tarihi yapıları hiçbir yorum katmadan taklit etmek ve tarihi yapıları görmezden gelerek bağlamdan tamamen kopuk tasarımlar yapmak olumsuz iki uçtur. Hangi yaklaşım seçilirse seçilsin önemli olan mevcut tarihi yapılara ve bağlama dikkat ederek yeni eklerin uygulanmasıdır. Tarih dokuya saygılı ancak gününü, çağdaşlığı yansıtan tasarımlar

olmalıdır. Bu yönden bakıldığında saydamlık oldukça kullanılan bir tasarım aracı olarak görülmektedir. Yapılan araştırmalar doğrultusunda ister uyumlu, ister zıt yaklaşım olsun benzeşen, nötr, soyut referans gibi tüm yaklaşımlarda kendi temel hedefleriyle birlikte çağdaş teknik ve malzemelerin de kullanıldığı söylenebilir. Bu durumda tarihi çevre ya da yapıya ek tasarımında saydamlık karşımıza çıkmaktadır. Saydam yapılarda hem saydamlığın derecesine göre hem de mevcut tarihi yapıların sahip olduğu tasarım kriterleri bağlamında yeni ek ve tarihi yapı arasındaki uyum ve zıtlık ilişkisi ortaya konur.

1.8. Tarihi Çevrede Saydamlık

Tarihi çevrede saydam tasarımlar günümüzdeki mimari çalışmalarda ve kentsel gelişim projelerinde oldukça kullanılan uygulamalar haline gelmiştir. Bu tasarım uygulaması tarihi dokuya sahip çevrelerde tasarlanacak yeni yapıların ya da mevcut tarihi yapılarda yenileme çalışmalarının ve onlara getirilecek çağdaş eklerin tasarımının şeffaflık ve açıklık kavramları esas alınarak gerçekleştirilmesini ifade etmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi tarihi çevrelerdeki yeni yapılaşmalarda yeni yapının ya da yeni ekin kendi çağını, döneminin teknolojisini, yapım tekniğini, malzemesini, tasarım anlayışını yansıtmayı ve böylece özgün olabilmesi son derece önemsenen bir unsurdur. Bu doğrultuda çağdaş eklerde çağdaşlığı en iyi şekilde yansıtmak araçlardan birisi de saydamlık olmaktadır.

Saydamlık ile elbette modern yapılar ile tarihi yapıların bütünlük kurarak bir araya getirilmesi hedeflenir. Tarihi ve kültürel mirasın yaşayan bir varlık olarak korunmasına ve sürdürülebilmesine imkân sağlarken aynı zamanda modern toplumun ihtiyaçlarına da cevap vererek kullanıcıların bu mirastan en faydalı şekilde yararlanmalarını teşvik eder. Hem tarihi yapıların korunması ve çağın ihtiyaçlarının karşılanması arasında bir denge oluşturur hem de modern ve estetik bir anlayış ile geçmiş ve gelecek arasında bir köprü oluşturur. Bunun yanında şunu da eklemek gerekir ki saydam tasarımların uygulanması mimarların, tasarımcıların ya da kent planlamacıların geçmişi korurken aynı zamanda geleceğe bakabilme ve yön verebilme yeteneklerini de ifade eder. Norveç'te yer alan eski konserve müzesine getirilen yeni ekte, çevresiyle saygılı bir tutumla iletişim ve etkileşim kurabilmek adına mevcut öğeler yeni bir bakış açısı ile ele alınarak tasarlanmıştır. Böylece Norveç Baskı Müzesi'nin kimliğini yansıtan ve matbaacıların kullandığı harf kutularından esinlenerek harflerle süslenmiş saydam cephe ile geçmiş ve gelecek arasında bir bağ kurulmuştur (Şekil 27).

Şekil 27. İddis Norveç Baskı ve Konserve Müzesi, Norveç (URL-37)

1.8.1. Saydamlık Kavramı

Saydamlık kavramının tarihsel süreci incelendiğinde farklı şekillerde ifade edildiği görülmektedir. Kısaca dönem dönem açıklamak gerekirse saydamlık 1591’de “saydam olma niteliği veya durumu; şeffaflık, ışığı geçirgenlik olarak ya da özel, yarı şeffaf madde üzerinde, arkasından ışık verildiğinde görünür hale getirilen resim, baskı yazı veya işaret” olarak ifade edilmiş, 1615’te “saydam olan” şeklinde açıklanmış; 1807 yılına gelindiğinde ise “cam veya başka bir saydam madde üzerinde geçirdiği ışık yoluyla görülmesi tasarlanmış fotoğraf veya resim” şeklinde açıklanmıştır (Aytıs ve Göker, 2010).

Saydam kavramı T.D.K. sözlüğünde “İçinden ışığın geçmesine ve arkasındaki şeylerin görülmesine engel olmayan (cisim), şeffaf” olarak tanımlanmaktadır. Buna bağlı olarak saydamlık kavramı ise “Saydam olma durumu ve şeffaflık” olarak ifade edilebilir (URL-38, 2023). Saydamlık kavramının gerçek anlamı dışında ifade edildiği mecaz anlamları ise “Açık seçik, içten, belirgin olan, anlaşılır, yapmacılıktan ve gizemden uzak” tır. Sözlük anlamlarına göre saydamlık hem bir maddesel durumu (ışığı ve havayı geçiren) hem de kolay bir biçimde keşfedilen, gizlenmeyen, iyi derecede belirgin olan ve maddenin kendisinden gelen isteğin ortaya çıkardığı bir sonuç olarak ifade edilebilir (Elmalı, 2005). Saydamlığın hem tarihsel süreç hem de sözlük içerisindeki tanımlamalarına bakıldığında toplum yaşantısında bambaşka şekillerde ifade edilerek günümüze kadar geldiği görülmektedir. Saydamlık kavramı, yalnızca temel anlamında olduğu gibi fiziksel ve maddesel olarak bir anlam ifade etmemekle birlikte toplum içerisinde sosyal ve kültürel bakımdan eleştirel bir göreve bürünerek birtakım olumsuz durumlara karşı olarak da anlamlandırılmıştır. Kimi zaman abartının ve karmaşıklığın karşısında sadeliğin ve duruluğun simgesi olmuş, kimi zaman karamsarlığın, tedirginliğin, güçsüzlüğün karşısında insana huzur veren, insanın içini ferahlatan ve onu daha da güçlü hissettiren bir tavra bürünmüş, kimi zaman da sahteliğin ve

yalanların karşısında gerçekliğin, adaletin simgesi olmuştur. Bazen de eskinin, gelenekselliğin karşısında çağdaşın ve modernliğin ifadesi olmuştur.

Saydamlığı ifade ederken kullanılan diğer bir kavram ise geçirgenliktir. Tanımında söylendiği gibi ışığı ve bir nesnenin görüntüsünü geçirebilme özelliği ile aslında geçirgenlik vurgulanmaktadır. Bu durum maddenin fiziksel özelliğinden de kaynaklanabilir, dışardan yapılabilecek bir etki ile de ortaya çıkabilir. Geçirgenliğe bağlı olarak saydamlığın derecesi değişebilir (Eroğlu, 2003). Gyogy Kepes “Language of Vision” adlı eserinde saydamlık ve geçirgenlikle ilgili olarak “İki ya da daha fazla figür birbirinin üzerinde görülebiliyorsa mekânsal boyutların çelişmesi söz konusudur. Figürlerin geçirgenliği vardır ve birbirlerinin içine girebilir ya da birbirlerinin üzerinde görüntülerini bozmadan görülebilir. Geçirgenlik, farklı mekânların aynı anda algılanabilmesi anlamını taşır. Mekânlar ise bir süreklilik ve devingenlik gösterir. Geçirgenlik burada uzakta olanın sanki yakındaymış gibi bir oluşmasını sağlar.” demektedir (Rowe & Slutzky, 1997). Burada aslında geçirgenlikle ilgili olarak bir yüzeyden bir nesneden daha fazlasıyla ifade edilebildiği söylenebilir. Bir mekânsal düzenlemeye vurgu yapılmıştır. Küçük ölçekli bir mimari mekan düzeninden büyük ölçekli kentsel mimari düzenine kadar geçirgenliğin ve böylece saydamlığın kullanılabileceği anlamı çıkartılabilir. Özellikle tarihi çevrelerde küçük ölçekli mimari düzenlemeler, tarihi binalar ya da iç mekanlar, açık plan düzenleriyle, avlularla, büyük ölçekli kentsel mekanlarda ise meydan, park ve yeşil alan gibi açık alanlarla saydamlık sağlanabilir.

Tüm bu tanımlamalara bakıldığında saydamlığın yaşantımızın her alanında kullanıldığı ve kendini hissettirdiği söylenebilir. Özetle sanatta, adalet sisteminde, edebiyatta, modada, teknolojide ve mimaride tüm yaşantımızı etkileyen bir kavram haline gelmiştir. Konu kapsamında mimarlık disiplini içindeki gelişimi ve kullanımından bahsedilecektir.

1.8.2. Saydamlığın Mimarideki Gelişimi

İnsanoğlunun var oluşundan günümüze kadar toplumların sosyal ve kültürel yapılarının değişimi, teknolojinin, kullanılan tekniklerin ve malzemelerin gelişimi saydamlığın mimaride kullanımını etkilediği görülmektedir. Farklı yaşam biçimleri ve inanışları mekân düzenlerinin de farklılaşmasına neden olmuştur.

Tarihsel süreç içerisinde geçmişe doğru gidildiğinde ilk çağlarda içten dışa doğru yani özelden kamusal alanlara doğru gelişim gösteren, kendi içerisinde bir geçişlilik ve geçirgenlik ve bu geçişlilik ile de bir düzen ve uyum söz konusuydu. Yerleşmelerini olumsuz çevre etkilerine karşı savunma kaygısının bu geçirgenliği belirlediği ve buna bağlı olarak da yerleşmelerin dışarı kapalı olmasının savunma kaygısından kaynaklandığı söylenebilir (Erdönmez, 1999). Bu düşünceden hareketle bu dönemlerde saydamlığın maddesel ve fiziksel olarak ele alınmadığı, saydamlığın başka bir kullanımı olan örgütsel bir biçimde doluluk- boşluk ilişkisi içinde ele alındığı yorumu getirilmektedir. Bunun yanı sıra ilk çağlarda yapıların cephelerinde açılmış küçük boşluklar sadece gün ışığından yararlanabilmek amacıyla açılmış olup iç ve dış mekânlar arası geçişlilik tam olarak sağlanamamıştır. Aslında dönem şartlarına bağlı olarak saydamlıktan daha çok opak ve masif bir yapılaşmanın yaygın olduğu söylenebilir (Elmalı, 2005). Bu dönemlerden kalan tarihi kalıntılara ya da yapılara bakıldığında bu durum fark edilebilmektedir. Bu tarz saydamlığa menhir denilen yüksek ve büyük taşlarla boşluklu bir düzenle tanımlanmış Stonehenge ve daha yakın tarihli olan Eski Yunan mimarisindeki kolon-arkadlı sistemle oluşmuş tapınaklar örnek verilebilir.

İlerleyen süreçte Ortaçağa gelindiğinde ise camın bulunuşuyla birlikte cam mimaride de kullanılmaya başlanmıştır. Gün ışığının içeriye girmesine olanak sağlamanın yanı sıra olumsuz iklim şartlarına karşı koruma işlevi de üstlenmiştir. Bu dönemdeki üretim tekniklerinin sınırlı olması camın ancak küçük ölçeklerde oluşturulmasına imkân vermiştir. Camın kullanımıyla artık saydamlığın maddesel yanı da ortaya çıkmaya başlamıştır. Malzemedeki gelişmeler, camın ölçeğinin büyümesi, mimariye yeni bir boyut ‘dış manzara’ kazandırmıştır (Aytıs ve Göker, 2010). Böylece iç ve dış mekân arasındaki görsel iletişim artarak geçirgenliğin daha geniş bir anlama taşınması sağlanmıştır.

İlerleyen süreçte taşıyıcı sistem ve malzemelerin gelişimi ile saydamlığın iyi bir çıkış yakaladığı ve 12. yy’da Fransa’da ortaya çıkan ve 16. yy sonuna doğru etkisini koruyan, mimarlık tarihinde bu anlamda önemli yere sahip Gotik döneme gelindiğinde ise katı duvar kütlelerinin doluluk ve boşluk etkisi ile hafifletilerek taşıyıcı iskelete dönüştüğü böylece iç ve dış mekân arasında süreklilik sağlandığı söylenebilir. Bu dönem özellikle camın mimarlığı etkileyici ve yönlendirici bir şekilde yapıda yer almaya başladığı ve mekân içerisinde ışıkla beraber bütünlük kurarak ideale kavuştuğu bir dönemdir. Camın etkileyici boyutlarda kullanılması, duvarlarda büyük boşluklar açılarak vitrayların kullanımı ve neredeyse duvar yerine geçen yarı saydam cam yüzeylerin kullanımı saydamlığı önemli

derecede yansıtmaktadır (Elmalı, 2005). Gotik dönemin temel ilkesi olan “Tanrı’ya ulaşma/yaklaşma” isteğinin göğe uzanan yapılarda kullanılan camlardaki vitraylara ve bezemelere soyutlama ile yansıtıldığı görülmektedir (Mızrak, 2001).

18. yy sonlarına doğru başlayan Endüstri devri teknolojinin daha da gelişmesiyle birlikte camın demir ve çelikle birlikte daha geniş açıklıklarda kullanılması yoluna gidilmiştir. Özellikle cam çatı uygulamalarının yoğunlaştığı, mimarlar ve tasarımcılar tarafından hem çatıda hem cephelerde cam malzemenin kullanıldığı saydam yapılar ortaya çıkmıştır (Türkseven, 1999). Bu dönemde malzemenin doğasından gelen saydamlığın yani tamamen cam malzemenin sağlamlık, ışığı iç mekâna alması, iklim şartlarına karşı koruması gibi fonksiyonel özellikleriyle ön planda olduğu söylenebilir.

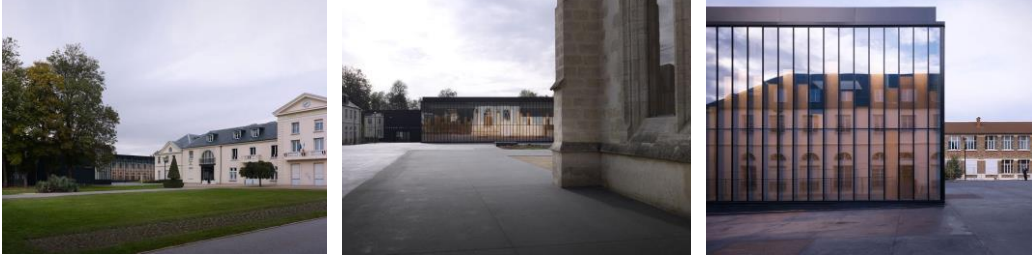
20. yüzyılda Modern Mimarlığın etkisiyle birlikte saydamlık da köklü bir değişime uğramıştır. Geleneksel tarihi yapılarda görülen masif ve katı görünüm yerini tamamen hafif ve şeffaf bir görünüme bırakmaya başlamıştır. Camın cephelerde oldukça geniş yüzeylerde kullanılması ve duvarların yerini cama bırakmasıyla saydamlık doruk noktaya ulaşmıştır. (Erdönmez, 1999). Barselona Kraliyet Tersanesi olarak inşa edilen yapı çeşitli kullanımlar sonrası şu anda şehrin Denizcilik Müzesi haline getirilmiştir. Cephede kullanılan geniş cam açıklıklarla yapının masifliğine karşı hafiflik katılmıştır (Şekil 28).

Şekil 28. Barselona Drassanes Denizcilik Müzesi, İspanya (URL-39)

Günümüzde ise artık sınırların belirsizleşmesi, mekânların kapalılığının ortadan kalkması, yapıya hafif ve kristal berraklığında sanki uçuyormuş hissini vermesi, süslerden arındırılarak mekânların okunabilirliğinin artması, birbirinin içine akan mekânların oluşturulması yani mekânlar arası akışkanlığın ve esnekliğin artırılması, yapının şeffaflığı ve yansıtıcılığı ile çevresiyle bütünleşmesi gibi saydamlığın materyalist özelliğinden çok farklı anlamlara sahip olduğu bir tasarım anlayışı gelişmeye başlamıştır. Fransa Chelles’in önemli simgesel yapılarıyla çevrili meydanında tasarlanan yapı, basit şekli ve ortogonal konumu ile mekânları düzenlemeye izin verirken, cam ve bakır malzeme ile oluşturulmuş

cephesi yapıyı maddeliğinden boşaltarak bir belirsizlik yaratır, şeffaflığı ve yansıtıcılığı ile çevresiyle bütünleşir (Şekil 29).

Şekil 29. Spor Salonu ve Belediye Binası Meydanı, Fransa (URL-40)

Özetle; barınma, korunma ve savunma amaçlı oluşturulan kapalı mekânlar, süreç içerisinde hem toplumların yapısının ve ihtiyaçlarının değişimine hem de teknolojinin, malzemenin ve yapım tekniklerinin gelişimine bağlı olarak yerini giderek daha açık, esnek, geçirgen bir görünüme bırakmaya başlamıştır. Özellikle camın mimariye girmesiyle birlikte bu değişim gözle görülür bir şekilde fark edilmeye başlamıştır. Klasik dönemin masif kütleli yapıları çağına ayak uydurma yolunda oldukça şeffaf ve hafif bir görünüme dönüşmüştür.

Saydamlığın mimarideki gelişiminin tarihi süreci incelendiğinde, sosyal, toplumsal, siyasi, teknoloji gibi pek çok unsurun değişimine paralel olarak bir gelişim gösterdiği görülmektedir. Buna bağlı olarak süreç içerisinde saydamlık kavramının çeşitli şekillerde yorumlanarak adım adım örgütsel, fiziksel ve simgesel bir kimliğe sahip olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar sonucunda saydamlığın maddesel, örgütsel, olgusal, mekânsal ve kavramsal olarak 5 başlıkta incelendiği görülmektedir (Mutlu, 1996; Erdönmez, 1999; Mızrak, 2001; Eroğlu, 2003; Elmalı, 2005; Turhan, 2007; İleriye, 2007; Kuyumcu, 2019; Uluçay Temel, 2022). Ancak çalışma kapsamında saydamlığın maddesel yani malzemenin doğasından gelen özelliği ele alınmaktadır.

Maddesel saydamlık, saydam malzemelerin kullanılmasıyla oluşan saydamlık türüdür. Tarihi çevrelerde eklendiği tarihi yapıya saygılı duruşu ve baskın olmayışı, çevresini yansıtarak bütünlük kurması gibi özellikleriyle saydamlığın maddesel türü özellikle kullanılmaktadır. Maddesel saydamlık, nesnelerin görüntülerini kesmeden ve deforme etmeden oluşturulan saydamlıktır. Tam saydamlıkta geçirgenliğin derecesi en üst seviyededir. Kullanılan malzeme, görme sürecinde yokmuş hissi vererek arkasındaki nesnenin olduğu gibi algılanmasına imkân sağlar. Uygulamada birçok saydam malzeme yer almaktadır ancak mimaride en yaygın kullanılan malzeme camdır. Geçmişte ilk kez Roma

hamamlarında kullanılan cam, Gotik mimarideki vitraylarda şiirsel anlatımlara dönüşürken 19. yy'da endüstri ve sera yapılarında yaygın kullanılan örtü malzemesi haline gelmiş, 20. ve 21. yy çağdaş mimarlığın simgesel ve pratik kullanımlarıyla kullanım amacını oldukça genişletmiştir (Elmalı, 2005). Manzarayı mekâna katmak, kullanıcılara görsel deneyimler sunmak, doğal aydınlatmadan verimli şekilde yararlanmak gibi amaçlarla tercih edilen maddesel saydamlığa Wythe Hotel iyi bir örnek olarak gösterilebilir (Şekil 30).

Şekil 30. Wythe Hotel, ABD (URL-41)

1.8.3. Tarihi Yapılarda Çağdaş Eklerde Saydamlığın Kullanımı

Mimaride ışığı içeri alma, olumsuz iklim şartlarından korunma, iç ve dış arası geçişliliği sağlama gibi ihtiyaçlardan doğan saydamlık, tarihi çevrelerde tarihi yapılara uygulanan yeni ek tasarımlarında ise çağdaşlığı yansıtması ve günümüz şartlarına ayak uydurabilmesi gerekliliğinden dolayı konu kapsamına dâhil edilmiştir. Bu bağlamda saydamlık çağdaş eklerde oldukça sık kullanılan tasarım araçlarından biri olmaktadır. Saydamlığın tarihi sürecine bakıldığında, günümüzdeki konumuna ulaşmasındaki en önemli etken çelik taşıyıcı sistemli, cam örtülü strüktürlerin mimaride kullanılmaya başlamasıdır. Bu gibi malzeme ve teknolojiye paralel saydamlık da konumunu zirveye taşımıştır.

Çelik taşıyıcılı sistem ve cam örtülü strüktürler 21. yy. mimarisini yansıtan biçimselliği, cam malzemenin saydamlığı ile bir aradalık içerisinde, hem modernliğin hem de tarihi yapının rijitlik, masiflik ve doluluğuna karşı hafifliğin imgesel temsiliyetidir (Zeren, 2010). Özellikle cam ve çeliğin mimari yapılarda bir arada kullanılması şeffaflık ve hafiflik yolunu açarak bu alanda yeni gelişmeler sağlamıştır. Camın gelişmeye açık bir malzeme olduğu gün geçtikçe daha çok kabul edilmekte olup cam mimari artık strüktürel olarak da mimaride yer almaya başlamıştır (Sağlıyan Sönmez ve Çetin, 2020).

Cam aydınlatma, havalandırma, mekânı dışarıya açma, duvar görevi gibi farklı kullanımlarıyla zaman içerisinde çeşitli yorumları da beraberinde getirmiştir. Teknoloji ve

estetik buluşturan ve gelişmiş teknolojiyle özdeşleşen cam ve çelik diğer malzemelerin (beton, taş, ahşap veya tuğla) çağdaş kullanımlarının önüne geçerek endüstrileşme arakesitinde “çağın ruhu”nu yakalamaktadır (Asımgil, 2006).

Uluslararası antlaşmalar ve sözleşmeler, tarihi çevrede saydamlık konusuna yönelik incelendiğinde 1931 Atina Tüzüğü’nün 3. maddesinde yer alan “Artık kullanılmayan ve geçmiş uygarlıklara ait anıtlarda, örneğin antik dönem eserlerinde, her tür bütünlemeden kaçınılmalıdır. Böyle yapılarda ancak anastilosis, yani kalıntının genel çizgilerini ortaya çıkarmak ve korunmasını sağlamak amacıyla, mümkün olan en az ek ve nötr malzeme ile dağılmış parçaların birleştirilmesi işlemi söz konusu olabilir.” ifadesinde kalıntıların en az müdahale ile bütünleştirilmesinde “nötr” malzeme ile aslında saydam bir malzemenin özellikle maddesel yönü ile kullanılabileceği anlaşılmaktadır (URL-5, 2023).

Bunun dışında ise antlaşmalar ve tüzüklerdeki maddelere ve alınan kararlara bakıldığında, genel olarak çağdaş eklerin yapıldıkları dönemlerin mimarisini ve özelliklerini yansıtması, taklitten mümkün olduğunca uzak durulması ve gerekli prensiplere göre tarihi dokuya saygılı ve onunla bütünleşen tasarımların yapılması tavsiye edilmiştir. Bu bağlamda bakıldığında, çağdaş eklerde özellikle doğrudan “saydamlık” vurgusunun pek yer almadığı ancak çağdaş eklere yönelik özellikler ve istenilen durumlar göz önünde bulundurulduğunda istenenlerin saydamlıkla örtüştüğü görülmektedir. Bu nedenle saydamlık çağdaş eklerde özellikle tercih edilen bir tasarım aracı olmaktadır. Buna ek olarak ise günümüzün çağdaş malzemesi olan camın ve buna bağlı olarak saydamlığın da tarihi çevrede yeni eklerde sıklıkla kullanılma nedenleri şu maddelerle açıklanabilir (Can, 2011):

- Tarihi dokuya fiziksel ve görsel anlamda yapılacak müdahaleyi en aza indirmesi,
- Döneminin mimari kimliğini en etkin biçimde yansıtması,
- Saydamlığıyla dışardan okunabilirliği ve algılabirliği sağlaması,
- Çevresini yansıtmasıyla tarihi dokuyla bütünlük kurması,
- Tarihi dokunun orijinal malzemesinin önüne geçmemesi,
- Tarihi yapıya malzeme bakımından kontrast oluşturarak onu ön plana çıkarması ve kimliğini ezmemesi,
- Hafif malzeme olması,
- Gerektiği durumlarda kolayca sökülür takılır olması,
- Geri dönüşümünün kolay olmasıdır.

Tarihi bir yapıya çağdaş ek getirirken olması gereken ve yaygın olan tutum, ekin kendi dönemini yansıtarak farkının algılanması ve bunun yanında eski yapıya belli bir saygı çerçevesinde günümüz yaşantısını ve teknolojisini yansıtabilmesidir. Saydam ekler için de çağdaş yansıtmasının yanında eski yapıya saygılı bir tavırla eklenebileceği söylenebilir (Tezcan, 1999). Bununla birlikte eski yapı ve yeni ek arasında dışardan bakıldığında algılanabilecek görsel bir bağ ve bütünlüğün de kurulması gerekmektedir. Bu bağlamda, eski yapıya getirilecek saydam ekler bu bütünlüğü kurar, saydam ekin geçirgenliği sayesinde bir cephesinden bakıldığında eklendiği tarihi yapı ya da arka fonunda bulunan tarihi çevre kolayca algılanır (Çelebi Karakök ve Gökarslan, 2017).

Saydamlığın yansıtıcılık özelliği ile de yeni ek hem bulunduğu tarihi dokunun hem de eklendiği tarihi yapının görüntüsünü üzerinde toplayıp yansıtarak eski ve yeni arasında bir ara yüz görevi üstlenir. Bu durumda yeni ek tarihi yapıda doğrudan algılanmaz, tarihi yapının ön plana çıkmasını sağlar ve böylece tarihi çevrenin sürekliliğin korunmasına katkıda bulunur (Erginoğlu, 1996). Örnek olarak Bern Tarih Müzesi yeni eki, saydam cephesiyle etrafındaki tarihi dokuyu yansıtarak çevresiyle bütünlük ve süreklilik sağlamaktadır (Şekil 31).

Şekil 31. Bern Tarih Müzesi, İsviçre (URL-42)

Saydamlığın tarihi çevrelerde tercih edilmesinin başka bir nedeni de mevcut dokunun silüetini bozmaması adına sanki hiç yokmuş hissi vermesidir. Burada saydam malzeme sanki non-materyal yani sanki hiç olmayan bir malzeme olarak kullanılır, eklendiği tarihi yapılar vurgulanmak amacıyla birbirine bağlanır ve tamamen saydam olan ek ise minimal sadeliği ile saydamlığı en zirveye taşır. Görseldeki örnekte, bir bölümü yıkılmış olan kilise yapısı, eksik kısımları çevreyi yansıtan ve gökyüzünde kaybolan cam mekânla tamamlanarak müzik okuluna dönüştürülmüştür (Şekil 32).

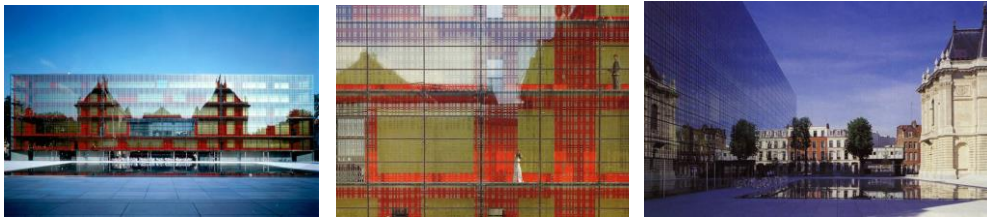
Şekil 32. Louviers Müzik Okulu, Fransa (URL-43)

Yeni ek saydam cephesiyle geçmiş ve gelecek arasında bir köprü oluşturmak adına farklı dönem yapıları arasında da tasarlanabilir. Tarihi yapı ile yeni ekin karşıt formlarını ilişkilendirerek cephe saydamlığı ile hem yeninin hem de eskinin cephesini gözler önüne serer. Böylece eski ve yeni bileşenler ile mevcut yapının tarihi de ortaya konmuş olur (Şekil 33).

Şekil 33. Almanya’da Tarihi okul binasına yeni saydam ek (URL-44)

Saydamlık özellikle müze, sergi mekânı gibi yapılarda yapının işlevini yansıtarak eski ve yeni arasında bir ara yüz görevi üstlenebilir (Düzgün, 2010). Fransa’da bulunan mevcut tarihi yapıya Orta Çağ koleksiyonları, plan rölyefleri ve müze ofisleri için ek alana ihtiyaç duyulmasıyla yeni ek yapı inşa edilmiştir. Bu yapıdaki şeffaf yüzey eski ile yeni arasında bir ara yüz görevi görmekte olup bir tablo fikrini somutlaştırarak müzenin işlevini yansıtıyor. Aynalara yansıyan bulutların hareketi, çerçevenin içinde hareket eden karakterler ya da istemeden resmin içine girip uzaklaşanların hareketiyle, tarihin hareketsiz yansımasıyla geçmişe gönderme yapmak amaçlanmıştır (Şekil 34).

Şekil 34. Palais des Beaux-Arts Lille ek binası, Fransa (URL-45)

Saydamlığın tarihin korunması ve saklanması için kullanılan bir diğer şekli de, yenilenen ya da ilk defa inşa edilen bir yapının ardında karşılaşılan önceki dönemlere ait kalıntıların ve tarihi yapıda bulunan önemli eşyaların, mimari elemanların sergilenmesinde kullanılmasıdır. Danimarka’da bulunan Ulusal Denizcilik Müzesi’ndeki kalıntılar bu yöntemle kullanıcılara sergilenmektedir (Şekil 35).

Şekil 35. Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi (URL-46)

Özetle; insanın yaşamının sosyal, ekonomik, kültürel ve teknolojik gibi değişimlere bağlı olarak değiştiği ve saydamlık kavramının da bu değişimden etkilenerek farklı kimliklere büründüğü söylenebilir. İnsanoğlu bu değişimden ötürü saydamlık kavramını farklı şekillerde yorumlamış, şekillendirmiş ve ona farklı anlamlar katmış böylece saydamlık mimarlıkta olduğu gibi insanda da farklı etkiler, hisler ve duygular uyandırmaya başlamıştır. Gelişen teknolojiyle ve değişen yaşam biçimiyle tarihi yapıların insanın ve çağının her türlü gereksinimlerini karşılayacak nitelikte bir organizasyona sahip olması, çağdaş yaşamın pratikliği ve esnekliği durumu, ister istemez tarihi çevrede de saydamlık kavramını gerekli kılmaya başlamıştır. Saydamlığın, mimaride ki kullanım türlerine göre tarihi çevrede nasıl kullanıldığına bakıldığında ise fiziksel kullanımının yanında diğer kullanımlarının da hem tarihi çevrenin sürekliliğindeki katkıları hem de tarihi yapıların insanlar üzerinde farklı hisler ve duygular bırakarak onlar tarafından daha iyi algılanabilmesini sağladığı söylenebilir.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu bölüm, çalışmanın temel problemi olan tarihi yapılara eklenen saydam eklerin algılanması ve kullanıcılar üzerindeki etkilerinin belirlenmesi üzerine yürütülmüş olan alan çalışmasına yönelik örneklerin belirlenmesi, anket formunun oluşturulması, katılımcıların belirlenmesi, anketin uygulanması ve verilerin çözümlenmesi aşamalarının detaylarını içermektedir.

2.1. Uzman Grupla Örnek Yapıların Belirlenmesi

Tarihi çevrelerde tarihi yapılara getirilen saydam ekler çalışmanın temel konusu olmakla birlikte, tarihi yapıların günümüzün modern şartlarına ayak uydurması ve devamlılığının korunması adına kullanım alanının oldukça geniş yer kapladığı bir tasarım konusu olmaya başlamıştır. Değişen şartlar, ihtiyaçlar ve gelişen teknolojiye bağlı olarak günümüzde modernliğin en önemli simgelerinden biri haline gelen saydamlığın özellikle tarihi yapıların korunması sürecinde oldukça kullanıldığı ve buna bağlı olarak tarihi yapılarda şeffaflaşmanın arttığı görülmektedir. Tarihi yapılarda zaman içerisinde bulunduğu çağa ayak uydurabilmesi adına bir takım işlevsel değişikliklerin uygulandığı ve bu değişikliklerin en yaygını kullanıcı yoğunluğuna bağlı olarak kültürel ve kurumsal yapılarda olduğu görülmektedir. Bu sebeple örneklem grubu bu işlevler arasından seçilmiştir. Seçilen yapıların bulunduğu çevrede tarihi değerlerinin olmasına da dikkat edilmiştir.

Öncelikle çalışmanın temel konusunun saydam ekler olmasından dolayı araştırılan çağdaş ek örnekler sınırlandırılmış ve aralarından saydam eklere sahip olan yapılar seçilmiştir. Bu yapı grubu, literatür kısmında elde edinilen bilgiler doğrultusunda, tarihi yapılara getirilen saydam eklerin kullanıcılar tarafından cephe üzerinde daha iyi algılanabilmesi, yeni ek ile tarihi yapı arasındaki uyum ve zıtlık ilişkisinin ve eski-yeni ayrımının büyük ölçeklerde daha net bir şekilde görülebilmesi için çağdaş ek ile mevcut tarihi yapı arasındaki mekânsal ilişki sınıflandırmalarından birisi olan tarihi yapının cephesine yapılan bütünlemeler olarak sınırlandırılarak cephe bütünlenmesi de yapının üstüne ve yapının yanına eklenen yeni ekler olarak ikiye ayrılarak iki yapı grubu oluşturulmuştur. Bundan sonraki aşamada yapılar 20'si yapının üstüne ve 16'sı yapının yanına olacak şekilde gruplandırılmış, tezin anket çalışmasında kullanılacak 10 adet yapının

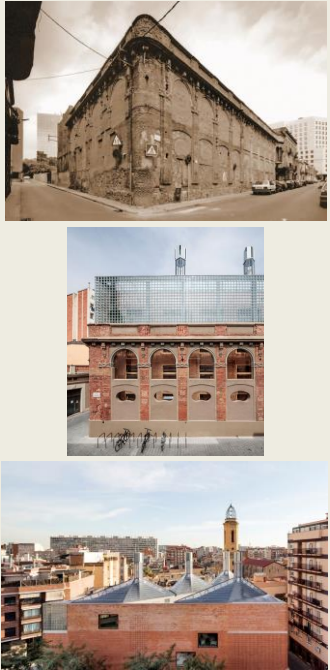
belirlenebilmesi amacıyla 8 akademisyen ile elektronik posta yoluyla iletişim sağlanmıştır (Ek 1). Çalışma kapsamında ankette kullanılacak yapıları belirlemek üzere akademisyenler anket çalışmasını doldurarak çalışmaya katkı sağlamışlardır (Ek 2). Bu ön ankette, yapıların dengeli bir biçimde seçilmesi amacı ile toplamda 36 adet yapıya yönelik ikişer adet soru sorulmuştur. İlk soru yeni ekin saydam mı opak mı olduğuna yönelik, ikinci soru ise yeni ekin tarihi yapıyla uyumlu mu, nötr mü ya da zıt mı olduğuna yöneliktir. Anket sonucunda öncelikle en çok saydam cevabının çıktığı yapılar belirlenmiş ve sonrasında bu yapılardan da eşitlik ve denge olması için akademisyenlerin en çok işaretlediği 5 uyumlu ve 5 zıt yapı seçilmiştir (Tablo 5) (Ek 3).

Tablo 5. Seçilen 10 yapı

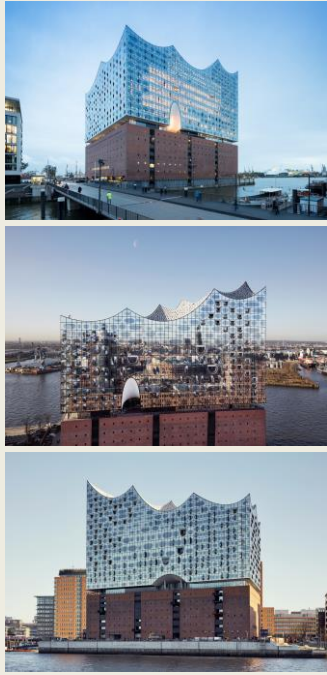
	Saydam	Opak	Uyumlu	Nötr	Zıt
Uzman Grup Tarafından Seçilen Saydam ve Uyumlu Yapılar					
1- Reichstag Alman Parlamento Binası	8	0	6	0	2
2- Cristalleries Planell Toplum Merkezi	8	0	5	2	1
3- Verdun Oditoryumu	8	0	5	2	1
4- Elbphilharmonie	7	1	5	0	3
5- Tate Modern Müzesi	6	2	6	2	0
Uzman Grup Tarafından Seçilen Saydam ve Zıt Yapılar					
6- Kanada Doğa Müzesi	8	0	3	0	5
7- Les Herbiers Belediyeler Topluluğu Ofisleri	8	0	2	1	5
8- Idea Exchange Toplum Merkezi	8	0	1	2	5
9- Arrowstreet Kongre Meydan Binası	7	1	1	1	6
10- Cet Binası	6	2	0	0	8

Örnekler, saydam ek tasarımların son durumunu sergilediği için uygulanmış projeler arasından seçilmiş olup yurt dışı yapıları ele alınmıştır. Yapı örneklerini tanıtmak amacı ile yapı kimlik kartları oluşturulmuştur (Tablo 6). Tablo, yapım yeri, yapım yılı, yapının mimarı, işlevi, yapıya ait görsel ve genel olarak yapıyı tanımlamaya yönelik tasarım kararlarını ve varsa saydamlıkla olan ilişkisini içeren bilgilerden oluşmaktadır.

Tablo 6. Uyumlu ve zıt yaklaşımlı örnek yapı kimlik kartları

YAPI 1 – REICHSTAG ALMAN PARLAMENTO BİNASI	
• Çağdaş ek ile mevcut tarihi yapı arasındaki mekânsal ilişki: Yapı üstünde cephe bütünlemesi • Tasarım Yaklaşımı: Uyumlu	
	Mimar: Norman Foster Yer: Berlin, Almanya Yıl: 1999 İşlev: Parlamento/İdari İtalyan Rönesansı tarzını yansıtan yapı 1894'te açılmıştır. 1933'de yangından dolayı büyük bir hasar alan yapı kullanılamaz hale gelmiştir. Sonrasında düzenlenen bir mimarlık yarışmasında eski tarzın korunduğu ve enerji tasarrufunun ön plana çıkarıldığı Norman Foster'ın projesi kabul edilmiştir. Norman Foster tarafından tasarlanan çağdaş ve saydam cam kubbe eklenerek 1999'da yeniden açılmıştır. Almanya'nın yeniden birleşmesini simgeleyen kubbe ayırt edici görünümü ile şehirde önemli yer haline gelmiştir. Kubbenin ortasında yer alan aynalı bir koni sayesinde, güneş ışığı iç alanın büyük bir kısmını aydınlatabilmektedir. Halka açık olan kubbeye iki çelik spiral rampaya tırmanarak ulaşılabilir. Böylece halk da yapıya dâhil edilmiş, yönetimi izleyebilmeleri için saydam bir hacim oluşturulmuştur. Saydam çağdaş ek, tasarıma aydınlatma ve havalandırma gibi işlevsellikler de katmıştır (URL-47).
YAPI 2- CRISTALLERIES PLANELL TOPLUM MERKEZİ	
• Çağdaş ek ile mevcut tarihi yapı arasındaki mekânsal ilişki: Yapı üstünde cephe bütünlemesi • Tasarım Yaklaşımı: Uyumlu	
	Mimar: H Arquitectes Yer: Barselona, İspanya Yıl: 2016 İşlev: Kültür/Toplum merkezi 1913'te Planell cam fabrikası olarak inşa edilen yapı, yenileme çalışmaları 2016'da tamamlanarak yetişkin eğitim merkezi, dil standardizasyon konsorsiyumu ve otel gibi işlevleri barındıran bir kültür merkezi haline gelmiştir. İki cephesi, eski halinin miras cephesiyle tanımlanmaktadır. Yeni ek sayesinde yapı miras cephesinden geriye doğru yerleştirilmiş dört güneş bacasıyla birbirine bağlanan ferah iç avlulara açılmaktadır. Şeffaf malzemesi ve geometrisiyle doğal havalandırma sağlar. Şeffaf bacalar aynı zamanda yapıya bir silüet ve şeffaf bir materyallik kazandırmaktadır. Yapı cephesinde yeni ve eski, benzer malzemeler ve tekniklerle ayarlanmıştır. Seramik malzeme, miras cephesini tekilleştirmeden entegre edilerek onu vurgulamayı hedeflemektedir. Cam blok ise Cristalleries Planell'in tuğla malzemesine atıfta bulunarak onun anısına bağlı bir malzeme sağlıyor (URL-48).

Tablo 6'nın devamı

YAPI 3- VERDUN ODİTORYUMU	
• Çağdaş ek ile mevcut tarihi yapı arasındaki mekânsal ilişki: Yapı yanında cephe bütünlemesi • Tasarım Yaklaşımı: Uyumlu	
	Mimar: FABG Mimarları Yer: Montreal, Kanada Yıl: 2020 İşlev: Konferans Salonu
	1939' da açılan mevcut tarihi yapı 1930'ların karakteristik özelliği olan Art Deco tarzının iyi örneklerinden birisidir. Nehir üzerindeki konumu ve tarihi merkezde olması, onu en önemli simgelerden biri yapmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sırasında askeri yetkililer tarafından inşasının sonundan itibaren kullanılan bina, hokey ve buz pateni gibi sporlara, siyasi etkinliklere ve müzik konserlerine ev sahipliği yaptı. Zamanla cephesi metal kaplama ile kaplandı ve ikinci bir pist olan Denis-Savard arenası eklendi. FABG mimarlarına verilen görev, tarihi oditoryum yapısının yıkılmasını ve yeniden inşasını, Denis-Savard arenasının da korunmasını içermektedir. Ancak mimarlar tarihi simgeyi yok etmek yerine restore edilip korunmasını ve yanındaki yapının da yıkılıp yeniden inşasını önermiştir. Cephede kullanılan şeffaflıkla hem antik olanın modern olanla buluştuğu zamansal hem de nehrin şehri sınırladığı coğrafi bir diyalog yaratılmaya çalışılmıştır. Eski ve yeni arasında şeffaf fuaye alanı da düzenlenerek yeni bir kentsel plaj eksenini boyunca şehirden nehre doğru iki pistin görülebilmesi sağlanmıştır (URL-49).
YAPI 4 - ELBPHILHARMONIE	
• Çağdaş ek ile mevcut tarihi yapı arasındaki mekânsal ilişki: Yapı üstünde cephe bütünlemesi • Tasarım Yaklaşımı: Uyumlu	
	Mimar: Herzog & de Meuron Yer: Hamburg, Almanya Yıl: 2016 İşlev: Kültür merkezi
	Elbphilharmonie, Kaispeicher isimli eski antreponun üzerine yerleştirilmiştir. Kaispeicher, 1875'te Werner Kallmorgen tarafından kakao çekirdeği depolamak için tasarlanan bir depo binası olup, günümüzde depo özelliğini yitirmiştir. Kaispeicher'in katı ve güçlü strüktürel duruşu, yeni Elbphilharmonie binasının ağırlığını kaldırmasını sağlamaktadır. Birbirlerinden tamamen farklı mimari tarzlara sahip masif ve şeffaf iki zıt kütle arasında ilgi çekici; çeşitli kamusal ve özel mekânlardan oluşan ayrı bir topoğrafya mevcuttur. Kaispeicher binasının terası, üstüne inşa edilen Elbphilharmonie sayesinde yeni bir kamusal meydan kimliği kazanmıştır. Kaispeicher' in üzerine inşa edilen yeni kütle, depo binasının kütlesi devam ettirilerek üretilmiştir. Dalgali panellerden ve yer yer açıklıklardan oluşan cam cephe, eski yapı üzerindeki yeni binayı iri ve yanardöner bir kristale dönüştürür. Yeni parlak cephe; gökyüzünün, suyun ve şehrin yansımaları yakalayarak sürekli değişen bir yüzey halindedir. Üst yapının alt şeffaf kemer şeklinde ki kısmı da meydana bağlanmakta ve buradan nehir manzarası izlenebilmektedir (URL-50).

Tablo 6'nın devamı

YAPI 5- TATE MODERN MÜZESİ	
• Çağdaş ek ile mevcut tarihi yapı arasındaki mekânsal ilişki: Yapı üstünde cephe bütünlemesi • Tasarım Yaklaşımı: Uyumlu	
	Mimar: Herzog & de Meuron Yer: Londra, İngiltere Yıl: 2012 İşlev: Müze Orijinal yapı, 1940'ların sonunda Giles Gilber Scott tarafından tasarlanmış olup 2000 yılında Tate Modern olarak kamuya açılmıştır. Herzog & de Meuron tarafından yapılan dönüştürülme projesinde ilk amaç yapının kentsel karakterini formunda bozulmaya yol açmadan, bulunduğu alanda tarihsel bir deneme ve görsel bir eser olma karakterini bozmadan arttırmaktı. En görünür müdahale, yükselen bacaya yatay bir kontrast oluşturan, çatısının üzerine yerleştirilen yarı saydam ışık demeti yaratan settir. Işık demetinin minimal geometrisi ve yarı saydam camı, onu orijinal cephenin koyu renkli duvar işçiliğinden ve ayrıntılı tuğla işçiliğinden açıkça ayırır. Bu bağlamda Tate Modern'de eski yapıda baştan aşağı ilerleyen katedral pencereleri korunmuş ve buna katkı sağlayacak yarı saydam kısım eklenmiştir. Dıştan gözlemlenen ince uzun yatay pencereler hem kazan dairesine referans verirken hem türbin salonuna görsel bir bağlantı kurmakta hem de yeni kurgulanmış tuğla cephenin detaylarını vurgulamaktadır. Sonucunda da ortaya, ikonik bir ekleme ve şeffaflığıyla gökyüzüyle bütünleşen bir Tate Modern çıkmıştır (URL-51).
YAPI 6- KANADA DOĞA MÜZESİ	
• Çağdaş ek ile mevcut tarihi yapı arasındaki mekânsal ilişki: Yapı üstünde cephe bütünlemesi • Tasarım Yaklaşımı: Zıt	
	Mimar: KPMB Mimarlar Yer: Ontario, Kanada Yıl: 2010 İşlev: Müze Victoria Anıt Müzesi Binası olarak bilinen orijinal yapı, David Ewart tarafından 1912'de Beaux-Arts planlama prensipleri kullanılarak Tudor-Gotik Rönesans tarzında tasarlanmasından kısa bir süre sonra, taş kule yere çökmeye başladı. 1915'te, yapının yükünü azaltmak için kulenin üst kısmı kaldırıldı. Canlandırma projesi, geçmiş ve şimdiki zaman arasında bir diyalog oluşturmak için çağdaş mimariyi kullanarak orijinal miras binasını sergilemektedir. En görünür müdahalelerden biri, kesik kulenin üzerindeki camlı şeffaf fener elemanıdır. Bu şeffaf fener hem ana girişin orijinal oranlarını geri kazandırır hem de sergileme ünitesi oluşturmaktadır. Fenerin içindeki yeni bir Kelebek Merdiven ise, kule kaldırıldığında bağlantısı kesilen orijinal dolaşım sistemini çözer ve atrium etrafında sürekli bir hareket döngüsünü yeniden sağlar. (URL-52).

Tablo 6'nın devamı

YAPI 7- LES HERBIERS BELEDİYELER TOPLULUĞU OFİSLERİ	
• Çağdaş ek ile mevcut tarihi yapı arasındaki mekânsal ilişki: Yapı yanında cephe bütünlemesi • Tasarım Yaklaşımı: Zıt	
	Mimar: Atelier du Pont Yer: Les Herbiers, Fransa Yıl: 2016 İşlev: Belediye Binası/İdari
	Yeni ek, 19. yüzyılın ortalarından kalma bir malikâne olan ve halka açık bir parkta bulunan Herbiers Belediye Binası'nın bir uzantısı olarak inşa edilmiştir. Yeni binanın saydam çağdaş mimarisi, vatandaşlarına manzara, mimari miras ve moderniteyi uzlaştıran bir araç sunmaktadır. Yeni ek, Land Art'a yaklaşan heykelsi bir mimariyi temsil etmekte olup, arazisinin güçlü yanlarından (kamu parkı, ağaçlar ve mevcut belediye binası) yararlanarak kendini manzaraya yerleştiren gösterişli bir bina olmuştur. Esnektir, mevcut ağaçların etrafında dolanır, onları korumak için çevreler. Şeffaf cephesiyle gökyüzüne ve parkın dışına doğru yükselir, yerin uyumunu bozmadan yerini bulur. Cephesi güneşi en iyi şekilde kullanır. Büyük ölçeğine rağmen, bütünü sadece bir kısmını ortaya koyuyor. Şeffaf cephesiyle çevresindeki manzaranın yansımaları altında görüş alanından gizleniyor (URL-53).
YAPI 8- IDEA EXCHANGE TOPLUM MERKEZİ	
• Çağdaş ek ile mevcut tarihi yapı arasındaki mekânsal ilişki: Yapı yanında cephe bütünlemesi • Tasarım Yaklaşımı: Zıt	
	Mimar: RDHA Mimarlar Yer: Ontario, Kanada Yıl: 2018 İşlev: Toplum merkezi
	1885 yılında Kanadalı mimar Thomas Fuller tarafından hükümet binası olarak tasarlanan ve sonrasında postaneye dönüştürülen tarihi taş yapı, bakımsız kaldığı için yenilenerek ve genişletilerek toplum merkezine dönüştürülmüştür. Kitaplarla dolu raflar yerine, makerspaceler, ses ve film stüdyoları, çocuklar için keşif merkezi, kafe ve dinlenme salonu bulunmasından dolayı "Kanada'nın ilk kitapsız kütüphanesi" olarak tanımlanmaktadır. Dört katlı bina iki cam uzantıya sahip Romanesk ve Neo-Gotik tarzda bir yapıyı kapsamaktadır. İki ek nehre doğru dışarı uzanıyor; biri binanın tabanı boyunca su kenarına kadar uzanıyor, diğeri ise tepeye yakın bir yerde çıkıntı yapıyor. Tabandaki cam hacim büyük bir sel durumunda yüzebilecek şekilde tasarlanmıştır. Eklerin camlarına yerleştirilen özel seramik frit deseni orijinal cephenin süslemelerinden esinlenmiş olup güçlü güneş ışığına karşı bir bariyer görevi görmektedir. RDHA, "Çok boyutlu mimari, eskiyle yeniye ustalıklarla birleştirilerek her yönden iletişim kuruyor " ve "Tavandan tabana pencereler, geceleri aydınlatıldığında ekleri şeffaf ve yoldan geçenler için davetkâr hale getiriyor ve alttaki suda göz kamaştırıcı yansımalar yaratıyor" demiştir. RDHA ayrıca binanın tarihi kısmının manzarasını sunmak için içeride camlı bir fuaye oluşturmuştur (URL-54).

Tablo 6'nın devamı

YAPI 9- ARROWSTREET KONGRE MEYDAN BİNASI	
• Çağdaş ek ile mevcut tarihi yapı arasındaki mekânsal ilişki: Yapı üstünde cephe bütünlemesi • Tasarım Yaklaşımı: Zıt	
 	Mimar: Arrowstreet Yer: Boston, ABD Yıl: 2018 İşlev: Ofis+Ticari
	20. yüzyılın başlarında üç ayrı banka binası olarak inşa edilen mevcut yapıyı stratejik olarak yeniden bağlayan, tarihi mimarinin üzerinde algısal olarak yüzecek şekilde tasarlanmış yedi katlı bir ek eklenmiştir. Sıkışık kentteki birçok bina gibi, bina herhangi bir yerden bütünüyle görülemediği için cam ekleme, kişinin bakış açısına, konumuna ve kentsel çevreyi nasıl deneyimlediğine bağlı olarak değişecek şekilde tasarlanmıştır. Cam, planda ve kesitte katlanarak bir noktadan iki ayrı bina, diğerinden daha küçük bir bina kütlesi izlenimi yaratarak gökyüzü, bağlam ve iç mekânlar arasında titreşen sürekli değişen bir yansıma ekranına dönüşmektedir. Üst katlar, genellikle gri olan şehre bir renk katarken yeni, açık hava çalışma alanlarını tanımlamak için mevcut çatının üzerine çıkıntı yapmaktadır. Şeffaf ekin alt kısmında ışığı aşağıdaki sokağa yansıtan bir yüzey tasarlanmıştır (URL-55).
YAPI 10 – CET BİNASI	
• Çağdaş ek ile mevcut tarihi yapı arasındaki mekânsal ilişki: Yapı yanında cephe bütünlemesi • Tasarım Yaklaşımı: Zıt	
  	Mimar: ONL Mimarlar Yer: Budapeşte, Macaristan Yıl: 2011 İşlev: Kültürel +Ticari
	Yeni ek, Tuna Nehri kıyısındaki 19. yy'dan kalan iki mevcut deponun arasına balina biçimli bir bina olarak tasarlanmıştır. Büyük şeffaf hacim fonksiyon odası, konser ve konferanslar için alan, mağazalar ve restoranlar ile kültürel ve ticari merkeze yönelik 5 seviyeye ayrılmıştır. Ek gövdesi Tuna boyunca eski depoların koruyucu bir örtüsü gibi örterek su akışının yönüyle birlikte gelişir. CET, Avrupa saati olan Orta Avrupa Saatini ifade etmek için kullanılan kısaltmadır ve balina anlamına da gelir ve biçimsel olarak da bir balina için yumuşak gövdeye atıfta bulunmaktadır. Budapeşte'yi Orta Avrupa'nın kalbinde önemli bir metropol merkezi olarak ifade eder. Tasarım ekibi, eskiden yeniye yumuşak bir geçiş sağlayan bir kompleks önermiştir. Bina kabuğu, doğal ışıktan en iyi şekilde yararlanmak ve atriyumun içindeki aşırı ısınmayı en aza indirmek için alüminyum çerçeveli cam panellerden oluşmaktadır (URL-56).

2.2. Anket Formunun Oluşturulması

Anket formu kişisel bilgilerin yer aldığı demografik sorular, yapı görsellerini görmeden önce tarihi yapıda çağdaş eklere yönelik açık uçlu sorular, yapı görsellerine yönelik açık uçlu sorular, sıfat çiftleri, tasarım ilkeleri, tasarım kriterleri ve tasarım yaklaşımlarına ilişkin sorulardan oluşmaktadır (Ek 4).

Demografik sorular yaş, cinsiyet ve meslek gibi kapalı uçlu sorular olup katılımcı profilini tanımaya yöneliktir. Demografik sorular D ile kodlanmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. Demografik bilgilere yönelik sorular

Demografik bilgilere yönelik sorular	
D1	Mesleğiniz
D2	Yaşınız
D3	Cinsiyetiniz

Yapı görselleri öncesinde yer alan açık uçlu sorular, katılımcılara tarihi yapılara getirilen yeni eklerdeki çağdaşlık, şeffaflık ve uyumluluk ile ilgili olarak sorulan genel kapsamlı sorulardır. Bu üç genel soru katılımcıların tarihi yapılara getirilen çağdaş eklerle ilgili örnek görsellerini görmeden önceki düşüncelerini belirlemek amacıyla açık uçlu olarak düzenlenmiştir. Bu sorular ÇE olarak kodlanmıştır (Tablo 8).

Tablo 8. Tarihi yapıda çağdaş eklere yönelik açık uçlu sorular

Tarihi yapıda çağdaş eklere yönelik açık uçlu sorular	
ÇE1	Tarihi bir yapıya getirilen yeni ek günümüzü/çağdaşlığı mı yansıtmalıdır yoksa yapının orijinal halini mi korumalıdır? Neden?
ÇE2	Tarihi bir yapıya getirilen yeni ekte saydamlık/şeffaflık kullanılabilir mi? Neden?
ÇE3	Tarihi bir yapıya getirilen yeni ekin saydam/şeffaf olması o eki eklendiği tarihi yapı ile uyumlu mu yoksa zıt mı yapar? Bir neden belirtir misiniz?

Yapılara yönelik açık uçlu sorularda, her 10 yapı için biri çoktan seçmeli üçü açık uçlu olmak üzere dört adet soru sorulmuştur. Bu sorular katılımcıların yeni saydam eklerle ilgili beğeni durumlarını saptayabilmek adına düzenlenmiş ve YY olarak kodlanmıştır (Tablo 9).

Tablo 9. Yapılara yönelik açık uçlu sorular

Yapılara yönelik açık uçlu sorular	
YY1	Bu yapıyı gezip görmek ister misiniz?
YY2	Yapıdaki yeni ekte dikkatinizi/ilginizi çeken özellikler nelerdir?
YY3	Yeni ekte beğendiğiniz özellikler nelerdir?
YY4	Yeni ekte değiştirmek istediğiniz/beğenmediğiniz özellikler nelerdir?

Yapılarla ilgili sıfat çiftleri sorusunda, 10 adet saydam ek görselinden oluşan cephe örnekleri için her birine ait bir değerlendirme tablosu içermektedir. Tabloda 10 adet sıfat çifti yer almaktadır (Tablo 10). 1’den 5’e kadar değerlerin bulunduğu tabloda 10 adet örneğin sıfatlarla birlikte değerlendirilmesi esas alınmıştır. Bu sorular katılımcıların yapı cephesine baktığında saydam eklerin tarihi yapıyla olan ilişkisinin saydamlık göz önünde bulundurularak onlarda bıraktıkları etkileri ve hisleri belirlemek amacıyla düzenlenmiş ve SÇ olarak kodlanmıştır. Sıfat çiftleri, saydamlığı cephesel olarak değerlendirebilecek ve tanımlayabilecek nitelikte olmasına dikkat edilerek seçilmiştir. Bu bağlamda konuyla ilgili çeşitli çalışmalar (Bechtel, 1975; Krampen ve Öztürk, 1978; Ertürk, 1984; Aydın, 1986; Çolak, 2004; Elmalı, 2005; Elmalı Şen, 2009; Şenyiğit, 2010; Alparmak, 2022) incelenerek sıfatlardan oluşan sıralama ölçeği belirlenmiştir.

Tablo 10. Yapılarla ilgili sıfat çiftlerine yönelik sorular

Yapılarla ilgili sıfat çiftlerine yönelik sorular		
	Olumlu Sıfatlar	Olumsuz Sıfatlar
SÇ1	Davet edici	İtici
SÇ2	Neşelendirici	İç karartıcı
SÇ3	Huzur verici	Huzursuz edici
SÇ4	Merak uyandırıcı	Merak uyandırıcı değil
SÇ5	Özgür	Çekingen
SÇ6	Güven verici	Tedirgin edici
SÇ7	Heyecanlı/Enerjik	Sakin/Durgun
SÇ8	Şaşırtıcı	Sıradan
SÇ9	Hoş/Cazip	Hoş değil/Sevimsiz
SÇ10	Samimi	Resmi

Yapılarla ilgili tasarım ilkeleri, kriterleri ve yaklaşımlarıyla ilgili sorular, 10 adet saydam ek görselinden oluşan cephe örnekleri için her birine ait değerlendirme tablosu içermektedir. Tabloda tarihi çevrede saydam eklerle ilgili olarak tasarım ilkeleri, tasarım kriterleri ve tasarım yaklaşımlarına yönelik üç başlık ve başlıklara ait alt sorular yer almaktadır. Bu bölümdeki ilk iki başlık “Kesinlikle katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum,

Kesinlikle katılmıyorum” şeklinde 5’li Likert Ölçeği kullanılarak oluşturulmuştur. Diğer başlıktaki soru ise çoktan seçmeli olarak düzenlenmiş olup tasarım yaklaşımlarından yalnızca bir seçenek işaretlenebilmektedir. Bu sorular katılımcıların tarihi yapıya getirilen çağdaş ve saydam eklerin tarihi yapıyla kurduğu ilişkiyi, tarihi yapıya karşı olan olumlu ya da olumsuz tutumunu, tarihi yapıyla olan uyumu ya da zıtlığı saptamak amacıyla oluşturulmuştur. Tarihi çevrelerde saydam eklerin tasarımlarında dikkat edilmesi gereken bu konular, literatürden elde edinilen bilgiler doğrultusunda önceki başlıklarda detaylıca açıklanmıştır. Tasarım ilkeleri için çeşitli kaynaklarda tasarımcılar/mimarlar tarafından çeşitlendirildiği görülmektedir. Bu ilkeler hem tarihi çevredeki çağdaş eklerin hem de saydamlığın gerektirdiği ortak durumlar göz önünde bulundurularak belirlenmiştir ve soru grubu 8 adet tasarım ilkesinden oluşmaktadır. Tİ ile kodlanmıştır (Tablo 11).

Tablo 11. Yapılarla ilgili tasarım ilkelerine yönelik sorular

Yapılarla ilgili tasarım ilkelerine yönelik sorular	
Tİ1	Tarihi yapıya eklenen yeni ek çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır.
Tİ2	Tarihi yapıya eklenen yeni ek çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır.
Tİ3	Tarihi yapıya eklenen yeni ek özgündür/kendine has/enderdir.
Tİ4	Tarihi yapıya eklenen yeni ek dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir.
Tİ5	Yeni ek tarihi yapıya baskın/ezici değildir.
Tİ6	Yeni ek tarihi yapının karakterini ve dokusunu korumaya devam etmektedir.
Tİ7	Yeni ek tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır.
Tİ8	Yeni ek tarihi yapının ve çevresinin sürekliliğini bozmamıştır.

Tasarım kriterleri de önceki başlıklarda açıklandığı gibi farklı kuramcılar/ tasarımcılar tarafından farklı gruplandırılmalar ile sınıflandırılmıştır. Tamamı incelendiğinde bu kriterler arasından, bir yapının cephesine bakıldığında kişinin kolaylıkla algılayabileceği ve düşüncesini söyleyebileceği yani yapı cephesine yönelik olabilecek kriterler şeklinde belirlenmiş olup bu soru grubu 12 adet kriterden oluşmaktadır. TK olarak kodlanmıştır (Tablo 12).

Tablo 12. Yapılarla ilgili tasarım kriterlerine yönelik sorular

Yapılarla ilgili tasarım kriterlerine yönelik sorular	
TK1	Yeni ekin formu/biçimi eklendiği tarihi yapının formuna uygundur.
TK2	Yeni ekin (varsa) çatı formu tarihi yapının çatı formuna uygundur.
TK3	Yeni ekin yüksekliği eklendiği tarihi yapının yüksekliği ile orantılıdır.
TK4	Yeni ekindeki (varsa) çıkmalar tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur.
TK5	Yeni ekin hizası/hattı tarihi yapıya uygundur.
TK6	Yeni ekin yönü/açısı/yönelmesi tarihi yapıya uygundur
TK7	Yeni ekindeki kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır.
TK8	Yeni ekindeki pencere(ler) tarihi yapıdaki pencereler ile orantılıdır.
TK9	Yeni ekte kullanılan malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur.
TK10	Yeni ekte kullanılan renk tarihi yapının rengine uygundur.
TK11	Yeni ekin dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur.
TK12	Mevcut tarihi yapıdaki doluluk- boşluk düzeni yeni ekte de devam ettirilmiştir.

Tarihi yapılara getirilen yeni eklerde tasarım yaklaşımları ile ilgili literatür çalışmaları incelendiğinde, genellikle taklit ve zıtlık arasında geliştiği ve bu iki uç arasında çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Çalışma kapsamında da benzer şekilde taklit ve zıtlık arasında gelişen bir skala ele alınmıştır ve TY olarak kodlanmıştır (Tablo 13).

Tablo 13. Yapıların tasarım yaklaşımlarına yönelik soru

Yapıların tasarım yaklaşımlarına yönelik soru	
TY	Yapıyla ilgili aşağıda yer alan tasarım yaklaşımlarından birini seçiniz? • Kopya/Taklit • Benzeşme • Nötr/Etkisiz • Yorumlama/Soyut Referans • Zıt/Aykırı

2.3. Katılımcıların Belirlenmesi

Çalışmanın temel amacı, tarihi yapılara getirilen saydam eklerin farklı kullanıcı grupları tarafından nasıl algılandığının ve katılımcılar üzerinde nasıl bir etki bıraktığının yanı sıra bu iki grup arasındaki benzer ve farklı yanların belirlenmesidir. Bu durumda anket formunun mimar ve mimar olmayan katılımcılara uygulanması planlanmıştır. Toplamda 212 katılımcıdan veri toplanmıştır. Çalışmada Mimarlık (M) ve Mimarlık Dışı (MD) şeklinde iki ana grup ele alınarak veriler analiz edilmiştir.

2.4. Anketin Uygulanması

Uygulama öncesi yapılan pilot çalışmalar sonucunda mimar olmayan katılımcıların konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları nedeniyle kavramları tek başına anlamakta zorluk çektikleri ve verimli bir değerlendirme olamadığı gibi nedenlerle anketin katılımcılara birebir uygulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu durumda anket formu google formlar uygulaması ile elektronik ortamda hazırlanmış olup, çalışma kapsamında sağlıklı cevapların alınabilmesi adına katılımcılarla yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Bunun yanı sıra ulaşılması zor olan katılımcılar ile de bilgisayar ve telefon desteğiyle görüntülü görüşmeler sayesinde anket çalışması tamamlanmıştır. Anket aşaması kısa süre ile kısıtlanmamış, katılımcılara yeterli süre verilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Nitel ve nicel birlikte karma bir araştırma olarak kurgulanan çalışmanın veri toplama yöntemi yapılandırılmış görüşme tekniği ve veri analiz/çözümleme yöntemi ise içerik analizi ve tanımlayıcı istatistiklerden ise frekans analizi olarak belirlenmiştir. Anket sorularında açık uçlu ve kapalı uçlu (çoktan seçmeli ve likert ölçeği) sorular yer almaktadır. Açık uçlu sorulara verilen yanıtlar; içeriklerine göre analiz edilmiş, belli kavramlar/temalar altında gruplaştırılarak tablolar haline getirilmiş ve kavram şemaları oluşturulmuştur. Kavramlar, birden fazla yanıt vermede serbest olan katılımcılar tarafından tekrarlanma sıklığına bağlı olarak frekans değeri (n) şeklinde sayısallaştırılarak nicel verilere dönüştürülmüştür. Hem açık hem de kapalı uçlu sorularda verilen cevapların frekans değerleri (n) ve yüzde oranları (%) şekil ve tablolarda verilmiştir. Çapraz tablo analizleriyle birlikte ve uygun olan yerlerde Anlamsal Farklılaşım Ölçekleri ve Likert Ölçekleri de grafiklerle desteklenerek analiz edilmiştir. Tablo, grafik ve şekillerde ayırt edilebilmesi için Mimarlık grubu (M) “turuncu”, Mimarlık Dışı grubu (MD) ise “yeşil” ile renklendirilmiştir.

3. BULGULAR VE İRDELEMELER

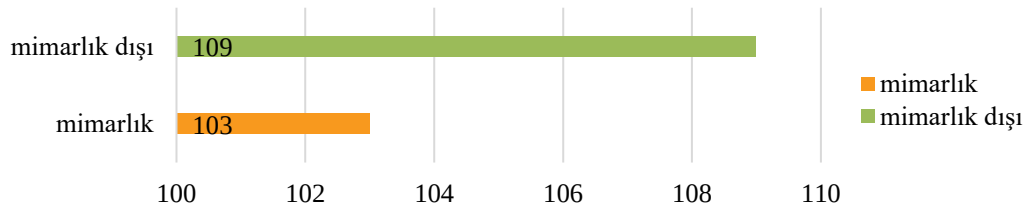
Tarihi yapıya getirilen saydam eklerin nasıl algılandığını ve kullanıcı üzerindeki etkisini belirlemeyi hedefleyen çalışmada, anket sonrasında açık ve kapalı uçlu sorulara verilen yanıtların dökümü yapılarak Frekans ve Çapraz Tablo Analizleri yapılmıştır. Sıfat Çiftleri, Tasarım İlkeleri ve Tasarım Kriterleri sorularında Anlamsal Farklılaşım ve Likert Ölçeklerinde katılımcılara sunulan derecelerin aritmetik ortalamaları Tablo 14’te yer alan değer aralıklarına karşılık gelmektedir (Tekin, 1993). Tasarım yaklaşımı (çoktan seçmeli) sorusunda ise katılımcıların çoğunluğunun cevabına (yüzde oranları) göre grafikler oluşturulmuştur. Mimarlık grubu (M) “turuncu”, Mimarlık Dışı grubu (MD) ise “yeşil” ile renklendirilmiştir. Tablo ve grafikler bunlara göre okunmalıdır.

Tablo 14. Anlamsal Farklılaşım ve Likert Ölçeklerinde derecelere karşılık değer aralıkları

Değer Aralığı	Sıfat Çiftleri	Tasarım İlkeleri	Tasarım Kriterleri
1- 1,80	Çok olumsuz	Kesinlikle katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1,81- 2,60	Olumsuz	Katılmıyorum	Katılmıyorum
2,61- 3,40	Eşdeğer/Nötr	Kararsızım	Kararsızım
3,41- 4,20	Olumlu	Katılıyorum	Katılıyorum
4,21- 5	Çok Olumlu	Kesinlikle katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Tasarım Yaklaşımı:(1) Kopya/Taklit (2) Benzeşme (3) Nötr (4) Yorumlama/Soyut referans (5) Zıt/Aykırı			

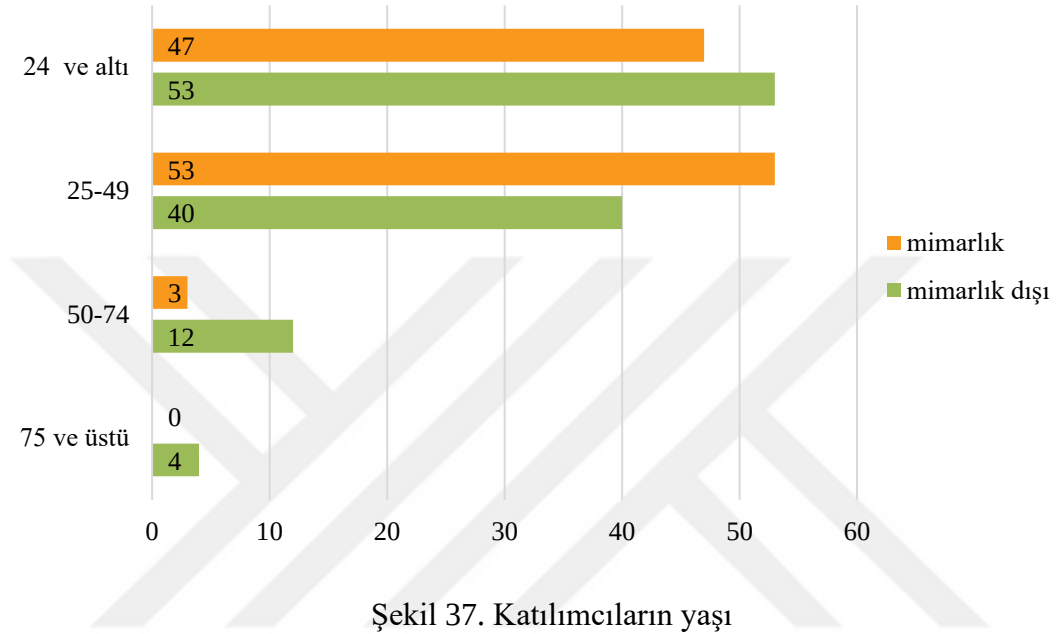
3.1. Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular ve İrdelemeler

Bu başlık altında katılımcıların demografik yapısına ilişkin veriler sunulmaktadır. Katılımcıların %48,6’sının Mimarlık ve %51,4’ünün Mimarlık Dışı olduğu görülmektedir (Şekil 36).

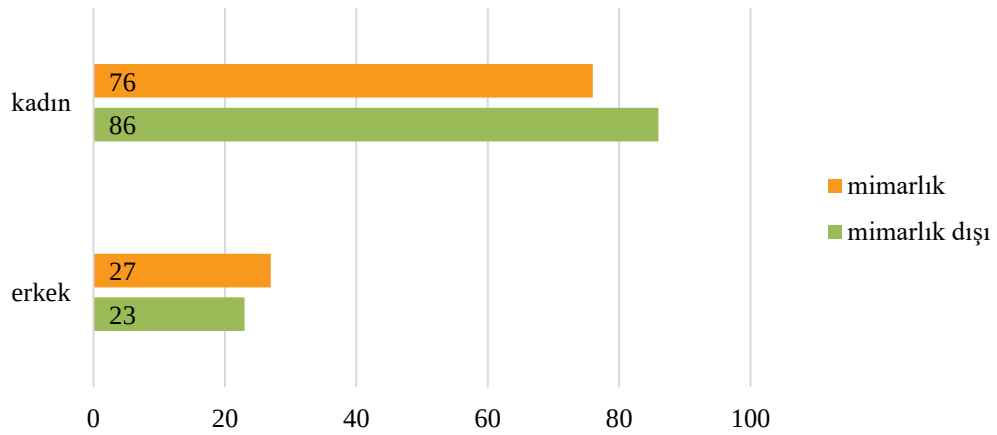

Şekil 36. Katılımcıların mesleği

Yaş açısından incelendiğinde Mimarlık grubundaki katılımcıların (103 kişi) %45,6'sını 24 ve yaş altı, %51,4'ünü 25-49 yaş arası, %3'ünü 50-74 yaş arası; Mimarlık Dışı grubundaki katılımcıların (109 kişi) ise; %48,6'sını 24 ve yaş altı, %36,7'sini 25-49 yaş arası, %11'ini 50-74 yaş arası ve %3,7'sini 75 ve yaş üstü oluşturmaktadır (Şekil 37).

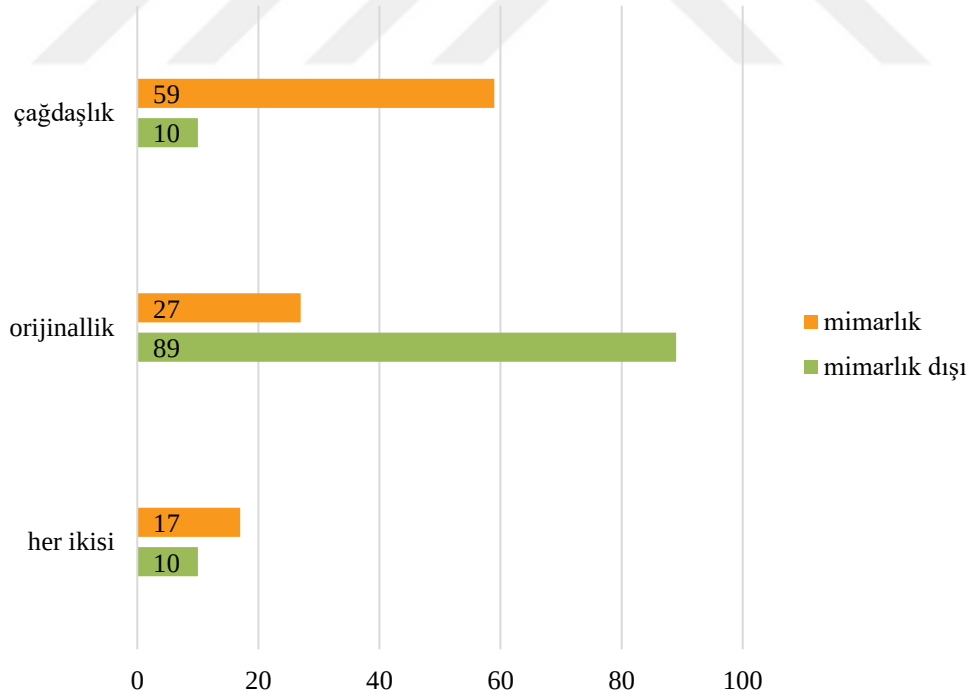
Cinsiyet bakımından incelendiğinde Mimarlık grubundaki katılımcıların (103) %73,8'ini kadın, %26,2'sini erkek; Mimarlık Dışı gruptaki katılımcıların (109) ise %78,9'unu kadın, %21,1'ini erkek oluşturmaktadır (Şekil 38).

3.2. Tarihi Yapıda Çağdaş Ekle İlgili Görüşlere İlişkin Bulgular ve İrdelemeler

Bu başlık altında katılımcılara herhangi bir örnek gösterilmeksizin tarihi yapılara getirilen yeni eklerle ilgili genel görüşleri incelenmiştir. Bu bağlamda katılımcıların yeni eklerin çağdaşlığı/orijinalliği, yeni eklerde saydamlığın kullanılması/kullanılmaması gerektiği ve saydamlığın uyumu/zıtlığı ile ilgili açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar analiz edilmiştir. Bu sorularda katılımcılardan her soru için verilen seçeneklerden birini seçmesi ve nedenlerini belirtmesi istenmiştir. Tercihin nedenini yanıtlarken bir katılımcının birden fazla cevap verebileceği belirtilmiştir.

“Tarihi bir yapıya getirilen yeni ek günümüzü/çağdaşlığı mı yansıtmalıdır yoksa yapının orijinal halini mi korumalıdır/benzemelidir? Neden?” (ÇE1) sorusunda Mimarlık grubunun %57,3’ü çağdaşlığı, %26,2’si orijinalliği, %16,5’i her ikisini; Mimarlık Dışı grubun ise %81,6’sı orijinalliği, %9,2’si çağdaşlığı, %9,2’si de her ikisini tercih etmiştir (Şekil 39).

Şekil 39. Yapı görselleri öncesi yeni ekte “çağdaşlık/orijinallik” sorusuna verilen cevaplar

Katılımcıların çağdaşlığı tercih etme nedenlerine bakıldığında; Mimarlık grubunda en çok ayırt edilebilirliği sağlaması/ dönem farkını göstermesi/ zaman yanılgısını engellemesi (51) ve çağına ayak uydurmayı/ bulunduğu dönemi yansıtmayı sağlaması (39); Mimarlık Dışı grubunda ise çağına ayak uydurmayı/ bulunduğu dönemi yansıtmayı sağlaması (13) ve geçmiş-gelecek arası köprü/ dönemler arası ilişki kurmayı sağlaması (4) nedenleri dile getirilmiştir (Şekil 40, Tablo 15).

Şekil 40. ÇE1 ‘‘çağdaşlık’’ tercihi kavram şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Orijinalliği tercih etme nedenleri değerlendirildiğinde; Mimarlık grubunda en çok tarihi yapının bütünlüğünü koruması (14) ve tarihini yansıtmayı (10); Mimarlık Dışı grubunda ise tarihi yapının değeri olması (41) ve tarihin sürekliliğini sağlaması (31) şeklinde yanıt verilmiştir (Şekil 41, Tablo 16).

Şekil 41. ÇE1 ‘‘orijinallik’’ tercihi kavram şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

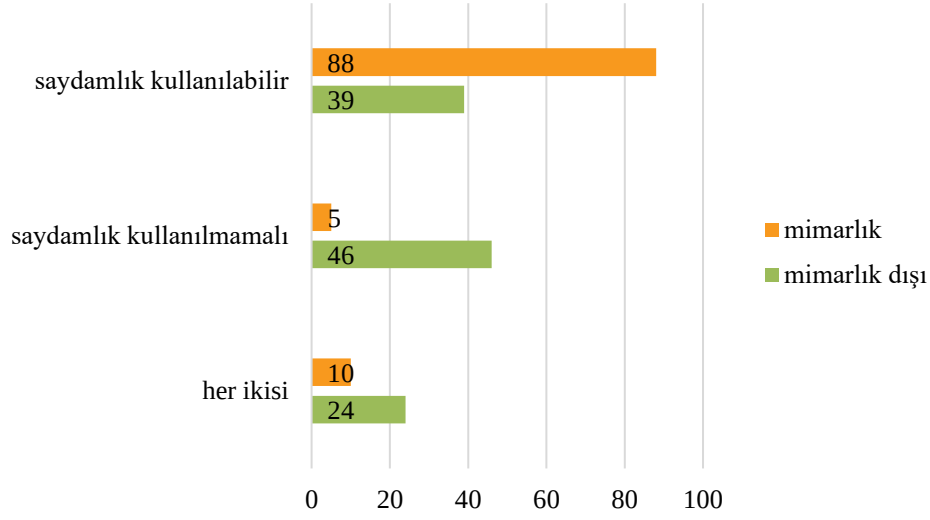
Tablo 15. Yapı görselleri öncesi yeni ekte “çağdaşlığın” tercih edilme nedenleri (ÇE1)

YENİ EK GÜNÜMÜZÜ/ÇAĞDAŞLIĞI YANSITMALI ÇÜNKÜ...		kişi Σ
1. Ayırt Edilebilirlik -Dönem Farkını Göstermesi-Zaman Yanılgısını Engellemesi		53
M	Dışardan okunabilirlik (14), Eski ve yeni ayırt edilebilirliği (14), Zaman farkının okunabilmesi (13), Taklitin zaman yanılgısına neden olması (6), Katmanlaşmanın yansıtılması (4)	51
MD	Dışardan okunabilirlik/ayırt edilebilirlik (2)	2
2. Çağın Ayak Uydurmayı ve Bulunduğu Dönemi Yansıtmayı Sağlaması		52
M	Yapıldığı dönem mimarisini yansıtmaması (12), Yapıldığı dönemden izler taşıması (11), Bulunduğu döneme ayak uydurması (6), Dönemine ayak uydurması (4), Yapıldığı dönem ruhunu yansıtmaması (2), Güncel ihtiyaçlara cevap vermesi (2), Yaşamda kendine yer edinebilmesi (2)	39
MD	Bulunduğu döneme ayak uydurması (6), Yapıldığı dönemden izler taşıması (2), Yaşamda kendine yer edinebilmesi (3), Güncel ihtiyaçlara cevap vermesi (2)	13
3. Geçmiş-Gelecek Arası Köprü ve Dönemler Arası İlişki Kurmayı Sağlaması		10
M	Geçmiş-gelecek arası köprü (3), Farklı dönemler arası ilişki (3)	6
MD	Geçmiş-gelecek arası köprü (2), Farklı dönemler arası ilişki (2)	4
4. Yeniden Yapımın Zor Olması		9
M	Orijinal yapmanın imkânsızlığı (2), Taklitin tarihin ruhunu verememesi (2), Orijinalin maliyeti (1), Orijinale uygun işçiliğin zor bulunması (1)	6
MD	Orijinali yapmanın imkânsızlığı (1), Orijinalin maliyeti (1), Orijinale uygun işçiliğin zor bulunması (1)	3
5. Modern, Teknolojik ve Yenilikçi Olmayı Sağlaması		7
M	Teknolojik gelişmelerin değerlendirilmesi (6)	6
MD	Teknolojik gelişmelerin değerlendirilmesi (1)	1
6. Özgün Olmayı Sağlaması		7
M	Taklitin özgünlükten uzaklaştırması (7)	7
MD	-	-
7. Tarihi Yapıyı Vurgulaması		5
M	Zıtlığın tarihi yapıyı öne çıkarması (3), Tarihi yapıyı öne çıkarma (2)	5
MD	-	-
8. Diğer		4
M	Çeşitlilik sunması (1), Esneklik sağlaması (1), Her yapının bir gün tarihi statü olması (1)	3
MD	Her yapının bir gün tarihi statü olması (1)	1

Tablo 16. Yapı görselleri öncesi yeni ekte “orijinalliğin” tercih edilme nedenleri (ÇE1)

YENİ EK TARİHİ YAPININ ORJİNAL HALİNE BENZEMELİ ÇÜNKÜ...		kişi Σ
1. Tarihi Yapının Değeri Olması		46
M	Tarihi yapının kıymeti/değeri (3), Tarihi yapının estetik değeri (2)	5
MD	Tarihi yapı kıymeti (20), Estetik değer (11), Mimari değer (5), Anıt değeri (5)	41
2. Tarihini Yansıtmaması		35
M	Tarihi izlerin yansıtılması (4), Tarihi dönemin ruhu/ duygusu (4), Tarihi dönemin mimarisini yansıtmaması (2)	10
MD	Tarihi izlerin yansıtılması (16), Tarihi dönemin mimarisini yansıtmaması (5), Tarihi döneminin ruhu/ duygusu (4),	25
3. Tarihi Yapının Bütünlüğünü Koruması		35
M	Tarihi yapının bütünlüğü (11), Görsel süreklilik (2), Tarihin ve çağdaşın bağdaşmaması (1)	14
MD	Tarihi yapının bütünlüğü (15), İki alakasız cephe görünümünü engellemek (2), Tarihi yapının geri planda kalmaması (2), Görsel süreklilik (1), Tarihin ve çağdaşın bağdaşmaması (1)	21
4. Tarihin Sürekliliğini Sağlaması		34
M	Gelecek nesillere aktarılması (2), Tarihin devamlılığı/ sürekliliği (1)	3
MD	Gelecek nesile aktarılma (18), Tarihin devamlılığı (7), Tarihi yaşatılması (6)	31
5. Tarihi Yapının Özgün Olması		32
M	Tarihin doğallığı/ gerçekliği (2), Orijinalliğin ayrıcalık olması (2), Tarihi yapının karakteri (2), Tarihi yapının özgün kimliği (2)	8
MD	Orijinalliğin ayrıcalık olması (10), Tarihi yapının karakteri (7), Tarihi yapının özgün kimliği (6), Tarihin doğallığı/ gerçekliği (1)	24
6. Miras/Belge Niteliği Taşımaması		16
M	Kültürel miras (4)	4
MD	Kültürel miras (8), Tarihi ve sanatsal belge niteliği (4)	12
7. Diğer		5
M	Turizme katkısı (1), Sürdürülebilir ve dayanıklı malzeme (1)	2
MD	Milliyetçilik duygusu (1), Turizme katkısı (1), Güç temsiliyeti (1)	3

“Tarihi bir yapıya getirilen yeni ekte saydamlık/şeffaflık kullanılabilir mi? Neden?” (ÇE2) sorusuna Mimarlık grubunun %85,4’ü saydamlığın yeni eklerde kullanılabileceği, %9,7’si her ikisinin kullanılabileceği, %4,9’u kullanılmaması gerektiği; Mimarlık Dışı grupta ise %42,2’si kullanılmaması gerektiği, %35,8’i kullanılabileceği, %22’si her ikisi şeklinde yanıt vermiştir (Şekil 42).

Şekil 42. Yapı görselleri öncesi yeni ekte “saydamlığın kullanılması/kullanılmaması” sorusuna verilen cevaplar

Tarihi yapıya yeni ekte saydamlık kullanabileceğini söyleyen katılımcıların tercih nedenleri değerlendirildiğinde; Mimarlık grubunda en çok tarihi yapının vurgulanmasını/ ayırt edilmesini sağlaması (57) ve tarihi yapının bütünlüğüne destek olması (30); Mimarlık Dışında ise tarihi yapıya fiziksel işlevsellik sağlaması (31) ve modern/teknolojik/yenilikçi olmayı/çağına ayak uydurmayı sağlaması (12) şeklinde yanıtlar verilmiştir (Şekil 43, Tablo 17).

Şekil 43. ÇE2 “saydamlık kullanılmalı” tercihi kavram şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Tablo 17. Yapı görselleri öncesi yeni ekte “saydamlığın kullanılma” nedenleri (ÇE2)

YENİ EKTE ŞEFFAFLIK/SAYDAMLIK KULLANILABİLİR ÇÜNKÜ...		kişi Σ
1. Tarihi Yapının Vurgulanmasını/ Ayırt Edilmesini Sağlaması		66
M	Tarihi yapıyı öne çıkarması (41), Algılanabilirliğini artırması (12), Dışarıdan fark edilebilirlik /Ayırt edilebilirlik (4)	57
MD	Tarihi yapıyı öne çıkarması (6), Algılanabilirliğini artırması (2), Dışarıdan fark edilebilirlik (1)	9
2. Tarihi Yapının Bütünlüğüne Destek Olması		41
M	Tarihi yapı bütünlüğünü desteklemesi (10), Tarihi yapıyı/ malzemeyi yansıtmaması (10), Tarihi yapıyı sergilemesi (5), Eski ve yeni arası geçişlerinin görünmesi (4), Geçmişin atmosferini yaşatmak (1)	30
MD	Tarihi yapı bütünlüğünü desteklemesi (4), Tarihi yapıyı/ malzemeyi yansıtmaması (3), Geçmiş atmosferi yaşatmak (2), Tarihi yapıyı sergilemesi (1), Zıtlıkla uyum (1)	11
3. Tarihi Yapıya Fiziksel İşlevsellik Sağlaması		41
M	Aydınlatma (5), Ferahlık ve mekânsal genişlik (2), Derinlik (2), Dayanıklı ve uzun ömürlü malzeme (1)	10
MD	Ferahlık ve mekânsal genişlik (15), Aydınlatma (8), Havalandırma (3), Işık ve rengin yansıtılması (2), Derinlik (1), Geri dönüşümlü malzeme (1), Risksiz malzeme (1)	31
4. Modern, Teknolojik, Yenilikçi Olmayı ve Çağına Ayak Uydurmayı Sağlaması		28
M	Yenilikler görmek istenmesi (5), Bulunduğu döneme ayak uydurulması (4), Kontrastla yeni soluk katması (2), Yeni ihtiyaçları karşılaması (2), Modernlik (2), Farklı bakış açısı (1)	16
MD	Modernlik (4), Yenilikler görmek istenmesi (2), Yeni ihtiyaçları karşılaması (2), Yapının güncelliğini korumak (2), Kontrastla yeni soluk katması (1), Farklı bakış açısı (1)	12
5. Estetik Görünüm Sağlaması		21
M	Estetik görünüm (13)	13
MD	Estetik görünüm (8)	8
6. Tarihi Yapıya Saygılı Davranış Sergilemesi		20
M	Tarihi yapıya en az müdahale (8), Saygılı malzeme (7)	15
MD	Tarihi yapıya en az müdahale (5)	5
7. İç Dış Geçirgenliği Sağlaması		17
M	İç-dış geçirgenlik (6), Görsel süreklilik (6)	12
MD	Dış manzarayı içeriye taşıması (5)	5
8. Tarihsel Geçiş Sağlaması		6
M	Tarihsel geçiş (Eski yeni arası geçiş) (6)	6
MD	-	-
9. Hafiflik Sağlaması		2
M	Hafiflik (2)	2
MD	-	-

Tarihi yapıya yeni ekte saydamlığın kullanılmaması gerektiğini söyleyen katılımcıların gerekçeleri ise Mimarlık grubunda en çok tarihi yapıya zarar vermesi (3) ve tarihi yapının bütünlüğünü bozması (3); Mimarlık Dışında da tarihi yapıya zarar vermesi (30) ve tarihi yapının bütünlüğünü bozması (22) olarak ifade edilmiştir (Şekil 44, Tablo 18).

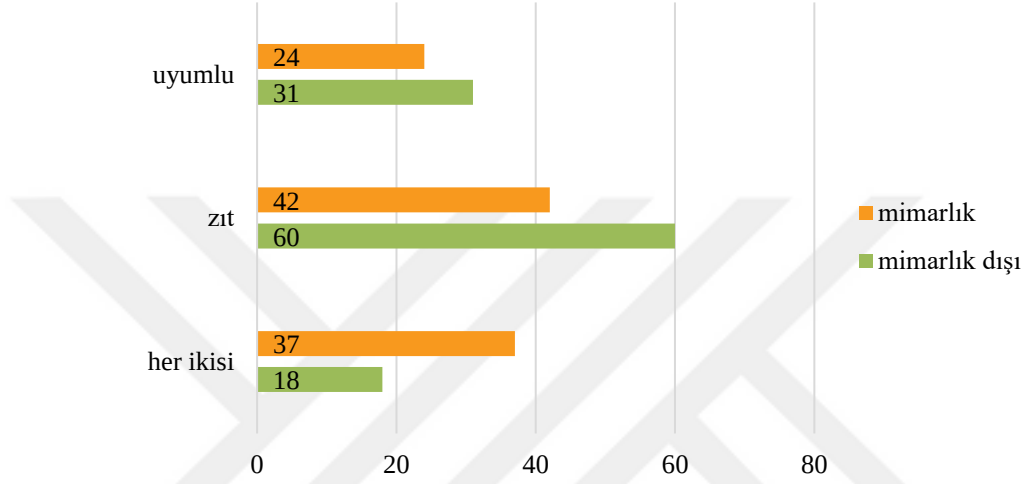

Şekil 44. ÇE2 “saydamlık kullanılmamalı” tercihi kavram şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Tablo 18. Yapı görselleri öncesi yeni ekte “saydamlığın kullanılmama” nedenleri (ÇE2)

YENİ EKTE ŞEFFAFLIK/SAYDAMLIK KULLANILMAMALI ÇÜNKÜ...		kişi Σ
1. Tarihi Yapıya Zarar Vermesi		33
M	Mimari ve tarihi dokuya zarar vermesi (3)	3
MD	Mimari ve tarihi dokuya zarar vermesi (30)	30
2. Tarihi Yapının Bütünlüğünü Bozması		25
M	Görsel bütünlüğü bozması (3)	3
MD	Görsel bütünlüğü bozması (22)	22
3. Tarihi Dönemlerde Küçük Ölçeklerde Olması		6
M	Tarihi dönemde küçük ölçekli olması (2)	2
MD	Tarihi dönemde küçük ölçekli olması (4)	4
4. Tarihi Dönemlerde Az Kullanılması		6
M	Kullanımının az olması (2)	2
MD	Kullanımının az olması (4)	4
5. Estetik Durmaması		2
M	-	-
MD	Malzeme/ renk farklılığıyla estetik olmaması (2)	2
6. Diğer		2
M	-	-
MD	Işıktan zarar görmesi (1), Dayanıklı ve uzun ömürlü olmaması (1)	2

“Tarihi bir yapıya getirilen yeni ekin saydam/şeffaf olması o eki eklendiği tarihi yapı ile uyumlu mu yoksa zıt mı yapar? Bir neden belirtir misiniz?” (ÇE3) sorusuna Mimarlık grubunun %40,8’i zıt, %36’sı her iki, %23,2’si uyumlu yaklaşımda olabileceğini belirtirken, Mimarlık Dışı grubun %55’i zıt, %28,5’i uyumlu, %16,5’i her iki yaklaşımda olabileceğini dile getirmiştir (Şekil 45).

Şekil 45. Yapı görselleri öncesi “saydamlığın yeni eki uyumlu/zıt yapması” sorusuna verilen cevaplar

Tarihi yapıya getirilen yeni ekte saydamlık kullanımının uyumlu olacağı görüşü için Mimarlık grubu en çok tarihi yapının bütünlüğüne destek olması (15) ve tarihi yapıyı ezmemesi/ tarihi yapının önüne geçmemesi (14); Mimarlık Dışı grubu ise tarihi yapının bütünlüğüne destek olması (12) ve tarihi yapının okunabilir/ görünebilir olmasını sağlaması (7) nedenlerini belirtmişlerdir (Şekil 46, Tablo 19).

Şekil 46. ÇE3 “saydamlık uyumlu yapar” tercihi kavram şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Tablo 19. Yapı görselleri öncesi “saydamlığın yeni eki uyumlu yapma” nedenleri (ÇE3)

YENİ EKİN SAYDAM OLMASI TARİHİ YAPIYLA UYUMLU YAPAR ÇÜNKÜ...		kişi	Σ
1.Tarihi Yapının Bütünlüğüne Destek Olması			27
M	Tarihi yapıyı/ malzemeyi yansıtmaması (10), Şeffaflıkla bütünlük (5)		15
MD	Tarihi yapıyı/ malzemeyi yansıtmaması (10), Şeffaflıkla bütünlük (2)		12
2.Tarihi Yapıyı Ezmemesi/Tarihi Yapının Önüne Geçmemesi			19
M	Tarihi yapının önüne geçmemesi (14)		14
MD	Tarihi yapının önüne geçmemesi (5)		5
3.Tarihi Yapının Okunabilir/Görünebilirliğini Sağlaması			11
M	Görünebilirlik/ Okunabilirlik (4)		4
MD	Görünebilirlik/ Okunabilirlik (7)		7
4.Tarihi Yapıyı Sergilemesi			8
M	Tarihi yapıyı sergilemesi (1)		1
MD	Tarihi yapıyı sergilemesi (7)		7
5.Eski ve Yeniye Uyarlanabilmesi			8
M	Eski ve yeni arası geçiş kolaylığı (4)		4
MD	Eski ve yeni arası geçiş kolaylığı (2), Geçmişe ve geleceğe uyarlanabilmesi (1) Kolay ve deforme etmeden bütünleşmiş edilmesi özelliği (1)		4
6.Tarihi Yapıya Fiziksel İşlevsellik Sağlaması			7
M	Aydınlatma, ferahlık, dış mekân bağlantısı, geçmişle etkileşim, kullanıcı deneyimi, açık ve erişilebilirlik gibi faydalarının olması (1)		1
MD	Aydınlatma, ferahlık, dış mekân bağlantısı, geçmişle etkileşim, kullanıcı deneyimi, açık ve erişilebilirlik gibi faydalarının olması (4), Güncel ihtiyaçlara cevap verme, yeniden kullanım gibi faydalarının olması (2)		6
7.Diğer			2
M	-		-
MD	Çeşitliliğin (teknik ve estetik) olması (1), Davet edici olması (1)		2

Tarihi yapıya getirilen yeni ekte saydamlık kullanımının zıtlık oluşturacağı düşüncesi için Mimarlık grubunda en çok malzeme/ renk/ doku/ ölçek farkının olması (34) ve zaman ve teknoloji farkının olması (9); Mimarlık Dışı grubunda ise malzeme/ renk/ doku/ ölçek farkının olması (29) ve tarihi yapının bütünlüğünü bozması (22) nedenleri belirtilmiştir (Şekil 47, Tablo 20).

zaman / teknoloji farkı
malzeme/renk/doku/ölçek farkı
ZITLIK
tarihi yapının bütünlüğünü bozma
 modern / çağdaş

Şekil 47. ÇE3 “saydamlık zıtlık sağlar” tercihi kavram şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Tablo 20. Yapı görselleri öncesi “saydamlığın yeni eki zıt yapma” nedenleri (ÇE3)

YENİ EKİN SAYDAM OLMASI TARİHİ YAPIYLA ZIT YAPAR ÇÜNKÜ...		kişi	Σ
1. Malzeme–Renk- Doku–Ölçek Farkının Olması			63
M	Malzeme farkı (22), Tarihi dönemdeki boyut farklılıkları (12)		34
MD	Malzeme farkı (23), Renk farkı (4), Tarihi dönemde boyut farklılıkları (2)		29
2. Tarihi Yapının Bütünlüğünü Bozması			28
M	İki farklı görüntü olması (4), Tarihi yapıdan farklı olması (1), Bütünlük kurmaması (1)		6
MD	Tarihi yapıdan farklı (13), İki farklı görüntü (8), Bütünlük kurmaması (1)		22
3. Zaman ve Teknoloji Farkının Olması			22
M	Zaman farkı (6), Teknoloji farkı (3)		9
MD	Zaman farkı (8), Teknoloji farkı (5)		13
4. Modern/Çağdaş Olması			11
M	Modern olması (5)		5
MD	Modern olması (6)		6
5. Diğer			2
M	-		-
MD	Zorlama gibi durması (1), Tarihi yapının önüne geçmesi (1)		2

Katılımcıların yapı görsellerini görmeden önce tarihi yapılara getirilen yeni eklerin çağdaşlığı/orijinalliği, yeni eklerde saydamlık kullanımı ve saydamlığın uyumu/zıtlığı ile ilgili açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular irdelenmiştir. Yeni eklerin çağdaşlığı yansıtması ya da orijinal haline benzemesi sorusunda Mimarlık ve Mimarlık Dışı arasında bir karşılaştırma yapmak gerekirse; Mimarlık grubundaki katılımcıların çoğu tarihi

yapıya getirilen yeni eklerin çağdaşlığı yansıtması gerektiğini çünkü çağdaşlığın eski ve yeni arasındaki dönem farkının anlaşılmasında, inşa edildiği dönemlerin karıştırılmamasında ve inşa edildiği dönemin mimarisini yansıtmasında oldukça faydalı olabileceği görüşündedir. Mimarlık Dışı katılımcıların çoğunun ise yeni ekin yapının orijinal haline benzemesi gerektiğini çünkü tarihi yapıların mimari/ anıt/ estetik gibi değerlere sahip olduğu ve bu sayede bu değerlerin sürekliliğinin sağlandığını düşündüklerini söylemek mümkündür.

Saydamlığın yeni eklerde kullanılıp kullanılmaması konusunda Mimarlık grubundaki katılımcıların çoğu saydamlığın kullanılabileceğini çünkü tarihi yapının malzemesini/ cephe yüzeyini yansıtıcı, tarihi yapıyı kullanıcılara sergileme, eski ve yeni arasındaki bağlantı geçişlerini gösterme gibi özellikleriyle yeni ekin tarihi yapıyla bütünlük kurmasına destek olduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık Mimarlık Dışı katılımcıların çoğunun ise saydamlığın kullanılmaması gerektiğini düşündükleri, çünkü farklı malzeme, renk, dokusu ve hafifliği gibi özellikleriyle tarihi yapının masifliği arasında görsel bütünlüğü bozduğu ve tarihi yapıya bu açıdan zarar verdiğini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Saydamlık kullanımının yeni eki tarihi yapıyla uyumlu ya da zıt yapması konusunda ise Mimarlık ve Mimarlık Dışı her iki grubun da çoğunluğu, saydam yeni ekin tarihi yapıyla zıtlık oluşturabileceği düşüncesindedir. Bunun nedenleri ise iki yapı arasında malzeme, renk, doku gibi farklılıkların olduğu ve iki yapının birbirinden farklı zamanlarda inşa edildiği buna bağlı olarak arada zaman ve teknoloji farkının bulunduğu ve bu nedenle bütünlüğü bozduğu şeklindedir.

Bu üç soruda da verilen iki seçenek dışında her ikisinin kullanılabileceğine yönelik cevaplar da gelmiş olup en çok yeni eklerde saydamlığın uyumunu ya da zıtlığını sorgulayan üçüncü soruda Mimarlık grubunun cevaplarında öne çıktığı görülmektedir. Çünkü verilen cevap sayıları birbirine oldukça yakındır. Tarihi yapı ve yeni ek arasındaki uyum ve zıtlık konusunun aslında yapıya getirilen yeni eke bağlı olduğu ve buna göre değişkenlik gösterebileceği düşüncesi Mimarlık grubunda “her ikisi” cevabının da “zıtlık” cevabı yanı sıra çoğunlukta olmasında etkili olduğu söylenebilir.

3.3. Yapılarla İlgili Görüşlere İlişkin Bulgular ve İrdelemeler

Bu başlık altında katılımcıların saydam eklerin eklendiği 10 adet tarihi yapıya yönelik yapıyı gezip görme isteği, yeni ekte dikkat çeken özellikler, beğenilmeyen/değiştirilmek istenen özellikler ve beğenilen özelliklerle ilgili sorulara verdikleri yanıtları analiz edilmiştir.

“Bu yapıyı gezip görmek ister misiniz?” (YY1) sorusuna verilen yanıtlar her yapı için Mimarlık ve Mimarlık Dışı olarak iki grupta değerlendirilmiş ve evet / hayır yanıtları yüzde oranları ile Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21. “Bu yapıyı gezip görmek ister misiniz?” (YY1) sorusuna verilen cevaplar

Yapı	Mimarlık (M)		Mimarlık Dışı (MD)	
	Evet n %	Hayır n %	Evet n %	Hayır n %
	99 %96,1	4 %3,9	94 %86,2	15 %13,8
	71 %68,9	32 %31,1	28 %25,7	81 %74,3
	84 %81,6	19 %18,4	75 %68,8	34 %31,2
	94 %91,3	9 %8,7	79 %72,5	30 %27,5
	51 %49,5	52 %50,5	51 %46,8	58 %53,2
	73 %70,9	30 %29,1	63 %57,8	46 %42,2
	81 %78,6	22 %21,4	63 %57,8	46 %42,2
	68 %66	35 %34	61 %56	48 %44
	69 %67	34 %33	73 %67	36 %33
	61 %59,2	42 %40,8	59 %54,1	50 %45,9

Tablo 21’de yer alan sonuçlara göre iki grup karşılaştırıldığında her iki grubun da Yapı 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9 ve 10’a evet cevabını verdiği ancak Mimarlık Dışı grubunun yapıların çoğunda

Mimarlık grubuna göre biraz çekimser kaldığı gözlenmiştir. En çok görülmek istenen yapılar her iki grup için de Yapı 1, 3 ve 4 olarak sıralanırken; görülmek istenmeyen yapılar Mimarlık grubu için sadece Yapı 5, Mimarlık Dışı grup için Yapı 2 ve 5'tir. Yapı 2 ve 5'in çok fazla tercih edilmeme nedenleri olarak saydamlığın malzemedeki yansıtıcılık, iç-dış geçirgenlik, hafiflik ve doluluk boşluk gibi etkilerinin yetersiz olması ve buna bağlı olarak tarihi yapıdan bağımsız, ayrı bir karakter görünümüne sahip olması ve bütünlük kuramaması verilebilir.

“Yapıdaki yeni ekte dikkatinizi/ilginizi çeken özellikler nelerdir?” (YY2) sorusuna verilen yanıtlar her yapı için Mimarlık ve Mimarlık Dışı olarak iki ayrı grupta değerlendirilmiş (Şekil 48) ve detaylı bulgular Ek 5'te sunulmuştur.

Şekil 48. Dikkat çeken özelliklerdeki kavram şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Yeni eklerde en çok dikkat çeken özellikleri yapılar özelinde açıklamak gerekirse; Yapı 1'de Mimarlık grubunda tarihi yapıya saygı (35) ve malzeme/ renk/ doku/ biçim/ ölçü/ ölçek/ boyut (32) ile ilgili kavramlar; Mimarlık Dışında malzeme/ renk/ doku/ biçim/ ölçü/ ölçek/ boyut (41) ve işlevsellik (14) ile ilgili kavramlar dikkat çeken özellikler olarak sıralanmaktadır. Yapı 2'de ise ilgi uyandıran özellikler Mimarlık grubunda uyum/zıtlık (22) ve strüktür/ yapı/ konstrüksiyon/ cephe (17) ile ilgili kavramlar iken Mimarlık Dışında tarihi yapıyı göz ardı etme (45) ve strüktür/ yapı/ konstrüksiyon/ cephe (33) ile ilgili kavramlar şeklindedir.

Yapı 3'te katılımcıların en çok dikkatini çeken özellikler; Mimarlık grubunda tarihi yapıyı göz ardı etme (26) ve şeffaflık (26) olup Mimarlık Dışında şeffaflık (42) ve dikkat çeken özelliğin olmaması (30) şeklindedir. Yapı 4 için Mimarlık grubunda malzeme/ renk/ doku/ biçim/ ölçü/ ölçek/ boyut (56) ve uyum/ zıtlık (19) olup Mimarlık Dışında ise malzeme/ renk/ doku/ biçim/ ölçü/ ölçek/ boyut (59) ve tarihi yapıyı göz ardı etme (18) olarak ifade edilmiştir.

Yapı 5'te katılımcıların en çok dikkatini çeken özellikler; Mimarlık grubunda malzeme/ renk/ doku/ biçim/ ölçü/ ölçek/ boyut (28) ve dikkat çeken özelliğin olmaması (27) olarak ifade edilirken, Mimarlık Dışı grubunda dikkat çeken özelliğin olmaması (33) ve tarihi yapıya saygı (14) şeklindedir. Yapı 6 için Mimarlık grubunda malzeme/ renk/ doku/ biçim/ ölçü/ ölçek/ boyut (52), tarihi yapıyı göz ardı etme (19) ve şeffaflık (19) olup Mimarlık Dışı grubunda ise malzeme/ renk/ doku/ biçim/ ölçü/ ölçek/ boyut (36) ve şeffaflık (27) şeklindedir.

Yapı 7'de katılımcıların en çok dikkatini çeken özellikler; Mimarlık grubunda strüktür/ yapı/ konstrüksiyon/ cephe (23) ve uyum/ zıtlık (23) olarak belirtilirken Mimarlık Dışı grubunda dikkat çeken özelliğin olmaması (22), malzeme/ renk/ doku/ biçim/ ölçü/ ölçek/ boyut (17) ve uyum/ zıtlık (17) şeklindedir. Yapı 8 için Mimarlık grubunda tarihi yapıyı göz ardı etme (32) ve uyum/ zıtlık (19) olup Mimarlık Dışı grubunda ise tarihi yapıyı göz ardı etme (32) ve işlevsellik (19) olarak ifade edilmiştir.

Yapı 9'da katılımcıların en çok dikkatini çeken özellikler; Mimarlık grubunda malzeme/ renk/ doku/ biçim/ ölçü/ ölçek/ boyut (58) ve tarihi yapıyı göz ardı etme (22) olarak ifade edilirken Mimarlık Dışı grubunda malzeme/ renk/ doku/ biçim/ölçü/ ölçek/ boyut (58) ve tarihi yapıya saygı (20) olarak belirtilmiştir. Yapı 10 için Mimarlık grubunda malzeme/ renk/ doku/ biçim/ ölçü/ ölçek/ boyut (52) ve tarihi yapıyı göz ardı etme (18) olup Mimarlık Dışı grubunda da aynı şekilde malzeme/ renk/ doku/ biçim/ ölçü/ ölçek/ boyut (57) ve tarihi yapıyı göz ardı etme (25) şeklindedir.

“Yapıdaki yeni ekte beğendiğiniz özellikler nelerdir?” (YY3) sorusuna verilen yanıtlar her yapı için Mimarlık ve Mimarlık Dışı olarak iki grupta değerlendirilmiş (Şekil 49) ve bulgular Ek 6'da sunulmuştur.

Şekil 49. Beğenilen özelliklerdeki kavram şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Yeni eklerde en beğenilen özellikleri yapılar özelinde açıklamak gerekirse; Yapı 1’de Mimarlık grubunda tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (58) ve tarihi yapıdan farklı form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (27) olarak belirtilirken Mimarlık Dışı grubunda da aynı şekilde tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (49) ve tarihi yapıdan farklı form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (26) şeklinde ilk sıralarda yer almaktadır. Yapı 2’de ise beğenilen özellikler Mimarlık grubunda tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (39) ve beğenilen bir özelliğin olmaması (30) şeklinde ilk sıralarda yer alırken Mimarlık Dışı grubunda beğenilen özelliğin olmaması (68), peşine de tarihi yapıdan farklı form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (12) şeklinde sıralanmaktadır.

Yapı 3’te katılımcıların en çok beğendiği özellikler; Mimarlık grubunda tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (37) ve yeni ekin iç/ dış geçirgen olması (32) iken Mimarlık Dışı grubunda yeni ekin iç/ dış geçirgen olması (41) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (38) şeklindedir. Yapı 4 için Mimarlık grubunda tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (59) tarihi yapıdan farklı form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (29) iken Mimarlık Dışı grubunda tarihi yapıdan farklı form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (50) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (47) olarak ifade edilmiştir.

Yapı 5’te katılımcıların en çok beğendiği özellikler; Mimarlık grubunda tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (55) ve tarihi yapının öne çıkarılması/ vurgulanması/ ezilmemesi (17) olarak belirtilirken Mimarlık Dışı grubunda ise tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (47) ve beğenilen özelliğin olmaması (47) şeklindedir. Yapı 6 için Mimarlık grubunda beğenilen özelliğin olmaması (38) ve peşine de tarihi yapıdan farklı form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (25) olup Mimarlık Dışı grubunda ise beğenilen özelliğin olmaması (49) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (38) olarak ifade edilmiştir.

Yapı 7’de katılımcıların en çok beğendiği özellikler; Mimarlık grubunda tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (41) ve tarihi yapıdan farklı form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (40) iken Mimarlık Dışı grubunda tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (46) ve beğenilen özelliğin olmaması (31) şeklindedir. Yapı 8 için Mimarlık grubunda beğenilen özelliğin olmaması (27) ve tarihi yapıdan farklı form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (26) olup Mimarlık Dışı

grubunda ise beğenilen özelliğin olmaması (40) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (20) olarak ifade edilmiştir.

Yapı 9’da katılımcıların en çok beğendiği özellikler; Mimarlık grubunda tarihi yapıdan farklı form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (36) ve beğenilen özelliğin olmaması (30) iken Mimarlık Dışı grubunda tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (48) ve beğenilen özelliğin olmaması (36) şeklindedir. Yapı 10 için Mimarlık grubunda beğenilen özelliğin olmaması (28) ve tarihi yapıdan farklı form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (28) olarak belirtilirken Mimarlık Dışı grubunda ise tarihi yapıdan farklı form/ malzeme/ renk/ doku/ ölçek kullanılması (54) ve beğenilen özelliğin olmaması (49) şeklindedir.

“Yapıdaki yeni ekte beğenilmeyen/değiştirilmek istenen özellikler nelerdir?” (YY4) sorusuna verilen yanıtlar her yapı için Mimarlık ve Mimarlık Dışı olarak iki grupta incelenmiş (Şekil 50) ve tüm bulgular Ek 7’de verilmiştir.

Şekil 50. Değiştirilmek istenen özelliklerdeki kavram şeması (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Yapıdaki yeni ekte beğenilmeyen ya da değiştirilmek istenen özellikleri yapı özelinde açıklamak gerekirse; Yapı 1 için verilen yanıtlar Mimarlık grubunda herhangi bir özelliğin olmaması (59) ve şeffaflığın artırılması (30) iken Mimarlık Dışı grubunda herhangi bir özelliğin olmaması (70) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılması sağlamak (16) şeklindedir. Yapı 2’de Mimarlık grubunda şeffaflığın artırılması (39) ve herhangi bir özelliğin olmaması (32) olarak ifade edilirken, Mimarlık Dışı grubunda ise tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılması sağlamak (62) ve yeni ekin tamamen kaldırılması (27) şeklinde belirtilmiştir.

Yapı 3'te beğenilmeyen/değiştirilmek istenen özellikler; Mimarlık grubunda tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (70) ve herhangi bir özelliğın olmaması (37) iken Mimarlık Dışı grubunda da tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (56) ve herhangi bir özelliğın olmaması (40) şeklindedir. Yapı 4 için Mimarlık grubunda herhangi bir özelliğın olmaması (64) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (22) olup Mimarlık Dışı grubunda ise herhangi bir özelliğın olmaması (55) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (33) olarak ifade edilmiştir.

Yapı 5'te beğenilmeyen/değiştirilmek istenenler; Mimarlık grubunda şeffaflığın artırılması (21) iken Mimarlık Dışı grubunda herhangi bir özelliğın olmaması (42) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (31) şeklindedir. Yapı 6 için Mimarlık grubunda yeni ekin ölçü/ ölçek/ boyutunun azaltılması (48) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (22) olarak belirtilirken Mimarlık Dışı grubunda ise herhangi bir özelliğın olmaması (33) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (24) şeklindedir.

Yapı 7'de beğenilmeyen/değiştirilmek istenen özellikler; Mimarlık grubunda herhangi bir özelliğın olmaması (68) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (18) iken Mimarlık Dışı grubunda herhangi bir özelliğın olmaması (57) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (26) şeklindedir. Yapı 8 için Mimarlık grubunda herhangi bir özelliğın olmaması (35) ve yeni ekin tamamen kaldırılması (28) olup Mimarlık Dışı grubunda ise yeni ekin tamamen kaldırılması (36) ve herhangi bir özelliğın olmaması (34) olarak ifade edilmiştir.

Yapı 9'da beğenilmeyen/değiştirilmek istenenler ise Mimarlık grubunda tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (35) iken Mimarlık Dışı grubunda da herhangi bir özelliğın olmaması (48) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (45) şeklindedir. Yapı 10 için Mimarlık grubunda tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (44) ve yeni ekin ölçü/ ölçek/ boyutunun azaltılması (20) olarak belirtilirken Mimarlık Dışı grubunda ise herhangi bir özelliğın olmaması (44) ve tarihi yapıya benzer form/ malzeme/ renk/ doku kullanılmasını sağlamak (21) şeklindedir.

Katılımcıların saydam çağdaş eklerin eklendiğı 10 tarihi yapıya yönelik yapıyı gezip görme isteğı, yeni ekte dikkat çeken özellikler, beğenilen özellikler ve beğenilmeyen/değiştirilmek istenen özelliklerle ilgili sorulara verdikleri yanıtlardan elde

edilen bulgular irdelenmiştir. “Bu yapıyı gezip görmek ister misiniz?” (YY1) sorusuna verilen yanıtlardan elde edilen bulgular incelendiğinde; iki grupta da katılımcıların çoğunluğu yapıları genellikle gezmek ve görmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu durumun aslında eski ve yeni arasındaki uyum ya da zıtlık ilişkisinden değil daha çok saydamlığın da katkısıyla ortaya çıkan farklı yapı tasarımlarını merak etme duygusundan; olumsuz karşılık alan yapılarda ise neden olarak saydamlığın etkisinin yetersiz olmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

“Yapıdaki yeni ekte dikkatinizi/ilginizi çeken özellikler nelerdir?” (YY2) sorusuna verilen yanıtlardan elde edilen bulgular irdelendiğinde tarihi yapılara eklenen çağdaş eklerin tarihi yapıdan farklı malzeme, renk, doku vs. ile görsel ve dokusal olarak ayrışmasının her iki grupta da yapılar genelinde en çok dikkat çeken özellik olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, aslında saydamlığın belirgin bir şekilde algılandığını ve buna bağlı olarak yeninin eskiden ayırt edilebildiğini göstermektedir.

“Yapıdaki yeni ekte beğendiğiniz özellikler nelerdir?” (YY3) sorusuna verilen yanıtlardan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde ise Mimarlık grubunda eski ve yeni arasındaki benzerlik ve farklılıklar öne çıkarken, Mimarlık Dışı grubunda çok fazla beğenilen özelliğin olmadığı yanıtı baskındır. Bunun yanı sıra eski ve yeninin benzerlik göstermesi kısmen beğenilen özelliiktir. İki grup arasında ortaya çıkan farklı düşüncelerin mimarlık disiplinine, bilgi ve deneyimlerine hâkim olma durumundan kaynaklandığı söylenebilir. Bu bilgi ve deneyime sahip olan Mimarlık grubu ister benzer ister farklı olsun beğenilen özelliklerin yapının bütününe, gerekli tasarım ilkeleri ve kriterlerine göre değişkenlik gösterebileceğini; deneyime sahip olmayan Mimarlık Dışı grubu ise farklılığın tarihi yapıda kötü durabileceğini ifade etmiştir.

“Yapıdaki yeni ekte beğenilmeyen/değiştirilmek istenen özellikler nelerdir?” (YY4) sorusuna verilen yanıtlardan elde edilen bulgular irdelendiğinde, yapılar genelinde Mimarlık grubu eski ve yeninin benzerliği ya da farklılığı, yeni ekin şeffaflığı gibi çeşitli cevaplar vermesine karşın Mimarlık Dışı grubunun tüm yapılar genelinde özellikle “yok” cevabını verdiği görülmüştür. Bu durum mimarlık dışı grubundaki katılımcıların mimarlar kadar bu disipline hâkim olmadıkları, bundan dolayı da kendilerini hangi terimlerle nasıl ifade edeceklerini bilemediklerinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

3.4. Yapılarla İlgili Sıfat Çiftlerine İlişkin Bulgular ve İrdelemeler

Bu başlık altında katılımcıların seçilen 10 adet tarihi yapıdaki saydam ekleri nasıl ve hangi hislerle tanımladıklarını belirlemeye yönelik sıfat çiftlerine verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir.

Katılımcılara “Yapı 1-Reichstag Alman Parlamento Binası”na yapılan yeni ek sıfat çiftleri eşliğinde sorulmuştur. Anlamsal Farklılaşım Ölçeğine göre değerlendirmek gerekirse Mimarlık grubundaki katılımcılar sıfatları olumlu yönde işaretlemiş; yeni eki sırasıyla merak uyandırıcı (4,32), davet edici (4,19), güven verici (4,01), hoş (3,90), şaşırtıcı (3,82), özgür (3,66), neşelendirici/ iç karartıcı (3,36), huzur verici/ huzursuz edici (3,28), heyecanlı/ sakin (3,01) ve resmi (2,59) olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 22). Mimarlık Dışı grubu da benzer şekilde yeni eki daha çok olumlu sıfatlarla tanımlamıştır. Mimarlık Dışı grubuna göre yeni ek merak uyandırıcı (3,90), güven verici (3,67), davet edici (3,61), hoş (3,57), şaşırtıcı (3,49), özgür (3,42), neşelendirici/ iç karartıcı (3,33), huzur verici/ huzursuz edici (3,26), heyecanlı/ sakin (3,13) ve samimi/ resmi (3,13) bir etkiye sahiptir (Tablo 22). İki grupta da saydamlığın olumlu etkileri oldukça hissedilirken malzeme geçirgenliği katılımcıların meraklanmasına neden olmuştur. Ancak saydam ekin anıtsal ve masif tarihi yapıya oranla küçük tutulmasının yapının resmi ve sakin hissedilmesine sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

Katılımcılara “Yapı 2-Cristalleries Planell Toplum Merkezi”ne yapılan yeni ek sıfat çiftleri ile sorulduğunda; Anlamsal Farklılaşım Ölçeğine göre Mimarlık grubundaki katılımcılar tüm sıfatları nötr düzeyde işaretlemiş; merak uyandırıcı/merak uyandırmayan (3,40), şaşırtıcı/ sıradan (3,39), özgür/çekingen (3,36), samimi/resmi (3,22), heyecanlı/sakin (3,20), davet edici/itici (3,14), neşelendirici/ iç karartıcı (3,14), hoş/ sevimsiz (3,11), güven verici/ tedirgin edici (3,09) ve huzur verici/ huzursuz edici (2,95) olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 23). Mimarlık Dışı grubu ise yeni eki daha çok olumsuz sıfatlarla tanımlamış; heyecanlı/ sakin (2,64), şaşırtıcı/ sıradan (2,63), özgür/çekingen (2,61), merak uyandırmayan (2,55), resmi (2,46), huzursuz edici (2,39), tedirgin edici (2,34), iç karartıcı (2,30), sevimsiz (2,13) ve itici (2,11) olarak işaretlemişlerdir (Tablo 23). Mimarlık Dışı grubu üzerindeki etkisinin olumsuz olmasının nedeni saydamlığın kullanıcılar tarafından pek hissedilememesi, malzemenin geçirgenliğinin etkisiz ve soğuk renkli kalması şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 22. Yapı 1 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)

YAPI 1- REICHSTAG ALMAN PARLAMENTO BİNASI								
Yapı görseli	Olumsuz Sıfat		1	2	3	4	5	Olumlu Sıfat
	İtici							Davet edici
	İç karartıcı							Neşelendirici
	Huzursuz edici							Huzur verici
	Merak uyandırıcı değil							Merak uyandırıcı
	Çekingen							Özgür
	Tedirgin edici							Güven verici
	Sakin/Durgun							Heyecanlı/Enerjik
	Sıradan							Şaşırtıcı
	Hoş değil/Sevimsiz							Hoş/Cazip
Resmi								Samimi
Olumsuz Sıfat	Frekans ve yüzde oranları							Olumlu Sıfat
	Grup	Çok Olumsuz (1)	Olumsuz (2)	Eşdeğer(Nötr) (3)	Olumlu (4)	Çok Olumlu (5)	Ort.	
İtici	M	2 %1,9	5 %4,9	10 %9,7	40 %38,8	46 %44,7	4,19	Davet edici
	MD	10 %9,2	15 %13,7	20 %18,3	26 %23,9	38 %34,9	3,61	
İç karartıcı	M	2 %1,9	15 %14,6	44 %42,7	27 %26,2	15 %14,6	3,36	Neşelendirici
	MD	10 %9,2	16 %14,7	33 %30,2	28 %25,7	22 %20,2	3,33	
Huzursuz edici	M	1 %1	22 %21,3	42 %40,8	23 %22,3	15 %14,6	3,28	Huzur verici
	MD	8 %7,3	28 %25,7	38 %34,9	27 %24,6	18 %16,5	3,26	
Merak uyandırıcı değil	M	1 %1	4 %3,9	7 %6,8	39 %37,8	52 %50,5	4,32	Merak uyandırıcı
	MD	4 %3,7	10 %9,2	21 %19,3	32 %29,3	42 %38,5	3,90	
Çekingen	M	5 %4,9	14 %13,6	23 %22,3	30 %29,1	31 %30,1	3,66	Özgür
	MD	12 %11	13 %11,9	28 %25,7	29 %26,6	27 %24,8	3,42	
Tedirgin edici	M	2 %1,9	6 %5,9	23 %22,3	30 %29,1	42 %40,8	4,01	Güven verici
	MD	6 %5,5	7 %6,4	33 %30,3	34 %31,2	29 %26,6	3,67	
Sakin/ Durgun	M	14 %13,6	28 %27,2	21 %20,4	22 %21,3	18 %17,5	3,01	Heyecanlı/ Enerjik
	MD	21 %19,3	13 %11,9	25 %22,9	30 %27,5	20 %18,4	3,13	
Sıradan	M	5 %4,8	8 %7,8	18 %17,5	41 %39,8	31 %30,1	3,82	Şaşırtıcı
	MD	11 %10,1	7 %6,4	33 %30,3	33 %30,3	25 %22,9	3,49	
Hoş değil/ Sevimsiz	M	3 %2,9	9 %8,7	17 %16,5	40 %38,9	34 %33	3,90	Hoş/Cazip
	MD	10 %9,2	10 %9,2	27 %24,8	31 %28,4	31 %28,4	3,57	
Resmi	M	36 %35	17 %16,5	20 %19,4	13 %12,6	17 %16,5	2,59	Samimi
	MD	21 %19,3	15 %13,8	29 %26,6	24 %22	20 %18,3	3,06	

Tablo 23. Yapı 2 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)

YAPI 2- CRISTALLERIES PLANELL TOPLUM MERKEZİ								
Yapı görseli	Olumsuz Sıfat					Olumlu Sıfat		
	İtici					Davet edici		
	İç karartıcı					Neşelendirici		
	Huzursuz edici					Huzur verici		
	Merak uyandırıcı değil					Merak uyandırıcı		
	Çekingen					Özgür		
	Tedirgin edici					Güven verici		
	Sakin/Durgun					Heyecanlı/Enerjik		
	Sıradan					Şaşırtıcı		
	Hoş değil/Sevimsiz					Hoş/Cazip		
	Resmi					Samimi		
Olumsuz Sıfat	Frekans ve yüzde oranları							Olumlu Sıfat
	Grup	Çok Olumsuz (1)	Olumsuz (2)	Eşdeğer(Nötr) (3)	Olumlu (4)	Çok Olumlu (5)	Ort.	
İtici	M	15 %14,6	16 %15,5	28 %27,2	27 %26,2	17 %16,5	3,14	Davet edici
	MD	53 %48,6	17 %15,6	20 %18,3	12 %11	7 %6,4	2,11	
İç karartıcı	M	9 %8,7	17 %16,5	40 %38,8	24 %23,3	13 %12,6	3,14	Neşelendirici
	MD	35 %32,1	27 %24,8	32 %29,4	9 %8,3	6 %5,5	2,30	
Huzursuz edici	M	11 %10,7	15 %14,6	51 %49,5	19 %18,4	7 %6,8	2,95	Huzur verici
	MD	30 %27,5	29 %26,6	32 %29,4	13 %11,9	5 %4,6	2,39	
Merak uyandırıcı değil	M	10 %9,7	15 %14,6	22 %21,4	35 %34	21 %20,4	3,40	Merak uyandırıcı
	MD	35 %32,1	20 %18,3	23 21,1	21 19,3	10 9,2	2,55	
Çekingen	M	9 %8,7	17 %16,5	25 %24,3	31 %30,1	21 %20,4	3,36	Özgür
	MD	26 %23,9	21 %19,3	39 %35,8	15 %13,8	8 %7,3	2,61	
Tedirgin edici	M	15 %14,6	12 %11,7	37 %35,9	26 %25,2	13 %12,6	3,09	Güven verici
	MD	38 %34,9	20 %18,3	30 %27,5	17 %15,6	4 %3,7	2,34	
Sakin/ Durgun	M	13 %12,6	18 %17,5	25 %24,3	29 %28,2	18 %17,5	3,20	Heyecanlı/ Enerjik
	MD	31 %28,4	15 %13,8	38 %34,9	12 %11	13 %11,9	2,64	
Sıradan	M	10 %9,7	11 %10,7	30 %29,1	32 %31,1	20 %19,4	3,39	Şaşırtıcı
	MD	34 %31,2	18 %16,5	24 %22	20 %18,3	13 %11,9	2,63	
Hoş değil/ Sevimsiz	M	14 %13,6	15 %14,6	33 %32	27 %26,2	14 %13,6	3,11	Hoş/Cazip
	MD	45 %41,3	28 %25,7	20 %18,3	8 %7,3	8 %7,3	2,13	
Resmi	M	9 %8,7	13 %12,6	45 %43,7	18 %17,5	18 %17,5	3,22	Samimi
	MD	35 %32,1	17 %15,6	37 %33,9	11 %10,1	9 %8,3	2,46	

Katılımcılara “Yapı 3-Verdun Oditoryumu” tarihi yapısına getirilen yeni ek sıfat çiftleri eşliğinde sorulduğunda; Anlamsal Farklılaşım Ölçeğine göre Mimarlık grubundaki katılımcılar sıfatların çoğunu olumlu yönde işaretlemiş; yeni eki sırasıyla merak uyandırıcı (3,89), davet edici (3,85), özgür (3,73), güven verici (3,68), neşelendirici (3,67), hoş (3,64), huzur verici (3,59), samimi/ resmi (3,35), şaşırtıcı/ sıradan (3,30) ve heyecanlı/ sakin (3,06) olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 24). Mimarlık Dışı grubu ise yeni eki çoğunlukla nötr olarak ifade etmişlerdir. Yeni ek, Mimarlık Dışı grubu üzerinde merak uyandırıcı (3,50), özgür/ çekingen (3,40), huzur verici/ huzursuz edici (3,29), güven verici/ tedirgin edici (3,27), davet edici/ itici (3,22), hoş/ sevimsiz (3,20), samimi/ resmi (3,20), neşelendirici/ iç karartıcı (3,18), heyecanlı/ sakin (3,17) ve şaşırtıcı/ sıradan (3,08) etkiye sahiptir (Tablo 24). Saydamlık etkisinin Mimarlık grubunda olumlu yönde seyretmesinin nedeni yeni ekin yokmuş hissi, iç-dış geçirgenliği ve yansıtıcılık etkisinin oldukça iyi olması olarak yorumlanabilir. Mimarlık Dışı grubunda ise eski ve yeni arasındaki doluluk-boşluk düzeninin boyutsal olarak birbirine oldukça yakın olması saydamlık etkisinin nötr düzlemde kalmasına neden olmuştur. Yeni ekin tarihi yapıya göre saydam cephesindeki ve formundaki sadeliğinin özellikle sakin/heyecanlı sıfat çiftinin iki grupta da birbiriyle örtüşmesine ve nötr düzeyde kalmasına neden olduğu yorumu getirilebilir.

Katılımcılara “Yapı 4-Elbphilharmonie”ye yapılan yeni ek sıfat çiftleri ile sorulduğunda; Anlamsal Farklılaşım Ölçeğine göre Mimarlık grubundaki katılımcılar tüm sıfatları olumlu yönde tanımlamıştır. Mimarlık grubu yeni eki şaşırtıcı (4,46), özgür (4,37), merak uyandırıcı (4,31), heyecanlı (4,25), davet edici (4,15), neşelendirici (4,03), hoş (3,99), samimi (3,70), güven verici (3,67) ve huzur verici (3,54) bulmuşlardır (Tablo 25). Mimarlık Dışı grubu ise yeni eki olumlu-nötr olarak ifade etmiştir. Yeni ek Mimarlık Dışı grubu üzerinde şaşırtıcı (3,74), merak uyandırıcı (3,72), heyecanlı (3,59), özgür (3,56), davet edici (3,46), neşelendirici/ iç karartıcı (3,34), hoş/ sevimsiz (3,34), güven verici/ tedirgin edici (3,18), huzur verici/ huzursuz edici (3,15) ve samimi/ resmi (3,14) etki yaratmıştır (Tablo 25). Grafik eğimleri kimi sıfat çiftinde birbirine paralellik gösterse de birbirinden uzak derecelendirmeye sahip olduğu görülmektedir. Mimarlık grubunda saydamlık etkisinin Mimarlık Dışına göre daha olumlu yöne kaymasındaki en önemli etkenler saydamlığın yokmuş hissiyle gökyüzüyle bütünleşmesini sağlaması şeklinde söylenebilir.

Tablo 24. Yapı 3 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)

YAPI 3- VERDUN ODİTORYUMU								
Yapı görseli	Olumsuz Sıfat		1	2	3	4	5	Olumlu Sıfat
	İtici							Davet edici
	İç karartıcı							Neşelendirici
	Huzursuz edici							Huzur verici
	Merak uyandırıcı değil							Merak uyandırıcı
	Çekingen							Özgür
	Tedirgin edici							Güven verici
	Sakin/Durgun							Heyecanlı/Enerjik
	Sıradan							Şaşırtıcı
	Hoş değil/Sevimsiz							Hoş/Cazip
Resmi								Samimi
Olumsuz Sıfat	Frekans ve yüzde oranları							Olumlu Sıfat
	Grup	Çok Olumsuz (1)	Olumsuz (2)	Eşdeğer(Nötr) (3)	Olumlu (4)	Çok Olumlu (5)	Ort.	
İtici	M	5 %4,9	9 %8,7	19 %18,4	33 %32	37 %35,9	3,85	Davet edici
	MD	18 %16,5	8 %7,3	30 %27,5	37 %33,9	16 %14,7	3,22	
İç karartıcı	M	6 %5,8	6 %5,8	28 %27,2	38 %36,9	25 %24,3	3,67	Neşelendirici
	MD	15 %13,8	10 %9,2	39 %35,8	30 %27,5	15 %13,8	3,18	
Huzursuz edici	M	6 %5,8	8 %7,8	34 %33	29 %28,2	26 %25,2	3,59	Huzur verici
	MD	10 %9,2	11 %10,1	40 %36,7	33 %30,3	15 %13,8	3,29	
Merak uyandırıcı değil	M	8 %7,8	5 %4,9	14 %13,6	39 %37,9	37 %35,9	3,89	Merak uyandırıcı
	MD	10 %9,2	11 %10,1	26 %23,9	38 %34,9	24 %22	3,50	
Çekingen	M	6 %5,8	11 %10,7	18 %17,5	37 %35,9	31 %30,1	3,73	Özgür
	MD	13 %11,9	7 %6,4	33 %30,3	35 %32,1	21 %19,3	3,40	
Tedirgin edici	M	5 %4,9	9 %8,7	26 %25,2	36 %35	27 %26,2	3,68	Güven verici
	MD	12 %11	9 %8,3	39 %35,8	35 %32,1	14 %12,8	3,27	
Sakin/ Durgun	M	14 %13,6	24 %23,3	23 %22,3	25 %24,3	17 %16,5	3,06	Heyecanlı/ Enerjik
	MD	18 %16,5	13 %11,9	28 %25,7	32 %29,4	18 %16,5	3,17	
Sıradan	M	10 %9,7	17 %16,5	25 %24,3	33 %32	18 %17,5	3,30	Şaşırtıcı
	MD	18 %16,5	17 %15,6	29 %26,6	28 %25,7	17 %15,6	3,08	
Hoş değil/ Sevimsiz	M	5 %4,9	10 %9,7	27 %26,2	35 %34	26 %25,2	3,64	Hoş/Cazip
	MD	17 %15,6	9 %8,3	33 %30,3	35 %32,1	15 %13,8	3,20	
Resmi	M	11 %10,7	12 %11,7	33 %32	23 %22,3	24 %23,3	3,35	Samimi
	MD	19 %17,4	8 %7,3	34 %31,2	28 %25,7	20 %18,3	3,20	

Tablo 25. Yapı 4 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)

YAPI 4- ELBP.HILHARMONIE								
Yapı görseli	Olumsuz Sıfat		1	2	3	4	5	Olumlu Sıfat
	İtici							Davet edici
	İç karartıcı							Neşelendirici
	Huzursuz edici							Huzur verici
	Merak uyandırıcı değil							Merak uyandırıcı
	Çekingen							Özgür
	Tedirgin edici							Güven verici
	Sakin/Durgun							Heyecanlı/Enerjik
	Sıradan							Şaşırtıcı
	Hoş değil/Sevimsiz							Hoş/Cazip
Resmi								Samimi
Olumsuz Sıfat	Frekans ve yüzde oranları							Olumlu Sıfat
	Grup	Çok Olumsuz (1)	Olumsuz (2)	Eşdeğer(Nötr) (3)	Olumlu (4)	Çok Olumlu (5)	Ort.	
İtici	M	4 %3,9	6 %5,8	12 %11,7	29 %28,2	52 %50,5	4,15	Davet edici
	MD	21 %19,3	7 %6,4	17 %15,6	28 %25,7	36 %33	3,46	
İç karartıcı	M	3 %2,9	6 %5,8	20 %19,4	30 %29,1	44 %42,7	4,03	Neşelendirici
	MD	14 %12,8	14 %12,8	26 %23,9	31 %28,4	24 %22	3,34	
Huzursuz edici	M	3 %2,9	17 %16,5	31 %30,1	25 %24,3	27 %26,2	3,54	Huzur verici
	MD	18 %16,5	12 %11	33 %30,3	27 %24,8	19 %17,4	3,15	
Merak uyandırıcı değil	M	2 %1,9	4 %3,9	8 %7,8	35 %34	54 %52,4	4,31	Merak uyandırıcı
	MD	14 %12,8	8 %7,3	13 %11,9	33 %30,3	41 %37,6	3,72	
Çekingen	M	1 %1	2 %1,9	11 %10,7	33 %32	56 %54,4	4,37	Özgür
	MD	13 %11,9	10 %9,2	19 %17,4	31 %28,4	33 %30,3	3,56	
Tedirgin edici	M	1 %1	13 %12,6	29 %28,2	35 %34	25 %24,3	3,67	Güven verici
	MD	18 %16,5	13 %11,9	32 %29,4	23 %21,1	23 %21,1	3,18	
Sakin/ Durgun	M	1 %1	3 %2,9	17 %16,5	30 %29,1	42 %40,8	4,25	Heyecanlı/ Enerjik
	MD	10 %9,2	12 %11	24 %22	29 %26,6	34 %31,2	3,59	
Sıradan	M	1 %1	1 %1	8 %7,8	32 %31,1	61 %59,2	4,46	Şaşırtıcı
	MD	12 %11	4 %3,7	23 %21,1	31 %28,4	39 %35,8	3,74	
Hoş değil/ Sevimsiz	M	1 %1	6 %5,8	25 %24,3	32 %31,1	39 %37,9	3,99	Hoş/Cazip
	MD	19 %17,4	6 %5,5	29 %26,6	29 %26,6	26 %23,9	3,34	
Resmi	M	6 %5,8	3 %2,9	33 %32	34 %33	27 %26,2	3,70	Samimi
	MD	17 %15,6	18 %16,5	29 %26,6	22 %20,2	23 %21,1	3,14	

Katılımcılara “Yapı 5-Tate Modern Müzesi” tarihi yapısına getirilen yeni ek sıfat çiftleri ile sorulduğunda; Anlamsal Farklılaşım Ölçeğine göre Mimarlık grubundaki katılımcılar sıfatların çoğunu nötr düzlemde işaretlemişlerdir. Mimarlık grubu yeni eki merak uyandırıcı/ merak uyandırmayan (3,10), güven verici/ tedirgin edici (2,84), davet edici/ itici (2,82), özgür/ çekingen (2,80), hoş/ sevimsiz (2,79), şaşırtıcı/ sıradan (2,73), huzur verici/ huzursuz edici (2,65), iç karartıcı (2,52), sakın (2,37) ve resmi (2,35) olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 26). Mimarlık Dışı grubu da benzer sıralama ile yeni eki nötr olarak tanımlamış; merak uyandırıcı/ merak uyandırmayan (2,99), güven verici/ tedirgin edici (2,91), özgür/ çekingen (2,86), huzur verici/ huzursuz edici (2,82), hoş/ sevimsiz (2,78), şaşırtıcı/ sıradan (2,75), samimi/ resmi (2,75), davet edici/ itici (2,73), neşelendirici/ iç karartıcı (2,68) ve heyecanlı/ sakın (2,61) olarak ifade etmişlerdir (Tablo 26). İki grupta da yansıtıcılık ve geçirgenliğin yapıda fazla hissedilmemesinin saydamlık etkisinin nötr düzlemde kalmasına yol açtığı, yapıdaki merak duygusunu öne çıkarırken yapının resmi hissedilmesine neden olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde saydamlık etkisinin belli belirsiz şekilde hissedilmesi iki grubun birbiriyle örtüşen ve paralellik gösteren bir grafik çizmesine neden olduğu söylenebilir.

Katılımcılara “Yapı 6-Kanada Doğa Müzesi”nin yeni eki sıfat çiftleri eşliğinde sorulduğunda; Anlamsal Farklılaşım Ölçeğine göre Mimarlık grubundaki katılımcılar sıfatların çoğunu nötr düzlemde işaretlemişlerdir. Mimarlar göre yeni ek özgür (3,71), şaşırtıcı (3,60), merak uyandırıcı (3,55), heyecanlı (3,55), davet edici/ itici (3,26), neşelendirici/ iç karartıcı (3,26), samimi/ resmi (3,14), güven verici/ tedirgin edici (3,11), hoş/ sevimsiz (3,08), huzur verici/ huzursuz edici (2,98) etkiye sahiptir (Tablo 27). Mimarlık Dışında da benzer şekilde nötr olarak ifade edilmiş; yeni ek şaşırtıcı (3,42), özgür/ çekingen (3,25), merak uyandırıcı/ merak uyandırmayan (3,22), heyecanlı/ sakın (3,11), samimi/ resmi (3,05), güven verici/ tedirgin edici (3,01), neşelendirici/ iç karartıcı (2,97), hoş/ sevimsiz (2,93), huzur verici/ huzursuz edici (2,91) ve davet edici/ itici (2,86) bulunmuştur (Tablo 27). Eski yapı ve yeni ek arasındaki doluluk-boşluk düzeninin boyutsal açıdan birbirine çok yakın olması ve şeffaf ekin farklı renk görünümünde algılanması saydamlık etkisinin iki grupta da nötr (eşdeğer) düzlemde kalmasına sebebiyet vermiştir.

Tablo 26. Yapı 5 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)

YAPI 5- TATE MODERN MÜZESİ											
Yapı görseli	Olumsuz Sıfat					1	2	3	4	5	Olumlu Sıfat
	İtici										Davet edici
	İç karartıcı										Neşelendirici
	Huzursuz edici										Huzur verici
	Merak uyandırıcı değil										Merak uyandırıcı
	Çekingen										Özgür
	Tedirgin edici										Güven verici
	Sakin/Durgun										Heyecanlı/Enerjik
	Sıradan										Şaşırtıcı
	Hoş değil/Sevimsiz										Hoş/Cazip
Resmi										Samimi	
Olumsuz Sıfat	Frekans ve yüzde oranları							Olumlu Sıfat			
	Grup	Çok Olumsuz (1)	Olumsuz (2)	Eşdeğer(Nötr) (3)	Olumlu (4)	Çok Olumlu (5)	Ort.				
İtici	M	19 %18,4	19 %18,4	37 %35,9	17 %16,5	11 %10,7	2,82	Davet edici			
	MD	28 %25,7	18 %16,5	26 %23,9	29 %26,6	8 %7,3	2,73				
İç karartıcı	M	24 %23,3	27 %26,2	34 %33	10 %9,7	8 %7,8	2,52	Neşelendirici			
	MD	26 %23,9	21 %19,3	31 %28,4	23 %21,1	8 %7,3	2,68				
Huzursuz edici	M	18 %17,5	24 %23,3	35 %34	12 %11,7	9 %8,7	2,65	Huzur verici			
	MD	19 %17,4	21 %19,3	38 %34,9	22 %20,2	9 %8,3	2,82				
Merak uyandırıcı değil	M	16 %15,5	17 %16,5	27 %26,2	26 %25,2	17 %16,5	3,10	Merak uyandırıcı			
	MD	19 %17,4	17 %15,6	32 %29,4	27 %24,8	14 %12,8	2,99				
Çekingen	M	13 %12,6	32 %31,1	30 %29,1	18 %17,5	10 %9,7	2,80	Özgür			
	MD	20 %18,3	19 %17,4	33 %30,3	29 %26,6	8 %7,3	2,86				
Tedirgin edici	M	16 %15,5	22 %21,4	37 %35,9	18 %17,5	10 %9,7	2,84	Güven verici			
	MD	16 %14,7	24 %22	31 %28,4	29 %26,6	9 %8,3	2,91				
Sakin/ Durgun	M	28 %27,2	31 %30,1	28 %27,2	9 %8,7	7 %6,8	2,37	Heyecanlı/ Enerjik			
	MD	33 %30,3	19 %17,4	23 %21,1	25 %22,9	9 %8,3	2,61				
Sıradan	M	16 %15,5	29 %28,2	33 %32	16 %15,5	9 %8,7	2,73	Şaşırtıcı			
	MD	26 %23,9	21 %19,3	26 %23,9	26 %23,9	10 %9,2	2,75				
Hoş değil/ Sevimsiz	M	15 %14,6	24 %23,3	40 %38,8	15 %14,6	9 %8,7	2,79	Hoş/Cazip			
	MD	24 %22	22 %20,2	25 %22,9	29 %26,6	9 %8,3	2,78				
Resmi	M	33 %32	26 %25,2	26 %25,2	10 %9,7	8 %7,8	2,35	Samimi			
	MD	24 %22	22 %20,2	30 %27,5	22 %20,2	11 %10,1	2,75				

Tablo 27. Yapı 6 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)

YAPI 6- KANADA DOĞA MÜZESİ								
Yapı görseli	Olumsuz Sıfat		1	2	3	4	5	Olumlu Sıfat
	İtici							Davet edici
	İç karartıcı							Neşelendirici
	Huzursuz edici							Huzur verici
	Merak uyandırıcı değil							Merak uyandırıcı
	Çekingen							Özgür
	Tedirgin edici							Güven verici
	Sakin/Durgun							Heyecanlı/Enerjik
	Sıradan							Şaşırtıcı
	Hoş değil/Sevimsiz							Hoş/Cazip
Resmi								Samimi
Olumsuz Sıfat	Frekans ve yüzde oranları							Olumlu Sıfat
	Grup	Çok Olumsuz (1)	Olumsuz (2)	Eşdeğer(Nötr) (3)	Olumlu (4)	Çok Olumlu (5)	Ort.	
İtici	M	14 %13,6	19 %18,4	18 %17,5	29 %28,2	23 %22,3	3,26	Davet edici
	MD	33 %30,3	13 %11,9	21 %19,3	20 %18,3	22 %20,2	2,86	
İç karartıcı	M	10 %9,7	14 %13,6	34 %33	29 %28,2	16 %15,5	3,26	Neşelendirici
	MD	25 %22,9	12 %11	32 %29,4	21 %19,3	19 %17,4	2,97	
Huzursuz edici	M	12 %11,7	21 %20,4	35 %34	26 %25,2	9 %8,7	2,98	Huzur verici
	MD	26 %23,9	15 %13,8	30 %27,5	19 %17,4	19 %17,4	2,91	
Merak uyandırıcı değil	M	13 %12,6	8 %7,8	19 %18,4	35 %34	28 %27,2	3,55	Merak uyandırıcı
	MD	24 %22	12 %11	18 %16,5	26 %23,9	29 %26,6	3,22	
Çekingen	M	8 %7,8	8 %7,8	21 %20,4	34 %33	32 %31,1	3,71	Özgür
	MD	20 %18,3	14 %12,8	20 %18,3	28 %25,7	27 %24,8	3,25	
Tedirgin edici	M	13 %12,6	13 %12,6	38 %36,9	27 %26,2	12 %11,7	3,11	Güven verici
	MD	23 %21,1	12 %11	33 %30,3	23 %21,1	18 %16,5	3,01	
Sakin/ Durgun	M	7 %6,8	12 %11,7	24 %23,3	37 %35,9	23 %22,3	3,55	Heyecanlı/ Enerjik
	MD	22 %20,2	14 %12,8	25 %22,9	26 %23,9	22 %20,2	3,11	
Sıradan	M	11 %10,7	10 %9,7	19 %18,4	32 %31,1	31 %30,1	3,60	Şaşırtıcı
	MD	13 %11,9	15 %13,8	23 %21,1	29 %26,6	29 %26,6	3,42	
Hoş değil/ Sevimsiz	M	18 %17,5	17 %16,5	23 %22,3	28 %27,2	17 %16,5	3,08	Hoş/Cazip
	MD	28 %25,7	14 %12,8	25 %22,9	21 %19,3	21 %19,3	2,93	
Resmi	M	15 %14,6	12 %11,7	35 %34	25 %24,3	16 %15,5	3,14	Samimi
	MD	23 %17,4	13 %17,4	27 %17,4	27 %17,4	19 %17,4	3,05	

Katılımcılara “Yapı 7-Les Herbiers Belediyeler Topluluğu Ofisleri”ne yapılan yeni ek sıfat çiftleri ile sorulduğunda; Anlamsal Farklılaşım Ölçeğine göre Mimarlık grubundaki katılımcılar tüm sıfatları olumlu yönde işaretlemişlerdir. Mimarlık grubu yeni eki sırasıyla şaşırtıcı (3,98), merak uyandırıcı (3,96), davet edici (3,91), özgür (3,90), hoş (3,78), neşelendirici (3,74), heyecanlı (3,70), güven verici (3,66), huzur verici (3,64), ve samimi (3,58) olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 28). Mimarlık Dışı grubu ise tüm sıfatları nötr düzeyde tanımlamış; yeni eki özgür/ çekingen (3,40), hoş/ sevimsiz (3,40), merak uyandırıcı/ merak uyandırmayan (3,38), güven verici/ tedirgin edici (3,35), heyecanlı/ sakın (3,30), şaşırtıcı/ sıradan (3,29), davet edici/itici (3,28), huzur verici/ huzursuz edici (3,23), neşelendirici/ iç karartıcı (3,17) ve samimi/ resmi (3,15) olarak ifade etmişlerdir (Tablo 28). Mimarlık grubunda saydamlık etkisinin olumlu olması ekin çevresiyle ya da gökyüzüyle bütünleşmesi ve yokmuş görünümüne sahip olmasıyla; Mimarlık Dışı grubunda nötr olması ise yeni ekin renginin tarihi yapının yanında soğuk bir etki yaratmasıyla ilgili olduğu söylenebilir.

Katılımcılara “Yapı 8-Idea Exchange Toplum Merkezi” tarihi yapısına getirilen yeni ek sıfat çiftleri ile sorulduğunda; Anlamsal Farklılaşım Ölçeğine göre Mimarlık grubundaki katılımcılar sıfatların çoğunu nötr düzeyde işaretlemiş; yeni eki merak uyandırıcı (3,57), özgür (3,43), şaşırtıcı/ sıradan (3,38), davet edici/itici (3,26), güven verici/ tedirgin edici (3,16), heyecanlı/ sakın (3,11), neşelendirici/ iç karartıcı (3,08), hoş/ sevimsiz (3,08), samimi/ resmi (3,06) ve huzur verici/ huzursuz edici (2,96) olarak tanımlamıştır (Tablo 29). Mimarlık Dışı grubu da sıfatları benzer şekilde nötr düzeyde tanımlamış; yeni eki merak uyandırıcı/ merak uyandırmayan (3,15), özgür/ çekingen (3,13), güven verici/ tedirgin edici (3), huzur verici/ huzursuz edici (2,92), şaşırtıcı/ sıradan (2,92), samimi/ resmi (2,91), neşelendirici/ iç karartıcı (2,87), hoş/ sevimsiz (2,86), heyecanlı/ sakın (2,80) ve davet edici/itici (2,77) olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 29). Tabloda birbirine yakın ve aynı düzeyde çizilen bir grafik görülmektedir. İki grupta da saydamlık etkisinin nötr olması yeni ekteki malzemede saf şeffaf rengin yanı sıra beyaz renkli bölümlerin de kullanımıyla açıklanabilir.

Tablo 28. Yapı 7 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)

YAPI 7- LES HERBIERS BELEDİYELER TOPLULUĞU OFİSLERİ								
Yapı görseli	Olumsuz Sıfat		1	2	3	4	5	Olumlu Sıfat
	İtici							Davet edici
	İç karartıcı							Neşelendirici
	Huzursuz edici							Huzur verici
	Merak uyandırıcı değil							Merak uyandırıcı
	Çekingen							Özgür
	Tedirgin edici							Güven verici
	Sakin/Durgun							Heyecanlı/Enerjik
	Sıradan							Şaşırtıcı
	Hoş değil/Sevimsiz							Hoş/Cazip
Resmi								Samimi
Olumsuz Sıfat	Frekans ve yüzde oranları							Olumlu Sıfat
	Grup	Çok Olumsuz (1)	Olumsuz (2)	Eşdeğer(Nötr) (3)	Olumlu (4)	Çok Olumlu (5)	Ort.	
İtici	M	4 %3,9	6 %5,8	24 %23,3	30 %29,1	39 %37,9	3,91	Davet edici
	MD	16 %14,7	14 %12,8	24 %22	33 %30,3	22 %20,2	3,28	
İç karartıcı	M	4 %3,9	9 %8,7	25 %24,3	36 %35	29 %28,2	3,74	Neşelendirici
	MD	11 %10,1	18 %16,5	35 %32,1	31 %28,4	14 %12,8	3,17	
Huzursuz edici	M	3 %2,9	9 %8,7	35 %34	31 %30,1	25 %24,3	3,64	Huzur verici
	MD	9 %8,3	17 %15,6	40 %36,7	25 %22,9	18 %16,5	3,23	
Merak uyandırıcı değil	M	6 %5,8	7 %6,8	16 %15,5	30 %29,1	34 %33	3,96	Merak uyandırıcı
	MD	10 %9,2	17 %15,6	25 %22,9	35 %32,1	22 %20,2	3,38	
Çekingen	M	6 %5,8	7 %6,8	17 %16,5	34 %33	39 %37,9	3,90	Özgür
	MD	6 %5,5	20 %18,3	30 %27,5	30 %27,5	23 %21,1	3,40	
Tedirgin edici	M	3 %2,9	10 %9,7	31 %30,1	34 %33	25 %24,3	3,66	Güven verici
	MD	9 %8,3	16 %14,7	35 %32,1	25 %22,9	24 %22	3,35	
Sakin/ Durgun	M	5 %4,9	6 %5,8	23 %22,3	33 %32	31 %30,1	3,70	Heyecanlı/ Enerjik
	MD	13 %11,9	14 %12,8	31 %28,4	29 %26,6	22 %20,2	3,30	
Sıradan	M	2 %1,9	2 %1,9	28 %27,2	35 %34	36 %35	3,98	Şaşırtıcı
	MD	12 %11	13 %11,9	31 %28,4	37 %33,9	16 %14,7	3,29	
Hoş değil/ Sevimsiz	M	4 %3,9	7 %6,8	27 %26,2	34 %33	31 %30,1	3,78	Hoş/Cazip
	MD	10 %9,2	14 %12,8	30 %27,5	32 %29,4	23 %21,1	3,40	
Resmi	M	6 %5,8	12 %11,7	29 %28,2	28 %27,2	28 %27,2	3,58	Samimi
	MD	13 %11,9	18 %16,5	33 %30,3	29 %26,6	16 %14,7	3,15	

Tablo 29. Yapı 8 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)

YAPI 8- IDEA EXCHANGE TOPLUM MERKEZİ								
Yapı görseli	Olumsuz Sıfat		1	2	3	4	5	Olumlu Sıfat
	İtici							Davet edici
	İç karartıcı							Neşelendirici
	Huzursuz edici							Huzur verici
	Merak uyandırıcı değil							Merak uyandırıcı
	Çekingen							Özgür
	Tedirgin edici							Güven verici
	Sakin/Durgun							Heyecanlı/Enerjik
	Sıradan							Şaşırtıcı
	Hoş değil/Sevimsiz							Hoş/Cazip
Resmi								Samimi
Olumsuz Sıfat	Frekans ve yüzde oranları							Olumlu Sıfat
	Grup	Çok Olumsuz (1)	Olumsuz (2)	Eşdeğer(Nötr) (3)	Olumlu (4)	Çok Olumlu (5)	Ort.	
İtici	M	12 %11,7	18 %17,5	27 %26,2	23 %22,3	23 %22,3	3,26	Davet edici
	MD	31 %28,4	17 %15,6	19 %17,4	30 %27,5	12 %11	2,77	
İç karartıcı	M	11 %10,7	17 %16,5	36 %35	26 %25,2	11 %10,7	3,08	Neşelendirici
	MD	24 %22	18 %16,5	27 %24,8	28 %25,7	12 %11	2,87	
Huzursuz edici	M	12 %11,7	20 %19,4	41 %39,8	20 %19,4	10 %9,7	2,96	Huzur verici
	MD	19 %17,4	18 %16,5	37 %33,9	22 %20,2	13 %11,9	2,92	
Merak uyandırıcı değil	M	10 %9,7	10 %9,7	22 %21,4	33 %32	28 %27,2	3,57	Merak uyandırıcı
	MD	18 %16,5	16 %14,7	25 %22,9	31 %28,4	19 %17,4	3,15	
Çekingen	M	8 %7,8	14 %13,6	27 %26,2	33 %32	21 %20,4	3,43	Özgür
	MD	17 %15,6	14 %12,8	32 %29,4	29 %26,6	17 %15,6	3,13	
Tedirgin edici	M	11 %10,7	13 %12,6	40 %38,8	26 %25,2	13 %12,6	3,16	Güven verici
	MD	18 %16,5	19 %17,4	31 %28,4	27 %24,8	14 %12,8	3	
Sakin/ Durgun	M	15 %14,6	14 %13,6	33 %32	26 %25,2	15 %14,6	3,11	Heyecanlı/ Enerjik
	MD	26 %23,9	16 %14,7	32 %29,4	23 %21,1	12 %11	2,80	
Sıradan	M	9 %8,7	17 %16,5	23 %22,3	33 %32	21 %20,4	3,38	Şaşırtıcı
	MD	24 %22	19 %17,4	25 %22,9	23 %21,1	18 %16,5	2,92	
Hoş değil/ Sevimsiz	M	16 %15,5	18 %17,5	27 %26,2	25 %24,3	17 %16,5	3,08	Hoş/Cazip
	MD	23 %21,1	24 %22	21 %19,3	27 %24,8	14 %12,8	2,86	
Resmi	M	11 %10,7	18 %17,5	39 %37,9	23 %22,3	12 %11,7	3,06	Samimi
	MD	25 %22,9	13 %11,9	30 %27,5	28 %25,7	13 %11,9	2,91	

Katılımcılara “Yapı 9-Arrowstreet Kongre Meydan Binası”na yapılan yeni ek sıfat çiftleri eşliğinde sorulduğunda; Anlamsal Farklılaşım Ölçeğine göre Mimarlık grubundaki katılımcılar sıfatların çoğunu nötr düzeyde işaretlemişlerdir. Mimarlık grubu yeni eki sırasıyla şaşırtıcı (3,85), özgür (3,84), heyecanlı (3,83), merak uyandırıcı (3,69), samimi/ resmi (3,06), davet edici/ itici (3,04), hoş/ sevimsiz (3,01), neşelendirici/ iç karartıcı (3), güven verici/ tedirgin edici (2,86) ve huzur verici/ huzursuz edici (2,70) olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 30). Mimarlık Dışı grubu ise sıfatları olumlu- nötr olarak tanımlamış; yeni eki şaşırtıcı (3,79), merak uyandırıcı (3,62), heyecanlı (3,55), özgür (3,51), davet edici (3,46), hoş/ sevimsiz (3,36), neşelendirici/ iç karartıcı (3,33), güven verici/ tedirgin edici (3,32), huzur verici/ huzursuz edici (3,19) ve samimi/ resmi (3,13) olarak ifade etmişlerdir (Tablo 30). Saydamlık etkisinin mimarlık grubunda nötr olması eski- yeni arasındaki opak-saydam düzenin boyutsal olarak birbirine yakın olmasına; Mimarlık Dışında daha olumluya dönük olması ise renk olarak gökyüzüyle bütünlük kurmasına bağlanabilir.

Katılımcılara “Yapı 10-Cet Binası” tarihi yapısına getirilen yeni ek sıfat çiftleri ile sorulduğunda; Anlamsal Farklılaşım Ölçeğine göre Mimarlık grubundaki katılımcılar sıfatların çoğunu nötr düzeyde işaretlemiş; yeni eki şaşırtıcı (3,70), heyecanlı (3,61), özgür (3,58), merak uyandırıcı (3,49), samimi/ resmi (3,03), davet edici/ itici (2,92), neşelendirici/ iç karartıcı (2,88), güven verici/ tedirgin edici (2,69) ve hoş/ sevimsiz (2,68) ve huzursuz edici (2,53) olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 31). Mimarlık Dışı grubu ise tüm sıfatları nötr olarak tanımlamış; yeni eki şaşırtıcı/ sıradan (3,25), merak uyandırıcı/ merak uyandırmayan (3,15), özgür/ çekingen (3,15), heyecanlı/ sakin (3,09), güven verici/ tedirgin edici (2,98), davet edici/ itici (2,94), hoş/ sevimsiz (2,89), samimi/ resmi (2,88), neşelendirici/ iç karartıcı (2,85) ve huzur verici/ huzursuz edici (2,82) olarak ifade etmişlerdir (Tablo 31). Grafik eğimlerinin aynı düzeylerde yer alarak birtakım sıfat çiftlerinde ise örtüştüğü görülmektedir. Özellikle davet edici/ itici, neşelendirici/ iç karartıcı ve samimi/ resmi sıfat çiftlerinde iki grubun birbirine yakınlığı yeni ekin formuyla birlikte renk farklılığından dolayı olduğu söylenebilir. İki grupta da saydamlık etkisinin nötr olması yeni ekte saf şeffaf rengin yanı sıra beyaz rengin de kullanımından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 30. Yapı 9 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)

YAPI 9 – ARROWSTREET KONGRE MEYDAN BİNASI										
Yapı görseli	Olumsuz Sıfat				1	2	3	4	5	Olumlu Sıfat
	İtici									Davet edici
	İç karartıcı									Neşelendirici
	Huzursuz edici									Huzur verici
	Merak uyandırıcı değil									Merak uyandırıcı
	Çekingen									Özgür
	Tedirgin edici									Güven verici
	Sakin/Durgun									Heyecanlı/Enerjik
	Sıradan									Şaşırtıcı
	Hoş değil/Sevimsiz									Hoş/Cazip
	Resmi									Samimi
Olumsuz Sıfat	Frekans ve yüzde oranları							Olumlu Sıfat		
	Grup	Çok Olumsuz (1)	Olumsuz (2)	Eşdeğer(Nötr) (3)	Olumlu (4)	Çok Olumlu (5)	Ort.			
İtici	M	23 %22,3	17 %16,5	16 %15,5	26 %25,2	21 %20,4	3,04	Davet edici		
	MD	17 %15,6	7 %6,4	24 %22	31 %28,4	30 %27,5	3,46			
İç karartıcı	M	20 %19,4	17 %16,5	25 %24,3	24 %23,3	17 %16,5	3	Neşelendirici		
	MD	16 %14,7	10 %9,2	28 %25,7	32 %29,4	23 %21,1	3,33			
Huzursuz edici	M	22 %21,4	23 %22,3	32 %31,1	15 %14,6	11 %10,7	2,70	Huzur verici		
	MD	18 %16,5	9 %8,3	35 %32,1	28 %25,7	19 %17,4	3,19			
Merak uyandırıcı değil	M	12 %11,7	7 %6,8	14 %13,6	37 %35,9	33 %32	3,69	Merak uyandırıcı		
	MD	16 %14,7	5 %4,6	23 %21,1	25 %22,9	40 %36,7	3,62			
Çekingen	M	9 %8,7	5 %4,9	19 %18,4	30 %29,1	40 %38,8	3,84	Özgür		
	MD	15 %13,8	10 %9,2	22 %20,2	28 %25,7	34 %31,2	3,51			
Tedirgin edici	M	21 %20,4	17 %16,5	35 %34	15 %14,6	15 %14,6	2,86	Güven verici		
	MD	15 %13,8	7 %6,4	39 %35,8	24 %22	24 %22	3,32			
Sakin/ Durgun	M	8 %7,8	6 %5,8	21 %20,4	28 %27,2	40 %38,8	3,83	Heyecanlı/ Enerjik		
	MD	13 %11,9	10 %9,2	22 %20,2	32 %29,4	32 %29,4	3,55			
Sıradan	M	9 %8,7	5 %4,9	17 %16,5	33 %32	39 %37,9	3,85	Şaşırtıcı		
	MD	10 %9,2	4 %3,7	26 %23,9	28 %25,7	41 %37,6	3,79			
Hoş değil/ Sevimsiz	M	20 %19,4	18 %17,5	24 %23,3	22 %21,4	19 %18,4	3,01	Hoş/Cazip		
	MD	17 %15,6	8 %7,3	27 %24,8	33 %30,3	24 %22	3,36			
Resmi	M	15 %14,6	12 %11,7	41 %39,8	21 %20,4	14 %13,6	3,06	Samimi		
	MD	22 %20,2	8 %7,3	33 %30,3	26 %23,9	20 %18,3	3,13			

Tablo 31. Yapı 10 ile ilgili sıfat çiftlerine verilen cevaplar (SÇ)

YAPI 10 – CET BİNASI								
Yapı görseli	Olumsuz Sıfat					Olumlu Sıfat		
								
	İtici					Davet edici		
	İç karartıcı					Neşelendirici		
	Huzursuz edici					Huzur verici		
	Merak uyandırıcı değil					Merak uyandırıcı		
	Çekingen					Özgür		
	Tedirgin edici					Güven verici		
	Sakin/Durgun					Heyecanlı/Enerjik		
	Sıradan					Şaşırtıcı		
	Hoş değil/Sevimsiz					Hoş/Cazip		
	Resmi					Samimi		
Olumsuz Sıfat	Frekans ve yüzde oranları							Olumlu Sıfat
	Grup	Çok Olumsuz (1)	Olumsuz (2)	Eşdeğer(Nötr) (3)	Olumlu (4)	Çok Olumlu (5)	Ort.	
İtici	M	27 %26,2	15 %14,6	18 %17,5	25 %24,3	18 %17,5	2,92	Davet edici
	MD	27 %24,8	13 %11,9	25 %22,9	27 %24,8	17 %15,6	2,94	
İç karartıcı	M	22 %21,4	16 %15,5	31 %30,1	20 %19,4	14 %13,6	2,88	Neşelendirici
	MD	24 %22	17 %15,6	30 %27,5	27 %24,8	11 %10,1	2,85	
Huzursuz edici	M	27 %26,2	22 %21,4	33 %32	14 %13,6	7 %6,8	2,53	Huzur verici
	MD	24 %22	18 %16,5	33 %30,3	21 %19,3	13 %11,9	2,82	
Merak uyandırıcı değil	M	14 %13,6	11 %10,7	17 %16,5	32 %31,1	29 %28,2	3,49	Merak uyandırıcı
	MD	21 %19,3	12 %11	24 %22	33 %30,3	29 %26,6	3,15	
Çekingen	M	11 %10,7	10 %9,7	20 %19,4	32 %31,1	30 %29,1	3,58	Özgür
	MD	22 %20,2	13 %11,9	23 %21,1	28 %25,7	23 %21,1	3,15	
Tedirgin edici	M	24 %23,3	14 %13,6	42 %40,8	15 %14,6	8 %7,8	2,69	Güven verici
	MD	22 %20,2	15 %13,8	30 %27,5	27 %24,8	15 %13,8	2,98	
Sakin/ Durgun	M	10 %9,7	8 %7,8	21 %20,4	37 %35,9	27 %26,2	3,61	Heyecanlı/ Enerjik
	MD	20 %18,3	17 %15,6	25 %22,9	27 %24,8	20 %18,3	3,09	
Sıradan	M	11 %10,7	6 %5,8	18 %17,5	35 %34	33 %32	3,70	Şaşırtıcı
	MD	22 %20,2	10 %9,2	21 %19,3	30 %27,5	26 %23,9	3,25	
Hoş değil/ Sevimsiz	M	29 %28,2	16 %15,5	26 %25,2	22 %21,4	10 %9,7	2,68	Hoş/Cazip
	MD	25 %22,9	17 %15,6	29 %26,6	21 %19,3	17 %15,6	2,89	
Resmi	M	15 %14,6	11 %10,7	44 %42,7	21 %20,4	12 %11,7	3,03	Samimi
	MD	26 %23,9	13 %11,9	31 %28,4	25 %22,9	14 %12,8	2,88	

Katılımcıların belirlenen tarihi yapılardaki saydam çağdaş ekleri nasıl algıladıklarını belirlemeye yönelik sıfat çiftlerine verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular irdelenerek genel aritmetik ortalama grafiği oluşturulmuştur (Tablo 32).

Tablo 32. Sıfat çiftleri genel aritmetik ortalama grafiği

Sıfat Çiftleri Genel Aritmetik Ortalama Grafiği									
Yapı no	(-)1	2	3	4	5 (+)	M	MD	Olumsuz-Olumlu Sıfat Çiftleri	
Yapı 1						3,61	3,44	İtici-	Davet edici
Yapı 2						3,20	2,41	İç karartıcı-	Neşelendirici
Yapı 3						3,57	3,25	Huzursuz edici-	Huzur verici
Yapı 4						4,04	3,42	Merak uyandırıcı değil-	Merak uyandırıcı
Yapı 5						2,69	2,78	Çekingen-	Özgür
Yapı 6						3,32	3,07	Tedirgin edici-	Güven verici
Yapı 7						3,78	3,29	Sakin/Durgun-	Heyecanlı/Enerjik
Yapı 8						3,20	2,93	Sıradan-	Şaşırtıcı
Yapı 9						3,28	4,10	Hoş değil/Sevimsiz-	Hoş/Cazip
Yapı 10						3,11	3	Resmi-	Samimi
(1) Çok Olumsuz (2) Olumsuz (3) Eşdeğer/Nötr (4) Olumlu (5) Çok Olumlu									

Saydamlık etkisi iki grup için de tüm yapılar genelinde ele alındığında; Mimarlık grubunda 2,6 ile 4 aralığında olduğu ve yapıların çoğunda eşdeğer (nötr) aralığında ve geri kalan birkaç yapıda da olumlu değer aralığında yer alan bir grafik çizdiği görülmektedir. Mimarlık dışında ise saydamlık etkisinin 2,4 ile 4,1 aralığında olduğu ve yapıların büyük kısmında eşdeğer (nötr) aralığında yer aldığı bir grafik görülmektedir. Grafik sadece tek bir yapıda (yapı 2) olumsuz değer (2,41) aralığında kalmıştır. İki grupta da saydamlık etkisinin birbirine kısmen yakın olduğu görülse de Mimarlık grubunda biraz daha olumlu yöne kayarken Mimarlık Dışı grubundaki kullanıcılarda çekimser bir tavır olduğu söylenebilir.

Mimarlık grubunda yapılar genelinde en çok “merak uyandırıcı” (3,1-4,3), “şaşırtıcı” (2,7-4,5) ve “özgür” (2,8-4,4) sıfatları ön plana çıkarken Mimarlık Dışında da aynı şekilde “merak uyandırıcı” (2,6-3,9), “şaşırtıcı” (2,6-3,8) ve “özgür” (2,6-3,6) sıfatları ön plana çıkmıştır. Olumsuz sıfatlarda ise Mimarlık grubunda en çok “huzursuz edici” (2,5-3,6), “resmi” (2,4-3,7) ve “tedirgin edici” (2,7-3,6) etkiler yoğunken Mimarlık Dışında ise “resmi” (2,5-3,2), “huzursuz edici” (2,4-3,3) ve “sakin” (2,6-3,6) etkiler yoğun hissedilmektedir.

İki grup arasındaki saydamlık etkilerinin yakınlık ve uzaklık ilişkilerinde en çok göze çarpan yapılara bakıldığında ise; Saydamlık etkisinin birbirine en çok yakın olduğu iki yapı

Tate Modern Müzesi (yapı 5) (M-nötr-2,69; MD-nötr-2,78) ve Cet Binası (yapı 10) (M-nötr-3,11; MD-nötr-3)'dır. Yakınlığın fazla olmasını yapı 5 için açıklamak gerekirse her iki kullanıcı grubunda Tate Modern Müzesi'ndeki yeni ekte saydamlığın vermiş olduğu yansıtıcılık ve geçirgenlik etkisinin belli belirsiz çok arada kalması, cephenin saydam-opak derecesinin ortada olması buna bağlı olarak da malzemenin renginin tarihi yapı üzerinde belli belirsiz durması nötr alanda birbirlerine yakın bir grafik çizmelerini sağlamıştır. Yapı 10'da ise iki kullanıcı grubunda da saydamlığın geçirgenlik, yansıtıcılık, hafiflik, sadelik gibi etkilerinin, şeffaflığın saf bir renginin yanı sıra beyaz ve opak elemanların kullanılmasıyla pek hissedilememesi bu yapıda nötr aralıkta birbirlerine yakın bir grafik çizmelerini sağlamıştır (Tablo 32).

Saydamlık etkisinin birbirine en uzak olduğu iki yapı, Cristalleries Planell Toplum Merkezi (yapı 2) (M-nötr-3,20; MD-olumsuz-2,41) ve Arrowstreet Kongre Meydan Binası (yapı 9) (M-nötr-3,28; MD-olumlu-4,10)'dır. Yapı 2 için özellikle Mimarlık Dışında ekte kullanılan saydamlığın kullanıcılar tarafından pek hissedilememesi, malzemenin geçirgenliğinin ve hafifliğinin tarihi yapının yanında oldukça etkisiz kalması ve soğuk bir renk hissedilmesi Mimarlık grubundan uzak bir grafik çizilmesine sebep olmuştur. Yapı 9'da ise Mimarlık Dışı grubunda yeni ekin yansıtıcılığının, hafifliğinin ve gökyüzüyle bütünleşerek yok olmuş hissini oldukça hissedilmesi ancak Mimarlık grubunda saydam-opak düzeninin yükseklik ile birlikte birbirine yakın olması bu etkilerin biraz daha geride kalmasına ve iki grubun birbirlerinden uzak bir grafik çizmelerine sebep olmuştur (Tablo 32).

3.5. Yapılarla İlgili Tasarım İlkelerine İlişkin Bulgular ve İrdelemeler

Bu başlık altında katılımcıların seçilen 10 adet tarihi yapıdaki saydam eklerle ilgili tasarım ilkelerine verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir.

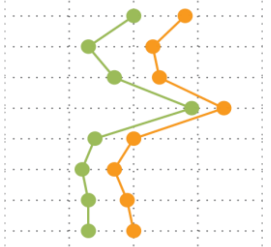
Katılımcılara “Yapı 1-Reichstag Alman Parlamento Binası”na yapılan yeni ek tasarım ilkeleri eşliğinde sorulmuştur. Likert Ölçeğine göre değerlendirmek gerekirse Mimarlık grubundaki katılımcılar tüm ilkeleri olumlu yönde işaretlemiş; yeni eki sırasıyla sürekliliği sağlayan (4,36), baskın olmayan (4,34), saygılı (4,31), bütünlük kuran (4,25), çağdaş (4,08), tarihi yapının karakterini koruyan (4,08), ayırt edilebilir (3,74) ve özgün (3,70) olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 33). Mimarlık Dışı grubu da benzer şekilde çoğu ilkeyi olumlu yönde tanımlamış; yeni eki çağdaş (3,64), ayırt edilebilir (3,59), baskın olmayan (3,55), sürekliği sağlayan (3,53), saygılı (3,52), bütünlük kuran (3,52), tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (3,41) ve özgün olan/ olmayan (3,32) olarak ifade etmişlerdir (Tablo 33). Mimarlık grubunda küçük ölçekli ek olması ayırt edilebilir ve özgünlük ilkelerinin geride olmasına neden olmuştur. Mimarlık Dışında ise biçim ve malzeme farklılığı diğer ilkelerin geride kalmasına neden olmuştur.

Katılımcılara “Yapı 2-Cristalleries Planell Toplum Merkezi”ne yapılan yeni ek tasarım ilkeleri ile sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu ilkeyi nötr düzeyde işaretlemiştir. Yeni eki ayırt edilebilir (4,36), çağdaş (3,82), özgün (3,44), saygılı olan/ olmayan (3,25), sürekliği sağlayan/bozan (3,04), baskın olmayan/olan (3,03), bütünlük kuran/kurmamayan (2,89) ve tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (2,72) olarak tanımlamışlardır (Tablo 34). Mimarlık Dışı grubu ise çoğu ilkeyi olumsuz yönde işaretlemiş; yeni eki ayırt edilebilir (3,92), çağdaş olan/ olmayan (2,95), özgün olan/ olmayan (2,73), baskın olan (2,38), bütünlük kurmayan (2,32), saygılı olmayan (2,30), sürekliliği bozan (2,29) ve tarihi yapının karakterini korumayan (2,18) olarak ifade etmiştir (Tablo 34). Grupların grafik eğimleri birbirine paralellik gösterse de birbirinden uzaklaşan bir görünüme sahip oldukları görülmektedir. Özellikle ayırt edilebilirlik ilkesinin iki grupta birbiriyle örtüşerek öne çıkmasında saydamlığın katkısının olduğu göz ardı edilemez. Ancak Mimarlık Dışında çoğu ilkenin olumsuz olması yeni ekte kullanılan malzeme, renk ve doku ile tarihi yapı üzerinde baskınlık kurması ve yapıyla bütünlük kuramaması şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 33. Yapı 1 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ)

YAPI 1- REICHSTAG ALMAN PARLAMENTO BİNASI										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		T1-Çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır. T2-Çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır. T3-Özgündür/kendine has/enderdir. T4-Dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir. T5-Tarihi yapıya baskın/ezici değildir. T6-Tarihi yapının karakterini/dokusunu koruyor. T7-Tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır. T8-Tarihi yapının /çevresinin sürekliliğini bozmadı.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
Tİ1	M	4 %3,9	8 %7,8	5 %4,9	44 %42,7	42 %40,8	4,08			
	MD	8 %7,3	13 %11,9	20 %18,3	37 %33,9	31 %28,4	3,64			
Tİ2	M	2 %1,9	2 %1,9	10 %9,7	37 %35,9	52 %50,5	4,31			
	MD	11 %10,1	17 %15,6	16 %14,7	34 %31,2	31 %28,4	3,52			
Tİ3	M	5 %4,9	13 %12,6	21 %20,4	32 %31,1	32 %31,1	3,70			
	MD	13 %11,9	21 %19,3	18 %16,5	32 %29,4	25 %22,9	3,32			
Tİ4	M	4 %3,9	16 %15,5	16 %15,5	33 %32	34 %33	3,74			
	MD	7 %6,4	14 %12,8	19 %17,4	45 %41,3	24 %22	3,59			
Tİ5	M	2 %1,9	5 %4,9	9 %8,7	26 %25,2	61 %59,2	4,34			
	MD	10 %9,2	11 %10,1	22 %20,2	41 %37,6	25 %22,9	3,55			
Tİ6	M	3 %2,9	7 %6,8	13 %12,6	35 %34	45 %43,7	4,08			
	MD	12 %11	19 %17,4	16 %14,7	36 %33	26 %23,9	3,41			
Tİ7	M	2 %1,9	5 %4,9	12 %11,7	30 %29,1	54 %52,4	4,25			
	MD	13 %11,9	17 %15,6	12 %11	34 %31,2	33 %30,3	3,52			
Tİ8	M	1 %1	4 %3,9	10 %9,7	30 %29,1	58 %56,3	4,36			
	MD	12 %11	14 %12,8	17 %15,6	36 %33	30 %27,5	3,53			

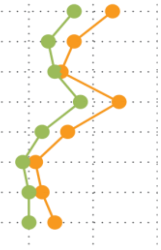
Tablo 34. Yapı 2 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ)

YAPI 2- CRISTALLERIES PLANELL TOPLUM MERKEZİ										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		T1-Çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır. T2-Çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır. T3-Özgündür/kendine has/enderdir. T4-Dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir. T5-Tarihi yapıya baskın/ezici değildir. T6-Tarihi yapının karakterini/dokusunu koruyor. T7-Tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır. T8-Tarihi yapının /çevresinin sürekliliğini bozmadı.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
Tİ1	M	8 %7,8	9 %8,7	13 %12,6	36 %35	37 %35,9	3,82			
	MD	20 %18,3	27 %24,8	18 %16,5	26 %23,9	18 %16,5	2,95			
Tİ2	M	17 %16,5	14 %13,6	22 %21,4	26 %25,2	24 %23,3	3,25			
	MD	37 %33,9	33 %30,3	16 %14,7	15 %13,8	8 %7,3	2,30			
Tİ3	M	22 %8,7	34 %18,4	19 %15,5	19 %34	15 %23,3	3,44			
	MD	22 %20,2	34 %31,2	19 %17,4	19 %17,4	15 %13,8	2,73			
Tİ4	M	3 %2,9	4 %3,9	5 %4,9	31 %30,1	60 %58,3	4,36			
	MD	3 %2,8	16 %14,7	16 %14,7	25 %22,9	49 %45	3,92			
Tİ5	M	23 %22,3	15 %14,6	16 %15,5	33 %32	16 %15,5	3,03			
	MD	37 %33,9	28 %25,7	19 %17,4	15 %13,8	10 %9,2	2,38			
Tİ6	M	26 %25,2	27 %26,2	15 %14,6	19 %18,4	16 %15,5	2,72			
	MD	42 %38,5	30 %27,5	19 %17,4	11 %10,1	7 %6,4	2,18			
Tİ7	M	24 %23,3	21 %20,4	15 %14,6	28 %27,2	15 %14,6	2,89			
	MD	43 %39,4	26 %23,9	15 %13,8	12 %11	13 %11,9	2,32			
Tİ8	M	20 %19,4	17 %16,5	22 %21,4	26 %25,2	18 %17,5	3,04			
	MD	44 %40,4	24 %22	17 %15,6	13 %11,9	11 %10,1	2,29			

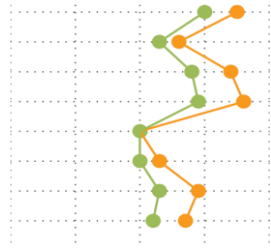
Katılımcılara “Yapı 3-Verdun Oditoryumu”na yapılan yeni ek tasarım ilkeleri ile sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu ilkeyi olumlu yönde işaretlemiştir. Yeni eki sırasıyla ayırt edilebilir (4,40), çağdaş (4,32), saygılı (3,66), baskın olmayan (3,60), özgün (3,49), sürekliliği sağlayan/ bozan (3,40), bütünlük kuran/ kurmayan (3,16) ve tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (3,06) ek olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 35). Mimarlık Dışı grubu ise çoğu ilkeyi nötr aralıkta tanımlamış; yeni eki ayırt edilebilir (3,76), çağdaş (3,70), özgün (3,41), saygılı olan/ olmayan (3,31), baskın olmayan/ olan (3,23), bütünlük kuran/ kurmayan (3), sürekliliği sağlayan/ bozan (2,99) ve tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (2,94) ek olarak ifade etmişlerdir (Tablo 35). İki grup arasında birbirine kısmen paralellik gösteren bir grafik eğimi görülse de farklı seviyelerde yer almaktadırlar. Saydamlığın kullanımının katkısıyla her iki grubun yeni ekin çağdaşlık ve ayırt edilebilirlik ilkelerine uygun olduğunu düşündüğü görülmektedir. Ancak özellikle form ve cephe düzenindeki doluluk-boşluk gibi kriterlerden farklılaşarak masif tarihi kütlenin yanında saydam bir mekânın yer alması, Mimarlık Dışı grubunun nötr (kararsız) seviyede kalmasına neden olduğu söylenebilir.

Katılımcılara “Yapı 4- Elbphilharmonie” tarihi yapısına tasarlanan yeni ek tasarım ilkeleri ile sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu ilkeyi olumlu yönde işaretlemiş; yeni eki sırasıyla ayırt edilebilir (4,56), çağdaş (4,50), özgün (4,43), bütünlük kuran (3,86), sürekliliği sağlayan (3,72), saygılı (3,64), tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (3,34) ve baskın olmayan/ olan (2,99) ek olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 36). Mimarlık Dışı grubu da çoğu ilkeyi nötr aralıkta tanımlamıştır. Bu durumda yeni ek sırasıyla çağdaş (3,99), ayırt edilebilir (3,89), özgün (3,80), saygılı olan/ olmayan (3,30), bütünlük kuran/ kurmayan (3,28), sürekliliği sağlayan/ bozan (3,21), tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (3) ve baskın olmayan/ olan (2,99) bir ek olarak ifade edilmiştir (Tablo 36). İki grupta da yeni ek saydamlığın katkısıyla özellikle çağdaşlık ve ayırt edilebilirlik ilkelerine oldukça uyumluyken, Mimarlık Dışı grubuna göre malzeme farklılığının süreklilik ve bütünlük ilkelerini sağlayamadığı, saydamlığın çok geniş yer kaplaması ve ölçeğinin büyük olması da tarihi yapının kısmen ezilmesine neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 35. Yapı 3 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ)

YAPI 3- VERDUN ODİTORYUMU										
Yapı görseli	Tarihi yapıya eklenen yeni ek...					1	2	3	4	5
	T1-Çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır. T2-Çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır. T3-Özgündür/kendine has/enderdir. T4-Dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir. T5-Tarihi yapıya baskın/ezici değildir. T6-Tarihi yapının karakterini/dokusunu koruyor. T7-Tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır. T8-Tarihi yapının /çevresinin sürekliliğini bozmadı.									
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	Ort.			
Tİ1	M	4 %3,9	2 %1,9	7 %6,8	33 %32	57 %55,3	4,32			
	MD	10 %9,2	13 %11,9	16 %14,7	30 %27,5	40 %36,7	3,70			
Tİ2	M	13 %12,6	10 %9,7	13 %12,6	30 %29,1	37 %35,9	3,66			
	MD	13 %11,9	16 %14,7	23 %21,1	38 %34,9	19 %17,4	3,31			
Tİ3	M	9 %8,7	15 %14,6	23 %22,3	28 %27,2	28 %27,2	3,49			
	MD	11 %10,1	16 %14,7	21 %19,3	39 %35,8	22 %20,2	3,41			
Tİ4	M	5 %4,9	1 %1	7 %6,8	24 %23,3	66 %64,1	4,40			
	MD	9 %8,3	9 %8,3	16 %14,7	40 %36,7	35 %32,1	3,76			
Tİ5	M	16 %15,5	8 %7,8	14 %13,6	28 %27,2	37 %35,9	3,60			
	MD	14 %12,8	18 %16,5	26 %23,9	30 %27,5	21 %19,3	3,23			
Tİ6	M	23 %3	16 %15,5	20 %19,4	19 %18,4	25 %24,3	3,06			
	MD	20 %18,3	22 %20,2	26 %23,9	26 %23,9	15 %13,8	2,94			
Tİ7	M	19 %18,4	16 %15,5	19 %18,4	27 %26,2	22 %21,4	3,16			
	MD	21 %19,3	19 %17,4	25 %22,9	26 %23,9	18 %16,5	3			
Tİ8	M	14 %13,6	18 %17,5	11 %10,7	32 %31,1	28 %27,2	3,40			
	MD	21 %19,3	20 %18,3	27 %24,8	21 %19,3	20 %18,3	2,99			

Tablo 36. Yapı 4 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ)

YAPI 4- ELBP HILHARMONIE										
Yapı görseli	Tarihi yapıya eklenen yeni ek...					1	2	3	4	5
	T1-Çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır. T2-Çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır. T3-Özgündür/kendine has/enderdir. T4-Dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir. T5-Tarihi yapıya baskın/ezici değildir. T6-Tarihi yapının karakterini/dokusunu koruyor. T7-Tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır. T8-Tarihi yapının /çevresinin sürekliliğini bozmadı.									
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
Tİ1	M	5 %4,9	0 %0	4 %3,9	23 %22,3	71 %68,9	4,50			
	MD	9 %8,3	8 %7,3	9 %8,3	32 %29,4	51 %46,8	3,99			
Tİ2	M	8 %7,8	14 %13,6	22 %21,4	21 %20,4	38 %36,9	3,64			
	MD	17 %15,6	13 %11,9	25 %22,9	28 %25,7	26 %23,9	3,30			
Tİ3	M	5 %4,9	1 %1	5 %4,9	25 %24,3	67 %65	4,43			
	MD	7 %6,4	12 %11	14 %12,8	38 %34,9	38 %34,9	3,80			
Tİ4	M	5 %4,9	2 %1,9	2 %1,9	15 %14,6	79 %76,7	4,56			
	MD	11 %10,1	9 %8,3	9 %8,3	31 %28,4	49 %45	3,89			
Tİ5	M	28 %27,2	22 %21,4	8 %7,8	12 %11,7	33 %32	2,99			
	MD	24 %22	20 %18,3	16 %14,7	31 %28,4	18 %16,5	2,99			
Tİ6	M	15 %14,6	23 %22,3	10 %9,7	21 %20,4	34 %33	3,34			
	MD	21 %17,4	22 %17,4	20 %17,4	27 %17,4	19 %17,4	3			
Tİ7	M	9 %8,7	13 %12,6	9 %8,7	24 %23,3	48 %46,6	3,86			
	MD	18 %16,5	19 %17,4	13 %11,9	32 %29,4	27 %24,8	3,28			
Tİ8	M	10 %9,7	13 %12,6	15 %14,6	22 %21,4	43 %41,7	3,72			
	MD	20 %18,3	17 %15,6	16 %14,7	32 %29,4	24 %22	3,21			

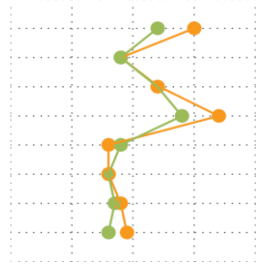
Katılımcılara “Yapı 5-Tate Modern Müzesi” tarihi yapısına eklenen yeni ek tasarım ilkeleri ile sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu ilkeyi olumlu yönde işaretlemiştir. Yeni eki de sırasıyla baskın olmayan (4,12), saygılı (3,96), sürekliliği sağlayan (3,93), bütünlük kuran (3,77) tarihi yapının karakterini koruyan (3,72), çağdaş (3,64), ayırt edilebilir (3,47) ve özgün olan/ olmayan (3,09) ek olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 37). Mimarlık Dışı grubu ise tüm ilkeleri nötr aralıkta tanımlamış ve yeni eki sırasıyla ayırt edilebilir/ edilemeyen (3,40), baskın olmayan/ olan (3,30), sürekliği sağlayan/ bozan (3,18), saygılı olan/ olmayan (3,16), bütünlük kuran/ kurmayan (3,08), çağdaş olan/ olmayan (3,06), tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (3,05) ve özgün olan/ olmayan (2,98) ek olarak ifade etmişlerdir (Tablo 37). Tablodaki grafikte ise iki grubun birbirine oldukça uzak bir grafik çizdiği ancak özellikle özgünlük ilkesinde ikisinin de nötr düzeyde örtüştüğü görülmektedir. Yeni ekin formunun, cephesinin sadeliği ve saydamlığın belirsizliği özgünlük ilkesinin nötr seviyede kalmasına sebebiyet verdiği, Mimarlık Dışı grubunda da ilkelerin nötr olmasının belli belirsiz bir şekilde kullanılan saydamlıkla ilgili olduğu söylenebilir.

Katılımcılara “Yapı 6-Kanada Doğa Müzesi”ne yapılan yeni ek tasarım ilkeleri ile sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu ilkeyi nötr aralıkta tanımlamış ve bu durumda da yeni ek sırasıyla ayırt edilebilir/ edilemeyen (4,38), çağdaş olan/ olmayan (4,02), özgün olan/ olmayan (3,38), sürekliliği sağlayan/ bozan (2,91), saygılı olan/ olmayan (2,83), bütünlük kuran/ kurmayan (2,80), tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (2,63) ve baskın olmayan/ olan (2,57) ek olarak değerlendirilmiştir (Tablo 38). Mimarlık Dışı da benzer sıralama ile çoğu ilkeyi nötr aralıkta işaretlemiştir. Yeni eki ise ayırt edilebilir/ edilemeyen (3,77), çağdaş olan/ olmayan (3,44), özgün olan/ olmayan (3,39), saygılı olan/ olmayan (2,79), baskın olmayan/ olan (2,76), bütünlük kuran/ kurmayan (2,71), sürekliği sağlayan/ bozan (2,62) ve tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (2,61) bir ek olarak ifade etmişlerdir (Tablo 38). İki grupta da saydamlığın çağdaşlık ve ayırt edilebilirliğe olan katkıları oldukça hissedilmektedir. Diğer ilkelerin nötr olması renk, malzeme ve boyutsal farklılıklara rağmen saydamlığıyla aşırıya kaçmaması ve biçimsel bütünlüğüyle birbirini dengelemesi şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 37. Yapı 5 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ)

YAPI 5- TATE MODERN MÜZESİ										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		T1-Çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır. T2-Çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır. T3-Özgündür/kendine has/enderdir. T4-Dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir. T5-Tarihi yapıya baskın/ezici değildir. T6-Tarihi yapının karakterini/dokusunu koruyor. T7-Tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır. T8-Tarihi yapının /çevresinin sürekliliğini bozmadı.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Ort.			
Tİ1	M	5 %4,9	9 %8,7	29 %28,2	34 %33	26 %25,2	3,64			
	MD	23 %21,1	16 %14,7	20 %18,3	31 %28,4	19 %17,4	3,06			
Tİ2	M	4 %32	4 %32	16 %32	46 %32	33 %32	3,96			
	MD	19 %17,4	19 %17,4	18 %16,5	31 %28,4	22 %20,2	3,16			
Tİ3	M	11 %10,7	20 %19,4	36 %35	20 %19,4	16 %15,5	3,09			
	MD	24 %22	14 %12,8	23 %21,1	35 %32,1	13 %11,9	2,98			
Tİ4	M	8 %7,8	19 %18,4	21 %20,4	26 %25,2	29 %28,2	3,47			
	MD	10 %9,2	20 %18,3	22 %20,2	30 %27,5	27 %24,8	3,40			
Tİ5	M	5 %4,9	4 %3,9	14 %13,6	30 %29,1	50 %48,5	4,12			
	MD	13 %11,9	17 %15,6	20 %18,3	42 %38,5	17 %15,6	3,30			
Tİ6	M	6 %5,8	9 %8,7	23 %22,3	34 %33	31 %30,1	3,72			
	MD	20 %18,3	16 %14,7	27 %24,8	30 %27,5	16 %14,7	3,05			
Tİ7	M	9 %8,7	7 %6,8	18 %17,5	33 %32	36 %35	3,77			
	MD	19 %17,4	18 %16,5	20 %18,3	39 %35,8	13 %11,9	3,08			
Tİ8	M	6 %5,8	3 %2,9	22 %21,4	32 %31,1	40 %38,8	3,93			
	MD	19 %17,4	16 %14,7	18 %16,5	38 %34,9	18 %16,5	3,18			

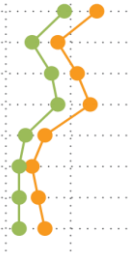
Tablo 38. Yapı 6 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ)

YAPI 6- KANADA DOĞA MÜZESİ										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		T1-Çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır. T2-Çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır. T3-Özgündür/kendine has/enderdir. T4-Dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir. T5-Tarihi yapıya baskın/ezici değildir. T6-Tarihi yapının karakterini/dokusunu koruyor. T7-Tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır. T8-Tarihi yapının /çevresinin sürekliliğini bozmadı.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları							Ort.		
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)				
Tİ1	M	6 %5,8	4 %3,9	16 %15,5	32 %31,1	45 %43,7	4,02			
	MD	20 %18,3	12 %11	13 %11,9	28 %25,7	36 %33	3,44			
Tİ2	M	25 %24,3	20 %19,4	24 %23,3	15 %14,6	19 %18,4	2,83			
	MD	31 %28,4	18 %16,5	18 %16,5	27 %24,8	15 %13,8	2,79			
Tİ3	M	12 %11,7	21 %20,4	15 %14,6	25 %24,3	30 %29,1	3,38			
	MD	18 %16,5	15 %13,8	14 %12,8	30 %27,5	32 %29,4	3,39			
Tİ4	M	7 %6,8	2 %1,9	4 %3,9	21 %20,4	69 %67	4,38			
	MD	16 %14,7	10 %9,2	7 %6,4	25 %22,9	51 %46,8	3,77			
Tİ5	M	33 %32	27 %26,2	11 %10,7	15 %14,6	17 %16,5	2,57			
	MD	27 %24,8	27 %24,8	15 %13,8	25 %22,9	15 %13,8	2,76			
Tİ6	M	27 %26,2	27 %26,2	19 %18,4	16 %15,5	14 %13,6	2,63			
	MD	33 %30,3	23 %21,1	19 %17,4	21 %19,3	13 %11,9	2,61			
Tİ7	M	27 %26,2	21 %20,4	16 %15,5	23 %22,3	16 %15,5	2,80			
	MD	32 %29,4	21 %19,3	18 %16,5	22 %20,2	16 %14,7	2,71			
Tİ8	M	24 %23,3	17 %16,5	24 %23,3	20 %19,4	18 %17,5	2,91			
	MD	35 %32,1	22 %20,2	14 %12,8	25 %22,9	13 %11,9	2,62			

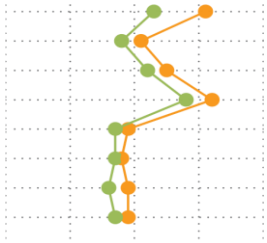
Katılımcılara “Yapı 7- Les Herbiers Belediyeler Topluluğu Ofisleri”ne yapılan yeni ek tasarım ilkeleri ile sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar tüm ilkeleri olumlu yönde işaretlemiş; yeni eki de sırasıyla çağdaş (4,42), ayırt edilebilir (4,33), özgün (4,12), saygılı (3,81), baskın olmayan (3,58), sürekliliği sağlayan (3,58), bütünlük kuran (3,54) ve tarihi yapının karakterini koruyan (3,44) ek olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 39). Mimarlık Dışı grubu ise çoğu ilkeyi nötr aralıkta tanımlamış ve yeni eki çağdaş (3,89), ayırt edilebilir (3,80), özgün (3,70), saygılı olan/ olmayan (3,38), baskın olmayan/ olan (3,33), sürekliliği sağlayan/ bozan (3,23), bütünlük kuran/ kurmayan (3,18) ve tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (3,15) ek olarak ifade etmişlerdir (Tablo 39). Grafiğe göre iki grup arasında birbirine paralellik gösteren bir grafik çizildiği ancak farklı seviyelerde yer aldığı görülmektedir. Mimarlık grubunda tüm ilkelerin olumlu olmasında saydamlığın modernlik katması, ayırt edilebilirlik sağlaması, özgünlük sağlaması, saygılı malzeme gibi birçok katkısının olduğu söylenebilir. Yansıtıcılık, hafiflik ve yokmuş hissi etkileri de tarihi yapıyla bütünlük ve süreklilik sağlamasında etkili olmuştur.

Katılımcılara “Yapı 8-Idea Exchange Toplum Merkezi” tarihi yapısına getirilen yeni ek tasarım ilkeleri ile sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu ilkeyi nötr aralıkta işaretlemiştir. Bu durumda yeni ek sırasıyla ayırt edilebilir (4,23), çağdaş (4,12), özgün (3,47), saygılı olan/ olmayan (3,14), bütünlük kuran/ kurmayan (2,94), sürekliliği sağlayan/ bozan (2,90), baskın olmayan/ olan (2,86) ve tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (2,78) bir ek olarak tanımlanmıştır (Tablo 40). Mimarlık Dışı da benzer sıralama ile çoğu ilkeyi nötr aralıkta işaretlemiş; yeni eki ayırt edilebilir (3,80), çağdaş olan/ olmayan (3,34), özgün olan/ olmayan (3,19), saygılı olan/ olmayan (2,84), baskın olmayan/ olan (2,68), sürekliliği sağlayan/ bozan (2,66), tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (2,65) ve bütünlük kuran/ kurmayan (2,58) bir ek olarak ifade etmişlerdir (Tablo 40). Saydamlığın yeni eklerde kullanımının iki grupta da özellikle ayırt edilebilirlik, çağdaşlık ve özgünlük ilkelerinin öne çıkmasında etkili olduğu gözlemlenirken, ekin formu, tarihi yapıya göre yönelişi ve konumlandırılması basit ve karmaşık olmayan bir geometriye sahip olmasına rağmen diğer ilkeler bakımından katılımcıların kararsız (nötr) düzeyde kalmasına sebep olduğu söylenebilir.

Tablo 39. Yapı 7 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ)

YAPI 7- LES HERBIERS BELEDİYELER TOPLULUĞU OFİSLERİ										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		T1-Çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır. T2-Çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır. T3-Özgündür/kendine has/enderdir. T4-Dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir. T5-Tarihi yapıya baskın/ezici değildir. T6-Tarihi yapının karakterini/dokusunu koruyor. T7-Tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır. T8-Tarihi yapının /çevresinin sürekliliğini bozmadı.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
Tİ1	M	4 %3,9	1 %1	3 %2,9	34 %33	61 %59,2	4,42			
	MD	5 %4,6	12 %11	12 %11	41 %37,6	39 %35,8	3,89			
Tİ2	M	8 %7,8	7 %6,8	16 %15,5	37 %35,9	35 %34	3,81			
	MD	16 %14,7	13 %11,9	20 %18,3	33 %30,3	27 %24,8	3,38			
Tİ3	M	4 %3,9	6 %5,8	8 %7,8	40 %38,8	45 %43,7	4,12			
	MD	7 %6,4	9 %8,3	20 %18,3	46 %42,2	27 %24,8	3,70			
Tİ4	M	5 %4,9	1 %1	6 %5,8	34 %33	57 %55,3	4,33			
	MD	5 %4,6	11 %10,1	17 %15,6	43 %39,4	33 %30,3	3,80			
Tİ5	M	11 %10,7	13 %12,6	17 %16,5	29 %28,2	33 %32	3,58			
	MD	16 %14,7	13 %11,9	23 %21,1	32 %29,4	25 %22,9	3,33			
Tİ6	M	12 %11,7	16 %15,5	18 %17,5	28 %27,2	29 %28,2	3,44			
	MD	20 %18,3	13 %11,9	23 %21,1	36 %33	17 %15,6	3,15			
Tİ7	M	13 %12,6	14 %13,6	13 %12,6	30 %29,1	33 %32	3,54			
	MD	20 %18,3	12 %11	27 %24,8	28 %25,7	22 %20,2	3,18			
Tİ8	M	12 %11,7	14 %13,6	14 %13,6	28 %27,2	35 %34	3,58			
	MD	19 %17,4	16 %14,7	20 %18,3	28 %25,7	26 %23,9	3,23			

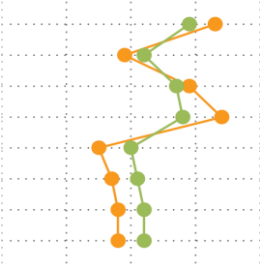
Tablo 40. Yapı 8 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ)

YAPI 8- IDEA EXCHANGE TOPLUM MERKEZİ										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		T1-Çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır. T2-Çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır. T3-Özgündür/kendine has/enderdir. T4-Dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir. T5-Tarihi yapıya baskın/ezici değildir. T6-Tarihi yapının karakterini/dokusunu koruyor. T7-Tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır. T8-Tarihi yapının /çevresinin sürekliliğini bozmadı.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
Tİ1	M	5 %4,9	6 %5,8	6 %5,8	40 %38,8	46 %44,7	4,12			
	MD	17 %15,6	14 %12,8	20 %18,3	30 %27,5	28 %25,7	3,34			
Tİ2	M	19 %18,4	14 %13,6	25 %24,3	23 %22,3	22 %21,4	3,14			
	MD	26 %23,9	20 %18,3	23 %21,1	25 %22,9	15 %13,8	2,84			
Tİ3	M	12 %11,7	13 %12,6	21 %20,4	28 %27,2	29 %28,2	3,47			
	MD	17 %15,6	18 %16,5	22 %20,2	31 %28,4	21 %19,3	3,19			
Tİ4	M	7 %6,8	2 %1,9	5 %4,9	35 %34	54 %52,4	4,23			
	MD	8 %7,3	14 %12,8	13 %11,9	30 %27,5	44 %40,4	3,80			
Tİ5	M	30 %29,1	13 %12,6	18 %17,5	25 %24,3	17 %16,5	2,86			
	MD	28 %25,7	25 %22,9	21 %19,3	23 %21,1	12 %11	2,68			
Tİ6	M	28 %27,2	20 %19,4	19 %18,4	18 %17,5	18 %17,5	2,78			
	MD	27 %24,8	27 %24,8	24 %22	19 %17,4	12 %11	2,65			
Tİ7	M	25 %24,3	18 %17,5	19 %18,4	19 %18,4	22 %21,4	2,94			
	MD	31 %28,4	29 %26,6	17 %15,6	18 %16,5	14 %12,8	2,58			
Tİ8	M	23 %22,3	21 %20,4	22 %21,4	17 %16,5	20 %19,4	2,90			
	MD	29 %26,6	25 %22,9	22 %20,2	20 %18,3	13 %11,9	2,66			

Katılımcılara “Yapı 9-Arrowstreet Kongre Meydan Binası”na yapılan yeni ek tasarım ilkeleri ile sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu ilkeyi nötr aralıkta işaretlemiş ve yeni eki sırasıyla ayırt edilebilir (4,39), çağdaş (4,31), özgün (3,94), saygılı olan/ olmayan (2,87), bütünlük kuran/ kurmayan (2,82), sürekliliği sağlayan/ bozan (2,76), tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (2,68) ve baskın olan (2,46) bir ek olarak değerlendirmişlerdir (Tablo 41). Mimarlık Dışı grubu da benzer şekilde çoğu ilkeyi nötr aralıkta tanımlamış; yeni eki de çağdaş (3,92), ayırt edilebilir (3,78), özgün (3,71), sürekliği sağlayan/ bozan (3,22), bütünlük kuran/ kurmayan (3,22), saygılı olan/ olmayan (3,19), tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (3,11) ve baskın olmayan/ olan (3,03) ek olarak ifade etmişlerdir (Tablo 41). Grafiğe göre iki grubun aynı seviyelerde (nötr) birbirine paralellik gösteren bir eğime sahip olduğu ancak Mimarlık Dışı grubunun biraz daha çekimser kaldığı ve daha ortalarda bir grafik çizdiği görülmektedir. Sonuçlara göre yeni ekin çağdaş olmasında, tarihi yapıdan kolay ayırt edilebilmesinde ve kendi kimliğiyle özgünlüğe sahip olmasında saydamlığın katkısının iki grup için de oldukça büyük olduğu söylenebilir. Ancak mimarlık grubunda yeni ekin tarihi yapıya baskın olarak nitelendirilmesi ekin yükseklik bakımından tarihi yapıyla yarışır vaziyette olmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcılara “Yapı 10-Cet Binası” tarihi yapısına getirilen yeni ek tasarım ilkeleri ile sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu ilkeyi olumsuz yönde işaretlemiştir. Bu durumda da yeni ek sırasıyla ayırt edilebilir (4,10), çağdaş (4,03), özgün (3,82), saygılı olmayan (2,54), bütünlük kurmayan (2,36), sürekliliği bozan (2,33), tarihi yapının karakterini korumayan (2,20) ve baskın olan (2,15) bir ek olarak tanımlanmıştır (Tablo 42). Mimarlık Dışı ise çoğu ilkeyi nötr aralıkta değerlendirmiş ve yeni eki de ayırt edilebilir (3,79), çağdaş (3,63), özgün (3,48), saygılı olan/ olmayan (2,83), bütünlük kuran/ kurmayan (2,72), sürekliği sağlayan/ bozan (2,68), baskın olmayan/ olan (2,61) ve tarihi yapının karakterini koruyan/ korumayan (2,52) bir ek olarak ifade etmişlerdir (Tablo 42). Tablodaki grafiğe göre iki grup arasında birbirine paralellik gösteren bir grafik çizildiği ancak bu grafik çizgilerinin farklı seviyelerde yer aldığı görülmektedir. Mimarlık grubunda yeni ekin oldukça olumsuz karşılanması biçim ve boyut olarak tarihi yapıdan aşırı farklı olması, bu farklılıkla da tarihi yapıyı bastırmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 41. Yapı 9 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ)

YAPI 9- ARROWSTREET KONGRE MEYDAN BİNASI										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		T1-Çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır. T2-Çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır. T3-Özgündür/kendine has/enderdir. T4-Dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir. T5-Tarihi yapıya baskın/ezici değildir. T6-Tarihi yapının karakterini/dokusunu koruyor. T7-Tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır. T8-Tarihi yapının /çevresinin sürekliliğini bozmadı.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
Tİ1	M	4 %3,9	4 %3,9	5 %4,9	32 %31,1	58 %56,3	4,31			
	MD	10 %9,2	8 %7,3	10 %9,2	33 %30,3	48 %44	3,92			
Tİ2	M	26 %25,2	18 %17,5	19 %18,4	22 %21,4	18 %17,5	2,87			
	MD	19 %17,4	17 %15,6	21 %19,3	28 %25,7	24 %22	3,19			
Tİ3	M	11 %10,7	3 %2,9	11 %10,7	34 %33	44 %42,7	3,94			
	MD	10 %9,2	12 %11	13 %11,9	38 %34,9	36 %33	3,71			
Tİ4	M	5 %4,9	2 %1,9	3 %2,9	30 %29,1	63 %61,2	4,39			
	MD	10 %9,2	13 %11,9	10 %9,2	33 %30,3	43 %39,4	3,78			
Tİ5	M	36 %35	22 %21,4	18 %17,5	15 %14,6	12 %11,7	2,46			
	MD	20 %18,3	23 %21,1	20 %18,3	26 %23,9	20 %18,3	3,03			
Tİ6	M	32 %31,1	19 %18,4	19 %18,4	15 %14,6	18 %17,5	2,68			
	MD	21 %19,3	17 %15,6	21 %19,3	29 %26,6	21 %19,3	3,11			
Tİ7	M	28 %27,2	20 %19,4	14 %13,6	24 %23,3	17 %16,5	2,82			
	MD	19 %17,4	17 %15,6	17 %15,6	33 %30,3	23 %21,1	3,22			
Tİ8	M	30 %29,1	17 %16,5	18 %17,5	23 %22,3	15 %14,6	2,76			
	MD	21 %19,3	14 %12,8	15 %13,8	38 %34,9	21 %19,3	3,22			

Tablo 42. Yapı 10 ile ilgili tasarım ilkelerine verilen cevaplar (Tİ)

YAPI 10 – CET BİNASI										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		T1-Çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır. T2-Çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır. T3-Özgündür/kendine has/enderdir. T4-Dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir. T5-Tarihi yapıya baskın/ezici değildir. T6-Tarihi yapının karakterini/dokusunu koruyor. T7-Tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır. T8-Tarihi yapının /çevresinin sürekliliğini bozmadı.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
Tİ1	M	12 %11,7	1 %1	7 %6,8	34 %33	49 %47,6	4,03			
	MD	16 %14,7	9 %8,3	15 %13,8	28 %25,7	41 %37,6	3,63			
Tİ2	M	28 %27,2	26 %25,2	26 %25,2	11 %10,7	12 %11,7	2,54			
	MD	31 %28,4	15 %13,8	22 %20,2	23 %21,1	18 %16,5	2,83			
Tİ3	M	11 %10,7	6 %5,8	13 %12,6	33 %32	40 %38,8	3,82			
	MD	15 %13,8	14 %12,8	15 %13,8	33 %30,3	32 %29,4	3,48			
Tİ4	M	12 %11,7	3 %2,9	5 %4,9	25 %24,3	58 %56,3	4,10			
	MD	11 %10,1	8 %7,3	16 %14,7	31 %28,4	43 %39,4	3,79			
Tİ5	M	46 %44,7	23 %22,3	14 %13,6	12 %11,7	8 %7,8	2,15			
	MD	33 %30,3	19 %17,4	26 %23,9	19 %17,4	12 %11	2,61			
Tİ6	M	39 %37,9	30 %29,1	18 %17,5	6 %5,8	10 %9,7	2,20			
	MD	41 %37,6	15 %13,8	21 %19,3	19 %17,4	13 %11,9	2,52			
Tİ7	M	36 %35	25 %24,3	20 %19,4	12 %11,7	10 %9,7	2,36			
	MD	35 %32,1	16 %14,7	17 %15,6	26 %23,9	15 %13,8	2,72			
Tİ8	M	37 %35,9	26 %25,2	18 %17,5	12 %11,7	10 %9,7	2,33			
	MD	33 %30,3	17 %15,6	21 %19,3	27 %24,8	11 %10,1	2,68			

Tüm yapılarda ortak görülen ilkeler Mimarlık grubunda “çağdaşlık” ve “ayırt edilebilirlik” ilkeleri iken Mimarlık Dışı grubunda ise tek bir yapı hariç (yapı 5) “ayırt edilebilirlik” ilkesidir.

İki grup arasında birbirine en yakın değerlerde görülen yapılar Kanada Doğa Müzesi (yapı 6) (M-nötr-3,19; MD-nötr-3,01) ve Arrowstreet Kongre Meydan Binası (yapı 9) (M-nötr-3,27; MD-nötr-3,39)’dır. Her iki yapıda özellikle yükseklik olarak farklılıklar olsa da saydamlığın eklerin çağdaş, özgün ve ayırt edilebilir olmasında önemli katkılar sağlaması, yapıyı hafifletmesi, iç-dış geçirgenliği ve yansıtıcılık özellikleriyle tarihi yapıyla bir bütünlük ve süreklilik sağlama çabası iki grupta da yapıların benzer aralıklarla nötr algılanmasını sağlamıştır.

İki grup arasında birbirine en uzak değerlerde görülen yapılar ise Cristalleries Planell Toplum Merkezi (yapı 2) (M-nötr-3,31; MD-olumsuz-2,60) ve Tate Modern Müzesi (yapı 5) (M-olumlu-3,71; MD-nötr-3,15)’dir. Yapı 2 eki ilkeler bakımında saydamlığın olumlu etkileriyle Mimarlık grubunda nötr düzeyde algılanırken, Mimarlık Dışı grubunda ise özellikle renk ve doluluk-boşluk bakımından saydamlığın tarih yapıya baskın duruşu ve bütünlük kuramaması olumsuz yönde algılanmasına sebep olmuştur. Yapı 5 ekinin ise tasarım kriterleriyle birlikte Mimarlık grubunda olumlu algılanması sağlanırken Mimarlık Dışı grupta saydamlığın belli belirsiz duruşu ilkelerde nötr aralıkta kalmasına neden olmuştur (Tablo 43).

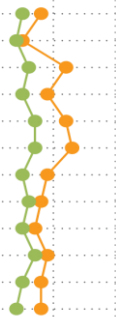
3.6. Yapılarla İlgili Tasarım Kriterlerine İlişkin Bulgular ve İrdelemeler

Bu başlık altında katılımcıların seçilen 10 adet tarihi yapıdaki saydam eklerle ilgili tasarım kriterlerine verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir.

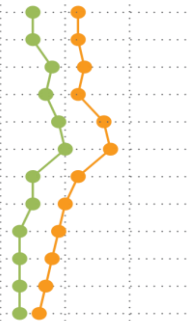
Katılımcılara “Yapı 1-Reichstag Alman Parlamento Binası”na yapılan yeni ek tasarım kriterleri eşliğinde sorulmuştur. Likert Ölçeğine göre değerlendirmek gerekirse Mimarlık grubundaki katılımcılar tüm kriterleri olumlu yönde işaretlemiş; yeni ekin kriterlere uygunluk sıralaması ise yön (4,27), yükseklik (4,22), hiza (4,17), renk (3,92), çıkma (3,90), kapı (3,89), form (3,82), doluluk- boşluk düzeni (3,79), pencere (3,78), doku (3,81), malzeme (3,69) ve çatı formu (3,47) şeklindedir (Tablo 44). Mimarlık Dışı grubu da benzer şekilde kriterlerin çoğunluğunu olumlu yönde ifade etmiş; yeni ekin kriterler bakımından tarihi yapıya uygunluğu ise yön (3,74), hiza (3,69), renk (3,66), yükseklik (3,63), pencere (3,56), çıkma (3,54), malzeme (3,50), doku (3,46), form (3,45), kapı (3,45), doluluk- boşluk düzeni (3,42) ve çatı formuna uygun/ uygun değil (3,35) olarak sıralanmıştır (Tablo 44). İki grup da olumlu seviyelerde olsa da Mimarlık Dışı grubunun biraz daha çekimser kaldığı grafikten okunabilmektedir.

Katılımcılara “Yapı 2-Cristalleries Planell Toplum Merkezi” yapısına getirilen yeni ek tasarım kriterleri eşliğinde sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu kriteri nötr (kararsız) düzeyde ifade etmiştir. Bu durumda da yeni ekin uygunluk sıralaması yön (3,66), hiza (3,55), yüksekliği uygun/ uygun değil (3,27), kapı oranları uygun/ uygun değil (3,20), formu uygun/ uygun değil (3,16), çatı formu uygun/ uygun değil (3,16), çıkmalar uygun/ uygun değil (3,15), pencere oranları uygun/ uygun değil (2,95), malzeme uygun/ uygun değil (2,94), renk uygun/ uygun değil (2,81), doku uygun/ uygun değil (2,69) ve doluluk- boşluk düzeni uygun/ uygun değil (2,61) şeklinde olmuştur (Tablo 45). Mimarlık Dışı grubunda ise kriterler çoğunlukla olumsuz yönde işaretlenmiş; kriterler ise yönü uygun/ uygun değil (2,95), hizası uygun/ uygun değil (2,91), yüksekliği uygun/ uygun değil (2,84), çıkmalar uygun/ uygun değil (2,70), çatı formu uygun değil (2,54), kapı oranı uygun değil (2,54), formu uygun değil (2,51), pencere oranı uygun değil (2,48), doluluk-boşluk düzeni uygun değil (2,33), malzemesi uygun değil (2,28), rengi uygun değil (2,26) ve dokusu uygun değil (2,25) şeklinde sıralanmıştır (Tablo 45). İki grubun ortalamalarına bakıldığında birbiriyle paralellik gösteren bir grafik görülse de aralarındaki seviye farkının oldukça belirgin olduğu söylenebilir.

Tablo 44. Yapı 1 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK)

YAPI 1- REICHSTAG ALMAN PARLAMENTO BİNASI										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		TK1-Formu tarihi yapının formuna uygundur. TK2-Çatı formu tarihi yapınıninkine uygundur TK3-Yüksekliği tarihi yapınınki ile orantılıdır. TK4-Çıkmalara tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur. TK5-Hizası/hattı tarihi yapıya uygundur. TK6-Yönü/açısı/yönelmesi tarihi yapıya uygundur TK7-Kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır. TK8-Pencere(ler) tarihi yapıdaki ile orantılıdır. TK9-Malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur. TK10-Renk tarihi yapının rengine uygundur. TK11-Dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur. TK12-Doluluk-boşluk düzeni tarihi yapıya uygundur.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları							Ort.		
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)				
TK1	M	4 (%3,9)	16 (%15,5)	13 (%12,6)	31 (%30,1)	39 (%37,9)	3,82			
	MD	12 (%11)	15 (%13,8)	21 (%19,3)	33 (%30,3)	28 (%25,7)	3,45			
TK2	M	6 (%5,8)	22 (%21,4)	20 (%19,4)	27 (%26,2)	28 (%27,2)	3,47			
	MD	12 (%11)	13 (%11,9)	28 (%25,7)	36 (%33)	20 (%18,3)	3,35			
TK3	M	2 (%1,9)	5 (%4,9)	10 (%9,7)	37 (%35,9)	49 (%47,6)	4,22			
	MD	6 (%5,5)	12 (%11)	22 (%20,2)	45 (%41,3)	24 (%22)	3,63			
TK4	M	5 (%4,9)	8 (%7,8)	20 (%19,4)	29 (%28,2)	41 (%39,8)	3,90			
	MD	5 (%4,6)	13 (%11,9)	28 (%25,7)	44 (%40,4)	19 (%17,4)	3,54			
TK5	M	3 (%2,9)	6 (%5,8)	7 (%6,8)	41 (%39,8)	46 (%44,7)	4,17			
	MD	3 (%2,8)	14 (%12,8)	25 (%22,9)	38 (%34,9)	29 (%26,6)	3,69			
TK6	M	2 (%1,9)	4 (%3,9)	7 (%6,8)	41 (%39,8)	49 (%47,6)	4,27			
	MD	3 (%2,8)	10 (%9,2)	25 (%22,9)	45 (%41,3)	26 (%23,9)	3,74			
TK7	M	1 (%1)	6 (%5,8)	31 (%30,1)	30 (%29,1)	35 (%34)	3,89			
	MD	9 (%8,3)	11 (%10,1)	30 (%27,5)	39 (%35,8)	20 (%18,3)	3,45			
TK8	M	3 (%2,9)	12 (%11,7)	23 (%22,3)	31 (%30,1)	34 (%33)	3,78			
	MD	9 (%8,3)	15 (%13,8)	19 (%17,4)	37 (%33,9)	29 (%26,6)	3,56			
TK9	M	6 (%5,8)	12 (%11,7)	21 (%20,4)	36 (%35)	28 (%27,2)	3,65			
	MD	8 (%7,3)	21 (%19,3)	18 (%16,5)	32 (%29,4)	30 (%27,5)	3,50			
TK10	M	3 (%2,9)	11 (%10,7)	15 (%14,6)	36 (%35)	38 (%36,9)	3,92			
	MD	9 (%8,3)	16 (%14,7)	17 (%15,6)	28 (%25,7)	39 (%35,8)	3,66			
TK11	M	4 (%3,9)	14 (%13,6)	14 (%13,6)	39 (%37,9)	32 (%31,1)	3,78			
	MD	9 (%8,3)	23 (%21,1)	16 (%14,7)	30 (%27,5)	31 (%28,4)	3,46			
TK12	M	4 (%3,9)	12 (%11,7)	19 (%18,4)	34 (%33)	34 (%33)	3,79			
	MD	9 (%8,3)	15 (%13,8)	29 (%26,6)	33 (%30,3)	23 (%21,1)	3,42			

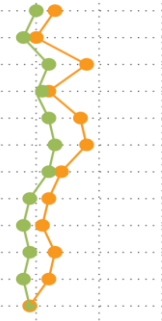
Tablo 45. Yapı 2 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK)

YAPI 2- CRISTALLERIES PLANELL TOPLUM MERKEZİ										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		TK1-Formu tarihi yapının formuna uygundur. TK2-Çatı formu tarihi yapınıninkine uygundur TK3-Yüksekliği tarihi yapınıninkine ile orantılıdır. TK4-Çıkmalara tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur. TK5-Hizası/hattı tarihi yapıya uygundur. TK6-Yönü/açısı/yöneldiği tarihi yapıya uygundur TK7-Kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır. TK8-Pencere(ler) tarihi yapıdaki ile orantılıdır. TK9-Malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur. TK10-Renk tarihi yapının rengine uygundur. TK11-Dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur. TK12-Doluluk-boşluk düzeni tarihi yapıya uygundur.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
TK1	M	22 (%21,4)	12 (%11,7)	15 (%14,6)	35 (%34)	19 (%18,4)	3,16			
	MD	37 (%33,9)	27 (%24,8)	12 (%11)	18 (%16,5)	15 (%13,8)	2,51			
TK2	M	14 (%13,6)	19 (%18,4)	19 (%18,4)	38 (%36,9)	13 (%12,6)	3,16			
	MD	32 (%29,4)	30 (%27,5)	16 (%14,7)	18 (%16,5)	13 (%11,9)	2,54			
TK3	M	14 (%13,6)	16 (%15,5)	18 (%17,5)	37 (%35,9)	18 (%17,5)	3,27			
	MD	22 (%20,2)	27 (%24,8)	21 (%19,3)	24 (%22)	15 (%13,8)	2,84			
TK4	M	11 (%10,7)	17 (%16,5)	33 (%32)	29 (%28,2)	13 (%12,6)	3,15			
	MD	26 (%23,9)	25 (%22,9)	24 (%22)	24 (%22)	10 (%9,2)	2,70			
TK5	M	6 (%5,8)	16 (%15,5)	19 (%18,4)	39 (%37,9)	23 (%22,3)	3,55			
	MD	18 (%16,5)	29 (%26,6)	22 (%20,2)	24 (%22)	16 (%14,7)	2,91			
TK6	M	9 (%8,7)	9 (%8,7)	15 (%14,6)	45 (%43,7)	25 (%24,3)	3,66			
	MD	17 (%15,6)	27 (%24,8)	24 (%22)	26 (%23,9)	15 (%13,8)	2,95			
TK7	M	9 (%8,7)	11 (%10,7)	46 (%44,7)	24 (%23,3)	13 (%12,6)	3,20			
	MD	31 (%28,4)	25 (%22,9)	25 (%22,9)	19 (%17,4)	9 (%8,3)	2,54			
TK8	M	15 (%14,6)	23 (%22,3)	31 (%30,1)	20 (%19,4)	14 (%13,6)	2,95			
	MD	35 (%32,1)	25 (%22,9)	18 (%16,5)	23 (%21,1)	8 (%7,3)	2,48			
TK9	M	20 (%19,4)	23 (%22,3)	15 (%14,6)	32 (%31,1)	13 (%12,6)	2,94			
	MD	45 (%41,3)	23 (%21,1)	15 (%13,8)	17 (%15,6)	9 (%8,3)	2,28			
TK10	M	24 (%23,3)	21 (%20,4)	22 (%21,4)	22 (%21,4)	14 (%13,6)	2,81			
	MD	47 (%43,1)	24 (%22)	11 (%10,1)	16 (%14,7)	11 (%10,1)	2,26			
TK11	M	26 (%25,2)	25 (%24,3)	17 (%16,5)	24 (%23,3)	11 (%10,7)	2,69			
	MD	46 (%42,2)	26 (%23,9)	12 (%11)	13 (%11,9)	12 (%11)	2,25			
TK12	M	32 (%31,1)	24 (%23,3)	13 (%12,6)	20 (%19,4)	14 (%13,6)	2,61			
	MD	41 (%37,6)	23 (%21,1)	22 (%20,2)	14 (%12,8)	9 (%8,3)	2,33			

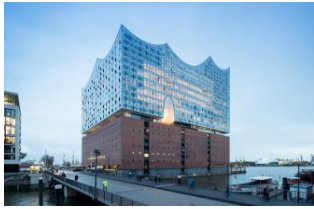
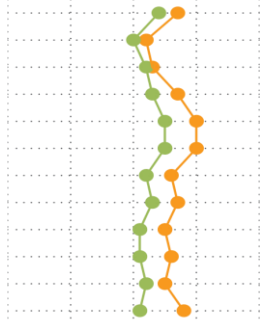
Katılımcılara “Yapı 3-Verdun Oditoryumu”na yapılan yeni ek tasarım kriterleri eşliğinde sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu kriteri nötr düzeyde tanımlamış ve bu durumda yeni ekin kriterler bakımından tarihi yapıya uygunluk sıralaması ise yükseklik (3,81), yön (3,81), hiza (3,74), kapı (3,40), formu uygun/ uygun değil (3,28), rengi uygun/ uygun değil (3,26), pencere oranları uygu/ uygun değil (3,23), çıkmalar uygun/ uygun değil (3,22), dokusu uygun/ uygun değil (3,17), malzemesi uygun/ uygun değil (3,10), çatı formu uygun/uygun değil (2,97) ve doluluk-boşluk düzeni uygun/ uygun değil (2,93) şeklinde olmuştur (Tablo 46). Mimarlık Dışı grubu da daha çekimser kalarak tüm kriterleri nötr düzeyde tanımlamış; yeni ekin tarihi yapıya uygunluğu ise yönü uygun/ uygun değil (3,33), yüksekliği uygun/ uygun değil (3,23), hizası uygun/ uygun değil (3,16), kapı oranları uygun7 uygun değil (3,16), çıkmalar uygun/ uygun değil (3,06), formu uygun/ uygun değil (2,97), doluluk-boşluk düzeni uygun/ uygun değil (2,89), pencere oranları uygun/ uygun değil (2,88), rengi7 uygun uygun değil (2,85), çatı formu uygun/ uygun değil (2,78), dokusu uygun/ uygun değil (2,75) ve malzemesi uygun/ uygun değil (2,75) olarak sıralanmıştır (Tablo 46). Grafikte özellikle yükseklik, yön ve hiza kriterleri birbirinden uzaklaşsa da genel olarak birbirine yakın bir grafik çizildiği görülmektedir.

Katılımcılara “Yapı 4-Elbphilharmonie” tarihi yapısına tasarlanan yeni eki tasarım kriterleri eşliğinde sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu kriteri olumlu yönde işaretlemiş; yeni ekin kriterler bakımından tarihi yapıya uygunluk sıralaması da yön (4,03), hiza (4,02), doluluk-boşluk düzeni (3,78), form (3,70), çıkma (3,66), pencere (3,66), kapı (3,64), renk (3,56), doku (3,51), malzeme (3,48), yüksekliği uygun/ uygun değil (3,29) ve çatı formu uygun/ uygun değil (3,21) şeklinde olmuştur (Tablo 47). Mimarlık Dışı grubunda ise çoğu kriter nötr düzeyde ifade edilmiştir. Tasarım kriterleri de yön (3,52), hiza (3,46), formu uygun/ uygun değil (3,36), çıkmalar uygun/ uygun değil (3,30), pencere oranları uygun/ uygun değil (3,27), yüksekliği uygun/ uygun değil (3,22), dokusu uygun/ uygun değil (3,19), kapı oranları uygun/ uygun değil (3,16), rengi uygun/ uygun değil (3,14), doluluk-boşluk düzeni uygun/ uygun değil (3,14), malzemesi uygun/ uygun değil (3,11) ve çatı formu uygun/ uygun değil (3) şeklinde sıralanmıştır (Tablo 47).

Tablo 46. Yapı 3 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK)

YAPI 3- VERDUN ODITORYUMU										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		TK1-Formu tarihi yapının formuna uygundur. TK2-Çatı formu tarihi yapınıninkine uygundur TK3-Yüksekliği tarihi yapınınki ile orantılıdır. TK4-Çıkmalara tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur. TK5-Hizası/hattı tarihi yapıya uygundur. TK6-Yönü/açısı/yönelmesi tarihi yapıya uygundur TK7-Kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır. TK8-Pencere(ler) tarihi yapıdaki ile orantılıdır. TK9-Malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur. TK10-Renk tarihi yapının rengine uygundur. TK11-Dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur. TK12-Doluluk-boşluk düzeni tarihi yapıya uygundur.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
TK1	M	16 (%15,5)	19 (%18,4)	14 (%13,6)	28 (%27,2)	26 (%25,2)	3,28			
	MD	19 (%17,4)	25 (%22,9)	22 (%20,2)	26 (%23,9)	17 (%15,6)	2,97			
TK2	M	20 (%19,4)	23 (%22,3)	21 (%20,4)	17 (%16,5)	22 (%21,4)	2,97			
	MD	27 (%24,8)	27 (%24,8)	15 (%13,8)	23 (%21,1)	17 (%15,6)	2,78			
TK3	M	7 (%6,8)	6 (%5,8)	18 (%17,5)	40 (%38,8)	32 (%31,1)	3,81			
	MD	16 (%14,7)	20 (%18,3)	17 (%15,6)	34 (%31,2)	22(%20,2)	3,23			
TK4	M	9 (%8,7)	21 (%20,4)	32 (%31,1)	20 (%19,4)	21 (%20,4)	3,22			
	MD	17 (%15,6)	22 (%20,2)	23 (%21,1)	31 (%28,4)	16 (%14,7)	3,06			
TK5	M	6 (%5,8)	11 (%10,7)	18 (%17,5)	36 (%35)	32 (%31,1)	3,74			
	MD	14 (%12,8)	24 (%22)	19 (%17,4)	34 (%31,2)	18 (%16,5)	3,16			
TK6	M	7 (%6,8)	6 (%5,8)	18 (%17,5)	40 (%38,8)	32 (%31,1)	3,81			
	MD	15 (%13,8)	16 (%14,7)	17 (%15,6)	40 (%36,7)	21 (%19,3)	3,33			
TK7	M	8 (%7,8)	14 (%13,6)	33 (%32)	24 (%23,3)	24 (%23,3)	3,40			
	MD	19 (%17,4)	20 (%18,3)	16 (%14,7)	32 (%29,4)	22 (%20,2)	3,16			
TK8	M	9 (%8,7)	22 (%21,4)	28 (%27,2)	24 (%23,3)	20 (%19,4)	3,23			
	MD	24 (%22)	19 (%17,4)	20 (%18,3)	38 (%34,9)	8 (%7,3)	2,88			
TK9	M	17 (%16,5)	18 (%17,5)	23 (%22,3)	27 (%26,2)	18 (%17,5)	3,10			
	MD	29 (%26,6)	23 (%21,1)	17 (%15,6)	26 (%23,9)	14 (%12,8)	2,75			
TK10	M	14 (%13,6)	21 (%20,4)	15 (%14,6)	30 (%29,1)	23 (%22,3)	3,26			
	MD	29 (%26,6)	18 (%16,5)	18 (%16,5)	28 (%25,7)	16 (%14,7)	2,85			
TK11	M	14 (%13,6)	22 (%21,4)	19 (%18,4)	28 (%27,2)	20 (%19,4)	3,17			
	MD	29 (%26,6)	21 (%19,3)	21 (%19,3)	24 (%22)	14 (%12,8)	2,75			
TK12	M	21 (%20,4)	26 (%25,2)	14 (%13,6)	23 (%22,3)	19 (%18,4)	2,93			
	MD	24 (%22)	17 (%15,6)	27 (%24,8)	29 (%26,6)	12 (%11)	2,89			

Tablo 47. Yapı 4 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK)

YAPI 4- ELBP.HILHARMONIE										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		TK1-Formu tarihi yapının formuna uygundur. TK2-Çatı formu tarihi yapınıninkine uygundur TK3-Yüksekliği tarihi yapınınki ile orantılıdır. TK4-Çıkmalara tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur. TK5-Hizası/hattı tarihi yapıya uygundur. TK6-Yönü/açısı/yönelmesi tarihi yapıya uygundur TK7-Kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır. TK8-Pencere(ler) tarihi yapıdaki ile orantılıdır. TK9-Malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur. TK10-Renk tarihi yapının rengine uygundur. TK11-Dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur. TK12-Doluluk-boşluk düzeni tarihi yapıya uygundur.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
TK1	M	11 (%10,7)	15 (%14,6)	10 (%9,7)	24 (%23,3)	43 (%41,7)	3,70			
	MD	16 (%14,7)	19 (%17,4)	11 (%10,1)	35 (%32,1)	28 (%25,7)	3,36			
TK2	M	21 (%20,4)	17 (%16,5)	17 (%16,5)	15 (%14,6)	33 (%32)	3,21			
	MD	16 (%14,7)	31 (%28,4)	14 (%12,8)	33 (%30,3)	15 (%13,8)	3			
TK3	M	22 (%21,4)	16 (%15,5)	8 (%7,8)	23 (%22,3)	34 (%33)	3,29			
	MD	16 (%14,7)	21 (%19,3)	17 (%15,6)	33 (%30,3)	22 (%20,2)	3,22			
TK4	M	10 (%9,7)	11 (%10,7)	21 (%20,4)	22 (%21,4)	39 (%37,9)	3,66			
	MD	15 (%13,8)	18 (%16,5)	20 (%18,3)	31 (%28,4)	25 (%22,9)	3,30			
TK5	M	5 (%4,9)	7 (%6,8)	13 (%12,6)	33 (%32)	45 (%43,7)	4,02			
	MD	11 (%10,1)	22 (%20,2)	14 (%12,8)	29 (%26,6)	33 (%30,3)	3,46			
TK6	M	5 (%4,9)	8 (%7,8)	10 (%9,7)	35 (%34)	45 (%43,7)	4,03			
	MD	11 (%10,1)	20 (%18,3)	13 (%11,9)	31 (%28,4)	34 (%31,2)	3,52			
TK7	M	9 (%8,7)	11 (%10,7)	24 (%23,3)	22 (%21,4)	37 (%35,9)	3,64			
	MD	13 (%11,9)	25 (%22,9)	22 (%20,2)	29 (%26,6)	20 (%18,3)	3,16			
TK8	M	10 (%9,7)	15 (%14,6)	13 (%12,6)	26 (%25,2)	39 (%37,9)	3,66			
	MD	13 (%11,9)	23 (%21,1)	15 (%13,8)	37 (%33,9)	21 (%19,3)	3,27			
TK9	M	12 (%11,7)	17 (%16,5)	18 (%17,5)	21 (%20,4)	35 (%34)	3,48			
	MD	23 (%21,1)	18 (%16,5)	14 (%12,8)	31 (%28,4)	23 (%21,1)	3,11			
TK10	M	12 (%11,7)	16 (%15,5)	14 (%13,6)	24 (%23,3)	37 (%35,9)	3,56			
	MD	20 (%18,3)	20 (%18,3)	17 (%15,6)	28 (%25,7)	24 (%22)	3,14			
TK11	M	12 (%11,7)	18 (%17,5)	14 (%13,6)	23 (%22,3)	36 (%35)	3,51			
	MD	17 (%15,6)	22 (%20,2)	17 (%15,6)	29 (%26,6)	24 (%22)	3,19			
TK12	M	13 (%12,6)	10 (%9,7)	8 (%7,8)	27 (%26,2)	45 (%43,7)	3,78			
	MD	17 (%15,6)	20 (%18,3)	23 (%21,1)	28 (%25,7)	21 (%19,3)	3,14			

Katılımcılara “Yapı 5-Tate Modern Müzesi” tarihi yapısına getirilen yeni ek tasarım kriterleri eşliğinde sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar kriterlerin çoğunu olumlu yönde işaretlemiş; yeni ekin tasarım kriterlerine göre tarihi yapıya uygunluk sıralaması ise form (4,03), çatı formu (3,95), hiza (3,93), yön (3,93), yükseklik (3,85), çıkma (3,80), pencere (3,60), kapı (3,55), doluluk-boşluk düzeni (3,52), malzemesi uygun/ uygun değil (3,40), dokusu uygun/ uygun değil (3,34) ve rengi uygun/ uygun değil (3,24) şeklinde olmuştur (Tablo 48). Mimarlık Dışı grubu da tüm kriterleri nötr düzeyde ifade etmiştir. Bu durumda yeni ekin kriterler bakımından tarihi yapıya uygunluğu ise yönü uygun/ uygun değil (3,28), formu uygun/ uygun değil (3,26), çatı formu uygun/ uygun değil (3,20), çıkmalar uygun/ uygun değil (3,20), yüksekliği uygun/ uygun değil (3,15), hizası uygun/ uygun değil (3,15), pencere oranları uygun/ uygun değil (3,03), kapı oranları uygun/ uygun değil (3,02), doluluk-boşluk düzeni uygun/ uygun değil (2,92), dokusu uygun/ uygun değil (2,85), malzemesi uygun/ uygun değil (2,83) ve rengi uygun/ uygun değil (2,81) şeklinde sıralanmıştır (Tablo 48). Grafiğe göre ise iki grubun ortalamalarına bakıldığında birbiriyle kısmen paralellik gösteren bir grafik görülse de aralarındaki seviye farkı belirgindir.

Katılımcılara “Yapı 6-Kanada Doğa Müzesi”ne yapılan yeni ek tasarım kriterleri eşliğinde sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu kriteri nötr (kararsız) düzeyde tanımlamış; yeni ekin kriterler bakımından tarihi yapıya uygunluk sıralaması ise yönü uygun/ uygun değil (3,33), hizası uygun/ uygun değil (3,08), formu uygun/ uygun değil (3,05), kapı oranları uygun/ uygun değil (2,93), çatı formu uygun/ uygun değil (2,92), çıkmalar uygun/ uygun değil (2,92), rengi uygun/ uygun değil (2,89), malzemesi uygun/ uygun değil (2,86), dokusu uygun/ uygun değil (2,86), pencere oranları uygun/ uygun değil (2,80), doluluk-boşluk düzeni uygun/ uygun değil (2,70) ve yüksekliği uygun değil (2,47) şeklindedir (Tablo 49). Mimarlık Dışı grubunda ise kriterler çoğunlukla nötr (kararsız) düzeyde işaretlenmiştir. Tasarım kriterlerinin sıralanması ise yönü uygun/ uygun değil (3,02), hizası uygun/ uygun değil (2,94), çatı formu uygun/ uygun değil (2,89), formu uygun/ uygun değil (2,86), çıkmalar uygun/ uygun değil (2,70), rengi uygun/ uygun değil (2,66), malzemesi uygun değil (2,57), dokusu uygun değil (2,57), kapı oranları uygun değil (2,56), pencere oranları uygun değil (2,56), doluluk-boşluk düzeni uygun değil (2,56) ve yüksekliği uygun değil (2,56) şeklinde olmuştur (Tablo 49). Tablodaki grafikte grupların birbiriyle paralellik gösterdiği ve kısmen de örtüştüğü görülmektedir.

Tablo 48. Yapı 5 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK)

YAPI 5- TATE MODERN MÜZESİ										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		TK1-Formu tarihi yapının formuna uygundur. TK2-Çatı formu tarihi yapınıninkine uygundur TK3-Yüksekliği tarihi yapınıniki ile orantılıdır. TK4-Çıkmalara tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur. TK5-Hizası/hattı tarihi yapıya uygundur. TK6-Yönü/açısı/yöneldiği tarihi yapıya uygundur TK7-Kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır. TK8-Pencere(ler) tarihi yapıdaki ile orantılıdır. TK9-Malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur. TK10-Renk tarihi yapının rengine uygundur. TK11-Dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur. TK12-Doluluk-boşluk düzeni tarihi yapıya uygundur.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum				
	Grup	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	Ort.			
TK1	M	5 (%4,9)	4 (%3,9)	16 (%15,5)	35 (%34)	43 (%41,7)	4,03			
	MD	18 (%16,5)	15 (%13,8)	21 (%19,3)	30 (%27,5)	25 (%22,9)	3,26			
TK2	M	6 (%5,8)	5 (%4,9)	16 (%15,5)	36 (%35)	40 (%38,8)	3,95			
	MD	17 (%15,6)	19 (%17,4)	17 (%15,6)	36 (%33)	20 (%18,3)	3,20			
TK3	M	6 (%5,8)	7 (%6,8)	18 (%17,5)	37 (%35,9)	35 (%34)	3,85			
	MD	17 (%15,6)	20 (%18,3)	21 (%19,3)	31 (%28,4)	20 (%18,3)	3,15			
TK4	M	5 (%4,9)	6 (%5,8)	24 (%23,3)	37 (%35,9)	31 (%30,1)	3,80			
	MD	16 (%14,7)	21 (%19,3)	19 (%17,4)	30 (%27,5)	23 (%21,1)	3,20			
TK5	M	6 (%5,8)	7 (%6,8)	14 (%13,6)	37 (%35,9)	39 (%37,9)	3,93			
	MD	18 (%16,5)	19 (%17,4)	20 (%18,3)	32 (%29,4)	20 (%18,3)	3,15			
TK6	M	5 (%4,9)	8 (%7,8)	13 (%12,6)	40 (%38,8)	37 (%35,9)	3,93			
	MD	15 (%13,8)	18 (%16,5)	18 (%16,5)	37 (%33,9)	21 (%19,3)	3,28			
TK7	M	8 (%7,8)	6 (%5,8)	34 (%33)	31 (%30,1)	24 (%23,3)	3,55			
	MD	16 (%14,7)	22 (%20,2)	27 (%24,8)	31 (%28,4)	13 (%11,9)	3,02			
TK8	M	8 (%7,8)	6 (%5,8)	31 (%30,1)	31 (%30,1)	27 (%26,2)	3,60			
	MD	20 (%18,3)	19 (%17,4)	23 (%21,1)	31 (%28,4)	16 (%14,7)	3,03			
TK9	M	9 (%8,7)	13 (%12,6)	29 (%28,2)	31 (%30,1)	21 (%20,4)	3,40			
	MD	24 (%22)	25 (%22,9)	18 (%16,5)	29 (%26,6)	13 (%11,9)	2,83			
TK10	M	10 (%9,7)	19 (%18,4)	29 (%28,2)	25 (%24,3)	20 (%19,4)	3,24			
	MD	27 (%24,8)	22 (%20,2)	19 (%17,4)	26 (%23,9)	15 (%13,8)	2,81			
TK11	M	10 (%9,7)	17 (%16,5)	23 (%22,3)	33 (%32)	20 (%19,4)	3,34			
	MD	23 (%21,1)	26 (%23,9)	19 (%17,4)	26 (%23,9)	15 (%13,8)	2,85			
TK12	M	8 (%7,8)	15 (%14,6)	23 (%22,3)	29 (%28,2)	28 (%27,2)	3,52			
	MD	24 (%22)	19 (%17,4)	23 (%21,1)	27 (%24,8)	16 (%14,7)	2,92			

Tablo 49. Yapı 6 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK)

YAPI 6- KANADA DOĞA MÜZESİ										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		TK1-Formu tarihi yapının formuna uygundur. TK2-Çatı formu tarihi yapınıninkine uygundur TK3-Yüksekliği tarihi yapıninki ile orantılıdır. TK4-Çıkmalara tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur. TK5-Hizası/hattı tarihi yapıya uygundur. TK6-Yönü/açısı/yönelmesi tarihi yapıya uygundur TK7-Kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır. TK8-Pencere(ler) tarihi yapıdaki ile orantılıdır. TK9-Malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur. TK10-Renk tarihi yapının rengine uygundur. TK11-Dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur. TK12-Doluluk-boşluk düzeni tarihi yapıya uygundur.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
TK1	M	18 (%17,5)	17 (%16,5)	27 (%26,2)	23 (%22,3)	18 (%17,5)	3,05			
	MD	26 (%23,9)	26 (%23,9)	14 (%12,8)	23 (%21,1)	20 (%18,3)	2,86			
TK2	M	21 (%20,4)	21 (%20,4)	22 (%21,4)	22 (%21,4)	17 (%16,5)	2,92			
	MD	27 (%24,8)	24 (%22)	13 (%11,9)	24 (%22)	21 (%19,3)	2,89			
TK3	M	38 (%36,9)	23 (%22,3)	12 (%11,7)	15 (%14,6)	15 (%14,6)	2,47			
	MD	33 (%30,3)	28 (%25,7)	15 (%13,8)	20 (%18,3)	13 (%11,9)	2,56			
TK4	M	22 (%21,4)	16 (%15,5)	29 (%28,2)	20 (%19,4)	16 (%15,5)	2,92			
	MD	28 (%25,7)	27 (%24,8)	17 (%15,6)	23 (%21,1)	14 (%12,8)	2,70			
TK5	M	21 (%20,4)	19 (%18,4)	14 (%13,6)	28 (%27,2)	21 (%20,4)	3,08			
	MD	22 (%20,2)	29 (%26,6)	13 (%11,9)	23 (%21,1)	22 (%20,2)	2,94			
TK6	M	17 (%16,5)	13 (%12,6)	13 (%12,6)	38 (%36,9)	22 (%21,4)	3,33			
	MD	22 (%20,2)	24 (%22)	14 (%12,8)	27 (%24,8)	22 (%20,2)	3,02			
TK7	M	20 (%19,4)	16 (%15,5)	33 (%32)	18 (%17,5)	16 (%15,5)	2,93			
	MD	32 (%29,4)	24 (%22)	24 (%22)	18 (%16,5)	11 (%10,1)	2,56			
TK8	M	23 (%22,3)	22 (%21,4)	25 (%24,3)	18 (%17,5)	15 (%14,6)	2,80			
	MD	33 (%30,3)	23 (%21,1)	23 (%21,1)	19 (%17,4)	11 (%10,1)	2,56			
TK9	M	23 (%22,3)	25 (%24,3)	13 (%12,6)	27 (%26,2)	15 (%14,6)	2,86			
	MD	31 (%28,4)	28 (%25,7)	17 (%15,6)	22 (%20,2)	11 (%10,1)	2,57			
TK10	M	24 (%23,3)	21 (%20,4)	20 (%19,4)	18 (%17,5)	20 (%19,4)	2,89			
	MD	33 (%30,3)	24 (%22)	14 (%12,8)	23 (%21,1)	15 (%13,8)	2,66			
TK11	M	24 (%23,3)	25 (%24,3)	12 (%11,7)	25 (%24,3)	17 (%16,5)	2,86			
	MD	32 (%29,4)	28 (%25,7)	16 (%14,7)	21 (%19,3)	12 (%11)	2,57			
TK12	M	27 (%26,2)	27 (%26,2)	14 (%13,6)	19 (%18,4)	16 (%15,5)	2,70			
	MD	30 (%27,5)	26 (%23,9)	24 (%22)	20 (%18,3)	9 (%8,3)	2,56			

Katılımcılara “Yapı 7-Les Herbiers Belediyeler Topluluğu Ofisleri”ne yapılan yeni ek tasarım kriterleri eşliğinde sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu kriteri olumlu yönde değerlendirmiştir. Buna göre yeni ekin tasarım kriterleri bakımından tarihi yapıya uygunluk sıralaması ise yükseklik (3,93), yön (3,80), renk (3,80), hiza (3,77), çıkma (3,52), kapı (3,48), malzeme (3,48), doku (3,44), pencere oranları uygun/uygun değil (3,37), formu uygun/ uygun değil (3,36), doluluk-boşluk düzeni uygun/ uygun değil (3,28) ve çatı formu uygun/ uygun değil (3,25) şeklindedir (Tablo 50). Mimarlık Dışı grubunda ise kriterlerin çoğu nötr düzeyde kalmış; yeni ekin tarihi yapıya uygunluğu ise yüksekliği uygun/ uygun değil (3,45), hizası uygun/ uygun değil (3,26), rengi uygun/uygun değil (3,16), yönü uygun/ uygun değil (3,12), dokusu uygun/ uygun değil (3,08), malzemesi uygun/ uygun değil (3,03), pencere oranları uygun/ uygun değil (3,01), kapı oranları uygun/uygun değil(3), doluluk-boşluk düzeni uygun/ uygun değil (2,97), formu uygun/ uygun değil (2,94), çıkmalar uygun/ uygun değil (2,89) ve çatı formu uygun/ uygun değil (2,83) olarak sıralanmıştır (Tablo 50). İki grubun ortalamalarına bakıldığında birbiriyle paralellik gösteren bir grafik görülse de aralarındaki fark açıkça görülmektedir.

Katılımcılara “Yapı 8-Idea Exchange Toplum Merkezi” tarihi yapısına getirilen yeni ek tasarım kriterleri eşliğinde sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar tüm tasarım kriterlerini nötr düzeyde ifade etmiş; yeni ekin kriterler bakımından tarihi yapıya uygunluk sıralaması da yüksekliği uygun/ uygun değil (3,06), yönü uygun/ uygun değil (2,95), rengi uygun/ uygun değil (2,94), kapı oranları uygun/ uygun değil (2,94), hizası uygun/ uygun değil (2,88), dokusu uygun/ uygun değil (2,88), pencere oranları uygun/ uygun değil (2,87), malzemesi uygun/ uygun değil (2,82), çıkmalar uygun/ uygun değil (2,81), formu uygun/ uygun değil (2,78), doluluk-boşluk düzeni uygun/ uygun değil (2,77) ve çatı formu uygun/ uygun değil (2,61) olmuştur (Tablo 51). Mimarlık Dışı grubunda da benzer şekilde ve sıralama ile çoğu kriter nötr düzeyde ifade edilmiştir. Buna göre de kriterler yüksekliği uygun/ uygun değil (2,95), rengi uygun/ uygun değil (2,86), hizası uygun/ uygun değil (2,80), yönü uygun/ uygun değil (2,78), kapı oranları uygun/ uygun değil (2,70), malzemesi uygun/ uygun değil (2,69), doluluk-boşluk düzeni uygun/uygun değil (2,68), çıkmalar uygun/ uygun değil (2,66), dokusu uygun/ uygun değil (2,66), çatı formu uygun/ uygun değil (2,65), pencere oranları uygun/ uygun değil (2,64) ve formu uygun/ uygun değil (2,61) şeklinde sıralanmıştır (Tablo 51). Grafiğe göre iki grubun tasarım kriterleri bakımından birbiriyle oldukça örtüştüğü söylenebilir.

Tablo 50. Yapı 7 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK)

YAPI 7- LES HERBIERS BELEDİYELER TOPLULUĞU OFİSLERİ										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		TK1-Formu tarihi yapının formuna uygundur. TK2-Çatı formu tarihi yapınıninkine uygundur TK3-Yüksekliği tarihi yapınınki ile orantılıdır. TK4-Çıkmalara tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur. TK5-Hizası/hattı tarihi yapıya uygundur. TK6-Yönü/açısı/yönelmesi tarihi yapıya uygundur TK7-Kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır. TK8-Pencere(ler) tarihi yapıdaki ile orantılıdır. TK9-Malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur. TK10-Renk tarihi yapının rengine uygundur. TK11-Dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur. TK12-Doluluk-boşluk düzeni tarihi yapıya uygundur.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
TK1	M	12 (%11,7)	22 (%21,4)	16 (%15,5)	22 (%21,4)	31 (%30,1)	3,36			
	MD	19 (%17,4)	22 (%20,2)	29 (%26,6)	24 (%22)	15 (%13,8)	2,94			
TK2	M	15 (%14,6)	17 (%16,5)	24 (%23,3)	21 (%20,4)	26 (%25,2)	3,25			
	MD	21 (%19,3)	24 (%22)	25 (%22,9)	30 (%27,5)	9 (%8,3)	2,83			
TK3	M	6 (%5,8)	8 (%7,8)	13 (%12,6)	36 (%35)	40 (%38,8)	3,93			
	MD	12 (%11)	12 (%11)	25 (%22,9)	34 (%31,2)	26 (%23,9)	3,45			
TK4	M	7 (%6,8)	14 (%13,6)	27 (%26,2)	28 (%27,2)	27 (%26,2)	3,52			
	MD	20 (%18,3)	23 (%21,1)	27 (%24,8)	26 (%23,9)	13 (%11,9)	2,89			
TK5	M	7 (%6,8)	7 (%6,8)	20 (%19,4)	37 (%35,9)	32 (%31,1)	3,77			
	MD	12 (%11)	22 (%20,2)	22 (%20,2)	31 (%28,4)	22 (%20,2)	3,26			
TK6	M	7 (%6,8)	9 (%8,7)	15 (%14,6)	38 (%36,9)	34 (%33)	3,80			
	MD	13 (%11,9)	24 (%22)	25 (%22,9)	30 (%27,5)	17 (%15,6)	3,12			
TK7	M	8 (%7,8)	13 (%12,6)	27 (%26,2)	31 (%30,1)	24 (%23,3)	3,48			
	MD	18 (%16,5)	19 (%17,4)	32 (%29,4)	24 (%22)	16 (%14,7)	3			
TK8	M	8 (%7,8)	21 (%20,4)	23 (%22,3)	26 (%25,2)	25 (%24,3)	3,37			
	MD	19 (%17,4)	19 (%17,4)	32 (%29,4)	20 (%18,3)	19 (%17,4)	3,01			
TK9	M	11 (%10,7)	17 (%16,5)	16 (%15,5)	29 (%28,2)	30 (%29,1)	3,48			
	MD	21 (%19,3)	17 (%15,6)	26 (%23,9)	27 (%24,8)	18 (%16,5)	3,03			
TK10	M	6 (%5,8)	10 (%9,7)	17 (%16,5)	35 (%34)	35 (%34)	3,80			
	MD	17 (%15,6)	19 (%17,4)	22 (%20,2)	31 (%28,4)	20 (%18,3)	3,16			
TK11	M	10 (%9,7)	21 (%20,4)	15 (%14,6)	27 (%26,2)	30 (%29,1)	3,44			
	MD	18 (%16,5)	21 (%19,3)	22 (%20,2)	30 (%27,5)	18 (%16,5)	3,08			
TK12	M	13 (%12,6)	22 (%21,4)	15 (%14,6)	28 (%27,2)	25 (%24,3)	3,28			
	MD	17 (%15,6)	25 (%22,9)	24 (%22)	30 (%27,5)	13 (%11,9)	2,97			

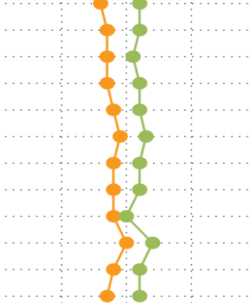
Tablo 51. Yapı 8 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK)

YAPI 8- IDEA EXCHANGE TOPLUM MERKEZİ											
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5	
		TK1-Formu tarihi yapının formuna uygundur. TK2-Çatı formu tarihi yapıninkine uygundur TK3-Yüksekliği tarihi yapıninki ile orantılıdır. TK4-Çıkmalara tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur. TK5-Hizası/hattı tarihi yapıya uygundur. TK6-Yönü/açısı/yönelmesi tarihi yapıya uygundur TK7-Kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır. TK8-Pencere(ler) tarihi yapıdaki ile orantılıdır. TK9-Malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur. TK10-Renk tarihi yapının rengine uygundur. TK11-Dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur. TK12-Doluluk-boşluk düzeni tarihi yapıya uygundur.									
Soru no	Frekans ve yüzde oranları										
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.				
TK1	M	31 (%30,1)	19 (%18,4)	13 (%12,6)	21 (%20,4)	19 (%18,4)	2,78				
	MD	32 (%29,4)	26 (%23,9)	18 (%16,5)	18 (%16,5)	15 (%13,8)	2,61				
TK2	M	30 (%29,1)	26 (%25,2)	16 (%15,5)	15 (%14,6)	16 (%15,5)	2,61				
	MD	35 (%32,1)	20 (%18,3)	17 (%15,6)	22 (%20,2)	15 (%13,8)	2,65				
TK3	M	24 (%23,3)	17 (%16,5)	15 (%14,6)	22 (%21,4)	25 (%24,3)	3,06				
	MD	23 (%21,1)	22 (%20,2)	16 (%14,7)	33 (%30,3)	15 (%13,8)	2,95				
TK4	M	28 (%27,2)	19 (%18,4)	19 (%18,4)	18 (%17,5)	19 (%18,4)	2,81				
	MD	30 (%27,5)	22 (%20,2)	25 (%22,9)	19 (%17,4)	13 (%11,9)	2,66				
TK5	M	28 (%27,2)	18 (%17,5)	13 (%12,6)	26 (%25,2)	18 (%17,5)	2,88				
	MD	25 (%22,9)	24 (%22)	20 (%18,3)	27 (%24,8)	13 (%11,9)	2,80				
TK6	M	22 (%21,4)	24 (%23,3)	13 (%12,6)	24 (%23,3)	20 (%19,4)	2,95				
	MD	25 (%22,9)	28 (%25,7)	18 (%16,5)	21 (%19,3)	17 (%15,6)	2,78				
TK7	M	20 (%19,4)	18 (%17,5)	30 (%29,1)	17 (%16,5)	18 (%17,5)	2,94				
	MD	29 (%26,6)	24 (%22)	21 (%19,3)	20 (%18,3)	15 (%13,8)	2,70				
TK8	M	22 (%21,4)	23 (%22,3)	22 (%21,4)	18 (%17,5)	18 (%17,5)	2,87				
	MD	33 (%30,3)	21 (%19,3)	20 (%18,3)	22 (%20,2)	13 (%11,9)	2,64				
TK9	M	26 (%25,2)	25 (%24,3)	14 (%13,6)	17 (%16,5)	21 (%20,4)	2,82				
	MD	28 (%25,7)	24 (%22)	21 (%19,3)	26 (%23,9)	10 (%9,2)	2,69				
TK10	M	24 (%23,3)	22 (%21,4)	13 (%12,6)	23 (%22,3)	21 (%20,4)	2,94				
	MD	25 (%22,9)	23 (%21,1)	20 (%18,3)	24 (%22)	17 (%15,6)	2,86				
TK11	M	26 (%25,2)	20 (%19,4)	18 (%17,5)	18 (%17,5)	21 (%20,4)	2,88				
	MD	28 (%25,7)	30 (%27,5)	14 (%12,8)	25 (%22,9)	12 (%11)	2,66				
TK12	M	27 (%26,2)	21 (%20,4)	19 (%18,4)	20 (%19,4)	16 (%15,5)	2,77				
	MD	30 (%27,5)	24 (%22)	20 (%18,3)	20 (%18,3)	15 (%13,8)	2,68				

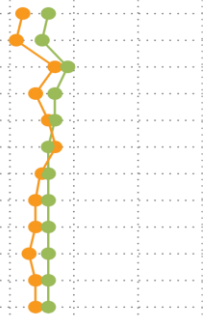
Katılımcılara “Yapı 9-Arrowstreet Kongre Meydan Binası” yapısına getirilen yeni ek tasarım kriterleri eşliğinde sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar tüm tasarım kriterlerini nötr düzeyde işaretlemiş; yeni ekin kriterler bakımından uygunluk sıralaması ise rengi uygun/ uygun değil (2,96), yönü uygun/ uygun değil (2,85), dokusu uygun/ uygun değil (2,81), hizası uygun/ uygun değil (2,80), kapı oranları uygun/uygun değil (2,79), pencere oranları uygun/ uygun değil (2,78), malzemesi uygun/ uygun değil (2,78), doluluk-boşluk düzeni uygun/ uygun değil (2,74), yüksekliği uygun/ uygun değil (2,69), çıkmalar uygun/ uygun değil (2,67), çatı formu uygun/ uygun değil (2,66) ve formu uygun/ uygun değil (2,64) şeklinde olmuştur (Tablo 52). Mimarlık Dışı grubu da benzer bir sıralama ile tüm tasarım kriterlerini nötr düzeyde ifade etmiş; yeni ekin kriterler bakımından tarihi yapıya uygunluğu ise rengi uygun/ uygun değil (3,38), yönü uygun/ uygun değil (3,28), hizası uygun/ uygun değil (3,24), pencere oranları uygun/ uygun değil (3,23), doluluk-boşluk düzeni uygun/ uygun değil (3,22), çatı formu uygun/ uygun değil (3,21), formu uygun/ uygun değil (3,19), çıkmalar uygun/ uygun değil (3,16), dokusu uygun/ uygun değil (3,15), kapı oranları uygun/uygun değil (3,15), yüksekliği uygun/ uygun değil (3,13) ve malzemesi uygun/ uygun değil (3,02) şeklinde sıralanmıştır (Tablo 52).

Katılımcılara “Yapı 10-Cet Binası”na yapılan yeni ek tasarım kriterleri eşliğinde sorulduğunda; Mimarlık grubundaki katılımcılar çoğu kriteri olumsuz yönde tanımlamıştır. Yeni ekin tasarım kriterleri bakımından tarihi yapıya uygunluk sıralaması ise yönü uygun/ uygun değil (2,71), yüksekliği uygun/ uygun değil (2,65), hizası uygun değil (2,55), kapı oranları uygun değil (2,51), pencere oranları uygun değil (2,44), malzemesi uygun değil (2,43), doluluk-boşluk düzeni uygun değil (2,41), çıkmalar uygun değil (2,38), dokusu uygun değil (2,36), rengi uygun değil (2,33), formu uygun değil (2,15) ve çatı formu uygun değil (2,12) şeklinde olmuştur (Tablo 53). Mimarlık Dışı grubunda ise kriterler çoğunlukla nötr (kararsız) düzeyde işaretlenmiş; kriterlerin sıralaması ise yüksekliği uygun/ uygun değil (2,87), çıkmalar uygun/ uygun değil (2,69), hizası uygun/ uygun değil (2,68), doluluk-boşluk düzeni uygun/ uygun değil (2,64), yönü uygun/ uygun değil (2,63), kapı oranları uygun/ uygun değil (2,63), malzemesi uygun/ uygun değil (2,63), rengi uygun/ uygun değil (2,63), dokusu uygun/uygun değil (2,62), pencere oranları uygun/ uygun değil (2,61), formu uygun değil (2,55) ve çatı formu uygun değil (2,54) şeklindedir (Tablo 53).

Tablo 52. Yapı 9 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK)

YAPI 9- ARROWSTREET KONGRE MEYDAN BİNASI										
Yapı görseli		Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
		TK1-Formu tarihi yapının formuna uygundur. TK2-Çatı formu tarihi yapınıninkine uygundur TK3-Yüksekliği tarihi yapınıninkine orantılıdır. TK4-Çıkmalara tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur. TK5-Hizası/hattı tarihi yapıya uygundur. TK6-Yönü/açısı/yönelmesi tarihi yapıya uygundur TK7-Kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır. TK8-Pencere(ler) tarihi yapıdaki ile orantılıdır. TK9-Malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur. TK10-Renk tarihi yapının rengine uygundur. TK11-Dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur. TK12-Doluluk-boşluk düzeni tarihi yapıya uygundur.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları									
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.			
TK1	M	34 (%33)	17 (%16,5)	18 (%17,5)	19 (%18,4)	15 (%14,6)	2,64			
	MD	19 (%17,4)	18 (%16,5)	16 (%14,7)	35 (%32,1)	21 (%19,3)	3,19			
TK2	M	33 (%32)	19 (%18,4)	14 (%13,6)	23 (%22,3)	14 (%13,6)	2,66			
	MD	20 (%18,3)	17 (%15,6)	14 (%12,8)	36 (%33)	22 (%20,2)	3,21			
TK3	M	34 (%33)	17 (%16,5)	14 (%13,6)	22 (%21,4)	16 (%15,5)	2,69			
	MD	18 (%16,5)	23 (%21,1)	12 (%11)	38 (%34,9)	18 (%16,5)	3,13			
TK4	M	32 (%31,1)	21 (%20,4)	15 (%14,6)	18 (%17,5)	17 (%16,5)	2,67			
	MD	16 (%14,7)	22 (%20,2)	16 (%14,7)	38 (%34,9)	17 (%15,6)	3,16			
TK5	M	30 (%29,1)	15 (%14,6)	18 (%17,5)	25 (%24,3)	15 (%14,6)	2,80			
	MD	16 (%14,7)	20 (%18,3)	12 (%11)	44 (%40,4)	17 (%15,6)	3,24			
TK6	M	27 (%26,2)	17 (%16,5)	19 (%18,4)	24 (%23,3)	16 (%15,5)	2,85			
	MD	15 (%13,8)	21 (%19,3)	11 (%10,1)	42 (%38,5)	20 (%18,3)	3,28			
TK7	M	27 (%26,2)	15 (%14,6)	27 (%26,2)	20 (%19,4)	14 (%13,6)	2,79			
	MD	19 (%17,4)	16 (%14,7)	20 (%18,3)	37 (%33,9)	17 (%15,6)	3,15			
TK8	M	26 (%25,2)	22 (%21,4)	17 (%16,5)	24 (%23,3)	14 (%13,6)	2,78			
	MD	19 (%17,4)	13 (%11,9)	19 (%17,4)	40 (%36,7)	18 (%16,5)	3,23			
TK9	M	25 (%24,3)	21 (%20,4)	21 (%20,4)	23 (%22,3)	13 (%12,6)	2,78			
	MD	20 (%18,3)	24 (%22)	15 (%13,8)	34 (%31,2)	16 (%14,7)	3,02			
TK10	M	22 (%21,4)	15 (%14,6)	23 (%22,3)	30 (%29,1)	13 (%12,6)	2,96			
	MD	16 (%14,7)	19 (%17,4)	9 (%8,3)	37 (%33,9)	28 (%25,7)	3,38			
TK11	M	25 (%24,3)	20 (%19,4)	21 (%20,4)	23 (%22,3)	14 (%13,6)	2,81			
	MD	18 (%16,5)	19 (%17,4)	17 (%15,6)	38 (%34,9)	17 (%15,6)	3,15			
TK12	M	27 (%26,2)	23 (%22,3)	15 (%14,6)	25 (%24,3)	13 (%12,6)	2,74			
	MD	19 (%17,4)	14 (%12,8)	19 (%17,4)	38 (%34,9)	19 (%17,4)	3,22			

Tablo 53. Yapı 10 ile ilgili tasarım kriterlerine verilen cevaplar (TK)

YAPI 10 – CET BİNASI									
Yapı görseli	Tarihi yapıya eklenen yeni ek...				1	2	3	4	5
	TK1-Formu tarihi yapının formuna uygundur. TK2-Çatı formu tarihi yapınıninkine uygundur TK3-Yüksekliği tarihi yapınıninkine orantılıdır. TK4-Çıkmalara tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur. TK5-Hizası/hattı tarihi yapıya uygundur. TK6-Yönü/açısı/yöneldiği tarihi yapıya uygundur TK7-Kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır. TK8-Pencere(ler) tarihi yapıdaki ile orantılıdır. TK9-Malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur. TK10-Renk tarihi yapının rengine uygundur. TK11-Dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur. TK12-Doluluk-boşluk düzeni tarihi yapıya uygundur.								
Soru no	Frekans ve yüzde oranları								
	Grup	Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	Ort.		
TK1	M	37 (%35,9)	35 (%34)	15 (%14,6)	10 (%9,7)	6 (%5,8)	2,15		
	MD	36 (%33)	24 (%22)	15 (%13,8)	21 (%19,3)	13 (%11,9)	2,55		
TK2	M	38 (%36,9)	33 (%32)	18 (%17,5)	9 (%8,7)	5 (%4,9)	2,12		
	MD	33 (%30,3)	28 (%25,7)	15 (%13,8)	22 (%20,2)	11 (%10,1)	2,54		
TK3	M	29 (%28,2)	24 (%23,3)	15 (%14,6)	23 (%22,3)	12 (%11,7)	2,65		
	MD	28(%25,7)	19 (%17,4)	17 (%15,6)	29 (%26,6)	16 (%14,7)	2,87		
TK4	M	33 (%32)	27 (%26,2)	22 (%21,4)	12 (%11,7)	9 (%8,7)	2,38		
	MD	30 (%27,5)	22 (%20,2)	22 (%20,2)	21 (%19,3)	14 (%12,8)	2,69		
TK5	M	31 (%30,1)	23 (%22,3)	20 (%19,4)	19 (%18,4)	10 (%9,7)	2,55		
	MD	32 (%29,4)	21 (%19,3)	18 (%16,5)	25 (%22,9)	13 (%11,9)	2,68		
TK6	M	32 (%31,1)	17 (%16,5)	13 (%12,6)	30 (%29,1)	11 (%10,7)	2,71		
	MD	34 (%31,2)	21 (%19,3)	17 (%15,6)	25 (%22,9)	12 (%11)	2,63		
TK7	M	33 (%32)	17 (%16,5)	30 (%29,1)	13 (%12,6)	10 (%9,7)	2,51		
	MD	33 (%30,3)	20 (%18,3)	22 (%20,2)	22 (%20,2)	12 (%11)	2,63		
TK8	M	34 (%33)	21 (%20,4)	26 (%25,2)	12 (%11,7)	10 (%9,7)	2,44		
	MD	32 (%29,4)	24 (%22)	19 (%17,4)	22 (%20,2)	12 (%11)	2,61		
TK9	M	33 (%32)	27 (%26,2)	16 (%15,5)	19 (%18,4)	8 (%7,8)	2,43		
	MD	35 (%32,1)	23 (%21,1)	12 (%11)	25 (%22,9)	14 (%12,8)	2,63		
TK10	M	37 (%35,9)	24 (%23,3)	19 (%18,4)	16 (%15,5)	7 (%6,8)	2,33		
	MD	30 (%27,5)	26 (%23,9)	19 (%17,4)	22 (%20,2)	12 (%11)	2,63		
TK11	M	37 (%35,9)	24 (%23,3)	16 (%15,5)	19 (%18,4)	7 (%6,8)	2,36		
	MD	36 (%33)	20 (%18,3)	16 (%14,7)	23 (%21,1)	14 (%12,8)	2,62		
TK12	M	33 (%32)	27 (%26,2)	19 (%18,4)	15 (%14,6)	9 (%8,7)	2,41		
	MD	34 (%31,2)	19(%17,4)	19 (%17,4)	26 (%23,9)	11 (%10,1)	2,64		

Katılımcıların belirlenen tarihi yapılardaki saydam çağdaş eklerle ilgili tasarım kriterlerine verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular irdelenerek genel aritmetik ortalama grafiği oluşturulmuştur (Tablo 54).

Tablo 54. Tasarım kriterleri genel aritmetik ortalama grafiği

Tasarım Kriterleri Genel Aritmetik Ortalama Grafiği						
Yapı no	(-)1	2	3	4	5 (+)	M MD
Yapı 1						3,88 3,53
Yapı 2						3,09 2,54
Yapı 3						3,32 2,98
Yapı 4						3,62 3,23
Yapı 5						3,67 3,05
Yapı 6						2,90 2,70
Yapı 7						3,54 3,06
Yapı 8						2,85 2,72
Yapı 9						2,76 3,19
Yapı 10						2,42 2,64
(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum						

Tasarım kriterleri için iki grubun kullanıcıları karşılaştırıldığında; Mimarlık grubunda kriterlere verilen değerler 2,4 ile 3,9 aralığında olup yapılarda genel olarak olumlu ve nötr aralıkların yoğun olduğu ancak tek bir yapının (yapı 10) olumsuz (2,42) aralıkta kaldığı görülmektedir. Buna karşın Mimarlık Dışında değerler 2,5 ile 3,6 aralığında kalırken yapılarda çoğunlukla nötr aralıkların yoğun olduğu sadece yapı 1'in olumlu (3,53) ve yapı 2'nin olumsuz (2,54) aralıkta kaldığı görülmektedir (Tablo 54).

Tüm yapılarda genel olarak Mimarlık grubunda en çok öne çıkan kriterler “yön/açı” ve “yükseklik” iken mimarlık dışında “yön/açı” ve hiza” kriterleri olmuştur. En çok geride kalan ilkeler ise mimarlıkta “çatı formu” ve “doluluk-boşluk” iken Mimarlık Dışında ise “malzeme” ve “çatı formu” kriterleridir.

İki grup arasında birbirine en yakın değerlerde görülen yapılar, Kanada Doğa Müzesi (yapı 6) (M-nötr-2,9; MD-nötr-2,7) ve Idea Exchange Toplum Merkezi (yapı 8) (M-nötr-2,85; MD-nötr-2,72)'dir. Yapı 6 yeni eki özellikle yükseklik ve doluluk-boşluk bakımından tarihi yapıyla farklılıklar gösterse de form ve çatı formu ile biçimsel tamamlayıcılık sağlaması, yön ve hiza bakımından da dengeli durması ile iki grupta da benzer aralıklarla nötr algılanmasına sebep olmuştur. Yapı 8 eki ise özellikle form bakımından tarihi yapıyla farklı durması ve biçimsel açıdan bir tamamlayıcılık sağlayamaması söz konusu olsa da

yükseklik, hiza ve renk gibi kriterlerde benzerlik göstermesi ile kriterler arasında bir denge sağlanmasına buna bağlı olarak da iki grupta da benzer şekilde nötr algılanmasına sebep olmuştur.

İki grup arasında birbirine en uzak değerlerde görülen yapılar ise Cristalleries Planell Toplum Merkezi (yapı 2) (M-nötr-3,09; MD-olumsuz-2,54) ve Tate Modern Müzesi (yapı 5) (M-olumlu-3,67; MD-nötr-3,05)'dir. Yapı 2 ekinin yükseklik, form, hiza gibi kriterlerle tarihi yapıyla bütünlük sağlaması Mimarlık grubunda nötr algılanmasına sebep olurken, Mimarlık Dışında saydamlığın özellikle renk, malzeme, doku ve doluluk-boşluk olarak çok farklı görünmesi, kriterlerin olumsuz yöne kaymasına ve aradaki farkın açılmasına neden olmuştur. Yapı 5 ekinin ise form, çatı formu, yükseklik, yön ve hiza ile tarihi yapıyla bir tamamlayıcılık sağlaması Mimarlık grubunda olumlu yönde algılanmasını sağlarken, Mimarlık Dışında ise saydamlığın özellikle malzeme ve renk olarak belli belirsiz şekilde algılanması kriterler arasında bir denge oluşmasına ve nötr aralığa kaymasına neden olmuştur (Tablo 54).

3.7. Yapıların Tasarım Yaklaşımlarına İlişkin Bulgular ve İrdelemeler

Bu başlık altında katılımcıların seçilen 10 tarihi yapıdaki saydam eklerle ilgili tasarım yaklaşımlarına verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir.

Katılımcıların çoğunluğuna göre değerlendirmek gerekirse; Yapı 1 yeni eki için iki grupta da çoğunluk yorumlama/soyut referans yaklaşımıyla tasarlandığını belirtmiş; Mimarlık grubunda oran %39,8, Mimarlık Dışı grubunda ise %33'tür. Yapı 2 yeni eki için iki grubun da çoğunluğu zıt/aykırı yaklaşımıyla tasarlandığını belirtmiş; Mimarlık grubunda oran %55,3, Mimarlık Dışı grubunda %63,3'tür. Yapı 3 yeni eki için iki grubunda çoğunluğu zıt/aykırı yaklaşımı seçmiş; Mimarlık grubunda %40,8, Mimarlık Dışı grubunda %38,5'tir. Yapı 4 yeni ek için de iki grubun çoğunluğu zıt/aykırı yaklaşımı işaretlerken, Mimarlık grubunda oran %42,7 Mimarlık Dışı grubunda %35,8'dir. Yapı 5'te en çok işaretlenen yaklaşım Mimarlık grubunda nötr/etkisiz (%34) iken Mimarlık Dışı grubunda zıt/aykırı (%33) yaklaşımıdır. Yapı 6'da en çok işaretlenen yaklaşım ise iki grupta da zıt/aykırı yaklaşımı olmuş; Mimarlık grubunda oran %74,8 iken Mimarlık Dışı grubunda %56'dır. Yapı 7'de iki grup da en çok zıt/aykırı tasarım yaklaşımı işaretlemiş; Mimarlık grubunda oran %38,8 iken Mimarlık Dışı grubunda %37,6 olmuştur. Yapı 8'de iki grup yine en çok zıt/aykırı tasarım yaklaşımı işaretlemiş; Mimarlık grubunda oran %66 Mimarlık Dışı

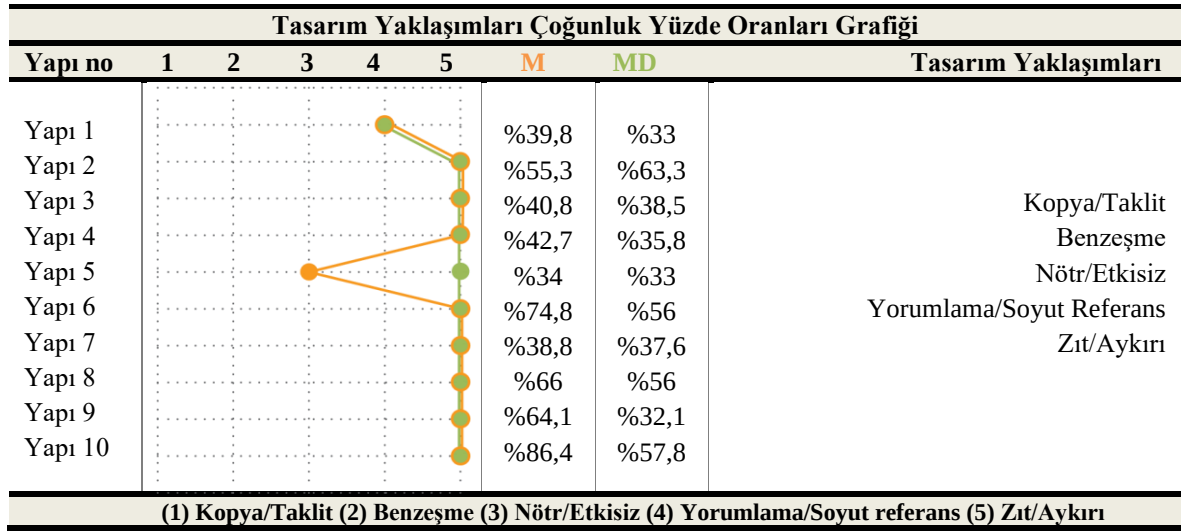
grubunda ise %56'dır. Yapı 9'da iki grup en çok zıt/aykırı yaklaşımı işaretlemiş olup Mimarlık grubu için oran %64,1, Mimarlık Dışı grubunda %32,1'dir. Yapı 10'da ise yine iki grupta da en çok zıt/aykırı tasarım yaklaşım işaretlenmiş; Mimarlık grubunda oran %86,4 iken Mimarlık Dışı grubunda %57,8 olmuştur (Tablo 55).

Tablo 55. Yapıların tasarım yaklaşımlarına verilen cevaplar (TY)

Yapı görseli	Frekans ve yüzde oranları					
	Grup	Kopya/ Taklit (1)	Benzeşme (2)	Nötr/ Etkisiz (3)	Yorumlama/ Soyut referans (4)	Zıt/ Aykırı (5)
	M	2 %1,9	11 %10,7	28 %27,2	41 %39,8	21 %20,4
	MD	2 %1,8	31 %28,4	19 %17,4	36 %33	21 %19,3
	M	0 %0	2 %1,9	12 %11,7	32 %31,1	57 %55,3
	MD	2 %1,8	6 %5,5	22 %20,2	10 %9,2	69 %63,3
	M	0 %0	6 %5,8	26 %25,2	29 %28,2	42 %40,8
	MD	0 %0	14 %12,8	29 %26,6	24 %22	42 %38,5
	M	0 %0	11 %10,7	8 %7,8	40 %38,8	44 %42,7
	MD	3 %2,8	21 %19,3	16 %14,7	30 %27,5	39 %35,8
	M	5 %4,9	27 %26,2	35 %34	21 %20,4	15 %14,6
	MD	1 %0,9	24 %22	29 %26,6	9 %8,3	36 %33
	M	0 %0	4 %3,9	7 %6,8	15 %14,6	77 %74,8
	MD	4 %3,7	17 %15,6	14 %12,8	13 %11,9	61 %56
	M	1 %1	10 %9,7	19 %18,4	33 %32	40 %38,8
	MD	6 5,5	20 %18,3	27 %24,8	15 %13,8	41 %37,6
	M	0 %0	3 %2,9	13 %12,6	19 %18,4	68 %66
	MD	0 %0	15 %13,8	16 %14,7	17 %15,6	61 %56
	M	2 %1,9	7 %6,8	9 %8,7	19 %18,4	66 %64,1
	MD	7 %6,4	25 %22,9	9 %8,3	33 %30,3	35 %32,1
	M	0 %0	2 %1,9	7 %6,8	5 %4,9	89 %86,4
	MD	2 %1,8	10 %9,2	17 %15,6	17 %15,6	63 %57,8

Katılımcıların belirlenen tarihi yapılardaki saydam çağdaş eklerle ilgili tasarım yaklaşımlarına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular irdelenerek katılımcıların çoğunluğunun verdikleri cevaplara (yüzde oranları) göre grafik çizilmiştir (Tablo 56).

Tablo 56. Tasarım yaklaşımları çoğunluk yüzde oranları grafiği

Katılımcıların çoğunluğunun yüzde oranlarına göre iki grup için de yapılarda zıt/aykırı tasarım yaklaşımının öne çıktığı söylenebilir. Bunun dışında Mimarlık grubunda yapı 1 yorumlama/soyut referans ve yapı 5 ise nötr/etkisiz tasarım yaklaşımına sahip iken Mimarlık Dışı grubunda ise sadece yapı 1 yorumlama/soyut referans tasarım yaklaşımına sahiptir. Yüzde oranlarına göre genel bir karşılaştırma yapıldığında iki grubun da çoğunlukla zıt tasarım yaklaşımında olmasına rağmen Mimarlık Dışı grubunda yüzde oranlarının Mimarlık grubuna göre biraz daha düşük olduğu görülmektedir. İki grup arasındaki bu oran farkının aslında mimarlık bilgisi, deneyimi ve disiplinine sahip olup olmama durumuyla ilgili olduğu söylenebilir. Özellikle Reichstag Alman Parlamento Binası (yapı 1)'nin saydamlıkla birlikte farklı malzeme, doku ve form gibi özelliklere sahip olmasına rağmen boyut olarak çok fazla göze batmaması, yeni ekinin kullanıcılar tarafından zıt yaklaşımdan ziyade yorumlama yaklaşımıyla algılanmasında etkili olduğu yorumu getirilebilir. Tate Modern Müzesi (yapı 5) yeni ekinin ise Mimarlık grubunda nötr olarak algılanmasında ekteki saydamlık ve opaklık derecesinin ortada bir değerde kalmasının neden olduğu söylenebilir (Tablo 56).

Tasarım yaklaşımları açısından iki grubun kullanıcıları karşılaştırıldığında; her iki grup arasında birbirine en yakın değer aralığında görülen yapılar Les Herbiers Belediyeler Topluluğu Ofisleri (yapı 7) (M-zıt; MD-zıt) ve Verdun Oditoryumu (yapı 3) (M-zıt; MD-

zıt)'dur. Hem yapı 7 hem de yapı 3 yeni ekinin özellikle form, çatı formu, renk, malzeme ve doluluk-boşluk bakımından tarihi yapıdan farklılaşması iki grup tarafından da zıt algılanmasına ve birbirlerine yakın oranlarda sonuç çıkmasına sebebiyet vermiştir.

İki grup arasında birbirine en uzak değer aralığında görülen yapılar ise Tate Modern Müzesi (yapı 5) (M-nötr; MD-zıt) ve Arrowstreet Kongre Meydan Binası (yapı 9) (M-zıt; MD-zıt)'dır. Tate Modern Müzesi (yapı 5) yeni ekinin Mimarlık grubunda nötr olarak algılanmasında ekteki saydamlık ve opaklık derecesinin arada kalmasının neden olduğu ancak Mimarlık Dışı grubunda ise bu derecenin direkt opak olarak algılanması ve bu durumdan dolayı tarihi yapıyla farklılık göstermesinin ekin zıt algılanmasına sebebiyet verdiği söylenebilir. Arrowstreet Kongre Meydan Binası (yapı 9) yeni eki biçimsel olarak tarihi yapı ile tamamlayıcılık sağlasa da özellikle tarihi yapıya göre yüksek ve sivri hatlı duruşu ve bunlara ek olarak renk farklılıklarının olması iki grupta da zıt algılanmasına sebep olmuştur (Tablo 56).

3.8. Yapılarla İlgili Sıfat Çiftleri, Tasarım İlkeleri, Tasarım Kriterleri ve Tasarım Yaklaşımları Arasındaki İlişkiye Yönelik İrdelemeler

Bu bölümün son aşamasında sıfat çiftleri, tasarım ilkeleri ve tasarım kriterlerine verilen cevapların aritmetik ortalamalarını içeren grafikler ile tasarım yaklaşımlarında çoğunluğun cevabına göre oluşturulan grafiğin birbirleri arasındaki ilişki irdelenmiştir.

Grafikler arasında genel bir değerlendirme yapmak gerekirse her iki grubun kendi içerisinde katılımcılarının yapılarla yönelik sorularda (tasarım yaklaşımı sorusu haricinde) verdikleri cevaplarda az farklılıklar olsa da genel olarak benzerlik ve denge söz konusudur. Cevaplar arasında bir çelişki söz konusu değildir.

Bununla birlikte yapılar genelinde Mimarlık grubu daha olumlu aralıklardayken, Mimarlık Dışı grubunun ise daha çekimser kalarak nötr düzeylerde kaldığı görülmektedir. Tasarım yaklaşımını diğer soru gruplarından ayrı tutulmasının sebebi iki grupta da yapı genelinde sıfatlar, ilkeler ve kriterlerde olumlu ve nötr aralıklar yoğun olmasına rağmen, tasarım yaklaşımı olarak özellikle zıt/ aykırı tasarım yaklaşımının yoğun görülmesidir. Örneğin kişide olumlu hisler bırakan, ilkeler ve kriterler bakımından da uygun görülen bir yapı ve yapıdaki yeni saydam ek tasarım yaklaşımı olarak zıt/aykırı yaklaşımla eşleştirilmiştir. Bunun gibi birçok örnek ortaya çıkmıştır (Tablo 57).

Tablo 57. Genel değerlendirme tablosu

Yapı no	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
	Sıfat çiftleri genel aritmetik ortalama grafiği					Tasarım ilkeleri genel aritmetik ortalama grafiği				
Yapı 1										
Yapı 2										
Yapı 3										
Yapı 4										
Yapı 5										
Yapı 6										
Yapı 7										
Yapı 8										
Yapı 9										
Yapı 10										
	Tasarım kriterleri genel aritmetik ortalama grafiği					Tasarım yaklaşımları çoğunluk yüzde oranları grafiği				
Yapı 1										
Yapı 2										
Yapı 3										
Yapı 4										
Yapı 5										
Yapı 6										
Yapı 7										
Yapı 8										
Yapı 9										
Yapı 10										

Genel değerlendirme tablosunda yer alan dört grafiği her yapı için ilişkilendirmek gerekirse; “Yapı 1-Reichstag Alman Parlamento Binası” saydam eki Mimarlık grubundaki katılımcılarda olumlu duygular ve etkiler bırakmış, katılımcılar yeni ekin hem tasarım ilkelerine hem de kriterlerine göre eklendiği tarihi yapıya uygun olduğunu belirterek yorumlama/soyut referans tasarım yaklaşımı ile tasarlandığını ifade etmişlerdir. Mimarlık Dışı grubu biraz daha çekimser kalarak benzer şekilde yeni eki olumlu hislerle karşılamış, tasarım ilkeleri ve kriterleri bakımından tarihi yapıya uygun bulmuş, az farkla tasarım yaklaşımında yorumlama/soyut referans olduğunu düşünmüşlerdir (Tablo 57).

“Yapı 2-Cristalleries Planell Toplum Merkezi” tarihi yapısına eklenen saydam ekin Mimarlık grubunda hissettirdiği duygular ne olumlu ne de olumsuz yönde (nötr) olmuş, benzer şekilde katılımcılar tasarım ilkeleri ve kriterlerinin de yapıya uygunluğu konusunda kararsız kaldıklarını ancak buna rağmen yeni ekin zıt/aykırı bir yaklaşımla tasarlandığını

ifade etmişlerdir. Mimarlık Dışı grubu ise tasarlanan yeni eki hem duygular hem de ilkeler ve kriterler bakımından oldukça olumsuz bulmuş, tasarım yaklaşımı olarak ise ekin tarihi yapıyla zıt/aykırı olduğunu düşünmüşlerdir.

“Yapı 3-Verdun Oditoryumu” yeni ekinin Mimarlık grubunda bıraktığı hisler olumlu yönde olmuş, tasarım ilkelerine de oldukça uygun olduğu ancak kriterlerde biraz daha kararsız kaldıkları, yaklaşımda ise zıt/aykırı olarak tasarlandığı belirtilmiştir. Mimarlık Dışı grubu ise tasarım yaklaşımının zıt/aykırı olmasına rağmen diğer tüm grafiklerde nötr düzeyde kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir.

“Yapı 4-Elbphilharmonie” yapısındaki saydam ek, Mimarlık grubunda oldukça olumlu duygular hissettirmiş, katılımcılar yeni ekin hem tasarım ilkelerine hem de kriterlerine göre tarihi yapıya oldukça uygun olduğunu ancak zıt/aykırı yaklaşımı ile tasarlandığını belirtmişlerdir. Mimarlık Dışı grubu ise yeni eki biraz daha çekimser olsa da olumlu karşılamış ancak ilkeler ve kriterler bakımından uygunluğu konusunda kararsız kaldıklarını ve yaklaşım olarak ise ekin zıt/aykırı olduğunu ifade etmişlerdir.

“Yapı 5-Tate Modern Müzesi” yapısına eklenen ekin Mimarlık grubundaki katılımcılara hissettirdiği etkiler nötr düzeyde kalmasına rağmen katılımcılar ekin tarihi yapıya hem ilkeler hem de kriterler bakımından oldukça uygun olduğunu ancak tasarım yaklaşımında nötr/etkisiz bir ek olduğunu düşünmüşlerdir. Mimarlık Dışı grubunda ise belirtilen yaklaşım zıt/aykırı olmasına rağmen katılımcılar diğer tüm sorularda nötr düzeyde kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir.

“Yapı 6-Kanada Doğa Müzesi” tarihi yapısına eklenen saydam ek hem Mimarlık hem de Mimarlık Dışı grubunda nötr etkiler bırakmış, benzer şekilde katılımcılar tasarım ilkeleri ve kriterleri bakımından da kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir. Tasarım yaklaşımı ise iki grupta da zıt/ aykırı olarak ifade edilmiştir.

“Yapı 7-Les Herbiers Belediyeler Topluluğu Ofisleri” yeni ekinin Mimarlık grubunda bıraktığı hisler olumlu yönde olmuş, katılımcılar yeni ekin tasarım ilkeleri ve kriterleri bakımından da tarihi yapıya oldukça uygun olduğunu belirterek zıt/ aykırı tasarım yaklaşımı ile tasarlandığını ifade etmişlerdir. Mimarlık Dışı grubunda ise belirtilen yaklaşım zıt/ aykırı olmasına rağmen katılımcılar diğer tüm sorularda nötr düzeyde kararsız kaldıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 57).

“Yapı 8-Idea Exchange Toplum Merkezi” yeni saydam eki hem Mimarlık hem de Mimarlık Dışı grubundaki katılımcılarda nötr düzeyde hisler ve etkiler bırakmış, benzer

şekilde katılımcılar tasarım ilkeleri ve kriterleri bakımından da kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir. İki grupta da belirtilen yaklaşım zıt/aykırı tasarım yaklaşımıdır.

“Yapı 9-Arrowstreet Kongre Meydan Binası” tarihi yapısına eklenen yeni saydam ekin Mimarlık grubundaki katılımcılarda hem hissettirdiği duyguların nötr olmasına hem de katılımcıların yeni ekin tasarım ilkeleri ve kriterlerine göre tarihi yapıya olan uygunluğu konusunda kararsız kalmasına rağmen ekin tarihi yapıdan oldukça zıt/aykırı bir şekilde tasarlandığı belirtilmiştir. Mimarlık Dışı grubunda ise katılımcılar yeni ek için olumlu hislere sahip olmasına rağmen ilkeler ve kriterler bakımından nötr-kararsız kalmış, ekin ise zıt/aykırı olarak tasarlandığını ifade etmişlerdir.

“Yapı 10-Cet Binası” yeni eki için ise Mimarlık grubundaki katılımcılar nötr duygulara sahip olmasına rağmen ilkeler ve kriterlere göre ise ekin tarihi yapıyla oldukça uyumsuz olduğunu ve zıt/aykırı bir yaklaşımla tasarlandığını belirtmişlerdir. Mimarlık Dışı grubunda ise katılımcılarda nötr düzeyde hisler ve etkiler bırakmış, benzer şekilde katılımcılar tasarım ilkeleri ve kriterleri bakımından da kararsız kaldıklarını belirtmiş, tasarım yaklaşımının ise zıt/aykırı olduğunu düşünmüşlerdir.

Mimarlık grubunda özellikle “Yapı 10-Cet Binası” yeni eki diğer yapılara kıyasla daha düşük değerlerde, olumsuz yönde kalmıştır. Tarihi yapıya çok aykırı bir yaklaşımla tasarlandığı, ilkeler ve kriterler bakımından da oldukça olumsuz olduğu düşünülmüştür. Mimarlık Dışı grubunda ise “Yapı 2-Cristalleries Planell Toplum Merkezi” yeni eki, oldukça geri planda, olumsuz yönde kalmıştır. Benzer şekilde ilkeler ve kriterlere göre hiç uygun olmadığı buna bağlı olarak da aykırı bir yaklaşımla tasarlandığı düşünülmüştür (Tablo 57).

4. SONUÇLAR

Mimarlık, insanlığın yerleşme ve barınma gibi en basit ve en temel iki ihtiyacıyla ortaya çıkmış bir süreç olarak hayatımıza girmiştir. Bu süreçte mimarlık, geçmişten günümüze bir takım dış etkilere etkilenecek evrim geçirmeye başlamış ve sadece temel gereksinimlere yanıt vermekle görevini sonlandırmayıp kültürel, ekonomik, sosyal, işlevsel ve estetik gibi birçok boyutu da ele alan çok yönlü bir disiplin haline gelmiştir. Mimarlık girdiği ve bulunduğu her dönemde değişimlere ve gelişimlere bağlı olarak kendine özgü mekânlar ve yapılar ortaya çıkarmıştır. Böylece hem insan yaşamını şekillendiren hem de o toplum yaşamını yansıtan kalıcı izler bırakarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Bu kalıcı izlerin bir parçası olan tarihi çevreler ve tarihi yapılar ait oldukları dönemin mimari, kültürel, sosyal, ekonomik gibi birçok dinamiğini geçmiş ve gelecek arasında bir bağ kurarak gelecek nesillere aktararak, insanlara kendi tarihlerini kendi gözleriyle görerek kendi elleriyle dokunarak ve hissederek keşfetme ve tanıma fırsatı sunar. Bu anlamda tarihi yapıların korunması ve yaşatılması önemli bir konu olmuştur.

Tarihi çevreler de tıpkı insanlar gibi yaşayan ve gelişen canlı varlıklar olup değişimle birlikte ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar, yeni istekler, fonksiyonlar ve yapılaşmalar ile karşılaşır. Tarihi yapılar orijinal mimari kimliğini korumaya devam ederken aynı zamanda yeni ihtiyaçlara da cevap verebilmesi için bulunduğu döneme uyum sağlamalı ve ayak uydurmalı, çağdaş dönemin dinamiklerini de yansıtmalıdır. Bu gereksinimlere cevap verebilecek bir yöntem olarak karşımıza çıkan çağdaş ekler tarihi yapının mimari kimliğini zedelemeyen onunla bütünleşmeyi ancak aynı zamanda bulunduğu her dönemin mimarisini de yansıtmayı ve ayırt edilebilirliği hedeflemektedir. Bu bağlamda çağdaş ekler ve saydamlık/şeffaflık ortak bir paydada buluşmaktadır.

Çağdaş ve geleneksel arasında köprü kurmaya çalışan saydamlık, tıpkı tarihi çevredeki yapılar gibi toplumun değişen şartlarına, isteklerine ve ihtiyaçlarına göre sürekli bir değişim içerisinde olmuştur. Günümüze kadar saydamlığın kullanım amaçları ve alanları da bu değişimden etkilenecek evrim geçirmiştir. Doluluk- boşluk etkisiyle başlayan saydamlık cam malzemenin yapıda büyük boyutlarda kullanımıyla maddesel özelliğiyle de ele alınmaya başlanmıştır. Saydamlık geçmişe kıyasla günümüz yapılarında oldukça sık ve yoğun kullanılmaktadır.

Saydam ve çağdaş tasarımlarla eski ve yeninin bir araya gelmesinde çıkabilecek olumsuzlukları ve uyumsuzlukları en aza indirgeyebilmek tasarımcının ve mimarın önemli görevlerinden biridir. Ancak burada çıkan olumsuzluklar kadar mekânın asıl kullanıcıları olan bireylerin o mekânı benimseyip benimsememesi durumu da önemlidir. Bu bağlamda hem mimarların hem de mimar olmayan kullanıcıların tarihi yapılara eklenen saydam tasarımlar hakkındaki olumlu ya da olumsuz düşüncelerini ortaya çıkarmak çalışmanın temel sorunu olmuştur. Bu bağlamda iki kullanıcı grubun tarihi yapılarda çağdaşlık/orijinallik, şeffaflığın kullanımı ve uyum/zıtlık konularındaki görüşlerini; yapılara yönelik görmeyi/ziyaret etmeyi isteme, beğenme veya beğenmemeye dair görüşlerini; yapıların onlarda bıraktıkları etkileri; yapılarda kullanılan saydam eklerin tasarım ilkeleri, tasarım kriterleri ve yaklaşımları ile tarihi yapıya olan uyumu ya da zıtlığının kullanıcılardaki karşılığını karşılaştırmalar yaparak ortaya çıkarmak bu çalışmanın temel amacı olmuştur. Tez kapsamında yapılan anket çalışması sonucu elde edilen bulgulara göre varılan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

Çalışmaya katkı sağlayan 212 katılımcının demografik verilerine bakıldığında hem mimarlıkta hem mimarlık dışında 24 ve 75 yaş aralığında çoğunlukla 50 yaşın altında katılımcının olduğunu söylemek mümkündür. Örneklem açısından mimar ve mimar olmayan katılımcıların sayıca birbirine yakın olması kıyaslama için dengeli bir büyüklük sağlamaktadır.

Katılımcıların saydam ek örneklerini görmeden önceki fikirlerini almak için tarihi yapılara getirilen eklerde çağdaşlık/orijinallik, şeffaflığın kullanımı ve uyum/zıtlık durumu hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Buna göre Mimarlık grubu çoğunlukla yeni eklerde çağdaşlık ve saydamlığın kullanılabilceğini, saydamlığın yeni eki tarihi yapıya zıt yapabileceğini aynı zamanda bu durumun yapıya göre değişebileceğini savunmuştur. Mimarlık dışı grubunun ise çoğunluğu yeni ekin tarihi yapının orijinal haline benzetilmesi gerektiğini, saydamlığın kullanılmaması gerektiğini ve yeni eki tarihi yapıya zıt yapabileceğini savunmuştur. Bu bulgular doğrultusunda mimarların mesleki eğitim ve profesyonel iş yaşantısının kişiye katmış olduğu birtakım fikirler ve mesleki deneyimler mimarlıkta katılımcıların sorulara daha hâkim bir şekilde cevap vermelerine özellikle uyum/zıtlık sorusunda yapıya göre de değişkenlik gösterebileceği fikrine sahip olmasına katkı sağladığı sonucu çıkmaktadır. Mimarlık dışı grubu ise çağdaşlığın ve saydamlığın tarihi yapıya zarar vereceğini, buna bağlı olarak tarihi yapıyla uyumlu olmayacağını ve aykırı duracağını savunmuşlardır. Bu sonuçtan Mimarlık dışı grubunun yeniliğe açık

olmayan bakış açısıyla benzerlik konusunda daha net bir sınır çizdiği anlaşılmakla birlikte bu görüşün ortaya çıkmasında konuyla ilgili mimarlar kadar bilgi sahibi olmamalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca günümüzde de tarihi yapılara uygulanan kimi müdahalelerde başarısız sonuçların elde edilmesi, tarihi yapılarda genellikle “opak” görünümün ön planda olduğu düşüncesi kullanıcıların ön yargılı olmasına, “tarihi yapı” kavramının “çağdaşlık” ve “saydamlık” kavramlarıyla kullanılmasında olumsuz bir tepki vermelerine neden olduğu sonucuna varılabilir.

Bu düşüncelere gerekçe olarak gösterilen nedenler ise Mimarlık grubunda, yeni ekin çağdaş olmasının tarihi yapının çağına ayak uydurabilmesini ve ayırt edilebilirliğini sağladığı, taklitin zaman yanılgısına neden olabileceği ve çağdaş ekin eski yeni arasındaki dönem farkını gösterdiği şeklindedir. Çağdaş ek için gösterilen gerekçelerin aslında literatürde bahsedilen çağdaş eklerde uyulması gereken ilkelerle de örtüştüğü görülmektedir. Mimarlık dışında ise tarihi yapının kendine özgü mimari, anıt, estetik gibi birtakım değerlerinin gelecek nesillere aktarılmasında çağdaşlığın bir sorun oluşturacağı düşüncesiyle çoğu katılımcının yeni ekin orijinalle aynı olmasını ve saydamlığın kullanılmaması gerektiğini savunmasına neden olduğu sonucuna varılmaktadır. Verilen nedenler doğrultusunda çağdaş eklerde saydamlık kullanımının tarih yapılara olan katkısını ortaya çıkaran ortak cevaplar ise şöyle sıralanabilir:

- Tarihi yapının öne çıkmasını, vurgulanmasını ve ayırt edilmesini sağlaması,
- Tarihi yapının kendisini, kullanılan malzemesini ve eski-yeni arasındaki teknik bağlantı geçişlerini yansıtarak tarihi yapının bütünlüğüne destek olması,
- Tarihi yapıya aydınlatma, havalandırma, mekânsal genişlik, derinlik, ferahlık, dayanıklı/uzun ömürlü/risksiz malzeme kullanımıyla fiziksel işlevsellik sağlaması,
- Modernlik, teknolojik ve yenilikçilik ile tarihi yapının yeni istek ve ihtiyaçlara cevap vermesini ve bu sayede de çağına ayak uydurmasını sağlayarak güncelliğini korumasını sağlaması,
- Tarihi yapıya estetik bir görünüm sağlaması,
- Tarihi yapıya saygılı malzeme ile en az müdahalenin yapılması,
- Mekânlar arası iç-dış geçirgenliği ile cephede de görsel bir süreklilik sağlaması,
- Yapının cephesine bakıldığında dönemler arasında ilişki kurmayı da sağlayacak eski ve yeni arasında tarihsel bir geçiş sağlaması,
- Tarihi yapının opaklığına ve masifliğine karşı hafiflik sağlaması.

Katılımcıların yapılara yönelik beğeni düzeylerini öğrenebilmek amacıyla sorulan yapıyı gezip görme istekleri, yeni ektaki dikkat çeken, beğenilen ve beğenilmeyen özellikler sorularına verilen cevaplar değerlendirilmiştir. Buna göre her iki gruptaki katılımcıların da çoğunluğu yapıların büyük bir kısmını gezip görmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu yanıt görme isteğinin aslında yeni eklerin tarihi yapıyla olan uyumuna ya da zıtlığına, eski ve yeninin bütünlük sağlayıp sağlamadığına ya da yeni eki beğenip beğenmediklerine bağlı olmaksızın yeni eklerin özellikle “merak uyandırıcı” ve “şaşırtıcı” görünmelerinden kaynaklandığını göstermektedir. Hem mimarlık hem de mimarlık dışı grubunda yeni ekin saydam tasarlanmasının özellikle tarihi yapıdan farklı malzeme, renk ve dokuya sahip olmasının en çok dikkat çeken özelliklerden biri olmasına neden olduğu sonucu çıkartılabilir.

Mimarlık grubunda yapı genelinde en çok tarihi yapıya benzer form, biçim, malzeme, renk, doku, ölçek vs. kullanımı beğenilmişken, bazı yapılar için de bu özelliğe yakın oranda farklı form, malzeme, renk, doku vs. kullanımı en çok beğenilen özellikler arasındadır. Buradan aslında yeni ekin farklı özelliklere sahip olsa da yapı bütününe bakıldığında görsel bir bütünlük kurulabileceği sonucu çıkartılabilir. Mimarlık dışı grubunda ise yapıların çoğunda herhangi bir özelliğin en çok beğenilen şeklinde tanımlanmadığı görülmektedir. Bununla birlikte bazı yapılarda benzer form, malzeme, renk, boyut vs. kullanımı beğenilen özellikler arasında yer almıştır. Görselleri/örnekleri görmeden önce beğenme kriteri olarak mevcut yapıya benzerliği esas almışlardır. Benzerlikle birlikte eski ve yeni arasında görsel bir bütünlük kurulabileceği düşüncesine sahip oldukları görülmektedir.

Mimarlık grubunda yapıların geneline bakıldığında değiştirilmek istenen pek fazla özellik bulunmadığı; sadece birkaç yapıda ölçek ve form farklılığından kaynaklı olarak benzer form, malzeme, renk, boyut kullanımının istendiği, yeni ekin boyutlarının küçültülmesi gibi değişiklikler istendiği görülmektedir. Mimarlık Dışı grubunda ise yapıların genelinde pek değiştirilmek istenen özellik olmadığı; kimi yapıda benzer form, malzeme, renk vs. kullanımının istendiği dikkat çekmektedir. Mimarlık Dışı grubunun eklerde beğendikleri herhangi bir özellik belirtmeyip buna rağmen değiştirmek istedikleri özellikler sorulduğunda da genellikle “yok” cevabını vermeleri mimarlar kadar bilgi sahibi olmamalarından, onlar kadar konuya hâkim olamamalarından ve en önemlisi de tam olarak kendilerini ne şekilde ve hangi kavramlarla ifade edeceklerini bilemediklerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Saydam ek örneklerin etkisinin katılımcıda bıraktığı hisleri anlamak için sorulan sıfat çiftlerine verilen cevaplar değerlendirilmiştir. Buna göre Mimarlık grubunda yapıların genellikle nötr ve olumlu; mimarlık dışı grubunda ise çoğunun nötr aralıkta kaldığı görülmüştür. Buradan da saydamlık etkisinin bıraktığı hislerin iki grupta da olumsuz olmadığı ancak mimarlık dışı grubunun daha çekimser kaldığı sonucuna varılabilir.

Mimarlık grubunda çoğu örnekte özellikle tarihi yapının opak ve masif duruşu ile yeni ekin saydam ve hafif duruşunun cephe düzeni bakımından birbirine oldukça yakın görünmesi ve cam malzemede farklı renk kullanımı bu yapılardaki hislerin olumludan nötr aralığa kaymasına neden olmuştur. Diğer örneklerde de cam malzemenin yansıtıcılık ve geçirgenliği ile gökyüzü ve çevresiyle bütünleşmesi yeni ekin tarihi yapı yanında yokmuş hissiyle (belirsizlik) algılanmasına dolayısıyla hislerin olumlu aralıklarda kalmasına katkı sağladığı sonucu çıkartılabilir. Mimarlık dışında ise yeni ektaki saydam malzemenin tarihi yapı yanında soğuk ve soluk görünmesinin yansıtıcılık ve geçirgenliğinin az algılanmasına buna ilaveten malzemede farklı renk kullanılmasının kullanıcıdaki hislerin nötr aralıkta yoğunlaşmasına neden olduğu sonucu çıkartılabilir.

Hem Mimarlık hem de Mimarlık Dışı grubunda en çok hissedilen olumlu duyguların “merak uyandırıcı”, “şaşırtıcı” ve “özgür” olması yeni eklerde saydamlığın kullanımının daha net algılanabilir olması ile ilgili olduğu söylenebilir. Nötr aralıktaki yapılarda ise “huzursuz edici”, “tedirgin edici”, “resmi” ve “sakin” gibi duyguların yoğun hissedilmesinde hem saydamlık etkisinin azalması hem de büyük ölçek kullanılmasının etkili olduğu söylenebilir.

Katılımcılara tarihi yapı ve saydam ek arasındaki uyumu saptamak amacıyla sorulan tasarım ilkeleri ile ilgili sorulara verilen cevaplar değerlendirilmiştir. Buna göre Mimarlık grubunda yapıların çoğunun olumlu; Mimarlık dışı grubunda ise genellikle nötr aralıkta kaldığı görülmüştür. Tarihi yapı ve saydam ekin tasarım ilkelerine uygunluğu konusunda mimarlık dışı grubunun biraz daha çekimser bir tavırda olduğu sonucuna varılabilir.

Tasarım ilkeleri doğrultusunda saydamlığın yeni eklerde kullanımı Mimarlık grubunda daha olumlu sonuçlar verirken, Mimarlık dışı grubunda saydam ekin tarihi yapıdan farklı malzeme, doku ve renge sahip olduğu düşüncesinin kullanıcıyı olumsuz yönde etkilediği ve ilkelerin çoğu yapıda nötr aralıkta kalmasına neden olduğu düşünülmektedir. Saydamlığın, yeni ekin tasarım ilkelerine uygunluğundaki en çok katkısı ise “ayırta edilebilirlik” ve “çağdaşlık” ilkelerinin iki grupta da en olumlu bulunan ilkeler olması ile görülmektedir.

Katılımcılara tarihi yapı ve saydam ek arasındaki uyumu saptamak amacıyla sorulan tasarım kriterleri ile ilgili sorulara verilen cevaplar değerlendirilmiştir. Mimarlık grubunda yapıların genellikle nötr ve olumlu; mimarlık dışı grubunda ise çoğunun nötr aralıkta kaldığı görülmüştür. Buradan tarihi yapı ve saydam ekin tasarım kriterlerine uygunluğu konusunda iki grubun da çok olumsuz olmadığı, mimarlığın olumlu yöne kayarken mimarlık dışı grubun biraz daha çekimser kaldığı sonucu çıkmaktadır.

Mimarlık grubunda bazı yapılarda eski ve yeni arasındaki opak-saydam dengesinin yeterli kurulamadığı düşüncesi, özellikle “doluluk-boşluk düzeni” kriterinin farklı algılanmasına ve bu yapıların nötr aralıkta kalmasına neden olmuştur. Mimarlık dışı grubunda ise saydamlığın kullanımı ile özellikle “malzeme” ve “renk” kriterlerinin farklı algılanması çoğu yapının nötr aralıkta kalmasına neden olduğu söylenebilir. Buradan mimarların yapılar genelinde öncelikle “doluluk-boşluk düzeni” kriterine; mimarlık dışındaki katılımcıların ise en çok “malzeme” kriterine dikkat ettiği sonucuna varılmaktadır. Her iki kriterin de saydamlıkla ilişkili olan önemli kavramlar olduğu dikkat çekmektedir.

Katılımcılara tarihi yapı ve saydam ek arasındaki uyumu saptamak amacıyla sorulan tasarım yaklaşımları ile ilgili soruya verilen cevaplar değerlendirilmiştir. Hem Mimarlık grubunda hem de Mimarlık Dışı grubunda yapıların çoğunun zıt/aykırı tasarım yaklaşımıyla tasarlandığı düşünülmüştür. Buradan hareketle, iki grubun da saydam eklerin tarihi yapı ile birebir taklit olmadığını düşündüğü ve bu durumun da aslında tarihi yapılara getirilen çağdaş eklerde istenen bir durum olduğu söylenebilir. Saydamlık, masif ve kapalı görünen tarihi yapı yanında yeni eklerin daha hafif ve açık görünmesini sağlamıştır. Bu durumun yeni eklerde taklitten uzak durulmasına katkıda bulunduğu, bunun yanı sıra bazı eklerin de zıt yaklaşımda algılanmasına neden olduğu söylenebilir.

Yapılar genelinde tüm sorular için genel bir değerlendirme yapmak gerekirse; özellikle mimarlık dışı katılımcıların saydam ek örneklerini görmeden önceki düşünceleri ile gördükten sonraki düşünceleri arasında farklılık tespit edilmiştir. Mimarlık grubunda katılımcıların çoğu örnekleri görmeden önce; yeni eklerde çağdaşlığın, saydamlığın kullanılabileceğini, saydamlığın yeni eki tarihi yapıya karşı zıt yapabileceğini ancak bu durumun yapıya göre değişebileceğini savunmuştur. Yapılar görüldükten sonra ise saydam eklerin bıraktığı hislerin, tasarım ilkeleri ve tasarım kriterlerinin uygunluğunun genel olarak olumlu ve nötr aralıklarda olması, mimarlık grubunun düşüncelerinde radikal bir değişim olmadığını aksine benzerlik olduğunu göstermektedir. Mimarlık Dışı grubundaki çoğu katılımcı ise örnekleri görmeden önce yeni ekin orijinal haline benzemesi gerektiğini,

saydamlığın kullanılmaması gerektiğini ve saydamlığın yeni eki tarihi yapıya zıt yapabileceğini düşünmüştür. Örnekleri gördükten sonraki düşüncelerinin olumsuzdan biraz daha nötr değerlere kayması, konuya biraz önyargıyla yaklaşıldığını, aslında çağdaşlığın ve saydamlığın da olumlu sonuçlar çıkarabileceğini göstermiştir.

Yapı genelinde sıfatlar, ilkeler ve kriterlerde Mimarlık grubunda olumlu ve Mimarlık Dışı grubunda nötr aralıklar yoğun olmasına rağmen tasarım yaklaşımı olarak özellikle zıt/aykırı yaklaşımının çoğunlukta olduğu görülmüştür. Bu durum eklerde kullanılan saydamlığın böylelikle de çağdaşlığın ve ayırt edilebilirliğin kullanıcılar tarafından olumlu yönde algılanabildiğinin bir göstergesidir. Yeni ek yapı bütününde zıt/aykırı algılansa da yapının özeline parça parça inildiğinde uygun ya da kısmen uygun olması zıtlığın da bir uyum ortaya koyabileceğini göstermektedir. Yeni ekler tarihi yapıya uygun bir şekilde tasarlandığı sürece zıt yaklaşım da olsa ortaya uygun ve kullanıcı tarafından tercih edilebilir ve benimsenebilir tasarımlar çıkabilmektedir.

Tez sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda öznel bir değerlendirme yapmak gerekirse, tarihi çevrede tarihi yapılara uygulanan saydam eklerle ilgili olarak mimarlar ve mimar olmayan kullanıcıların düşünceleri ve onlar üzerindeki etkilerin ortaya çıkarılmasıyla konuyla ilgili farkındalık oluşturulduğu düşünülmektedir. Kültür farkı, bilgi, birikim ve deneyim farkı ayırt edilmeksizin evrensel bir konu olan tarihi çevrede yeni yapılaşmaya tek taraflı olarak bakılamayacağı görülmüştür. Tek taraflı bakılamama ifadesi ile anlatılmak istenen, sadece yapının tasarımından inşa edilene kadar geçen süreçte yer alan tasarımcılar, planlamacılar, korumacılar ya da mimarlar ile sınırlı kalmaması gerekliliğidir. Çünkü tez sonucunda iki grup arasında çıkan farklılık, konuya olan yaklaşımın tek taraflı ele alındığını, tarihi çevrenin sürekliliği ve korunması ile ilgili gerekli ilkeler ve kriterlerin bu meslek gruplarının üniversite öğrencilerinde ya da profesyonellerinde belli bir seviyeye kadar aktarılmış olsa da konuyla ilgisi olmayan mesleklerin ve halkın da bu sürece yeteri kadar dahil edilmediğini göstermektedir. Tarihi çevrede yeni eklerde tezde de sürekli üzerinde durulduğu gibi uyulması gereken ilkeler, kriterler ve tasarıma yön verecek yaklaşımlar oldukça önemlidir. Ancak yeni yapılaşmada sadece fiziksel özelliklerle sınırlı kalmayıp beklentilerin belirlenmesi noktasında diğer kullanıcı gruplarının da bu sürece doğrudan katılması, konuyla ilgili olarak bilinçlendirilmesi ve bilgilendirilmesi büyük öneme sahiptir.

Tarihi çevrede yeni ek konusunun çalışmada “saydamlık” başlığı altında ele alınmasının da literatüre bakıldığında bir farkındalık oluşturduğu görülmüştür. Daha önce yapılmış çalışmalar, uluslararası antlaşmalar ve tüzükler incelendiğinde özellikle saydamlık

ile ilgili ifadelere doğrudan yer verilmemesi bu farkındalığa önayak olmuştur. Ancak bu çalışma, mimarlık mesleği dışındaki kullanıcıların çağdaşlık, modernlik, yenilikçilik gibi kavramların tarihi çevre ile yan yana kullanılmasına gösterdikleri önyargının, saydamlıkla birlikte kırılabileceği sonucunu göstermiştir. Bu açıdan bakıldığında ise, çağdaş bir anlayışı yansıtan ve çağdaşlığın da gerektirdiği birtakım prensiplerle örtüşen saydamlığın tarihi yapılardaki yeni eklerde daha etkin kullanılmasıyla ortaya daha olumlu tasarımlar çıkabileceği mümkün görülmektedir.

Daha olumlu sonuçların ve örnek tasarımların ortaya çıkarılması için gösterilecek tüm bu yoğun çabaların gelecek nesillere tarihi çevre bilinci ve farkındalığı kazandırmada etkili olacağı düşünülmektedir.

5. ÖNERİLER

Tarihi çevre içinde bulunan tarihi yapılara getirilen saydam eklerin iki farklı grup olan mimar ve mimar olmayan katılımcılar üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlayan tez çalışmasıyla ilgili olarak mimarlara, tasarımcılara, korumacılara, idari-yönetim birimlerine ya da diğer kullanıcılara verilebilecek birtakım öneriler de aşağıdaki gibidir:

- Literatürde de bahsedildiği gibi tarihi çevrelerin ve yapıların mevcut analizleri yapılarak, yeni ekin tasarımından inşasına kadar olan tüm süreçte bahsedilen ilkelere, kriterlere dikkat edilmelidir.
- Saydamlığın tarihi çevrelerde yeni eklerdeki katkısında önemli paya sahip olduğu sonucu göz önünde bulundurulduğunda, mimarlara ve tasarımcılara bu süreçte saydamlaşmaya biraz daha yer vermeleri önerilebilir. Uluslararası antlaşmalarda ve sözleşmelerde de bu konuya yönelik ifadelere yer verilmesi olumlu sonuçların çıkmasında etkili olabilir.
- Profesyonel meslek grupları iş birliği içinde olmalıdır. Birlikte ortak kararlar alarak ve planlama yaparak hareket etmelidirler. Bu meslek grupları içinde mimarlarla birlikte, arkeologlar, sanat tarihçileri, şehir planlamacılar ve ekonomistler gibi birçok disipline mensup paydaş dahil olabilir.
- Halkın uygun mekanizmalarla tarihi çevrede tasarım ve programların hazırlanması sürecine dahil edilmesi gerekir. Bunun için de onlara tarihi çevrelerin, tarihi yapıların tarihsel ve mimari değerlerinin anlatılması gerekir. Bu, katılım için oldukça önemlidir. Konu ile ilgili değerlendirmelerin birlikte yapılabileceği toplantı mekanlarının da halk için sağlanması gerekir.
- Halkı bilgilendirme aşamasında ise özellikle yerel yetkililer kararlarını anlaşılır ve sade bir dil ile sunmalıdır. Çünkü o çevrede yaşayan insanların da bu kararların nedenlerini açıkça anlayıp, öğrenip kendi aralarında değerlendirmesi gerekir.
- Sergiler, halk oylamaları, anket çalışmaları, halk toplantıları iletişim ve görsel araçların kullanımı gibi çeşitli yöntemlerle daha etkili hale getirilmelidir.

Tez çalışmasının verilen öneriler dışında bundan sonraki akademik çalışmalara veri olabilmesi adına birtakım öneriler getirilmiştir:

- Çalışma kapsamında katılımcılar mimarlık ve mimarlık dışı olarak iki gruba ayrılmıştır. Bu gruplama çeşitli yorumlara açıktır ve farklı şekilde ele alınabilir.

- Çalışmada belirlenen yapı türleri işlevsel açıdan genellikle kültür yapıları olarak belirlenmiş olup farklı işlevlere sahip yapı türleri de ele alınabilir.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda saydamlığın maddesel özelliğine yönelik çağdaş ekler seçilmiştir, ancak saydamlığın diğer türleri olan olgusal, örgütsel ve kavramsal şeklinde de ele alınabilir.
- Çalışmada yapılar cephesel anlamda incelenmiş olup mekânsal boyutta mekânsal saydamlık açısından da incelenebilir.
- Çalışmada seçilen yapı grupları çağdaş eklerin tarihi yapıyla olan mekânsal ilişkisindeki türlerinden biri olan cephe bütünlemesi (yapı üstünde ve yapı yanında) olarak sınırlandırılmıştır, ancak diğer türleriyle ilişkili olabilecek örneklerle de bu çalışma yeniden ele alınabilir.
- Tasarım ilkeleri, tasarım kriterleri ve tasarım yaklaşımları çalışmanın uygulama aşamasındaki anket formunun düzenlenmesi adına bu şekilde belirlenerek ele alınmış olup gelişmeye açıktır.

6. KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z. (2009). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. İstanbul: YEM Yayınları.
- Akbıyık, N. (2013). *Tarihi Çevrede Yeni Yapı Olgusu ve Bağlam İlişkisinin Güncel Uygulamalar Üzerinden İrdelenmesi*. İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Akçura, N. (1992). Günümüzde Tarihi Çevre Koruması Konusunda Görüşler. *Mimarlık Dergisi*, 17, 249.
- Akın, N. (1992). Tarihi Çevre ve Yeni Yapı. *Arredamento Dekorasyon*, 37, 97-99.
- Arslan, H. D., Orhan Ş. B., & Dişli, G. (2020). Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımının Müze İşlevi Özelinde Değerlendirilmesi. *SDÜ ART-E*, 13(25), 71-101.
- Asatekin G., (2011). Miş gibi yapılar üzerine ikinci yazı. *Batı Akdeniz Mimarlık Dergisi*, 49, 6-11.
- Asımgil, B. (2006). Geçmişten Günümüze Şeffaf Mimari Uygulamalarda Tarihsel Yorumlar. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 6(1), 67-80.
- Aşkun, İ. Y. P., & Cantimur, B. B. (2012). Mimari Mirasın Yeniden İşlevlendirilmesi ve Ek Yapılar. 2. *Kültür Varlıklarının Koruma Amaçlı Proje ve Uygulamalar Çalıştayı Koruma Sempozyumu II Kitabı* 20-22 Eylül 2012, der. Dizdar, S.İ. ve Uçar, M., 56-70. Mersin: Mersin Üniversitesi Yayınları.
- Ateş Can, S., & Uyguralp, Ö. (2022). Tarihi Çevrede Yeni Yapı/Ek ve Bağlam İlişkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 27-39.
- Avcı, N. (2003). *Anıtsal Yapılara Uygulanabilecek Eklerin Çeşitlerinin Araştırılması ve Örneklerle Açıklanması*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Aykal, F. D., Baran, M., & Erbaş, M. (2019). Mimarideki Geçmişin Geleceğin Yaratılmasındaki Rolü: Şanlıurfa İli, Kadioğlu Mahallesi Örneği. *Kent Akademisi Dergisi*, 12(1), 118-134.
- Bahadır, B. (2020). *Tarihi Çevre ile Yeni Yapı Etkileşimi Üzerinden Sürdürülebilirlik*. Yıldız Arel Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Bahtiyar Karatosun, M. (2010). Geleneksel Dokularda Yeni Yapı Tasarımı: Alaçatı Örneğinin İncelenmesi. *Ege Mimarlık*, 32-35.
- Balçık, S., Karaoğlu, G., & Ayaz, B. (2022). Mimarlık Mirası Yapılarda Ek Mekân Tasarımlarının Değerlendirilmesi. *International Journal Of Mardin Studies*, 3(1), 39-53.

- Bayraktar, G. (2015). *Tarihi Çevrede Değişim Olgusunun Yeni Doku ve Yeni Yapı Tasarımı Bağlamında Değerlendirilmesi-İstanbul Beyoğlu Demirören Avm. Örneği*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Bilgin Altınöz, A. G. (2010). Tarihi Dokuda ‘Yeni’ nin İnşası. *Ege Mimarlık Dergisi*, 4 (75), 18-26.
- Büyükmihçi, A., & Kılıç, A. (2015). Tarihi Dokuda Yeni Yapı Uygulamaları; Yasal ve Eylemsel Sınırlar. 9. *Uluslararası Sinan Sempozyumu*, s.125-132. Edirne.
- Büyükmihçi, A. Akşehirlioğlu, A., & Mengüç, K. (2019). Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımında Birleşim Biçimleri Bağlamında Modern Yaklaşımlar. *Mühendislik ve Multidisipliner Yaklaşımlar*, 323-351.
- Can, A. (2011). *Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma Koşulları ve Kadıköy-Rasimpaşa Mahallesi Örneği*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Cantacuzino, S. (1998). Assessing Quality: the Pertinent Criteria for Designing Buildings in Historic Settings, *New Buildings in Historic Settings*, Architectural Press, Oxford, 83-94.
- Çelebi Karakök, M. E., & Gökarslan, A. B. (2017). Tarihi Dokuda “Çağdaş Ek” Kavramının Atölye Ortamında Deneyimlenmesi: ‘Mass’ Workshop 2015. *Tasarım Kuram Dergisi*, (24), 54-78.
- Çetin, M., & Doyduk, S. (2017). Tarihi Yapıya Müdahalede Zaman Yarılımları, *Mimarlık ve Tasarım Kültürü Dergisi*, 311, 90-98.
- Çetinkaya Kencer, T. (2018). *Tarihi Çevrede Çağdaş Ek Bağlamında Germir Surp Stephanos Kilisesi Restorasyon Çalışması*. Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Davies, M., (2003). *Design in the Historic Environment*. The Building Conservation Directory: <https://www.buildingconservation.com/articles/design/design.htm> adresinden alındı.
- Demiri, K. (2013). New Architecture as Infill in Historical Context. *Architecture and Urban Planning*, 7, 44-50.
- Düzgün, H. (2010). *Tarihi Çevrelerde Yeni Yapı Tasarımında Kabuk –Bağlam İlişkisinin Temel ve Güncel Tasarım Kavramları Açısından İncelenmesi*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Elmalı, D. (2005). *Mimaride Saydamlık-Opaklık Kavramları ve Cephelerin Algılanmasına Etkileri*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Eneş, G., & Karabağ, N. E. (2023). Tarihi Yapıda Çağdaş Müdahale; Yeniden İşlevlendirmede Tasarım Stratejisi Olarak ‘Ekleme’. *Tasarım Kuram*, 19(39), 351-370.

- Erdönmez, M. E. (1999). *Maddede Geçirgenlik-Şeffaflık*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Erginoğlu, İ. K. (1996). *Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımı*. Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Erkoç, B. (2022). *Tarihi Yapıların Restorasyon Çalışmalarında Çağdaş Eklerin Mekân Organizasyon Türleri Bakımından Değerlendirilmesi*. Dicle Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.
- Eroğlu, Y. (2003). *Mimarlık ve Şeffaflık*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Göker, M., & Aytıs, S. (2016). Mimari Yapılarda Saydamlık ve Mekân Tasarımında Işık Kontrolü. *Tasarım + Kuram*, 6(9), 82-92.
- Güler, Ö. (2004). *Tarihi Çevrelerde Çağdaş Bina Tasarımı: Ortaköy ve Yakın Çevresinde Yeni Bina Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- İleriye, M. U. (2007). *Mimarlıkta Saydamlık Düşüncesi*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kaçar, A., & Semerci, F. (2022). Tarihi Yapılara Eklemlenen Yeni Ek Yapının Uyumluluğu: Elbphilharmonie Kültür Merkezi. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 12 (2), 240-257.
- Kanat Duralı, İ. (2007). *Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma Uygulamalarının İrdelenmesi*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kapubağlı, S. (2004). *Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma ve İstanbul Örneğinde İnfill Uygulamaların Değerlendirilmesi*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Karakul, Ö. (2002). *New Buildings in Old Settings: Riverfront Buildings in Amasya*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kayan, L. E. (2020). *Tarihi Yapılardaki Çağdaş Eklerin Koruma Ve Tasarım Bağlamı Üzerine Bir Araştırma*. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kılıç, A. (2015). *Tarihi Çevrede Yeni Yapı-Yeni Ek Bağlamında Norman Foster Yapıları*. Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Kıray, M. T., & Karaman, Ö.Y. (2006). Tarihi Yapıların/Dokuların Yenilenme sürecinde “Çağdaş Cephe ve Çatı Elemanları” Kullanımı. 3. *Ulusal Çatı ve Cephe Sempozyumu*, Erzurum.
- Koçarslan, P. (2010). *Tarihi Kent Merkezlerinde Yeni Çatı Eklerinin İstanbul ve Viyana Kentlerinde İrdelenmesi*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Köşklük Kaya, N. (2012). İtalya’da Tarihi Yapılarda Yeni Ek Uygulamalarında Çağdaş Çatı ve Cephe Sistemleri ile Tasarım İlkeleri. *6. Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu*, s. 69-76. Bursa.
- Kuban D. (2000). *Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu Kuram ve Uygulama*. İstanbul: YEM Yayınları.
- Kurrent, F. (2001). Eski Bir Çevrede Yeni Yapılaşma. (çeviren) İdil Üçer, *Mimarlık Dergisi*, (297), 39-41.
- Kuyumcu, M. A. (2019). *Farklı Etnik Gruplara Ait Konut Mimarisinde “Şeffaflık” Kavramının “Mahremiyet Olgusu” Açısından İncelenmesi: “Geleneksel Midyat Evleri Örneği”*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Makaklı, E., S. & Atalan, Ö. (2016). Tarihi Doku ile Çağdaşın Buluşması. *Arkitekt*, 526, 34-40.
- Mızrak, F. (2001). *Deneyimsel Şeffaflık, Simgesel Anlamda Cam ve Elektronik Ortamda Şeffaflık*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Midilli Sarı, R. (2005). *Tarihi Çevre İçindeki Mimari Tasarımlarda “-İzm”ler; Modernizm, Postmodernizm, Dekonstrüktivizm*. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon
- Öktem Erkartal, P., & Özuer, M. O. (2016). Tarihi Dokuyu Taklit Etme/Yok Sayma? Fill In The Blanks Fener- Balat Workshop, 145-155. İstanbul.
- Özer, B. (1993). *Kültür-Sanat-Mimarlık*. İstanbul: YEM Yayınları.
- Rowe, C., & Slutzky, R. (1997). *Transparency*, Birkhauser, Basel, Switzerland.
- Sack, M. (2001). Eski ve Yeninin Bütünleşmesi. (çeviren) İdil Üçer, *Mimarlık Dergisi*, (297), 44-45.
- Sağlam, K. (2019). *Tarihi Çevrede Çağdaş Eklerin Biçimsel ve Kavramsal Kriterlere Bağlı Değerlendirilmesi*. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Sağlam, K., & Tavşan, C. (2019). Tarihi Çevrede Çağdaş Eklerin Biçimsel ve Kavramsal Kriterlere Bağlı Karşılaştırılması. *Yakın Mimarlık Dergisi*, 3(1), 48-65.
- Sağlıyan Sönmez, Ö., & Çetin, S. (2020). Farklı Dönemlerde Mimaride Kullanılan Cam Binalar ve Yapısal Özellikleri. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 10(21), 45-60.
- Schulz, C. N. (2001). Yer Kavramı Bağlamında Eski Çevrelerde Yapılaşma. (Çeviren) İdil Üçer, *Mimarlık Dergisi*, (297), 42-43.
- Semes, S. W. (2007). Differentiated and Compatible: Four Strategies for Additions to Historic Settings, Sense of Place: Design Guidelines For New Construction In Historic Districts, A Publication of the Preservation Alliance for Greater Philadelphia, 4-11.

- Sivil, L.E., & Dabanlı, Ö. (2023, Ekim 4). *Tasarım ve Koruma İlkeleri Bağlamında Çağdaş Ek. Yapı Mimarlık Tasarım Kültür Sanat Dergisi*: <https://yapidergisi.com/tasarim-ve-koruma-ilkeleri-baglaminda-cagdas-ek/> adresinden alınmıştır.
- Soykan, Ö. N. (2008). *Uzam Bellek Bağıntısı Açısından Mimarlığa Bir Bakış, Zaman Mekân*. İstanbul: YEM Yayın.
- Suda Doğrusöz, F. N. (1994). *Tarihi Ve Özgün Çevrelerde Yeni Yapı Sorunu Ve 'İnfil' Olgusuna Farklı Yaklaşımlar*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Şahin, M. (2023, Ekim 6). *Bir Yanılsama: EK. Mimarlık Dergisi*: <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=373&RecID=2652> adresinden alınmıştır.
- Şişman D. (1998). *Eski Kent Dokusunda Yeni Tasarım Kriterlerinin İrdelenmesi*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Tan, B. (2020). *Tarihi Çevrenin Korunmasında Mimari Tasarımın Rolü*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Tekin, H. (1993). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Temel, S. C., Kuru, R., & Sarıgül, S.S. (2021). Tarihi Çevrede Eski Yeni Birlikteliğinin Öznel İzlenimler Üzerinden Değerlendirilmesi: Divanyolu Caddesi (Beyazıt-Sirkeci Aksı) Örneği. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (27), 379-405.
- Tezcan, E. Ö. (1999). *Özgün Çevrelerde Tarihi ve Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliği ve Yeni Binaların Kent Kimliği ve Kentsel Süreklilik Üzerindeki Etkileri*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- The Society for the Protection of Ancient Buildings (SPAB). 2018. *New Design for Old Buildings*. London.
- Turhan, E. (2007). *Mimari Tasarımda Cam Kullanımı ve Alışveriş Merkezlerinde Değerlendirilmesi*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Türkseven, İ. (1999). Mimarlıkta Camın Tarihsel Gelişim Serüveni. *Ege Mimarlık*, 29, 18-21.
- Uluçay Temel, M. (2022). *Belediye Hizmet Binalarında Fenomenal Saydamlık Kavramının Kullanıcı Algısındaki Karşılığının İrdelenmesi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Uluşahin, H. (1992). *Korunması Gerekli Bina ve Çevrelere Yapılan 'Ek' lerin Değerlendirilmesi*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- URL-1. (2023, Eylül 25). Icomos Türkiye Venedik Tüzüğü: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0243603001536681730.pdf adresinden alındı.

- URL-2. (2023, Eylül 25). Icomos Türkiye Amsterdam Bildirgesi: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0458320001536681780.pdf adresinden alındı.
- URL-3. (2023, Eylül 25). Mevzuat Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2863.pdf> adresinden alındı.
- URL-4. (2025, Ocak 26). Nairobi 1976 Kararları: <https://www.cekulvakfi.org.tr/makale/nairobi-1976-kararlari-perspektifinden-kentsel-korumanin-sosyal-sorunlari> adresinden alındı.
- URL-5. (2023, Ekim 6). Icomos Türkiye Atina Tüzüğü: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0660878001536681682.pdf adresinden alındı.
- URL-6. (2025, Ocak 26). Kazimier Dolny,1974: <https://kumid.net/euproject/admin/userfiles/dokumanlar/Integ.-of-Modern-Architecture-in-Old.-ICOMOS-UIA-EUROPA-NOSTRA-%2C1974.pdf> adresinden alındı.
- URL-7. (2023, Ekim 6). Icomos Washington Tüzüğü: https://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0627604001536681570.pdf adresinden alındı.
- URL-8. (2023, Ekim 1). Louvre Piramidi: <https://www.arkitektuel.com/le-grand-louvre/> adresinden alındı.
- URL-9. (2023, Ekim 1). Londra Canary Wharf: https://De.Wikipedia.Org/Wiki/Canary_Wharf adresinden alındı.
- URL-10. (2023, Ekim 1). Belçika Mechelen'in Tarihi Meydanındaki Tarihi 6 Evin Kalıntısı: <https://Www.Arkitera.Com/Haber/Tarihi-Dokuda-Cagdas-Yapi/> adresinden alındı.
- URL-11. (2023, Ekim 1). Pionerr Hall Güney Teksas Miras Merkezi: https://Www.Archdaily.Com/360169/Robert-J-And-Helen-C-Kelberg-South-Texas-Heritage-Center-Ford-Powell-And-Carson?Ad_Source=Myad_Bookmarks&Ad_Medium=Bookmark-Open adresinden alındı.
- URL-12. (2023, Ekim 1). Marsan Medya Kütüphanesi: <https://www.Archdaily.Com/478589/Mont-De-Marsan-Mediatheque-Archi5> adresinden alındı.
- URL-13. (2023, Ekim 1). Evreus Tiyatro Binası: <https://Divisare.Com/Projects/432126-Opus-5-Luc-Boegly-Evreux-Theater> adresinden alındı.
- URL-14. (2023, Ekim 1). Londra ofis yapısı: <https://www.archdaily.com/34887/10-hills-place-amanda-levete-architects> adresinden alındı.

- URL-15. (2023, Ekim 1). Asya Medeniyetler Müzesi: <https://www.archdaily.com/794290/new-wings-at-the-asian-civilisations-museum-greenhill> adresinden alındı.
- URL-16. (2025, Ocak 26). Tarihi Çevreye Yeni Yapı Entegrasyonu Sempozyumu: <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=30&RecID=735> adresinden alındı.
- URL-17. (2023, Ekim 1). Tervuren Afrika Müzesi: https://www.archdaily.com/924538/africa-museum-in-tervuren-stephane-beel-architects?ad_source=myad_bookmarks&ad_medium=bookmark-open adresinden alındı.
- URL-18. (2023, Ekim 6). Çağdaş kavramı: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- URL-19. (2023, Ekim 6). Santa Eulàlia Şapeli: <https://divisare.com/projects/437043-carles-enrich-adria-goula-espai-santa-eulalia> adresinden alındı.
- URL-20. (2023, Ekim 6). Ulusal Müze Kompleksi: https://www.archdaily.com/592331/national-museum-complex-phase-i-yanko-apostolov-architects?ad_source=myad_bookmarks&ad_medium=bookmark-open adresinden alındı.
- URL-21. (2023, Ekim 10). James A. Michener Sanat Müzesi: <https://kierantimberlake.com/page/edgar-n-putman-event-pavilion> adresinden alındı.
- URL-22. (2023, Ekim 10). Moritzburg Müzesi Uzantısı: <https://www.archdaily.com/132838/moritzburg-museum-extension-nieto-sobejano-arquitectos> adresinden alındı.
- URL-23. (2023, Ekim 10). Maidstone Müzesi: <https://www.archdaily.com/229653/maidstone-museum-hugh-broughton-architects> adresinden alındı.
- URL-24. (2023, Ekim 10). Buffalo AKG Sanat Müzesi: https://www.archdaily.com/1005799/buffalo-akg-art-museum-oma-shohei-shigematsu?ad_source=myad_bookmarks&ad_medium=bookmark-open adresinden alındı.
- URL-25. (2023, Ekim 15). Smithsonian Enstitüsü Avlusu: <https://www.fosterandpartners.com/projects/smithsonian-institution-courtyard> adresinden alındı.
- URL-26. (2023, Ekim 15). Pozzuoli Katedrali: <https://divisare.com/projects/346310-gnosis-architettura-marco-dezzi-bardeschi-mariano-de-angelis-francesco-cimmino-cattedrale-di-pozzuoli> adresinden alındı.
- URL-27. (2023, Ekim 15). Manchester Kütüphane Yürüyüşü: <https://divisare.com/projects/332418-simpsonhaugh-and-partners-jan-chlebik-library-walk> adresinden alındı.

- URL-28. (2023, Ekim 15). Smythe Kütüphanesi: <https://www.bdp.com/en/projects/p-z/smythe-library-tonbridge-school/> adresinden alındı.
- URL-29. (2023, Ekim 15). Newcastle Müzesi: <https://www.archdaily.com/496324/newcastle-museum-francis-jones-morehen-thorp> adresinden alındı.
- URL-30. (2023, Ekim 15). Sosyal Yardım Dairesi: <https://divisare.com/projects/382163-waw-architecten-tim-van-de-velde-social-welfare-office-halle> adresinden alındı.
- URL-31. (2023, Ekim 21). Odunpazarı Evleri: <https://www.villacim.com.tr/blog/eskisehir-odunpazari-gezilecek-yerler> adresinden alındı.
- URL-32. (2023, Ekim 21). Odunpazarı Evleri: https://www.eskisehir.bel.tr/sayfalar.php?sayfalar_id=70 adresinden alındı.
- URL-33. (2023, Ekim 21). 19. Yüzyıl Antreposuna Tuğladan Ek Yapı: <https://www.arkitera.com/haber/19-yuzyil-antreposuna-tugladan-ek-yapi/> adresinden alındı.
- URL-34. (2023, Ekim 21). Olv Koleji: <https://divisare.com/projects/473131-archiles-architecten-dimitri-janssens-evenbeeld-olv-college> adresinden alındı.
- URL-35. (2023, Ekim 21). Lasvit Genel Merkezi: <https://divisare.com/projects/419130-ov-a-tomas-soucek-boysplaynice-lasvit-headquarters> adresinden alındı.
- URL-36. (2023, Ekim 21). The Niemeyer Sphere: <https://www.archdaily.com/949266/oscar-niemeyer-designs-white-concrete-and-glazed-sphere-an-extension-of-a-factory-canteen-in-germany-> adresinden alındı.
- URL-37. (2023, Kasım 2). İddis Norveç Baskı Müzesi ve Konserve Müzesi: <https://www.archdaily.com/988817/iddis-norwegian-printing-museum-and-norwegian-canning-museum-eder-biesel-arkitekter> adresinden alındı.
- URL-38. (2023, Kasım 5). Saydam kavramı: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- URL-39. (2023, Kasım 12). Barselona Drassanes Denizcilik Müzesi: <https://divisare.com/projects/288249-terradas-arquitectos-pedro-pegenaute-museo-maritimo-drassanes-de-barcelona> adresinden alındı.
- URL-40. (2023, Kasım 12). Spor Salonu ve Belediye Binası Meydanı: <https://divisare.com/projects/217175-lan-architecture-julien-lanoo-gymnasium-and-town-hall-esplanade> adresinden alındı.
- URL-41. (2023, Kasım 20). Wythe Hotel, <https://divisare.com/projects/341295-morris-adjmi-architects-mark-mahaney-matthew-williams-jimi-billingsley-wythe-hotel> adresinden alındı.
- URL-42. (2023, Kasım 25). Bern Tarih Müzesi: <https://archello.com/fr/project/extension-to-the-historisches-museum-in-bern> adresinden alındı.

- URL-43. (2023, Kasım 25). Louviers Müzik Okulu: <https://www.archdaily.com/359050/louviers-music-school-rehabilitation-and-extension-opus-5-architectes> adresinden alındı.
- URL-44. (2023, Kasım 25). Almanya Tarihi Okul Binasına Ek: <https://projects.archiexpo.com/project-29076.html> adresinden alındı.
- URL-45. (2023, Kasım 25). Palais des Beaux-Arts Lille Ek Binası: <https://sophienguyenarchitects.com/project/palais-des-beaux-arts/> adresinden alındı.
- URL-46. (2023, Kasım 25). Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi: https://www.archdaily.com/440541/danish-national-maritime-museum-big?ad_source=myad_bookmarks&ad_medium=bookmark-open adresinden alındı.
- URL-47. (2024, Mart 2). Reichstag Alman Parlamento Binası: <https://v3.arkitera.com/g160-meclis-binalari.html?year=&aID=2840> adresinden alındı.
- URL-48. (2024, Mart 2). Cristalleries Planell Toplum Merkezi: <https://archello.com/project/centre-civic-cristalleries-planell-1015> adresinden alındı.
- URL-49. (2024, Mart 2). Verdun Oditoryumu: <https://divisare.com/projects/441604-fabg-architects-steve-montpetit-verdun-auditorium> adresinden alındı.
- URL-50. (2024, Mart 2). Elbphilharmonie: <https://www.arkitektuel.com/elbphilharmonie-hamburg/> adresinden alındı.
- URL-51. (2024, Mart 2). Tate Modern Müzesi: <https://www.arkitektuel.com/tate-modern/> adresinden alındı.
- URL-52. (2024, Mart 2). Kanada Doğa Müzesi: <https://archello.com/project/canadian-museum-of-nature> adresinden alındı.
- URL-53. (2024, Mart 2). Les Herbiers Belediyeler Topluluğu Ofisleri: <https://divisare.com/projects/326894-atelier-du-pont-takuji-shimmura-community-of-municipalities-offices-in-les-herbiers> adresinden alındı.
- URL-54. (2024, Mart 2). Idea Exchange Toplum Merkezi: <https://www.dezeen.com/2019/11/15/idea-exchange-old-post-office-rdha-canada/> adresinden alındı.
- URL-55. (2024, Mart 2). Arrowstreet Kongre Meydanı Binası: <https://architizer.com/projects/congress-> adresinden alındı.
- URL-56. (2024, Mart 2). Cet Binası: <https://en.wikiarquitectura.com/building/cet-building/> adresinden alındı.
- Üçler Bilmez, E. (2021). *Yeniden İşlevlendirilen Yapılarda Çağdaş Eklerin İncelenmesi: Dresden Askeri Tarih Müzesi Örneği*. Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Velioğlu, A. (1992). *Tarihi Çevre İçinde Mimari Tasarım Süreci ve Süreci Üzerine Bir Araştırma*. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Trabzon.

- Velioğlu, A., & Öztürk, K. (1993). Tarihi Çevrelerde Mimari Değerler ve Tasarım Üzerine Bazı Ölçütler. *Yapı Dergisi*, 3, 37-40.
- Watson, G. B., & Bentley, I. (2007). *Identity by Design*. Oxford: Elsevier.
- Yalçınkaya Ş., Kurak Açıcı, F. C., & Faiz Büyükçam, S. (2019). Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarımı ve Daniel Libeskind. *International Black Sea Coastline Countries Symposium -2*, 189-200. Samsun.
- Yüceer, H. (2005). *An Evaluation Of Interventions In Architectural Conservation: New Exterior Additions To Historic Buildings*. İ.Y.T.E., Engineering and Sciences of İzmir Institute of Technology İzmir Institute of Technology, Doctor of Philosophy in Architecture, İzmir.
- Zakar, L. (2018). *Tarihi Binalara Ek Bina Tasarımında Yapısal Bütünleştirme Performansını Değerlendirmek İçin Bir Model Önerisi*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Zakar, L., & Eren, Ö. (2023, Ekim 8). *Tarihi Binalara Ek Yapımında Birleşim Tipolojisi*. Yapı Mimarlık Tasarım Kültür Sanat Dergisi: <https://yapidergisi.com/tarihi-binalara-ek-yapiminda-birlesim-tipolojisi/adresinden-alinmistir>.
- Zeren, M.T. (2010). *Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu*. İzmir: Yalın Yayıncılık.

7. EKLER

Ek 1. Uzman Grupla Yapılan Ön Anket Formu

Bu anket formu, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Prof. Dr. Derya Elmalı Şen danışmanlığında yürütülmekte olan "Tarihi Çevrede Saydam Eklerin Kullanıcı Üzerindeki Etkileri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına veri oluşturmak için hazırlanmıştır. Vereceğiniz yanıtlar tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz. KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Fen Bilimleri Enstitüsü KTÜ Mimarlık Bölümü Y. Lisans öğrencisi	
1. Aşağıdaki görsellerde yer alan tarihi yapılarıdaki cephe bütünlemesi olarak <u>üstüne</u> eklenen yeni ekler için 2 soru yer almaktadır. Yeni ekler size göre; 1-Saydam mı Opak mı? 2-Uyumlu mu Nötr mü Zıt mı? Size uygun cevapları işaretleyiniz.	
<u>1. Antwerp Port (Liman)House-Belçika-Zaha Hadid</u> ☐ Saydam ☐ Opak ☐ Uyumlu ☐ Nötr ☐ Zıt	<u>6. 7. St. Thomas-Kanada-Hariri Pontarini Architects</u> ☐ Saydam ☐ Opak ☐ Uyumlu ☐ Nötr ☐ Zıt
<u>2. Elbphilharmonie-Almanya-Herzog De Meuron</u> ☐ Saydam ☐ Opak ☐ Uyumlu ☐ Nötr ☐ Zıt	<u>7. Cristalleries Planell Toplum Merkezi -İspanya-H Arquitectes</u> ☐ Saydam ☐ Opak ☐ Uyumlu ☐ Nötr ☐ Zıt
<u>3. Fahle House-Estonya-Koko Architects</u> ☐ Saydam ☐ Opak ☐ Uyumlu ☐ Nötr ☐ Zıt	<u>8. Harvard Art Museum-İng.-Payette Arc. /Renzo Piano</u> ☐ Saydam ☐ Opak ☐ Uyumlu ☐ Nötr ☐ Zıt
<u>4.Kongre Meydan Binası-Abd-Arrowstreet Architects</u> ☐ Saydam ☐ Opak ☐ Uyumlu ☐ Nötr ☐ Zıt	<u>9.Moritzburg Müzesi-Almanya- Nieto Sobejano Arc.</u> ☐ Saydam ☐ Opak ☐ Uyumlu ☐ Nötr ☐ Zıt
<u>5. Kanada Doğa Müzesi-Kanada-Kpb Architects</u> ☐ Saydam ☐ Opak ☐ Uyumlu ☐ Nötr ☐ Zıt	<u>10. Hearst Tower -Abd-Norman Foster</u> ☐ Saydam ☐ Opak ☐ Uyumlu ☐ Nötr ☐ Zıt

Ek 1'in devamı

Bu anket formu, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Prof. Dr. Derya Elmalı Şen danışmanlığında yürütülmekte olan "Tarihi Çevrede Saydam Eklerin Kullanıcı Üzerindeki Etkileri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına veri oluşturmak için hazırlanmıştır. Vereceğiniz yanıtlar tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü

MEF

Yeşim KIRIMLIOĞLU

KTÜ Mimarlık Bölümü Y. Lisans öğrencisi

1. Aşağıdaki görsellerde yer alan tarihi yapılarıdaki cephe bütünlemesi olarak üstüne eklenen yeni ekler için 2 soru yer almaktadır. Yeni ekler size göre;

1-Saydam mı Opak mı?

2-Uyumlu mu Nötr mü Zıt mı?

Size uygun cevapları işaretleyiniz.

11. Corso Karlin-Çek-Rbta Architects

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

16. Dok Noord-Belçika-Vandepotte Johan

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

12. Tate Modern Müzesi-İngiltere-Herzog De Meuron

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

17. Maliye Konuk Evi-İstanbul-Vandepotte Johan

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

13. Reichstag Alman Par. Binası -Almanya-Norman Foster

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

18. Holytrinity Alman Kilisesi -Abd-Finegold Alexander

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

14. Wythe Hotel-Abd-Morris Adjmi

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

19. Dresden Central Station-Almanya-Norman Foster

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

15. Zeitzmoca Çağdaş Sanat Müze-Afrika-Heatherwick

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

20. Romanya Mimarlar Derneği Mer. -Finegold Alexander

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

Ek 1'in devamı

Bu anket formu, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Prof. Dr. Derya Elmalı Şen danışmanlığında yürütülmekte olan "Tarihi Çevrede Saydam Eklerin Kullanıcı Üzerindeki Etkileri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına veri oluşturmak için hazırlanmıştır. Vereceğiniz yanıtlar tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü

EBE

Yeşim KIRIMLIOĞLU

KTÜ Mimarlık Bölümü Y. Lisans öğrencisi

1. Aşağıdaki görsellerde yer alan tarihi yapılarıdaki cephe bütünlemesi olarak yanına eklenen yeni ekler için 2 soru yer almaktadır. Yeni ekler size göre;

1-Saydam mı Opak mı?

2-Uyumlu mu Nötr mü Zıt mı?

Size uygun cevapları işaretleyiniz.

1.Güney Teksas Miras Müzesi-Abd-Ford, Powell& Carson

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

6. Les Herbiers Belediyeler Topluluğu Ofisleri -Fransa

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

2. Asya Medeniyetleri Müzesi-Singapur-Greenhill

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

7. Sosyal Yardım Dairesi-Belçika-Atelier Du Pont

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

3. Maidstone Müzesi-İngiltere-Hugh Roughton Arch.

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

8. Usher Hall Uzantısı-Edinburg-Ldn Architects

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

4. Louviers Müzik Okulu-Fransa-Opus 5 Architects

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

9. La Samaritaine-Fransa-Kazuyo Sejima & Ryue Nishizawa

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

5. Cet Binası-Kanada-Kpmb Architects

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

10. Verdun Oditoryumu-Kanada -Fabg Architects

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

Ek 1'in devamı

Bu anket formu, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Prof. Dr. Derya Elmalı Şen danışmanlığında yürütülmekte olan "Tarihi Çevrede Saydam Eklerin Kullanıcı Üzerindeki Etkileri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına veri oluşturmak için hazırlanmıştır. Vereceğiniz yanıtlar tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü

KTÜ

Yeşim KIRIMLIOĞLU

KTÜ Mimarlık Bölümü Y. Lisans öğrencisi

1. Aşağıdaki görsellerde yer alan tarihi yapılarıdaki cephe bütünlemesi olarak yanına eklenen yeni ekler için 2 soru yer almaktadır. Yeni ekler size göre;

1-Saydam mı Opak mı?

2-Uyumlu mu Nötr mü Zıt mı?

Size uygun cevapları işaretleyiniz.

11. Liberdade Sokak Modası-Portekiz- Gonçalo Byrne

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

14. Görsel Sanatlar Mer. Müzesi-İngiltere-Muma

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

12. Berlin Yahudi Müzesi-Almanya-Daniel Libeskind

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

15. Ulusal Müze Kompleksi-Bulgaristan-Yanko Apostolov

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

13. İdea Exchange Toplum Merkezi -Kanada-Rdha

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

16. The Great Wall Güzel Sanatlar Müzesi-Çin-Archstudio

- ☐ Saydam
☐ Opak
☐ Uyumlu
☐ Nötr
☐ Zıt

Ek 2. Uzman Grupla Yapılan Ön Ankette Verilen Cevaplar

		Kişi 1	Kişi 2	Kişi 3	Kişi 4	Kişi 5	Kişi 6	Kişi 7	Kişi 8			Kişi 1	Kişi 2	Kişi 3	Kişi 4	Kişi 5	Kişi 6	Kişi 7	Kişi 8
1. Antwerp Port (Liman)House-Belçika-Zaha Hadid	Saydam									11.Corso Karlin-Çek-Rbta Architects	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
2. Elbphilharmonie-Almanya-Herzog De Meuron	Saydam									12.Tate Modern Museum-İngiltere-Herzog De Meuron	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
3. Fahle House-Estonya-Koko Architects	Saydam									13.Reichstag Alman Par. Binası Almanya-Norman Foster	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
4. Kongre Meydan Binası- Abd-Arrowstreet Architects	Saydam									14.Wythe Hotel-Abd-Morris Adjmi	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
5. Kanada Doğa Müzesi-Kanada-Kpb Architects	Saydam									15.Zeitzmoca Çağdaş Sanat Müze-Afrika-Heatherwick	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
6. 7. St Thomas-Kanada-Hariri Pontarini Architects	Saydam									16.DokNoord-Belçika-Vandeputte Johan	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
7. Cristalleries Planell Toplum Merkezi- İspana-H Arquitectes	Saydam									17.Maliye Konuk Evi-İstanbul-Vandeputte Johan	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
8. Harvard Art Museum-İng.-Payette Arc./Renzo Piano	Saydam									18. Holytrinity Alman Kilisesi – Abd-Finegold Alexander	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
9.Moritzburg Müzesi-Almanya-Nieto Sobejano Arc.	Saydam									19. Dresden Central Station-Almanya-Norman Foster	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
10. Hearst Tower - Abd-Norman Foster	Saydam									20.Romanya Mimarlar Derneği Mer. – Finegold Alexander	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								

Ek 2'nin devamı

		Kişi 1	Kişi 2	Kişi 3	Kişi 4	Kişi 5	Kişi 6	Kişi 7	Kişi 8			Kişi 1	Kişi 2	Kişi 3	Kişi 4	Kişi 5	Kişi 6	Kişi 7	Kişi 8
1. Güney Teksas Miras Müzesi- Abd- Ford, Powell & Carson	Saydam									9. La Samaritaine- Fransa- Kazuyo Sejima & Ryue Nishizawa	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
2. Asya Medeniyetleri Müzesi- Singapur- Greenhill	Saydam									10. Verdun Oditoryumu- Kanada – Fabg Architects	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
3. Maidstone Müzesi- İngiltere- Hugh Roughton Arch.	Saydam									11. Liberdade Sokak Modası- Portekiz- Gonçalo Byrne	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
4. Louviers Müzik Okulu- Fransa- Opus 5 Architectes	Saydam									12. Berlin Yahudi Müzesi- Almanya- Daniel Libeskind	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
5. Cet Binası- Kanada- Kpmb Architects	Saydam									13. İdea Exchange Toplum Merkezi - Kanada- Rdha	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
6. Les Herbiers'deki Belediyeler Topluluğu Ofisleri- Fransa	Saydam									14. Görsel Sanatlar Merkezi. Müzesi- İngiltere- Muma	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
7. Sosyal Yardım Dairesi- Belçika- Atelier Du Pont	Saydam									15. Ulusal Müze Kompleksi- Bulgaristan- Yanko Apostolov	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								
8. Usher Hall Uzantısı- Edinburg- Ldn Architects	Saydam									16. The Great Wall Güzel Sanatlar Müzesi- Çin- Archstudio	Saydam								
	Opak										Opak								
	Uyumlu										Uyumlu								
	Nötr										Nötr								
	Zıt										Zıt								

Ek 3. Seçilen 10 yapı

Bu anket formu, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Prof. Dr. Derya Elmalı Şen danışmanlığında yürütülmekte olan “Tarihi Çevrede Saydam Eklerin Kullanıcı Üzerindeki Etkileri” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına veri oluşturmak için hazırlanmıştır. Vereceğiniz yanıtlar tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Yeşim KIRIMLIOĞLU

KTÜ Mimarlık Bölümü Y. Lisans öğrencisi

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü

FBE

SAYDAM VE UYUMLU SEÇİLEN YAPILAR

	Saydam	Opak	Uyumlu	Nötr	Zıt
1- Reichstag Alman Parlamento Binası	8	0	6	0	2
2- Cristalleries Planell Toplum Merkezi	8	0	5	2	1
3- Verdun Oditoryumu	8	0	5	2	1
4- Elbphilharmonie	7	1	5	0	3
5- Tate Modern Müzesi	6	2	6	2	0

SAYDAM VE ZİT SEÇİLEN YAPILAR

	Saydam	Opak	Uyumlu	Nötr	Zıt
1- Kanada Doğa Müzesi	8	0	3	0	5
2- Les Herbiers Belediyeler Topluluğu Ofisleri	8	0	2	1	5
3- İdea Exchange Toplum Merkezi	8	0	1	2	5
4- Arrowstreet Kongre Meydan Binası	7	1	1	1	6
5- Cet Binası	6	2	0	0	8

Ek 4. 212 Katılımcı İle Yapılan Anket Formu

Bu anket formu, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Prof. Dr. Derya Elmalı Şen danışmanlığında yürütülmekte olan "Tarihi Çevrede Saydam Eklerin Kullanıcı Üzerindeki Etkileri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına veri oluşturmak için hazırlanmıştır. Vereceğiniz yanıtlar tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Yeşim KIRIMLIOĞLU

KTÜ Mimarlık Bölümü Y. Lisans öğrencisi

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü

FBE

I. Lütfen size uygun olan cevabı işaretleyiniz.

1. Yaşınız: ☐ 24 ve altı ☐ 25-49 ☐ 50-74 ☐ 75 ve üstü

2. Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek

3. Mesleğiniz:

☐ Mimar (Kamu/Özel çalışan – Akademisyen- Yüksek lisans/Doktora)

☐ Öğrenci (Mimarlık)

☐ Diğer Meslekler

☐ Öğrenci (Diğer Bölümler)

II. Tarihi çevrede çağdaş eklere yönelik açık uçlu soruları iki seçenektan birini seçerek nedeniyle birlikte cevaplandırınız.

4. Tarihi bir yapıya getirilen yeni ek günümüzü/çağdaşlığı mı yansıtmalıdır yoksa yapının orijinal halini mi korumalıdır? Neden?

☐ Çağdaş olmalıdır, çünkü

☐ Orijinal halini korumalıdır, çünkü

5. Tarihi bir yapıya getirilen yeni ekte saydamlık/şeffaflık kullanılabilir mi? Neden?

☐ Evet kullanılabilir, çünkü

☐ Hayır kullanılmamalı, çünkü

6. Tarihi bir yapıya getirilen yeni ekin saydam/şeffaf olması o eki eklendiği tarihi yapı ile uyumlu mu yoksa zıt mı yapar? Bir neden belirtir misiniz?

☐ Uyumlu yapar, çünkü

☐ Zıt yapar, çünkü

Ek 4'ün devamı

III. Yapılara yönelik açık uçlu soruları verilen yapı görsellerine göre cevaplandırınız.						
(No) Yapı Görselleri						
7. Bu yapıyı gezip görmek ister misiniz? ☐ Evet ☐ Hayır						
8. Yapıdaki yeni ekte dikkatinizi/ilginizi çeken öğeler / özellikler nelerdir?						
9. Yeni ekte bir şeyler değiştirmek ister miydiniz? Değiştirmek isterseniz öncelikli sıralamanız neler olurdu?						
10. Yeni ekte beğendiğiniz yanları beğeni sıranıza göre yazar mısınız?						
IV. Yapılarla ilgili sıfat çiftlerini verilen yapı görsellerine göre cevaplandırınız.						
11. Aşağıda yer alan yapı görsellerinin sizde ne hissettirdiğini / ne gibi etkiler bıraktığını verilen kavramlar / sıfat çiftleri açısından kendi tercihinize göre değerlendiriniz.						
Olumlu Sıfat	2	1	0	-1	-2	Olumsuz Sıfat
Davet edici						İtici
Neşelendirici						İç karartıcı
Huzur verici						Huzursuz edici
Merak uyandırıcı						Merak uyandırıcı değil
Özgür						Çekingen
Güven verici						Tedirgin edici
Heyecanlı/Enerjik						Sakin/Durgun
Şaşırtıcı						Sıradan
Hoş/Cazip						Hoş değil/Sevimsiz
Samimi						Resmi

Ek 4'ün devamı

V. Aşağıda yer alan (12 ve 13. Soru) soruları her yapı örneği için “kesinlikle katılıyorum / katılıyorum / kararsızım / katılmıyorum / kesinlikle katılmıyorum” olarak belirlenen 5’li likert ölçeğine göre cevaplayınız.					
(No) Yapı Görselleri					
12. Tasarım İlkelerine Yönelik Sorular	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Tarihi yapıya eklenen yeni ek çağdaştır/moderndir/gününü yansıtmaktadır.					
Tarihi yapıya eklenen yeni ek çevresine ve eklendiği yapıya saygılıdır.					
Tarihi yapıya eklenen yeni ek özgündür/kendine has/enderdir.					
Tarihi yapıya eklenen yeni ek dışardan kolay anlaşılabilir/ ayırt edilebilir.					
Yeni ek tarihi yapıya baskın/ezici değildir.					
Yeni ek tarihi yapının karakterini ve dokusunu korumaya devam etmektedir.					
Yeni ek tarihi yapı ile bütünlük kurmaktadır.					
Yeni ek tarihi yapının ve çevresinin sürekliliğini bozmamıştır.					
13.Tasarım Kriterlerine Yönelik Sorular					
Yeni ekin formu/biçimi eklendiği tarihi yapının formuna uygundur.					
Yeni ekin (varsa) çatı formu tarihi yapının çatı formuna uygundur.					
Yeni ekin yüksekliği eklendiği tarihi yapının yüksekliği ile orantılıdır.					
Yeni ekteki (varsa) çıkmlar tarihi yapıdaki çıkmalara uygundur.					
Yeni ekin hizası/hattı tarihi yapıya uygundur.					
Yeni ekin yönü/açısı/yönelmesi tarihi yapıya uygundur					
Yeni ekteki kapı(lar) tarihi yapıdaki kapılar ile orantılıdır.					
Yeni ekteki pencere(ler) tarihi yapıdaki pencereler ile orantılıdır.					
Yeni ekte kullanılan malzeme tarihi yapının malzemesine uygundur.					
Yeni ekte kullanılan renk tarihi yapının rengine uygundur.					
Yeni ekin dokusu tarihi yapının dokusuna uygundur.					
Tarihi yapıdaki doluluk- boşluk düzeni yeni ekte de devam ettirilmiştir.					
14.Tasarım Yaklaşımına Yönelik Soru (Seçeneklerden birini seçiniz)					
☐ Yeni ek tarihi yapının kopyasıdır / taklidi.					
☐ Yeni ek tarihi yapıya benzemektedir.					
☐ Yeni ek tarihi yapıya ne benzer ne de zıttır, yeni yapı nötrdür/etkisizdir.					
☐ Yeni ek tarihi yapının yorumlanmış halidir.					
☐ Yeni ek tarihi yapıya aykırıdır/zıttır.					

Ek 5. Yapılarda Yeni Eklerde Dikkat Çeken Özellikler

YAPI 1- YENİ EKTE DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER			kişi	Σ
1. Malzeme-Renk-Doku-Biçim/Form-Ölçü/Ölçek/Boyut ile İlgili Kavramlar				73
MP	Biçim (10), Cam malzeme (4), Uygun boyut (3), Spiral (2), Yükseklik (1), Heybet (1)	21	32	
MÖ	Biçim (5), Malzeme farkı (3), Cam malzeme (2), Heybetli ve güçlü duruşu (1)	11		
MDP	Biçim (11), Cam ve metal malzeme (9), Uygun boyut (3), Uygun olmayan boyut (1)	24	41	
MDÖ	Biçim (7), Cam malzeme ve rengi (5), Uygun boyut (4), Biçim/malzeme farkı (1)	17		
2. Strüktür/Yapı/Konstrüksiyon/Cephe ile İlgili Kavramlar				21
MP	Metal konstrüksiyon (3), Metal konstrüksiyon yoğunluğu (2)	5	11	
MÖ	Metal konstrüksiyon (3), Metal konstrüksiyon yoğunluğu (2), Strüktürel karmaşıklık (1)	6		
MDP	Metal konstrüksiyon (3), Fazla eleman kullanılması (1)	4	10	
MDÖ	Metal konstrüksiyon (4), Strüktürel karmaşıklık (2)	6		
3. Tarihi Yapıya Saygı ile İlgili Kavramlar				47
MP	Göze batmaması (3), Tamamlayıcı/bütünlük kurması (3), Ek olduğu anlaşılmaması (2), Mimariyi ve bütünlüğü koruması (1), Tarihi yapıyı öne çıkarması (1), Vurgulu duruş (1), Saygılı yaklaşım (1)	12	35	
MÖ	Bütünlük kurması (7), Tarihi yapıyı öne çıkarma (5), Gözü yormama (4), Ek olduğu anlaşılmaması (3), Göze batmaması (2), Şeffaflıkla bütünlük (1), Girişi vurgulaması (1)	23		
MDP	Göze batmama (4), Az değişiklik (1), Mimariyi/bütünlüğü koruma (1), Tarihi yapıyı öne çıkarma (1)	7	12	
MDÖ	Ek olduğu anlaşılmaması (3), Mimariyi ve bütünlüğü koruması (1), Göze batmaması (1)	5		
4. Tarihi Yapıyı Göz Ardı Etmek ile İlgili Kavramlar				14
MP	Gözü yorması (5)	5	7	
MÖ	Mimariyi ve bütünlüğü bozması (1), Gözü yorması (1)	2		
MDP	Mimariyi ve bütünlüğü bozması (4), Tarihi yapıyı bastırması (1)	5	7	
MDÖ	Mimariyi ve bütünlüğü bozması (1), Gözü yorması (1)	2		
5. Ayırt Edilebilirlik ile İlgili Kavramlar				6
MP	Özgün (1)	1	3	
MÖ	Ek olduğu anlaşılmaması (1), Özgün (1)	2		
MDP	Tarihi ve yeni ayrımının fark edilmesi (1)	1	3	
MDÖ	Ek olduğu anlaşılmaması (2)	2		
6. Uyum ve Zıtlık ile İlgili Kavramlar				39
MP	Biçim zıtlığı (1), Metal malzeme yataylığı uyumu (1), Eski ve yeni uyumu (1), Biçim uyumu (1), Metal konstrüksiyon uyumu (1), Cam malzeme uyumu (1)	7	25	
MÖ	Biçim zıtlığı (8), Eski yeni uyumu (4), Renk uyumu (2), Malzeme uyumu (3), Biçim uyumu (1)	18		
MDP	Eski yeni uyumu (6), Cam metal uyumu (3), Cam metal birlikteliği (1)	10	14	
MDÖ	Eski ve yeni uyumu (3), Renk uyumu (1)	4		
7. Şeffaflık ile İlgili Kavramlar				15
MP	Girişteki şeffaf yüzey (1), Yapıyı hafifletmesi (1)	2	6	
MÖ	Şeffaflık (2), İskeletin görünürlüğü (1), Girişteki şeffaf yüzey (1)	4		
MDP	Girişteki şeffaf yüzey (4), Doluluk-boşluk (1), Dışarıyı içe alma (1)	6	9	
MDÖ	Girişteki şeffaf yüzey (1), Dışarıyı içe alma (1), Şeffaflık (1)	3		
8. İşlevsellik ile İlgili Kavramlar				14
MP	Aydınlatma (1), Ferahlık (1), Manzara (1), İç mekâna etkisi (1), Hareketlilik (1), İşlevsellik (1)	6	9	
MÖ	Aydınlatma (1), İç mekâna etkisi (1), Hareketlilik/canlılık katması (1)	3		
MDP	Aydınlatma (3)	3	5	
MDÖ	Aydınlatma (1), Koruma işlevi (1)	2		
9. Modernlik ile İlgili Kavramlar				12
MP	Eski ve yeni birleşimi (1), Modernlik (1), Farklılık (1)	3	6	
MÖ	Farklılık (2), Modernlik (1)	3		
MDP	Eski ve yeni birleşimi (1)	1	6	
MDÖ	Eski ve yeni birleşimi (4), Farklılık (1)	5		
10. Sıfatlar ile İlgili Kavramlar				23
MP	Estetik (2), Davet edici (1), Simetrik (1)	4	12	
MÖ	Davet edici (3), Simetrik (3), Merak uyandırıcı (2)	8		
MDP	Davet edici (1), Güven verici (1), Merak uyandırıcı (1), Özgür (1), Estetik (1)	4	11	
MDÖ	Huzur verici (5), Estetik (2)	7		
11. Diğer Kavramlar				13
MP	Geniş açıklığın camla geçilmesi (1), Birleşim noktaların zarar görüp görmemesi (1)	2	4	
MÖ	Geniş açıklığın saydamlıkla nasıl geçildiği (1), Konum (1)	2		
MDP	Cami görünüm (1), İşçilik/detay farkı (1), Katedral havası (1), Restore edilmesi (1), Mimari (1)	5	9	
MDÖ	Uygulama süreci (3), Mimari (1)	4		
12. Yeni Ekte Dikkat Çeken Özellik Yok				12
MP	-	-	-	-
MÖ	-	-		
MDP	Yok (9)	9	12	
MDÖ	Yok (3)	3		

Ek 5'in devamı

YAPI 2- YENİ EKTE DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER		kişi	Σ
1. Malzeme-Renk-Doku-Biçim/Form-Ölçü/Ölçek/Boyut ile İlgili Kavramlar			31
MP	Malzeme farkı (3), Cam tuğla malzeme (3), Yükseklik (1), Renk (1), Oran/ölçek (1)	9	17
MÖ	Cam tuğla malzeme (3), Malzeme farkı (2), Renk (2), Yükseklik (1)	8	
MDP	Cam tuğla malzeme (5), Metal malzeme (1), Büyük boyut (1), Renk (1)	8	14
MDÖ	Cam tuğla malzeme (6)	6	
2. Strüktür/Yapı/Konstrüksiyon/Cephe ile İlgili Kavramlar			50
MP	Metal konstrüksiyon (14), Strüktürel karmaşıklık (1), Cephe (1)	16	17
MÖ	Metal konstrüksiyon (1)	1	
MDP	Metal konstrüksiyon (10), Metal konstrüksiyon yoğunluğu (2)	12	33
MDÖ	Metal konstrüksiyon (15), Metal konstrüksiyon yoğunluğu (6)	21	
3. Tarihi Yapıya Saygı ile İlgili Kavramlar			6
MP	-	-	3
MÖ	Biçimsel tamamlayıcılık (2), İki farklı cephenin rahatsız etmemesi (1)	3	
MDP	Biçimsel tamamlayıcılık (1), Sütunların devamı olan çelik dikmeler (1)	2	3
MDÖ	Tarihi yapıyı ezmemesi (1)	1	
4. Tarihi Yapıyı Göz Ardı Etmek ile İlgili Kavramlar			57
MP	Eski-yeni alakasızlığı (3), Tarihi yapıyı ezmesi (1), Bütünlük kurmaması (1)	5	12
MÖ	İki farklı cephe (3), Neden böyle yenilik tercih edilmesi (2), Eski ve yeni alakasızlığı (2)	7	
MDP	İki farklı cephe (7), Neden böyle yenilik tercih edilmesi (4), Eski yeni alakasızlığı (4), Bütünlüğü bozması (4)	19	45
MDÖ	Eski- yeni alakasızlığı (9), İki farklı cephe (7), Mimariyi/bütünlüğü bozması (5), Neden böyle yenilik tercihi (1), Tamamlayıcılık olmaması (1), Zorlama durması (1), Renk uyumsuzluğu (2)	26	
5. Ayırt Edilebilirlik ile İlgili Kavramlar			11
MP	Ek olduğu anlaşılması (2), Ayırt edilebilirlik (2)	4	8
MÖ	Ayırt edilebilirlik (2), Ek olduğu anlaşılması (2)	4	
MDP	-	-	3
MDÖ	Tarihi ve yeni ayrımının fark edilmesi (1)	1	
6. Uyum ve Zıtlık ile İlgili Kavramlar			25
MP	Zıtlık (4), Yükseklik uyumu (3), Cam tuğla ve tuğla uyumu (2), Renk uyumu (1), Biçim uyumu (1)	11	22
MÖ	Zıtlık (6), Eski-yeni uyumu (2), Yükseklik uyumu (1), Renk zıtlığı (1), Saydamlık uyumu (1)	11	
MDP	-	-	3
MDÖ	Aşırı zıtlık (3)	3	
7. Şeffaflık ile İlgili Kavramlar			5
MP	-	-	4
MÖ	Doluluk-boşluk (3), Yapıyı hafifletmesi (1)	4	
MDP	İç mekânı dışarı yansıtmaya (1)	1	1
MDÖ	-	-	
8. İşlevsellik ile İlgili Kavramlar			4
MP	Aydınlatma (1)	1	1
MÖ	-	-	
MDP	Aydınlatma (3)	3	3
MDÖ	-	-	
9. Modernlik ile İlgili Kavramlar			4
MP	Modernlik (1)	1	2
MÖ	Farklılık (1)	1	
MDP	Farklılık (2)	2	2
MDÖ	-	-	
10. Sıfatlar ile İlgili Kavramlar			8
MP	-	-	1
MÖ	Merak uyandırıcı (2)	1	
MDP	Davet edici (1), Güven verici (1), Merak uyandırıcı (1), Özgür (1), Estetik (1)	4	7
MDÖ	Kapalı hissettirmesi (2), Merak uyandırıcı (1)	3	
11. Diğer Kavramlar			26
MP	Bacalar (4)	4	10
MÖ	Bacalar (3), Kafes görünümü (1), Hapishane görünüm (1), Grid (1)	6	
MDP	Bacalar (5), Kafes (3), Han gibi (1), Demir yığını (1), Mimari (1), Detaysızlık (1)	12	16
MDÖ	Bacalar (2), Hapishane görünüm (2)	4	
12. Yeni Ekte Dikkat Çeken Özellik Yok			24
MP	Yok (3)	3	5
MÖ	Yok (2)	2	
MDP	Yok (7)	7	19
MDÖ	Yok (12)	12	

Ek 5'in devamı

YAPI 3- YENİ EKTE DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER		kişi	Σ
1. Malzeme-Renk-Doku-Biçim/Form-Ölçü/Ölçek/Boyut ile İlgili Kavramlar			14
MP	Cam malzeme (2), Uygun boyut (1), Form (1)	4	11
MÖ	Uygun yükseklik (2), Keskin form (1), Büyük boyut (1), Genişlik (1), Uygun boyut (1), Cam (1)	7	
MDP	Büyük boyut (1), Genişlik (1)	2	3
MDÖ	Beyaz taşıyıcı rengi (1)	1	
2. Strüktür/Yapı/Konstrüksiyon/Cephe ile İlgili Kavramlar			9
MP	Beyaz taşıyıcılar (3)	3	7
MÖ	Beyaz taşıyıcılar (4)	4	
MDP	-	-	2
MDÖ	Beyaz taşıyıcılar (2)	2	
3. Tarihi Yapıya Saygı ile İlgili Kavramlar			19
MP	Tarihi yapıyı ezmemesi (1)	1	8
MÖ	Tarihi yapı yanında olması (2), Beyaz taşıyıcı devamlılığı (2), Biçimsel tamamlayıcılık (1), Ek olduğu anlaşılmaması (1), Tarihi yapıyı ezmemesi (1)	7	
MDP	Tarihi yapıya yönlendirici etkisi (1), Mimariyi ve bütünlüğü koruması (1)	2	11
MDÖ	Tarihi yapı yanında olması (3), Bütünlüğü koruması (3), Tarihi yapıya az müdahale (1), Cepheyi bozmaması (1), Tarihi yapıyı bastırmaması (1)	9	
4. Tarihi Yapıyı Göz Ardı Etmek ile İlgili Kavramlar			49
MP	Bağımsız (9), Bütünlük kurmama (9), Eski yeni alakasızlığı (2), Tarihi yapıyı ezmeme (1)	21	26
MÖ	Eski ve yeninin alakasızlığı (4), Bütünlük kuramaması (1)	5	
MDP	Eski ve yeninin alakasızlığı (6), İ farklı cephe (6), Mimariyi ve bütünlüğü bozması (3)	15	23
MDÖ	İki farklı cephe (6), Mimariyi/ bütünlüğü bozması (1), Renk uyumsuzluğu (1)	8	
5. Ayırt Edilebilirlik ile İlgili Kavramlar			4
MP	Ek olduğu anlaşılması (1)	1	2
MÖ	Ek olduğu anlaşılması (1)	1	
MDP	-	-	2
MDÖ	Ek olduğu anlaşılması (2)	2	
6. Uyum ve Zıtlık ile İlgili Kavramlar			31
MP	Düşey çizgisellik uyumu (3), Yükseklik uyumu (2), Hem uyum hem zıtlık (1), Eski yeni uyumu (1), Renk uyumu (1), Malzeme uyumu (1), Zıtlık (1)	10	22
MÖ	Zıtlık (6), Eski ve yeni uyumu (3), Düşey çizgisellik uyumu (2), Yükseklik uyumu (1)	12	
MDP	Zıtlık (3), Renk uyumu (1), Eski ve yeni uyumu (1)	5	9
MDÖ	Eski ve yeni uyumu (2), Zıtlık uyumu (2)	4	
7. Şeffaflık ile İlgili Kavramlar			68
MP	Şeffaflık (7), Geniş cam yüzey olması (3), Yokmuş hissi (1), Görsel süreklilik (1)	12	26
MÖ	Geniş cam yüzey olması (10), Şeffaflık (2), İç mekânı dışarı yansıtma (2)	14	
MDP	Geniş cam yüzey olması (9), Şeffaflık (5), İç mekânı dışarı yansıtma (1), Aşırı şeffaflık (1)	16	42
MDÖ	Şeffaflık (20), Görsel süreklilik (3), İç mekânı dışarı yansıtma (2), Yansıtıcılık (1)	26	
8. İşlevsellik ile İlgili Kavramlar			10
MP	Aydınlatma (2), Ferahlık (1)	3	6
MÖ	Aydınlatma (2), Yarı açık mekân (1)	3	
MDP	Ferahlık (1), Derinlik (1)	2	4
MDÖ	Derinlik (1), Ferahlık (1)	2	
9.Modernlik ile İlgili Kavramlar			22
MP	-	-	2
MÖ	Modernlik (1), Farklılık (1)	2	
MDP	Modernlik (6), Eski ve yeni birleşimi (2), Aşırı modernlik (1), Aşırı endüstriyel (1)	10	20
MDÖ	Eski ve yeni birleşimi (3), Modernlik (3), Yenilikçi (3), Farklılık (1)	10	
10.Sıfatlar ile İlgili Kavramlar			16
MP	Huzur verici (1)	1	3
MÖ	Enerjik (2)	2	
MDP	Merak uyandırıcı (7), Sakinlik (2), Enerjik (1), Davet edici (1), Huzur verici (1)	12	13
MDÖ	Neşelendirici (1)	1	
11. Diğer Kavramlar			9
MP	Saçak (1)	1	3
MÖ	Saçak (1), Merdiven (1)	2	
MDP	İç mekân merdivenleri (1), Yama görünüm (1), Özensizlik (1)	3	6
MDÖ	İç mekân merdivenleri (1), Yapaylık (1), Çatı saçağı (1)	3	
12.Yeni Ekte Dikkat Çeken Özellik Yok			37
MP	Yok (7)	7	7
MÖ	-	-	
MDP	Yok (16)	16	30
MDÖ	Yok (14)	14	

Ek 5'in devamı

YAPI 4- YENİ EKTE DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER			kişi	Σ
1. Malzeme-Renk-Doku-Biçim/Form-Ölçü/Ölçek/Boyut ile İlgili Kavramlar				115
MP	Kıvrımlı çatı (15), Heybetli (4), Biçim (2), Cam malzeme (2), Yükseklik (2), Sivrisel (1)	26	56	
MÖ	Kıvrımlı çatı (19), Form (3), Renk (2), Malzeme (1), Heybetli görünüm (1), Büyük boyut (1), Cam malzeme (1), Yükseklik (1), Sivrisel (1)	30		
MDP	Heybetli görünüm (12), Kıvrımlı çatı formu (6), Cam malzeme (4), Biçim (4)	26	59	
MDÖ	Kıvrımlı çatı (13), Yükseklik (8), Heybetli görünüm (6), Cam malzeme (5), Cam malzeme rengi (1)	33		
2. Strüktür/Yapı/Konstrüksiyon/Cephe ile İlgili Kavramlar				34
MP	Cephe düzeni (2), Cephedeki boşluk (2), Doluluk-boşluk düzeni (1)	5	17	
MÖ	Cam malzeme deseni (7), Doluluk-boşluk düzeni (4), Cephedeki boşluk (1)	12		
MDP	Cephedeki boşluk (4), Cephe düzeni (2), Cephedeki boşluğun boyutu (1)	7	17	
MDÖ	Cephedeki boşluk (5), Cam malzeme deseni (5)	10		
3. Tarihi Yapıya Saygı ile İlgili Kavramlar				18
MP	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (3), Tarihi yapıyı vurgulaması (1)	4	14	
MÖ	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (8), Tarihi yapıyı öne çıkarma (1), İki yapı arası geçiş (1)	10		
MDP	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (1)	1	4	
MDÖ	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (3)	3		
4. Tarihi Yapıyı Göz Ardı Etmek ile İlgili Kavramlar				27
MP	Tarihi yapıyı ezmesi (3), İki farklı cephe (1)	4	9	
MÖ	Baskınlık (3), İki farklı cephe (2)	5		
MDP	Eski ve yeninin alakasızlığı (3), İki farklı cephe (3)	6	18	
MDÖ	İki farklı cephe (7), Eski ve yeninin alakasızlığı (3), Mimariyi ve bütünlüğü bozması (2)	12		
5. Ayırt Edilebilirlik ile İlgili Kavramlar				4
MP	Özgün (3)	3	4	
MÖ	Özgün (1)	1		
MDP	-	-	-	-
MDÖ	-	-	-	-
6. Uyum ve Zıtlık ile İlgili Kavramlar				33
MP	Zıtlık (5), Eski yeni uyumu (3), Zıtlık ile uyum (1), Renk uyumu (1), Malzeme zıtlığı (1)	11	19	
MÖ	Zıtlık (2), Pencere boşluk uyumu (1), Zıtlık ile uyum (1), Malzeme uyumu (1), Renk uyumu (1), Uyum-zıtlık (1), Malzeme zıtlığı (1)	8		
MDP	Pencere boşlukları uyumu (2), Eski yeni uyumu (2), Renk uyumu (1), Biçim uyumu (1), Çatının dalga hareketinin denizle uyumu (1), Zıtlık ile uyum (1), Mat- parlak uyumu (1), Uyum ve zıtlık (1)	10	14	
MDÖ	Zıtlık ile uyum (1), Pencere boşlukların uyumu (1), Eski ve yeni uyumu (1), Zıtlık (1)	4		
7. Şeffaflık ile İlgili Kavramlar				14
MP	Şeffaflık (2), Geniş cam yüzey olması (2), Yansıtıcılık (1)	5	7	
MÖ	Geniş cam yüzey olması (2)	2		
MDP	Şeffaflık (2), Yansıtıcılık (1)	3	7	
MDÖ	Şeffaflık (4)	4		
8. İşlevsellik ile İlgili Kavramlar				12
MP	Gökyüzüyle bütünleşmesi (1), Denizle bütünleşmesi (1)	2	4	
MÖ	Hareketlilik (2)	2		
MDP	Aydınlatma (3), Denizle bütünleşmesi (2), Gökyüzüyle bütünleşmesi (2), Ferahlık (1)	8	8	
MDÖ	-	-		
9.Modernlik ile İlgili Kavramlar				13
MP	Modernlik (1)	1	3	
MÖ	Eski ve yeni birleşimi (2)	2		
MDP	Eski ve yeni birleşimi (3), Farklılık (2), Aşırı modernlik (1)	6	10	
MDÖ	Yenilikçi (2), Eski ve yeni birleşimi (1), Modernlik (1)	4		
10.Sıfatlar ile İlgili Kavramlar				20
MP	Kaba (4), Davet edici (1), Enerjik (1), Samimi (1), Estetik (1), Gösterişli (1)	9	11	
MÖ	Gösterişli (2)	2		
MDP	Davet edici (1), Kaba (1)	2	9	
MDÖ	Merak uyandırıcı (4), Huzur verici (1), Gösterişli (1), Dengeli (1)	7		
11. Diğer Kavramlar				7
MP	Cesur tasarım (1), Tarihi yapı üstünde yükselmesi (1), Tarihi yapı modern ikizi (1)	3	3	
MÖ	-	-		
MDP	Cesur tasarım (2)	2	4	
MDÖ	Cesur tasarım (2)	2		
12.Yeni Ekte Dikkat Çeken Özellik Yok				15
MP	Yok (2)	2	4	
MÖ	Yok (2)	2		
MDP	Yok (6)	6	11	
MDÖ	Yok (5)	5		

Ek 5'in devamı

YAPI 5- YENİ EKTE DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER		kişi	Σ
1. Malzeme-Renk-Doku-Biçim/Form-Ölçü/Ölçek/Boyut ile İlgili Kavramlar			38
MP	Uzunluk (4), Malzeme (3), Uygun boyut/yükseklik (3), Sade form (2), Renk (1), Malzeme farkı (1)	14	28
MÖ	Malzeme farkı (4), Sade form (3), Uzunluk (2), Uygun boyut/yükseklik (2), Malzeme (1), Dikdörtgen form (1), Renk farkı (1),	14	
MDP	Uzunluk (5), Cam malzeme (2), Az yükseklik (1)	8	10
MDÖ	Dikdörtgen basit formu (1), Cam malzeme (1)	2	
2. Strüktür/Yapı/Konstrüksiyon/Cephe ile İlgili Kavramlar			2
MP	Cephe düzeni (1), Cephe düzeni benzerliği (1)	2	2
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
3. Tarihi Yapıya Saygı ile İlgili Kavramlar			24
MP	Yatay devamlılık (1), Tarihi yapıyı ezmeme (1), Ek olduğu anlaşılmama (1), Baskın olmaması (1)	4	10
MÖ	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (2), Baskın olmaması (2), Çizgiselliğin devamlılığı (2)	6	
MDP	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (4), Baskın olmaması (2), Saygılı duruş (1), Tarihi yapıya az müdahale (1)	8	14
MDÖ	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (4), Ek olduğu anlaşılmaması (1), Konum (1)	6	
4. Tarihi Yapıyı Göz Ardı Etmek ile İlgili Kavramlar			11
MP	İki farklı cephe (1), Saygı duymaması (1), Tarihi yapıyı ezmeye (1)	3	3
MÖ	-	-	
MDP	Eski ve yeninin alakasızlığı (3), İki farklı cephe (3)	6	8
MDÖ	İki farklı cephe (1), Eski ve yeninin alakasızlığı (1)	2	
5. Ayırt Edilebilirlik ile İlgili Kavramlar			2
MP	Ek olduğu anlaşılmaması (1)	1	1
MÖ	-	0	
MDP	-	0	1
MDÖ	Ek olduğu anlaşılmaması (1)	1	
6. Uyum ve Zıtlık ile İlgili Kavramlar			26
MP	Eski-yeni uyumu (2), Opaklık-şeffaflık uyumu (2), Form uyumu (2)	6	17
MÖ	Form uyum (4), Eski-yeni uyumu (3), Renk uyum (2), Yükseklik uyumu (1), Malzeme uyumu (1)	11	
MDP	Eski-yeni uyumu (2), Opaklık uyumu (1), Zıtlık (1), Malzeme uyum (1), Dikey-yatay uyumu (1)	6	9
MDÖ	Eski- yeni uyumu (2), Renk uyumu (1)	3	
7. Şeffaflık ile İlgili Kavramlar			1
MP	Kaybolmuş/yokmuş hissi (1)	1	1
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
8. İşlevsellik ile İlgili Kavramlar			5
MP	İşlevsellik (1)	1	1
MÖ	-	-	
MDP	Denizle bütünleşmesi (1)	1	4
MDÖ	Denizle bütünleşmesi (3)	3	
9.Modernlik ile İlgili Kavramlar			1
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	1
MDÖ	Eski ve yeni birleşimi (1)	1	
10.Sıfatlar ile İlgili Kavramlar			4
MP	Soğuk (2)	2	2
MÖ	-	-	
MDP	Davet edici (1), Estetik değil (1)	2	2
MDÖ	-	-	
11. Diğer Kavramlar			7
MP	Konteyner görünüm (1)	1	1
MÖ	-	-	
MDP	Konteyner görünüm (2), Geçici ek görünümü (1)	3	6
MDÖ	Konteyner görünüm (2), Zorlama gibi durması (1)	3	
12.Yeni Ekte Dikkat Çeken Özellik Yok			60
MP	Yok (19)	19	27
MÖ	Yok (8)	8	
MDP	Yok (23)	23	33
MDÖ	Yok (10)	10	

Ek 5'in devamı

YAPI 6- YENİ EKTE DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER		kişi	Σ
1. Malzeme-Renk-Doku-Biçim/Form-Ölçü/Ölçek/Boyut ile İlgili Kavramlar			88
MP	Yükseklik (11), Cam malzeme rengi (5), Orantısız (4), Cam malzeme (3), Form (2), Heybetli (1)	26	52
MÖ	Yükseklik (13), Cam malzeme rengi (5), Cam malzeme (2), Orantısız (1), Heybetli görünüm (1), Sivrisellik (1), Keskin hatlar (1)	26	
MDP	Heybetli görünüm (10), Biçim (2), Şeffaflığın rengi (2), Cam malzeme (1), Yükseklik (1)	16	36
MDÖ	Yükseklik (11), Sivrisellik (4), Cam malzeme (3), Heybetli görünüm (1), Şeffaflık rengi (1)	20	
2. Strüktür/Yapı/Konstrüksiyon/Cephe ile İlgili Kavramlar			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
3. Tarihi Yapıya Saygı ile İlgili Kavramlar			3
MP	Biçimsel bütünleyici ve tamamlayıcılık (1)	1	2
MÖ	Biçimsel bütünleyici ve tamamlayıcılık (1)	1	
MDP	-	-	1
MDÖ	Tarihi yapının girişini vurgulaması (1)	1	
4. Tarihi Yapıyı Göz Ardı Etmek ile İlgili Kavramlar			43
MP	Tarihi yapıyı bastırması (6), Eski ve yeninin alakasızlığı (4)	10	19
MÖ	Tarihi yapıyı bastırması (6), Eski ve yeninin alakasızlığı (2), Tarihi yapıyı ezmesi (1)	9	
MDP	Eski ve yeni alakasızlığı (9), İki farklı cephe (6), Neden böyle yenilik tercih edilmesi (1), Mimariyi ve bütünlüğü bozması (1), Tarihi yapıyı bastırması (1), Gözü yorması (1)	19	24
MDÖ	İki farklı yapı (2), Bütünlüğü bozması (1), Eski yeni alakasızlığı (1), Tarihi yapıyı bastırması (1)	5	
5. Ayırt Edilebilirlik ile İlgili Kavramlar			3
MP	-	-	3
MÖ	Ayırt edilebilirlik (2), Ek olduğu anlaşılması (1)	3	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
6. Uyum ve Zıtlık ile İlgili Kavramlar			22
MP	Zıtlık (1), Yükseklik uyumu (1), Malzeme uyumu (1), Form zıtlığı (1)	4	8
MÖ	Zıtlık (4)	4	
MDP	Eski ve yeni uyumu (3), Zıtlık (2)	5	14
MDÖ	Şeffaflığın renk uyumu (3), Eski yeni uyumu (3), Zıtlık (1), Zıtlık uyumu (1), Renk uyumu (1)	9	
7. Şeffaflık ile İlgili Kavramlar			46
MP	Şeffaflık (6), Geniş cam yüzey olması (5)	11	19
MÖ	Şeffaflık (5), Geniş cam yüzey olması (3)	8	
MDP	Geniş cam yüzey olması (14), Şeffaflık (2), İç mekânı dışarı yansıtma (1)	17	27
MDÖ	Geniş cam yüzey olması (5), Görsel süreklilik (2), Şeffaflık (2), Yansıtıcılık (1)	10	
8. İşlevsellik ile İlgili Kavramlar			2
MP	Gökyüzüyle bütünleşmesi (1)	1	1
MÖ	-	-	
MDP	İşlevine uygunluk (1)	1	1
MDÖ	-	-	
9.Modernlik ile İlgili Kavramlar			9
MP	-	-	2
MÖ	Eski ve yeni birleşimi (2)	2	
MDP	Modernlik (1)	1	7
MDÖ	Modernlik (2), Farklılık (2), Eski ve yeni birleşimi (2)	6	
10.Sıfatlar ile İlgili Kavramlar			5
MP	Enerjik (1), Merak uyandırıcı (1)	2	3
MÖ	Merak uyandırıcı (1)	1	
MDP	Tedirgin edici (1), Merak uyandırıcı (1)	2	2
MDÖ	-	-	
11. Diğer Kavramlar			7
MP	Konteyner görünüm (1)	1	1
MÖ	-	-	
MDP	Konteyner görünüm (2), Geçici ek görünümü (1)	3	6
MDÖ	Konteyner görünüm (2), Zorlama gibi durması (1)	3	
12.Yeni Ekte Dikkat Çeken Özellik Yok			23
MP	Yok (6)	6	8
MÖ	Yok (2)	2	
MDP	Yok (8)	8	15
MDÖ	Yok (7)	7	

Ek 5'in devamı

YAPI 7- YENİ EKTE DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER			kişi	Σ
1. Malzeme-Renk-Doku-Biçim/Form-Ölçü/Ölçek/Boyut ile İlgili Kavramlar				34
MP	Kıvrımlı form (5), Giderek yükselmesi (2), Malzeme (1), Cam malzeme (1)	9	17	
MÖ	Boyut (2), Oran (1), Malzeme (1), Form (1), Renk (1), Metal malzeme (1), Kıvrımlı form (1)	8		
MDP	Kıvrımlı form (5), Biçim (1), Giderek yükselmesi (1)	7	17	
MDÖ	Kıvrımlı form (3), Cam malzeme (3), Uzunluk (2), Büyüklük (1), Metal cephe malzemesi (1)	10		
2. Strüktür/Yapı/Konstrüksiyon/Cephe ile İlgili Kavramlar				37
MP	Çizgisel cephe düzeni (10), Düşey strüktürler (1), Doluluk-boşluk düzeni (1)	12	23	
MÖ	Çizgisel cephe düzeni (7), Düşey cephe elemanları (2), Çizgisel (1), Cephe eleman yoğunluğu (1)	11		
MDP	Çizgisel cephe düzeni (4), Cephe düzeni (1)	5	14	
MDÖ	Çizgisel cephe düzeni (8), Çizgisel cephe elemanları (1)	9		
3. Tarihi Yapıya Saygı ile İlgili Kavramlar				23
MP	Saygılı duruş (1), Tarihi yapıyı ezmemesi (1), Tarihi yapının öne çıkması (1), Süreklilik (1)	4	8	
MÖ	Bütünlük kurması (3), Tarihi yapıyı öne çıkarması (1)	4		
MDP	Tarihi yapının yanında bütünlüğü koruması (4), Göze batmaması (2), Ek olduğu anlaşılmaması (1)	7	15	
MDÖ	Tarihi yapının yanında olması (3), Cephesini bozmaması (2), Mimariyi ve bütünlüğü koruması (1), Göze batmaması (1), Tamamlayıcı, devam niteliği ve bütünleyici olması (1)	8		
4. Tarihi Yapıyı Göz Ardı Etmek ile İlgili Kavramlar				32
MP	İki farklı yapı (4), Eski ve yeni alakasızlığı (3), Bağımsız durması (2)	9	16	
MÖ	İki farklı yapı (3), Eski yeni alakasız (2), Tarihi yapıyı kapatması (1), Çok yer kaplaması (1)	7		
MDP	İki farklı cephe (7), Eski ve yeninin alakasızlığı (3), Neden böyle bir yenilik tercih edilmesi (2)	12	16	
MDÖ	İki farklı cephe (2), Eski ve yeninin alakasızlığı (2)	4		
5. Ayırt Edilebilirlik ile İlgili Kavramlar				2
MP	Özgün (1)	1	1	
MÖ	-	-		
MDP	-	-	1	
MDÖ	Ayırt edilebilirlik (1)	1		
6. Uyum ve Zıtlık ile İlgili Kavramlar				40
MP	Zıtlık (4), Malzeme uyumu (2), Renk uyumu (2), Eski yeni uyumu (1), Ölçek ve yükseklik uyumu (2)	11	23	
MÖ	Eski ve yeni uyumu (5), Katların aynı hizada olması (1), Uygun açı (1), Zıtlık (1), Renk uyumu (1), Uygun oran (1), Pencere formlarının ve hizalarının uyumu (1), Form olarak atıfta bulunması (1)	12		
MDP	Eski ve yeni uyumu (5), Renk uyumu (1), Zıtlık (1), Pencere düzeni uyumu (1)	8	17	
MDÖ	Zıtlık (3), Eski ve yeni uyumu (2), Renk uyumu (2), Biçim uyumu (1), Yükseklik uyumu (1)	9		
7. Şeffaflık ile İlgili Kavramlar				9
MP	Şeffaflık (1), Hafiflik (1)	2	5	
MÖ	Şeffaflık (3)	3		
MDP	-	-	4	
MDÖ	Şeffaflık (3), İç-dış mekân görsel süreklilik (1)	4		
8. İşlevsellik ile İlgili Kavramlar				13
MP	-	-	1	
MÖ	Aydınlatma (1)	1		
MDP	Doğayla bütünleşmesi (4), Aydınlatma (2), Gökyüzüyle bütünleşmesi (1), Ferahlık (1)	8	12	
MDÖ	Doğayla bütünleşmesi (3), Aydınlatma (1)	4		
9. Modernlik ile İlgili Kavramlar				17
MP	Modernlik (3), Eski ve yeni birleşimi (1), Günümüzü yansıtmaması (1), Farklılık (1)	6	15	
MÖ	Modernlik (4), Eski ve yeni birleşimi (2), Gününü yansıtmaması (1), Yenilikçi (1), Farklılık (1)	9		
MDP	Modernlik (1)	1	2	
MDÖ	Modernlik (1)	1		
10. Sıfatlar ile İlgili Kavramlar				15
MP	Neşelendirici (1), Merak uyandırıcı (1), Sakinlik (1)	3	6	
MÖ	Estetik (2), Sakinlik (1)	3		
MDP	Merak uyandırıcı (3), Görkemli (1), Huzur verici (1), Gizemli (1)	6	9	
MDÖ	Sakinlik (1), Doğallık (1), Merak uyandırıcı (1)	3		
11. Diğer Kavramlar				4
MP	Hapishane görünümü (2)	2	4	
MÖ	Çevreleyen etki (1), Ritim (1)	2		
MDP	-	-	-	-
MDÖ	-	-		
12. Yeni Ekte Dikkat Çeken Özellik Yok				32
MP	Yok (6)	6	10	
MÖ	Yok (4)	4		
MDP	Yok (12)	12	22	
MDÖ	Yok (10)	10		

Ek 5'in devamı

YAPI 8- YENİ EKTE DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER			kişi	Σ
1. Malzeme-Renk-Doku-Biçim/Form-Ölçü/Ölçek/Boyut ile İlgili Kavramlar				36
MP	Form (3), Renk (1), Geometrik form (1), Renk koyuluğu (1), Malzeme (1)	7	19	
MÖ	Dikdörtgen form (4), Boyut (3), Malzeme (2), Oran (1), Büyüklük (1), Alt ekin uzunluğu (1)	12		
MDP	Büyük boyut (2), Dikdörtgen form (3), Uzun olması (1), Yüksek olması (1)	7	17	
MDÖ	Cam malzeme (5), Dikdörtgen form (4), Büyük boyut (1)	10		
2. Strüktür/Yapı/Konstrüksiyon/Cephe ile İlgili Kavramlar				14
MP	Farklı açıyla yönelim (2), Opak şeritler (1), Çıkma yapması (1)	4	7	
MÖ	Farklı açıyla yönelim (3)	3		
MDP	Açı (4), Çıkma yapımları (1)	5	7	
MDÖ	Farklı açıyla yönelim (2)	2		
3. Tarihi Yapıya Saygı ile İlgili Kavramlar				9
MP	Tarihi yapıyı çevrelemesi (1), Bütünlük kurması (1), Tarihi yapıyı öne çıkarması (1)	3	9	
MÖ	Tarihi yapıyı sarması (5), Tarihi yapıyı vurgulaması (1)	6		
MDP		0	0	
MDÖ		0		
4. Tarihi Yapıyı Göz Ardı Etmek ile İlgili Kavramlar				64
MP	Tarihi yapıyı kapatması (6), Baskın olması (5), Tarihi yapıyı sarması (2), Gölgede bırakması (2), Yapı cephesini kapatması (1), Eski ve yeni alakasızlığı (1), Tarihi yapıyla yarışması (1), Geometrik formların baskın olması (1), İki farklı yapı (1), Tarihi yapıyı geri plana atması (1)	21	32	
MÖ	Tarihi yapıyı kapatması/önüne geçmesi (9), Parça gibi durması (1), Eski yeni alakasızlığı (1)	11		
MDP	Tarihi yapıyı kapatması (9), Eski yeni alakasızlığı (7), İki farklı cephe (6), Baskınlık (2)	24	32	
MDÖ	İki farklı yapı (4), Tarihi yapıyı kapatması (2), Neden böyle yenilik yapılması (1), Baskınlık (1)	8		
5. Ayırt Edilebilirlik ile İlgili Kavramlar				2
MP	-	-	-	-
MÖ	-	-		
MDP	Taklit olmaması (1), Kendini var edebilmesi (1)	2	2	
MDÖ	-	-		
6. Uyum ve Zıtlık ile İlgili Kavramlar				28
MP	Zıtlık (5), Yükseklik uyumu (3), Eski yeni uyumu (2), Biçim zıtlığı (2), Zıtlık uyumu (1)	13	19	
MÖ	Zıtlık (2), Eski yeni uyumu (2), Zıtlık uyumu (1), Malzeme uyumu (1)	6		
MDP	Zıtlık (2), Eski ve yeni uyumu (1)	3	9	
MDÖ	Eski ve yeni uyumu (3), Renk uyumu (2), Zıtlık (1)	6		
7. Şeffaflık ile İlgili Kavramlar				23
MP	Sadelik (2), Şeffaflık (1)	3	7	
MÖ	Geniş cam yüzey olması (2), Şeffaflık (1), Cam yoğunluğu (1)	4		
MDP	Geniş cam yüzey olması (5), Denize yansması (1), Şeffaflık (1)	7	16	
MDÖ	Geniş cam olması (5), Alt ekin şeffaflığı (1), Şeffaflık (1), Malzeme hafifliği (1), Yansıtıcılık (1)	9		
8. İşlevsellik ile İlgili Kavramlar				27
MP	-	-	8	
MÖ	Teras/Seyir alanı yapması (3), Denize çıkıntı (3), Denizle bütünleşmesi (1), Görüş açısı (1)	8		
MDP	Denizle bütünleşmesi (4), Teras yapması (3), Denize çıkıntı (4), Manzaraya açık (2), Önü açık (1)	13	19	
MDÖ	Denize açılması (2), Teras yapması (2), Denizle bütünleşmesi (1), İşlevsellik (1)	6		
9.Modernlik ile İlgili Kavramlar				12
MP	Farklılık (1)	1	5	
MÖ	Modernlik (3), Farklılık (1)	4		
MDP	Eski ve yeni birleşimi (1)	1	7	
MDÖ	Eski ve yeni birleşimi (2), Yenilik (2), Modernlik (1), Farklılık (1)	6		
10.Sıfatlar ile İlgili Kavramlar				7
MP	-	-	1	
MÖ	Karmaşık (1)	1		
MDP	Merak uyandırıcı (2), Huzur verici (1), Kaba (1), Asimetrik (1)	5	6	
MDÖ	Merak uyandırıcı (1)	1		
11. Diğer Kavramlar				13
MP	-	-	2	
MÖ	3 boyutta öne çıkması (1), Eski ve yeni arası hareketli geçiş (1)	2		
MDP	Koridor (2), Konum (1), Eski yeni birleşim yeri (1), Kafes (1), Tünel (1), AVM (1)	7	11	
MDÖ	Konum (2), Koridor görünüm (1), Çatıya ek yapılması (1)	4		
12.Yeni Ekte Dikkat Çeken Özellik Yok				29
MP	Yok (11)	11	17	
MÖ	Yok (6)	6		
MDP	Yok (5)	5	12	
MDÖ	Yok (7)	7		

Ek 5'in devamı

YAPI 9- YENİ EKTE DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER		kişi	Σ
1. Malzeme-Renk-Doku-Biçim/Form-Ölçü/Ölçek/Boyut ile İlgili Kavramlar			94
MP	Form (10), Renk (5), Malzeme (5), Boyut (3), Yükseklik (3), Aşırı büyüklük (3), Sivrisellik (3)	32	58
MÖ	Form (8), Büyüklük (6), Sivrisellik (3), Renk (2), Boyut (2), Malzeme (1), Ezici büyüklük (1), Heybetli görünüm (1), Cam malzeme (1), Yükseklik (1)	26	
MDP	Sivrisellik (6), Biçim (3), Açık (2), Güçlü renk kullanımı (2), Cam malzeme (1), Yükseklik (1)	15	36
MDÖ	Sivrisellik (8), Yükseklik (8), Cam malzeme (2), Biçim (1), Renkli görünüş (1), Orantısızlık (1)	21	
2. Strüktür/Yapı/Konstrüksiyon/Cephe ile İlgili Kavramlar			17
MP	-	-	8
MÖ	Kırıklı yapısı (2), Çıkma (2), Açılı cephe (1), İçer çekilme (1), Yırtık detayı (1), Hizadan çıkması (1)	8	
MDP	Dar açı (1)	1	9
MDÖ	Dar açı (8)	8	
3. Tarihi Yapıya Saygı ile İlgili Kavramlar			29
MP	İki yapı arası renkli geçiş (4), Süreklilik (1)	5	9
MÖ	İki yapı arası geçiş (2), Tarihi yapıyı öne çıkarması (1), Bütünlük kurması (1)	4	
MDP	İki yapı arası renkli geçiş (5), Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (4), Cephe köşelerin devamlılığı (2), Düşeyde aynı hiza olmaması (1), Mimariyi ve bütünlüğü koruması (1)	13	20
MDÖ	Biçimsel bütünlük tamamlayıcılık (3), İki yapı arası geçiş (2), Cephe köşelerin devamlılığı (2)	7	
4. Tarihi Yapıyı Göz Ardı Etmek ile İlgili Kavramlar			32
MP	İki farklı yapı (6), Bütünlük kurmaması (3), Baskın oluşu (2), Bağımsız (1), Kat çıkılmış gibi (1)	13	22
MÖ	Baskın olması (4), İki farklı yapı (3), Eski yeni alakasızlığı (1), Bütünlük kuramaması (1)	9	
MDP	Yapıya yük (2), Tarihi yapıyı bastırması (1), İki farklı yapı (1), Neden yenilik tercih edilmesi (1)	5	10
MDÖ	Tarihi yapıyı bastırması (2),Yapıya yük binmesi (1), Eski ve yeni alakasızlığı (1), Gözü yorması (1)	5	
5. Ayırt Edilebilirlik ile İlgili Kavramlar			5
MP	Ek olduğunun anlaşılması (1), Taklit olmaması (1)	2	3
MÖ	Kendini var edebilmesi (1)	1	
MDP	Taklit olmaması (1)	1	2
MDÖ	Taklit olmaması (1)	1	
6. Uyum ve Zıtlık ile İlgili Kavramlar			29
MP	Aykırı (3), Zıtlığın uyumu (1), Pencere hiza uyumları (1), Form benzerliği (1)	6	16
MÖ	Zıtlık (4), Benzer form (2), Şeffaf uyumu (1), Eski yeni uyumu (1), Boyut farkı (1), Form farkı (1)	10	
MDP	Eski ve yeni uyumu (4), Zıtlığın uyumu (2), Renk uyumu (1)	7	13
MDÖ	Eski ve yeni uyumu (6)	6	
7. Şeffaflık ile İlgili Kavramlar			23
MP	Şeffaflık (1), Aşırı yansıtıcılık (1)	2	7
MÖ	Geniş cam yüzey olması (3), Şeffaflık (2)	5	
MDP	Geniş cam yüzey olması (5), Şeffaflık (3)	8	16
MDÖ	Geniş cam yüzey olması (5), Şeffaflık (2), Yansıtıcılık (1)	8	
8. İşlevsellik ile İlgili Kavramlar			3
MP	Derinlik katması (1)	1	3
MÖ	Hareketlilik (1), Yarı açık mekân (1)	2	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
9.Modernlik ile İlgili Kavramlar			13
MP	Modernlik (3), Farklılık (2), Çağdaş görünüm (1), İki yapı arası geçiş (1)	7	8
MÖ	Farklılık (1)	1	
MDP	Eski ve yeni arası geçiş (İki yapı arası geçiş) (2)	2	5
MDÖ	Modernlik (2), Eski ve yeni arası geçiş (İki yapı arası geçiş) (1)	3	
10.Sıfatlar ile İlgili Kavramlar			15
MP	Merak uyandırıcı (2), İtici (1), Sıra dışı (1)	4	7
MÖ	Ağır (1), Gösterişli (1), Merak uyandırıcı (1)	3	
MDP	Simetrik (2), Asimetrik duruşu (1), Enerjik (1), Karışık (1)	5	8
MDÖ	Güven verici (1), Neşelendirici (1), Gösterişli (1)	3	
11. Diğer Kavramlar			9
MP	Yönelim (1), Işığın etkisi (1)	2	7
MÖ	Üstüne ek olması (2), Yeni yorum (1), Konum (1), Yönelim (1)	5	
MDP	Yönelim (1)	1	2
MDÖ	Üstüne ek olması (1)	1	
12.Yeni Ekte Dikkat Çeken Özellik Yok			21
MP	Yok (7)	7	9
MÖ	Yok (2)	2	
MDP	Yok (7)	7	12
MDÖ	Yok (5)	5	

Ek 5'in devamı

YAPI 10- YENİ EKTE DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİKLER		kişi	Σ
1. Malzeme-Renk-Doku-Biçim/Form-Ölçü/Ölçek/Boyut ile İlgili Kavramlar			109
MP	Organik form (23), Renk (2), Devasa kütle (2), Malzeme (1), Boyut (1), Giderek yükselmesi (1)	30	52
MÖ	Organik form (16), Malzeme (2), Büyük olması (2), Beyaz renk (1), Devasa kütle (1)	22	
MDP	Biçim (14), Organik (13), Akışkanlık (1), Büyük boyut (1), Metalik renk (1)	30	57
MDÖ	Organik form (21), Beyaz renkler (2), Renk (1), Büyük boyut (1), Biçim (1), Akışkanlık (1)	27	
2. Strüktür/Yapı/Konstrüksiyon/Cephe ile İlgili Kavramlar			20
MP	Strüktür (1)	1	8
MÖ	Çatıdaki üçgen elemanlar (3), Cephe düzeni (2), Çatı kaplaması (2)	7	
MDP	Çatı yüzeyi üçgen biçimler (3), Cephe düzeni (1)	4	12
MDÖ	Çatı yüzeyi üçgen biçimler (8)	8	
3. Tarihi Yapıya Saygı ile İlgili Kavramlar			9
MP	-	-	2
MÖ	Her iki yapının öne çıkması (1), Tarihi yapıyı vurgulaması (1)	2	
MDP	Tarihi yapıyı sarması (2), Bağımsız (1), Yapıyı öne çıkarması (1), Yataysal (1)	5	7
MDÖ	Tarihi yapıyı sarması (1), Eski ve yeni bütünleşmesi (1)	2	
4. Tarihi Yapıyı Göz Ardı Etmek ile İlgili Kavramlar			43
MP	Baskın olması (4), İki farklı yapı (1), Köşeli hattan yumuşak hatta geçiş (1), Bütünlük kuramaması (1), Tarihi yapıyı yutacak duruşu (1), Tamamlanmamış hissi (1)	9	18
MÖ	Eski yeni alakasızlığı (4), Baskın olması (3), Bütünlük kuramaması (1), Tarihi yapıyı yutması (1)	9	
MDP	Eski ve yeninin alakasızlığı (9), Gereksiz form (1), Neden böyle bir yenilik tercih edilmesi (1), Tarihi binayı bastırması (1), Tarihi yapının üstüne süzülmesi (1), Tarihi yapının üstüne konması (1)	14	25
MDÖ	Tarihi yapıyı bastırması (2), Eski yeni alakasızlığı (2), Neden böyle yenilik tercih edilmesi (2), Tarihi yapıyı kapatması (2), İki farklı yapı (1), Gereksiz form (1), Göz yorması (1)	11	
5. Ayırt Edilebilirlik ile İlgili Kavramlar			3
MP	-	-	1
MÖ	Özgünlük (1)	1	
MDP	Ek olduğu anlaşılması (1), Özgün (Taklit olmaması) (1)	2	2
MDÖ	--	-	
6. Uyum ve Zıtlık ile İlgili Kavramlar			18
MP	Aykırı form (3), Biçimsel zıtlık (1), Eski ve yeni uyumu (1), Çok aykırı (1), Zıtlık ile uyum (1)	7	15
MÖ	Zıtlık (4), Aykırı form (2), Eski yeni uyumu (1), Form uyumu (1)	8	
MDP	Renk uyumu (1), Zıtlığın uyumu (1)	2	3
MDÖ	Eski ve yeni uyumu (1)	1	
7. Şeffaflık ile İlgili Kavramlar			10
MP	Çatıdaki cam açıklıklar (2)	2	6
MÖ	Üçgen şeffaf açıklıklar (3), Geniş cam yüzey olması (1)	4	
MDP	-	-	4
MDÖ	Geniş cam yüzey olması (4)	4	
8. İşlevsellik ile İlgili Kavramlar			13
MP	-	-	3
MÖ	Örtü elemanı (3)	3	
MDP	Denizle bütünleşmesi (4), Geniş iç mekân etkisi (3), Etkin malzeme (1), Koruyucu örtü (1)	9	10
MDÖ	Denizle bütünleşmesi (1)	1	
9.Modernlik ile İlgili Kavramlar			8
MP	-	-	2
MÖ	Farklılık (2)	2	
MDP	Farklılık (3), Modernlik (1)	4	6
MDÖ	Eski ve yeni birleşimi (1), Modernlik (1)	2	
10.Sıfatlar ile İlgili Kavramlar			8
MP	Kapalılık (1)	1	2
MÖ	Gösterişli (1)	1	
MDP	Soğuk (2), Merak uyandırıcı (1)	3	6
MDÖ	Özgür (1), Düzensiz (1), Karmaşık (1)	3	
11. Diğer Kavramlar			12
MP	Yönelim (1), Konum (1), Eski ve yeni birleşim yeri (1), Gridal olmaması (1)	4	7
MÖ	Doluluk sağlaması (1), Tekrar (1), Yapının içinden yükselmesi (1)	3	
MDP	Çadır (1), Damla (1), Eski yeni birleşim yeri (1), Stad (1), Yılan görünüm (1)	5	5
MDÖ	-	-	
12.Yeni Ekte Dikkat Çeken Özellik Yok			26
MP	Yok (9)	9	12
MÖ	Yok (3)	3	
MDP	Yok (7)	7	14
MDÖ	Yok (7)	7	

Ek 6. Yapılarda Yeni Eklerde Beğenilen Özellikler

YAPI 1- YENİ EKTE BEĞENİLEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılması-Vurgulanması- Ezilmemesi			39
MP	Simetrik (5), Tarihi yapıyı öne çıkarması (4), Vurgulayıcı olması (1)	15	14
MÖ	Simetrik (5), Konum (4), Giriş vurgulama (3), Tarihi yapı öne çıkarma (2), Göze batmama (1)	4	
MDP	Göze batmaması (2), Gözü yormaması (1), Tarihi hissettirmesi (1)	10	
MDÖ	Göze batmaması (6), Girişi vurgulaması (2), Simetrik (1), Konum (1)	10	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			107
MP	Bütünlük kurması (7), Malzeme uyumu (6), Biçim uyumu (4), Eski ve yeni uyumu (3), Uygun ölçek (3), Renk uyumu (2), Cam malzeme ve metal malzeme uyumu (1), Zıtlığın uyumu (1), Küçük ölçek (1), Metal malzeme yataylığının uyumu (1)	29	58
MÖ	Eski ve yeni uyumu (4), renk uyumu (4), Bütünlük kurması (3), Ek olduğu anlaşılmaması (3), Uygun boyut (3), Şeffaflık ile uyum (2), Biçim uyumu (2), Mimariyi ve bütünlüğü koruması (2), Yükseklik uyumu (2), Metal malzeme uyumu (1), Zıtlık uyumu (1), Yatay eleman yoğunluğunun uyumu (1), Cam ve metal malzeme uyumu (1)	29	
MDP	Eski yeni uyumu (5), Renk uyumu (4), Malzeme uyumu (3), Uygun boyut (3), Metal malzeme uyumu (3), Metal malzeme yataylığı uyumu (1), Ek olduğu anlaşılmaması (1)	20	49
MDÖ	Metal malz. uyum (6), Renk uyum (5), Küçük ek (8), Bütünlüğü koruma (4), Eski yeni uyumu (3), Cam malz. uyum (1), Ek olduğu anlaşılmaması (1), Biçim uyumu (1)	29	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			53
MP	Biçim (5), Cam malzeme (3), Renk (1), Spiral dönüşü (1), Heybetli ve güçlü duruşu (1)	11	27
MÖ	Cam malzeme (5), Biçim (7), Malzeme (1), Renk (1), Biçimsel zıtlık (1), Metal konstrükt.(1)	16	
MDP	Biçim (6), Cam malzeme (5), Metal malzeme (4), Geniş olması (2), Metal konstrüksiyon (1)	18	26
MDÖ	Biçim (4), Cam malzeme (2), Heybetli ve güçlü duruşu (1), Metal konstrüksiyon (1)	8	
4. Yeni Ekin Modern Olması-Çağına Ayak Uydurması			10
MP	Modernlik (2)	2	3
MÖ	Farklılık (1)	1	
MDP	Modernlik (2), Farklılık (2)	4	7
MDÖ	Modernlik (2), Farklılık (1)	3	
5. Yeni Ekin Özgün –Ayırt edilebilir Olması			9
MP	Ek olduğu anlaşılmaması (4), Özgün (1), Ayırt edilebilirliği (1)	6	9
MÖ	Ek olduğu anlaşılmaması (2), Özgün (1)	3	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
6. Yeni Ekin İşlevsel Olması			36
MP	Aydınlatma (5), Havalandırma (3), İç mekan kalite artırma (2), Manzara (1), Sosyal alan (1)	12	18
MÖ	Ferahlık (3), İç mekâna etkisi (1), Dinamiklik katması (1), İşlevsellik (1)	6	
MDP	Aydınlatma (6), Ferahlık (3), Çatı işlevi (1), Isınma (1), Sürdürülebilir malzeme (1)	12	18
MDÖ	Aydınlatma (6)	6	
7. Yeni Ekin İç-Dış Geçirgen Olması			15
MP	Şeffaflık (7), Yansıtıcılık (2)	4	11
MÖ	Şeffaflık (5), Yansıtıcılık (2)	7	
MDP	Girişteki şeffaf yüzey (1), Dışarıyı içe alma (1)	2	4
MDÖ	Şeffaflık (2)	2	
8. Yeni Ekin Hafif Olması			5
MP	Sert görünümü yumuşatması (2)	2	3
MÖ	Rijitlik azaltması (1)	1	
MDP	Doluluk-boşluk (1), cephe düzeni (1)	2	2
MDÖ	-	-	
9. Yeni Ekin Hissettirdikleri			27
MP	Davet edici (2), Estetik (2), Merak uyandırıcı (2), Özgür (1)	7	11
MÖ	Merak uyandırıcı (2), Heyecan verici (1), Davet edici (1)	4	
MDP	Gizemli (1), Güven verici (1), Merak uyandırıcı (1), Samimi (1), Uhrevi (1), Estetik (1)	6	16
MDÖ	Estetik (4), Güven verici (2), Merak uyandırıcı (2), Gizemli havası (1), Samimi (1)	5	
10. Yeni Ekte Beğendiğim Bir Şey Yok			22
MP	Yok (3)	3	3
MÖ	-	-	
MDP	Yok (14)	14	19
MDÖ	Yok (5)	5	

Ek 6'nın devamı

YAPI 2- YENİ EKTE BEĞENİLEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılması-Vurgulanması- Ezilmemesi			7
MP	Tarihi yapıyı ezmemesi (3)	3	7
MÖ	Tarihi yapıyı ezmemesi (3), Tarihi yapıyı öne çıkarması (1)	4	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			51
MP	Zıtlık uyumu (4), Renk uyumu (2), Yükseklik uyumu (2), Biçim uyumu (2), Tuğlaya atıf (2), Malzeme uyumu (1), Biçimsel tamamlayıcılık (1), Ölçek uyumu (1), Düzenli ve sade formu (1)	16	39
MÖ	Düzenli ve sade formu (4), Biçimsel tamamlayıcılık (4), Malzeme uyumu (3), Renk uyumu (3), Zıtlık uyumu (2), Uygun ölçek (2), Tuğlaya atıf (2), Biçim uyumu (1), Yükseklik uyumu (1), Metal konstrüksiyon yoğunluğunun uyumu (1)	23	
MDP	Düzenli ve sade formu (1)	1	12
MDÖ	Biçimsel tamamlayıcılık (7), Düzenli ve sade formu (2), Az yükseklik (2)	11	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			35
MP	Metal konstrüksiyon (4), Malzeme farklılığı (3), Renk (2), Cam tuğla malzeme (2), Büyük boyut (1), Organîge karşı keskin hat kullanımı (1), Gridal görünüş (1)	14	23
MÖ	Gridal görünüş (4), Metal konstrüksiyon (3), Boyut (1), Cam tuğla malzeme (1)	9	
MDP	Cam tuğla malzeme (4), Metal konstr. (2), Metal malzeme (1), Baca yüksekliği (1)	8	12
MDÖ	Cam tuğla malzeme (3), metal konstrüksiyon (1)	4	
4. Yeni Ekin Modern Olması-Çağına Ayak Uydurması			7
MP	Modernlik (1)	1	4
MÖ	Farklılık (2), Modernlik (1)	3	
MDP	Farklılık (1)	1	3
MDÖ	Modernlik (2)	2	
5. Yeni Ekin Özgün –Ayırt edilebilir Olması			10
MP	-	-	3
MÖ	Ayırt edilebilirlik (1), Ek olduğu anlaşılması (1), Geçmiş-gelecek bağı yansıtması (1)	3	
MDP	Taklit olmaması (1), Kendini var edebilmesi (1)	2	7
MDÖ	Ayırt edilebilirliği (5)	5	
6. Yeni Ekin İşlevsel Olması			5
MP	Aydınlatma (3)	3	3
MÖ	-	-	
MDP	İşlevsellik (1), Kullanışlılık (1)	2	2
MDÖ	-	-	
7. Yeni Ekin İç-Dış Geçirgen Olması			10
MP	Şeffaflık (4)	4	7
MÖ	Şeffaflık (3)	3	
MDP	Şeffaflık (2)	2	3
MDÖ	İç mekanı dışarı yansıtma (1)	1	
8. Yeni Ekin Hafif Olması			12
MP	Doluluk-boşluk dengesi (4)	4	11
MÖ	Doluluk-boşluk düzeni (5), Doluluk-boşluk oranı (2)	7	
MDP	Cephe düzeni (1)	1	1
MDÖ	-	-	
9. Yeni Ekin Hissettirdikleri			10
MP	Davet edici (1), Merak uyandırıcı (1)	2	3
MÖ	Merak uyandırıcı (1)	1	
MDP	Merak uyandırıcı (2), Huzur verici (1), Davet edici (1), Resmi (1)	5	7
MDÖ	Merak uyandırıcı (1), Sakinlik (1)	2	
10. Yeni Ekte Beğendiğim Bir Şey Yok			98
MP	Yok (14)	14	30
MÖ	Yok (16)	16	
MDP	Yok (34)	34	68
MDÖ	Yok (34)	34	

Ek 6'nın devamı

YAPI 3- YENİ EKTE BEĞENİLEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılması-Vurgulanması- Ezilmemesi			15
MP	Tarihi yapıyı ezmemesi (5)	5	11
MÖ	Tarihi yapıyı ezmemesi (5), Şeffaflıkla tarihi yapıyı öne çıkarma (1)	6	
MDP	-	-	4
MDÖ	Tarihi yapıyı öne çıkarması (2), Gözü yormaması (1), Tarihi yapıyı bastırmaması (1)	4	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			75
MP	Bütünlük kurması (6), Yükseklik uyumu (5), Malzeme uyumu (3), Eski ve yeni uyumu (2), Uygun boyut (2), Tarihi yapı yanında olması (1)	19	37
MÖ	Düşey çizgisellik uyumu (4), Uygun boyut (3), Yükseklik uyumu (3), Uygun form (1), Eski ve yeni uyumu (1), Biçimsel tamamlayıcılık (1), Uygun yükseklik (1), Beyaz taşıyıcıların devamlılığı (1), Renk uyumu (1), Malzeme uyumu (1), Bütünlük kurması (1)	18	
MDP	Tarihi yapı yanında olma (4), Eski yeni uyumu (3), Cepheyi bozmama (2), Bütünlüğü koruma (2), Tarihi yapıya az müdahale (2), Renk uyumu (1), Cam malz. uyumu (1), Uygun boyut (1)	16	38
MDÖ	Eski ve yeni uyumu (6), Tarihi yapı yanında olması (5), Cephesini bozmaması (3), Mimariyi ve bütünlüğü koruması (2), Yükseklik uyumu (2), Renk uyumu(1), Beyaz taşıyıcı renk uyumu (1), Ölçek ve yükseklik uyumu (1), Uygun boyut (1)	22	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			22
MP	Cam malzeme (3), Biçim (1), Beyaz taşıyıcı (1), Form (1), Malzeme farklılığı (1)	7	16
MÖ	Beyaz taşıyıcı (4), Cam malzeme (2), Form (1), Zıtlık (1), Saçak (1)	9	
MDP	Cam malzeme (2), Biçim (1)	3	6
MDÖ	Renk(1), Cam malzeme(1), Biçim(1)	3	
4. Yeni Ekin Modern Olması-Çağına Ayak Uydurması			13
MP	Modernlik (3), Günümüzü yansıtan (2), Yenilik (1)	6	9
MÖ	Modernlik (2), Farklılık (1)	3	
MDP	Modernlik (1)	1	4
MDÖ	Modernlik (2), Günümüze uygunluk (1)	3	
5. Yeni Ekin Özgün –Ayırt edilebilir Olması			6
MP	Ayırt edilebilirliği (2), Özgün (2), Ek olduğu anlaşılması (1)	5	5
MÖ	-	-	
MDP	Taklit olmaması (1)	1	1
MDÖ	-	-	
6. Yeni Ekin İşlevsel Olması			36
MP	Aydınlatma (3), Yarı açık mekan (1), Ferahlık (1)	5	12
MÖ	Yarı açık mekan (4), Aydınlatma (2), Ferahlık (1)	7	
MDP	Ferahlık (6), Aydınlatma (4), Derinlik (2), Denizle bütünlüşmesi (2), Geniş görüş açısı (1)	16	24
MDÖ	Aydınlatma (4), Ferahlık (3), Derinlik (1)	8	
7. Yeni Ekin İç-Dış Geçirgen Olması			73
MP	şeffaflık(11), geniş cam yüzey olması(4), görsel süreklilik(1)	16	32
MÖ	geniş cam yüzey(7), şeffaflık(5), iç mekanı dışarı yansıtma(2),görsel süreklilik(2)	16	
MDP	şeffaflık(8), geniş cam yüzey(5), iç mekanı dışarı yansıtma(2), dışarıyı içe alma(1)	16	41
MDÖ	geniş cam yüzey(13),şeffaflık(6),yansıtıcılık(3),iç mekan okunabilirlik(2),görsel süreklilik(1)	25	
8. Yeni Ekin Hafif Olması			9
MP	-	-	6
MÖ	Hafiflik (2), Sadelik (2), Opak-saydam uyumu (1), Opak-saydam dengesi (1)	6	
MDP	-	-	3
MDÖ	Sadelik (2), Yokmuş hissi (1)	3	
9. Yeni Ekin Hissettirdikleri			22
MP	Sıcaklık (3), Merak uyandırıcı (2), Güven verici (1), Sakinlik (1), Huzur verici (1), Enerjik (1), Davet edici (1)	10	14
MÖ	Merak uyandırıcı (2), Enerjik (1), Davet edici (1)	4	
MDP	Samimi (1), Sıcaklık (1), Sakinlik (1), Huzur verici (1)	4	8
MDÖ	Merak uyandırıcı (2), Huzur verici (1), Güven verici (1)	4	
10. Yeni Ekte Beğendiğim Bir Şey Yok			49
MP	Yok (9)	9	15
MÖ	Yok (6)	6	
MDP	Yok (21)	21	34
MDÖ	Yok (13)	13	

Ek 6'nın devamı

YAPI 4- YENİ EKTE BEĞENİLEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılması-Vurgulanması- Ezilmemesi			18
MP	İki yapı arası geçişle ayırık durması (5), Tarihi yapıyı ezmemesi (5)	10	15
MÖ	Geçişle ayırık durma (3), Tarihi yapıyı ezmeme (1), Tarihi yapıyı öne çıkarma (1)	5	
MDP	İki yapı arası geçişle ayırık durması (1), tarihi yapıyı öne çıkarması (1)	2	3
MDÖ	İki yapı arası geçişle ayırık durması (1)	1	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			106
MP	Zıtlık ile uyum (6), Pencere boşlukların uyumu (6), Eski ve yeni uyumu (4), Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (4), Form uyumu (2), Uygun boyut (2), Bütünlük kurması (2), Çatının dalga hareketinin denizle uyumu (1), Malzeme uyumu (1), Cephe düzeni (1), Renk uyumu (1), Tarihi yapının modern ikizi (1)	31	59
MÖ	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (6), Renk uyumu (6), Pencere boşlukların uyumu (5), Malzeme uyumu (4), Eski ve yeni uyumu (2), Tarihi yapının modern ikizi (1), Cephe düzeni (1), Uygun boyut (1), Zıtlık ile uyum (1), Bütünlük kurması (1)	28	
MDP	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (5), Eski ve yeni uyumu (5), Cephe düzeni (4), pencere boşlukların uyumu (3), Biçim uyumu (1), Renk uyumu (1), Cam malzeme uyumu (1), Çatının dalga hareketinin denizle uyumu (1), Ek olduğu anlaşılmaması (1)	22	47
MDÖ	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (7), Zıtlık ile uyum (5), Renk uyumu (4), Eski ve yeni uyumu (3), Cephe düzeni (2), Pencere boşlukların Uyumu (2), Mimariyi ve bütünlüğü koruması (1), Çatının dalga hareketinin denizle uyumu (1)	25	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			79
MP	Kıvrımlı çatı formu (8), Cam malzeme (1), Malzeme farkı (1), Heybetli görünüm (1)	11	29
MÖ	Kıvrımlı çatı formu (12), Cam malz. (2), Cephedeki boşluk (2), Zıtlık (1), Cephe desenler (1)	18	
MDP	Kıvrımlı çatı (13), Cam malz. (5), Boyut (1), Cephedeki boşluk (1), Heybetli görünüm (1)	21	50
MDÖ	Kıvrımlı çatı (16), Cam malz. (7), Heybetli görünüm(3), Cephe deseni (2), Cephe boşluk (1)	29	
4. Yeni Ekin Modern Olması-Çağına Ayak Uydurması			13
MP	Modernlik (2), Teknoloji (1)	3	9
MÖ	Modernlik (4), Farklılık (1), Eski ve yeni birleşimi (1)	6	
MDP	Farklılık (1)	1	4
MDÖ	Eski ve yeni birleşimi (2), Farklılık (1)	3	
5. Yeni Ekin Özgün –Ayırt edilebilir Olması			13
MP	Özgün (5), Ek olduğu anlaşılmaması (2), Bağımsız olması (1)	8	11
MÖ	Özgün (2), Ek olduğu anlaşılmaması (1)	3	
MDP	-	-	2
MDÖ	İki farklı cephe (1), Ayırt edilebilirliği (1)	2	
6. Yeni Ekin İşlevsel Olması			11
MP	Aydınlatma (1), Manzara Etkisi (1)	2	5
MÖ	Hareketlilik (2), Aydınlatma (1)	3	
MDP	Aydınlatma (2), Ferahlık (1)	3	6
MDÖ	Denizle bütünleşmesi (2), Aydınlatma (1)	3	
7. Yeni Ekin İç-Dış Geçirgen Olması			16
MP	Şeffaflık (4), Geniş cam yüzey olması (1)	5	6
MÖ	Şeffaflık (1)	1	
MDP	Şeffaflık (2), Yansıtıcılık (1)	3	10
MDÖ	Yansıtıcılık (4), Şeffaflık (3)	7	
8. Yeni Ekin Hafif Olması			12
MP	Hafiflik (1), Doluluk-boşluk den.(1), Opak-saydam den.(1), Gökyüzüyle bütünleşme (1)	4	7
MÖ	Doluluk-boşluk (2), Opak-saydam dengesi (1)	3	
MDP	Doluluk-boşluk (2), Opak-saydam dengesi (1)	3	5
MDÖ	Yokmuş hissi (1), Gökyüzüyle bütünleşmesi (1)	2	
9. Yeni Ekin Hissettirdikleri			30
MP	Merak uyandırıcı (3), Estetik (2), Enerjik (2), Davet edici (1), Özgür (1), Huzur verici (1)	10	16
MÖ	Merak uyandırıcı (5), Gösterişli (1)	6	
MDP	Gösterişli (2), Özgür (1), Merak uyandırıcı (1), Davet edici (1), Parlaklık (1)	6	14
MDÖ	Sakinlik (4), Merak uyandırıcı (3), Huzur verici (1)	8	
10. Yeni Ekte Beğendiğim Bir Şey Yok			41
MP	Yok (6)	6	11
MÖ	Yok (5)	5	
MDP	Yok (14)	14	30
MDÖ	Yok (16)	16	

Ek 6'nın devamı

YAPI 5- YENİ EKTE BEĞENİLEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılması-Vurgulanması- Ezilmemesi			25
MP	Tarihi yapıyı ezmemesi (6), Saygılı duruş (1), Tarihi yapıya zarar vermemesi (1)	8	17
MÖ	Tarihi yapıyı ezmemesi (6), Saygılı duruş (2), Tarihi yapıyı bastırmaması (1)	9	
MDP	Göze batmaması (3), Tarihi yapıyı bastırmaması (2), Saygılı duruş (1)	6	8
MDÖ	Tarihi yapıyı öne çıkarması (1), Tarihi yapı önüne geçmemesi (1)	2	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			102
MP	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (4), Form uyumu (4), Eski ve yeni uyumu (3), Uygun boyut (3), Yataydaki devamlılığı (3), Az yükseklik (2), Biçim uyumu (2), Yükseklik uyumu (2), Form (2), Malzeme uyumu (1), Opaklık uyumu (1), Renk uyumu (1), Düzenli ve sade (1), Dikeylik ve yataylık zıtlığının uyumu (1)	29	55
MÖ	Form uyumu (10), Sadelik (3), Renk uyumu (3), Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (2), Eski ve yeni uyumu (2), Uygun boyut (2), Form (1), Malzeme uyumu (1), Yükseklik uyumu (1), Çizgiselliğin devamlılığı (1)	26	
MDP	Biçim uyumu (7), Az yükseklik (4), Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (4), Eski ve yeni uyumu (3), Renk uyumu (3), Biçim (2), Opaklık uyumu (1), Yükseklik uyumu (1), Dikdörtgen basit formu (1)	26	47
MDÖ	Biçim uyumu (5), Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (5), Renk uyumu (3), Az yükseklik (3), Eski ve yeni uyumu (3), Dikdörtgen basit formu (1), Biçim (1)	21	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			14
MP	Renk (2), Malzeme (1), Cam malzeme (1), Uzun olması (1)	5	9
MÖ	Renk (1), Malzeme (1), Renk farklılığı (1), Zıtlık (1)	4	
MDP	Uzun olması (1), Koridor görünüm (1), Cam malzeme (1), İki sert görünümlü cephe (1)	4	5
MDÖ	Uzun olması (1)	1	
4. Yeni Ekin Modern Olması-Çağına Ayak Uydurması			7
MP	Modernlik (1)	1	7
MÖ	Modernlik (6)	6	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
5. Yeni Ekin Özgün –Ayırt edilebilir Olması			4
MP	Ek olduğu anlaşılması (1)	1	2
MÖ	Ayırt edilebilirliği (1)	1	
MDP	-	-	2
MDÖ	Ek olduğu anlaşılması (1), Ayırt edilebilirliği (1)	2	
6. Yeni Ekin İşlevsel Olması			5
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	Denizle bütünleşmesi (1)	1	5
MDÖ	Denizle bütünleşmesi (4)	4	
7. Yeni Ekin İç-Dış Geçirgen Olması			4
MP	Şeffaflık (2)	2	4
MÖ	Şeffaflık (2)	2	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
8. Yeni Ekin Hafif Olması			1
MP	-	-	1
MÖ	Opak saydam dengesi (1)	1	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
9. Yeni Ekin Hissettirdikleri			3
MP	-	-	1
MÖ	Merak uyandırıcı (1)	1	
MDP	-	-	2
MDÖ	Sakinlik (1), Huzur verici (1)	2	
10. Yeni Ekte Beğendiğim Bir Şey Yok			61
MP	Yok (3)	3	14
MÖ	Yok (11)	11	
MDP	Yok (18)	18	47
MDÖ	Yok (29)	29	

Ek 6'nın devamı

YAPI 6- YENİ EKTE BEĞENİLEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılması-Vurgulanması- Ezilmemesi			16
MP	Tarihi yapıyı ezmeme (3)	3	9
MÖ	Girişi vurgulaması (3), Tarihi yapıyı öne çıkarması (1), Vurgulayıcı (1), Konum (1)	6	
MDP	Girişi vurgulaması (2), Simetrik (1), Konum (1)	4	7
MDÖ	Girişi vurgulaması (2), Saygılı duruş (1)	3	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			51
MP	Yükseklik uyumu (1), Eski ve yeni uyumu (1), Renk ve form uyumu (1), Renk zıtlığının uyumu (1), Malzeme uyumu (1), Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (1)	6	13
MÖ	Renk uyumu (3), Malzeme uyumu (1), Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (1), Uygun boyut (1), Form uyumu (1)	7	
MDP	Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (3), Eski ve yeni uyumu (3), Düzenli ve sade formu (3), biçim (3), Renk uyumu (1)	13	38
MDÖ	Biçim (7), Renk uyumu (5), Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (4), Eski ve yeni uyumu (4), Bütünlüğü koruması (2), Biçim uyumu (2), Şeffaflık renk uyumu (1)	25	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			46
MP	Cam malzeme (5), Renk (1), Malzeme Farkı (1), Yükseklik (1), Renk zıtlığı (1), Renk ve malzeme farklılığı (1), Ölçek (1), Cam malzeme Rengi (1)	12	25
MÖ	Yükseklik (5), Cam malzeme (3), Zıtlık (2), Cam malzeme rengi (2), Renk (1)	13	
MDP	Şeffaflık rengi (3), Cam malzeme (2), Boyut (1)	6	21
MDÖ	Cam malzeme (4), Yükseklik (3), Mimari yapısı (3), Renk (2), Şeffaflık rengi (2), Zıtlık (1)	15	
4. Yeni Ekin Modern Olması-Çağına Ayak Uydurması			7
MP	Modernlik (3)	3	4
MÖ	Modernlik (1)	1	
MDP	Eski ve yeni birleşimi (1)	1	3
MDÖ	Modernlik (1), eski ve yeni birleşimi (1)	2	
5. Yeni Ekin Özgün –Ayırt edilebilir Olması			7
MP	Ayırt edilebilirliği (2), Özgün (1), Eski ve yeni ayrımı (1)	4	5
MÖ	Ayırt edilebilirliği (1)	1	
MDP	-	-	2
MDÖ	Özgün (1), Eski ve yeni ayrımı (1)	2	
6. Yeni Ekin İşlevsel Olması			8
MP	Ferahlık (1)	1	3
MÖ	Hareketlilik (2)	2	
MDP	Aydınlatma (2), Ferahlık (1), İşlevine uygunluk (1), Isınma (1)	5	5
MDÖ	-	-	
7. Yeni Ekin İç-Dış Geçirgen Olması			28
MP	Şeffaflık (9)	9	15
MÖ	Şeffaflık (2), Geniş cam yüzey olması (3), Yansıtıcılık (1)	6	
MDP	-	-	13
MDÖ	Şeffaflık (6), Geniş cam yüzey olması (6), Yansıtıcılık (1)	13	
8. Yeni Ekin Hafif Olması			3
MP	Yokmuş hissi (1)	1	2
MÖ	Hafiflik (1)	1	
MDP	-	-	1
MDÖ	Gökyüzüyle bütünleşmesi (1)	1	
9. Yeni Ekin Hissettirdikleri			16
MP	Enerjik (2), Güven verici (1)	3	9
MÖ	Heyecan verici (3), Merak uyandırıcı (1), Şaşırtıcı (1), Davet edici (1)	6	
MDP	Merak uyandırıcı (2), Gösterişli (1)	3	7
MDÖ	Huzur verici (2), Güven verici (1), Neşelendirici (1)	4	
10. Yeni Ekte Beğendiğim Bir Şey Yok			87
MP	Yok (20)	20	38
MÖ	Yok (18)	18	
MDP	Yok (26)	26	49
MDÖ	Yok (23)	23	

Ek 6'nın devamı

YAPI 7- YENİ EKTE BEĞENİLEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılması-Vurgulanması- Ezilmemesi			26
MP	Saygılı duruş (2), Tarihi yapıyı ezmemesi (1), Tarihi yapıyı bastırmayan (1), Tarihi yapıyı vurgulaması (1), Ön plana çıkmaması (1)	6	13
MÖ	Tarihi yapıyı ezmemesi (2), Tarihi yapıyı koruması (1), Saygılı duruş (1), Tarihi yapıyı ön plana çıkarması (1), Pasif oluşu (1), tarihi yapıyı sarması (1)	7	
MDP	Göze batmaması (2), tarihi yapıyı sarması (2)	4	13
MDÖ	Göze batmaması (5), Tarihi yapıyı öne çıkarması (2), Tarihi yapıyı sarması (2)	9	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			87
MP	Eski ve yeni uyumu (5), Renk uyumu (3), Yükseklik uyumu (2), Malzeme uyumu (2), Bütünlük kurması (1), Süreklilik (1), Pencere form uyumu (1)	15	41
MÖ	Renk uyumu (4), Renk (3), Yükseklik (2), Süreklilik (2), Bütünlük kurması (2), Eski ve yeni uyumu (2), Uyumlu geçiş (2), Uygun yükseklik (1), Kat hizaları (1), Malzeme rengi (1), Yatayda süreklilik (1), Uygun aç (1), Uygun oran (1), Malzeme uyumu (1), Orantılı yükseklik (1), Tarihi yapı ile akışkanlık (1)	26	
MDP	Tarihi yapı yanında olması (5), Cephesini bozmaması (4), Yükseklik uyumu (2), Eski ve yeni uyumu (2), Tarihi yapıya az müdahale (2), Renk uyumu (2), Malzeme uyumu (2), Pencere hizaları uyumu (1), Biçim uyumu (1), Mimariyi ve bütünlüğü koruması (1), Tamamlayıcı, devam niteliği ve bütünüleyici olması (1), Düzenli ve sade formu (1), Yatayda ilerlemesi (1)	25	46
MDÖ	Renk uyumu (7), Mimariyi ve bütünlüğü koruması (3), Tarihi yapı yanında olması (3), Eski ve yeni uyumu (3), Yükseklik uyumu (3), Cephesini bozmaması (2)	21	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			64
MP	Kıvrımlı form (5), Çizgisel cephe düzeni (5), Form (3), Renk (2), Cephe düzeni (1), Malzeme (1), Malzeme farklılığı (1), biçim farklılığı (1), Yüksekliğin kademeli artışı (1), Düşey strüktürler (1), Oran (1), Amorf form (1)	23	40
MÖ	Çizgisel cephe düzeni (6), Malzeme (2), Metal malzeme (2), Form (1), Ölçek (1), Çizgisellik (1), Kıvrımlı form (1), Zıtlık (1), Cephe malzemesi (1), Cam boyutu (1)	17	
MDP	Kıvrımlı formu (3),Çizgisel cephe düzeni (3),Cephe düzeni (2),Genişlik (1),Giderek yükselmesi (1)	10	24
MDÖ	Çizgisel cephe düzeni (9), Kıvrımlı form (2), Cephe düzeni (1), Giderek yükselme (1), Cam malzeme (1)	14	
4. Yeni Ekin Modern Olması-Çağına Ayak Uydurması			17
MP	Modernlik (5), Günümüzü yansıtan (1), Yenilikçi (1), Eski ve yeni birleşimi (1)	8	12
MÖ	Modernlik (3), Farklılık (1)	4	
MDP	Eski ve yeni birleşimi (2), Farklılık (1)	3	5
MDÖ	Modernlik (2)	2	
5. Yeni Ekin Özgün –Ayırt edilebilir Olması			2
MP	Özgün (1)	1	1
MÖ	-	-	
MDP	İki farklı cephe (1)	1	1
MDÖ	-	-	
6. Yeni Ekin İşlevsel Olması			19
MP	Avlu/mezdan oluşturmaları (1), Hareketlilik (1)	2	7
MÖ	Hareketlilik (2), Aydınlatma (2), uzantısı olması (1)	5	
MDP	Aydınlatma (3), Avlu oluşturmaları (2), Doğayla bütünleşmesi (2), Ferahlık (1)	8	12
MDÖ	Doğayla bütünleşmesi (2), Aydınlatma (2)	4	
7. Yeni Ekin İç-Dış Geçirgen Olması			14
MP	Şeffaflık (7), Kontrollü geçirgenlik (1)	8	11
MÖ	Şeffaflık (2), Cephedeki geçirgenlik (1)	3	
MDP	Şeffaflık (1)	1	3
MDÖ	İç-dış mekan görsel süreklilik (1), Şeffaflık (1)	2	
8. Yeni Ekin Hafif Olması			8
MP	Doluluk boşluk dengesi (3), Doluluk boşluk düzeni (1), Opaklık-şeffaflık dengesi (1)	5	5
MÖ	-	-	
MDP	Doluluk-boşluk (1)	1	3
MDÖ	Doluluk-boşluk (2)	2	
9. Yeni Ekin Hissettirdikleri			21
MP	Estetik (3), Merak Uyandırıcı (2), Huzur Verici (1), Samimi (1)	7	10
MÖ	Mütavazi (1), Gizemli (1), Estetik (1)	3	
MDP	Güven verici (2), Mütavazi (1), Görkemli (1), Resmi (1), Samimi (1), Estetik (1), Enerjik (1)	8	11
MDÖ	Merak uyandırıcı (2), Estetik (1)	3	
10. Yeni Ekte Beğendiğim Bir Şey Yok			45
MP	Yok (7)	7	14
MÖ	Yok (7)	7	
MDP	Yok (16)	16	31
MDÖ	Yok (15)	15	

Ek 6'nın devamı

YAPI 8- YENİ EKTE BEĞENİLEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılması-Vurgulanması- Ezilmemesi			12
MP	Saygılı duruş (1), Tarihi yapıyı ezmeme (1), Zıtlığın öne çıkarması (1), Tarihi yapıyı sarma (1)	4	8
MÖ	Tarihi yapıyı koruması (1), Tarihi yapıyı sarması (1), Zıtlığın öne çıkarması (1), Tarihi yapıyı öne çıkarması (1)	4	
MDP	Tarihi yapıyı sarması (1), Koruyucu (1), Saygılı duruşu (1)	3	4
MDÖ	Üst ekin göze batmaması (1)	1	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			37
MP	Yükseklik uyumu (3), Malzeme uyumu (3), Renk uyumu (1)	7	17
MÖ	Eski ve yeni uyumu (2), Yükseklik uyumu (2), Oran (1), Biçimsel farklılıkla uyum (1), Renk uyumu (1), Malzeme uyumu (1), Keskin hatlar (1), Uygun yükseklik (1)	10	
MDP	Eski ve yeni uyumu (3), Renk uyumu (3)	6	20
MDÖ	Renk uyumu (4), Mimariyi ve bütünlüğü koruması (3), Eski ve yeni uyumu (3), Malzeme uyumu (2), Yükseklik uyumu (2)	14	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			41
MP	Cam malzeme (5), Renk (1), Cam ızgara dokusu (1), Zıtlık (1), Farklı açıyla yönelim (1), Geometrik form (1), Kütleli etki (1), Şerit görünüm (1)	12	26
MÖ	Malzeme (3), Dikdörtgen form (2), Zıtlık (2), Genişlik (2), Form (1), Yükseklik (1), Cam malzeme (1), Renk (1), Farklı açıyla yönelim (1)	14	
MDP	Alt ekin uzunluğu ve genişliği (2), Dikdörtgen form (1), Koridor görünüm (1), Çok keskin bir araya geliş (1), Biçim (1)	6	15
MDÖ	Dikdörtgen form (1), Koridor görünüm (5), Farklı açıyla yönelim (1), Alt ekin ızgara dokusu (1), Cam malzeme (1)	9	
4. Yeni Ekin Modern Olması-Çağına Ayak Uydurması			12
MP	Modernlik (1), Gününü yansıtmaması (1)	2	4
MÖ	Modernlik (1), Gününü yansıtmaması (1)	2	
MDP	Modernlik (3), Eski ve yeni birleşimi (1)	4	8
MDÖ	Modernlik (3), Eski ve yeni birleşimi (1)	4	
5. Yeni Ekin Özgün –Ayrırt edilebilir Olması			2
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	2
MDÖ	Taklit olmaması (1), Kendine has olması (1)	2	
6. Yeni Ekin İşlevsel Olması			32
MP	Teras (2), Aydınlatma (1), Denize doğru teras çıkıntısı (1), Çıkma (1), Manzara etkisi (1), Manzaraya açık (1), Seyir alanı (1), Etkinlik alanı (1)	9	14
MÖ	Hareketlilik (1), Denize açılması (1), Seyir alanı sunması (1), Konsol yapımları (1), Denizle bütünleşmesi (1)	5	
MDP	Denizle bütünleşmesi (2), Teras yapması (2), Denize çıkıntı (2), Manzaraya açık (2), Önü açık (2), Yeterli seyir alanı yaratması (2)	12	18
MDÖ	Denize açılması (2), Denizle bütünleşmesi (1), Teras yapması (1), Manzaraya açık (1), Dayanıklılık (1)	6	
7. Yeni Ekin İç-Dış Geçirgen Olması			19
MP	Şeffaflık (5), Sadelik (1)	6	9
MÖ	Şeffaflık (2), Geniş cam yüzey olması (1)	3	
MDP	Şeffaflık (3)	3	10
MDÖ	Geniş cam yüzey olması (5), Şeffaflık (2)	7	
8. Yeni Ekin Hafif Olması			2
MP	Hafiflik (2)	2	2
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
9. Yeni Ekin Hissettirdikleri			15
MP	Merak uyandırıcı (2), Estetik (1), Dinamik (1), Özgür (1), Davet edici (1)	6	9
MÖ	Davet edici (1), Estetik (1), Gizemli (1)	3	
MDP	Merak uyandırıcı (2), Davet edici (2), Hem resmi hem samimi hissettirici (1)	5	6
MDÖ	Davet edici (1)	1	
10. Yeni Ekte Beğendiğim Bir Şey Yok			73
MP	Yok (22)	22	27
MÖ	Yok (5)	5	
MDP	Yok (25)	25	46
MDÖ	Yok (21)	21	

Ek 6'nın devamı

YAPI 9- YENİ EKTE BEĞENİLEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılması-Vurgulanması- Ezilmemesi			11
MP	Cephe hattına saygılı (2), Tarihi yapıyı koruması (1), Ön plana çıkmaması (Sırtmaması)(1)	4	9
MÖ	Tarihi yapıyı ön plana çıkarması (2), Şeffaflıkla tarihi yapıyı öne çıkarması (1), Sivriselliği ile tarihi yapıyı öne çıkarması (1), Tarihi yapının çatı süsünün ön plana çıkması (1)	5	
MDP	Tarihi yapıyı koruması (1)	1	2
MDÖ	Tarihi yapıyı kapatmaması (1)	1	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			67
MP	Cephe hattını koruması (1), Eski ve yeni uyumu (1), Kat silmeleri devamlılığı/benzerliği (1), Eski ve yeni uyumu (1), Malzeme uyumu (1), Şeffaflığın bütünlük sağlaması (1), Form uyumu (1), Renk uyumu (1), Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (1)	9	19
MÖ	Yapının parçası gibi olması (1), Eski ve yeni uyumu (1), Cephe kurgusunun benzerliği (1), Bütünlük kurması (1), Renk uyumu (1), Malzeme uyumu (1), Zıtlığın uyumu (1), Form benzerliği (1), Farklı form ama uyumlu (1), Yönelim (1)	10	
MDP	Renk uyumu (6), Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (5), biçim (4), Cephe köşelerin devamlılığı (3), Eski ve yeni uyumu (2), Çıkma, girinti, açığı uyumu (1), Düz açılı yan cephesi (1), Cam çerçevelerin renk uyumu (1), Sade ve basit form (1), Modüler cam sistemin uyumu (1), Yönelim(1), Biçim uyumu(1)	27	48
MDÖ	Renk uyumu (10), Biçimsel bütünlük ve tamamlayıcılık (7), Malzeme uyumu (2), Cephe köşelerin devamlılığı (2)	21	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			52
MP	Cam malzeme (6), Form (2), Biçim (1), Renk (1), Zıtlık (1), Biçimin tekrarı bozması (1), Malzeme farkı (1), Biçimin yorumlanması (1), İki farklı yapının iyi yorumu (1), Zıt karakter(1)	16	36
MÖ	Renk (4), Cam malzeme (4), Form (3), Zıtlık (3), Malzeme (2), Kırıklılık yapısı (2), Heybetli görünüm (1), Cam malzeme rengi (1)	20	
MDP	Cephe düzeni (4), Renk (2), Cam malz.(2), Yüksek(2),Boyut(1),Sivrisellik(2),Şeffaflık rengi(1)	14	26
MDÖ	Dar açığı (6), Sivrisellik (Keskin hatlar) (3), Yükseklik (2), Cam malzeme (1)	12	
4. Yeni Ekin Modern Olması-Çağın Ayak Uydurması			23
MP	Modernlik (3), Gününü yansıtan (1), Çağdaş malzeme (1)	5	11
MÖ	Eski ve yeni birleşimi (2), Farklılık (2), Yenilikçi (1), Modernlik (1)	6	
MDP	Modernlik (2), Çağdaşlığa ayak uydurması (1), Yeni soluk katması (1)	4	12
MDÖ	Eski ve yeni birleşimi (3), Modernlik (3), Farklılık (1), Özgün olması (1)	8	
5. Yeni Ekin Özgün –Ayrıt edilebilir Olması			31
MP	Tarihi yapıdan bağımsız (1), Her iki yapının vurgulanması (1), İki yapı arası renkli geçiş (1), Turuncu ışıklı tavan (1), Yırtık etkisi (1), Geri çekilme/yatay boşluk (1), Çıkma altı renk (1), İki yapı arası geçiş (1), Ek olduğunun anlaşılması (1)	9	24
MÖ	Ayrıt edilebilirlik (6), Çıkma (2), Bağımsız görünüm (2), Eski yeni ayrımı (1), İki yapı arası boşluk (1), Yırtık detayı (1), Kendini var edebilmesi (1), İki yapı arası geçiş (1)	15	
MDP	İki yapı arası renkli geçiş (1), İki yapı arası geçiş (Eski ve yeni arası geçiş) (1)	2	7
MDÖ	İki yapı arası renkli geçiş (3), İki yapı arası geçiş (Eski ve yeni arası geçiş) (2)	5	
6. Yeni Ekin İşlevsel Olması			7
MP	Hareketlilik (1), Açık mekân (1)	2	4
MÖ	Aydınlatma (1), Hareketlilik (1)	2	
MDP	Aydınlatma (1), Yeterli seyir alanı yaratması (1), Ferahlık (1)	3	3
MDÖ	-	-	
7. Yeni Ekin İç-Dış Geçirgen Olması			24
MP	Şeffaflık (6)	6	11
MÖ	Geniş cam yüzey olması (3), Şeffaflık (1), Yansıtıcılık (1)	5	
MDP	Şeffaflık (2), Geniş cam yüzey olması (1)	3	13
MDÖ	Geniş cam yüzey olması (6), Şeffaflık (2), Yansıtıcılık (2)	10	
8. Yeni Ekin Hafif Olması			1
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	Gökyüzüyle bütünleşmesi (1)	1	1
MDÖ	-	-	
9. Yeni Ekin Hissettirdikleri			10
MP	Merak uyandırıcı (2), Huzur verici (1), Samimi (1)	4	6
MÖ	Enerjik (1), Merak uyandırıcı (1)	2	
MDP	İç karartıcı (1), Merak uyandırıcı (1)	2	4
MDÖ	Merak uyandırıcı (1), Enerjik (1)	2	
10. Yeni Ekte Beğendiğim Bir Şey Yok			66
MP	Yok (18)	18	30
MÖ	Yok (12)	12	
MDP	Yok (20)	20	36
MDÖ	Yok (16)	16	

Ek 6'nın devamı

YAPI 10- YENİ EKTE BEĞENİLEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılması-Vurgulanması- Ezilmemesi			8
MP	Tarihi yapıyı öne çıkarması (1), Tarihi yapıyı sarması (1)	2	4
MÖ	Ekin gizlenmesi (1), Tarih yapıyı sarması (1)	2	
MDP	Tarihi yapıyı ön plana çıkarması (1), Tarihi yapıyı sarması (1)	2	4
MDÖ	Tarihi yapıyı sarması (1), Tarihi yapıyı ön plana çıkarması (1)	2	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			29
MP	Yükseklik uyumu (2), Zıtlığın uyumu (1), Çatı formunun tarihi yapıdan yorumlanması (1)	4	9
MÖ	Süreklilik (1), Cephe benzerliği (1), Zıtlığın uyumu (1), Bütünlük kurması (1), Yükseklik (1)	5	
MDP	Eski ve yeni bütünleşmesi (4), Biçimsel bütünlük (2), Eski ve yeni uyumu (2), Giriş cephesinin uyumu (2), Yatayda gelişmesi (1), Yüksekliğin az olması (1)	12	20
MDÖ	Eski ve yeni bütünleşmesi (2), Eski ve yeni uyumu (2), Biçimsel bütünlük (1), Ön cephenin biçim uyumu (1), Akışkan geçiş (1), Yükseklik uyumu (1)	8	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku/Ölçek Kullanılması			82
MP	Organik form (6), Cam malzeme (2), Organik ve farklı form kullanımı (1), Farklı renk üçgen biçim kullanımı (1), Strüktür (1), Yüksekliğin giderek artması (1)	12	28
MÖ	Form (3), Malzeme (2), Akışkanlık (2), Zıtlık (1), Organik form (1), Çatı yüzeyi üçgen biçimler (1), Oran (1), Biçim farklılığı (1), Biçimsel zıtlık (1), Aykırılık (1), Malzeme kullanımı (1), Akıcı form (1)	16	
MDP	Organik (9), Biçim (7), Çatı yüzeyi üçgen biçimler (3), Cam malzeme (2), Akışkanlık (1), Cephe düzeni (1), Damla görünüm (1), Genişlik (1)	25	54
MDÖ	Organik form (14), Çatı yüzeyi üçgen biçimler (4), Cam malzeme (3), Organik (2), Biçim (2), Akışkanlık (1), Büyüklük (1), Renk (1), Yan yüzey rengi (1)	29	
4. Yeni Ekin Modern Olması-Çağına Ayak Uydurması			16
MP	Farklılık (3), Modernlik (2), Eski ve yeni birleşimi (1)	6	11
MÖ	Modernlik (2), Farklılık (2), Eski ve yeni birleşimi (1)	5	
MDP	Farklılık (1), Modernlik (1)	2	5
MDÖ	Modernlik (2), Farklılık (1)	3	
5. Yeni Ekin Özgün –Ayrırt edilebilir Olması			5
MP	Özgün (2)	2	4
MÖ	Kendine özgü (1), Her iki yapının öne çıkması (1)	2	
MDP	Özgün (1)	1	1
MDÖ	-	-	
6. Yeni Ekin İşlevsel Olması			18
MP	İşlevsellik (1), Denizle bütünleşmesi (1), Örtü fikri (1)	3	3
MÖ	-	-	
MDP	Denizle bütünleşmesi (3), Manzaraya açık (2), Uzantısı (1)	6	15
MDÖ	Manzaraya açık (8), Aydınlatma (1)	9	
7. Yeni Ekin İç-Dış Geçirgen Olması			14
MP	Şeffaflık (4), Çatı açıklıkları (1)	5	8
MÖ	Geniş cam yüzey olması (1), Şeffaflık (1), Cephe üçgen boşluklar (1)	3	
MDP	Cam yüzeyler (2), Şeffaflık (1)	3	6
MDÖ	Şeffaflık (2), Geniş cam yüzey olması (1)	3	
8. Yeni Ekin Hafif Olması			3
MP	Çatıdaki doluluk boşluk (1), Giderek azalıp kaybolması (1)	2	2
MÖ	-	-	
MDP	-	-	1
MDÖ	Yokmuş hissi (1)	1	
9. Yeni Ekin Hissettirdikleri			7
MP	Merak uyandırıcı (1)	1	3
MÖ	Gösterişli (1), Merak uyandırıcı (1)	2	
MDP	Enerjik (1), Samimi (1), Tedirgin edici (1)	3	4
MDÖ	Merak uyandırıcı (1)	1	
10. Yeni Ekte Beğendiğim Bir Şey Yok			77
MP	Yok (20)	20	28
MÖ	Yok (8)	8	
MDP	Yok (27)	27	49
MDÖ	Yok (22)	22	

Ek 7. Yapılarda Yeni Eklerde Beğenilmeyen/Değiştirilmek İstenen Özellikler

YAPI 1- YENİ EKTE BEĞENİLMEYEN/DEĞİŞTİRİLMEK İSTENEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılmasını-Vurgulanmasını-Ezilmemesini Sağlamak			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	-
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	-
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			30
MP	Biçim (2), Malzeme (1), Yataysallığı dikeyleştirmek (1), Dikey elemanlar eklemek (1)	5	14
MÖ	Biçim (keskinleştirmek)(7), Biçim zıtlığı engellemek(1), Renk belirginliği azaltmak (1)	9	16
MDP	Biçim (9), Kubbeye taş dekor/heykel eklemek(1), Tarihi yapıya uygun desen eklemek (1), Taş malzeme eklemek (2)	13	3
MDÖ	Biçim (1), Tarihi yapıya uygun desen eklemek (1), Cam malzeme rengi (1)	3	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			5
MP	Renk (dikkat çeken) (1)	1	1
MÖ	-	-	-
MDP	Metal rengi belirginleştirmek (4)	4	4
MDÖ	-	-	-
4. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Artırılması			4
MP	Boyut artırmak (1)	1	3
MÖ	Boyut artırmak (1), Yükseklik artırmak (1)	2	1
MDP	-	-	-
MDÖ	Boyut artırmak (1)	1	
5. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Azaltılması			2
MP	-	-	-
MÖ	-	-	-
MDP	Boyut küçültmek (2)	2	2
MDÖ	-	-	-
6. Yeni Ekin Şeffaflığının Artırılması			39
MP	Metal konstrüksiyon yoğunluğu azaltmak (9), Şeffaflığı artırmak (3), Metal konstrüksiyonu kaldırmak (2)	14	30
MÖ	Metal konstrüksiyon yoğunluğu azaltmak (8), Şeffaflığı artırmak (4), Cam yüzey genişliği artırmak (2), Sadeleştirmek (1), Metal konstrüksiyonu kaldırmak (1)	16	9
MDP	Şeffaflığı artırmak (2), Metal konstrüksiyonu kaldırmak (1), Daha az eleman kullanmak (1)	4	5
MDÖ	Şeffaflığı artırmak (2), Sadeleştirmek (2), Metal konstrüksiyonu kaldırmak (1)	5	
7. Yeni Ekin Şeffaflığının Azaltılması			2
MP	-	-	-
MÖ	-	-	-
MDP	Girişteki şeffaf yüzey (1)	1	2
MDÖ	Girişteki şeffaf yüzeyi kaldırmak (1)	1	
8. Yeni Ekin Tamamen Kaldırılması			7
MP	Tamamen kaldırmak (1)	1	1
MÖ	-	-	-
MDP	Tamamen kaldırmak (4)	4	6
MDÖ	Tamamen kaldırmak (2)	2	
9. Diğer			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	-
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	-
10. Yeni Ekte Değiştirmek İstedğim Bir Şey Yok			129
MP	Yok (31)	31	59
MÖ	Yok (28)	28	70
MDP	Yok (29)	29	
MDÖ	Yok (41)	41	

Ek 7'nin devamı

YAPI 2- YENİ EKTE BEĞENİLMEYEN/DEĞİŞTİRİLMEK İSTENEN ÖZELLİKLER		CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılmasını-Vurgulanmasını-Ezilmemesini Sağlamak		2
MP	-	-
MÖ	Baskınlığını azaltmak (1)	1
MDP	Modernliği hafifletmek (1)	1
MDÖ	-	-
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak		81
MP	Yuvarlak hatlarda form (4), Renk değişikliği (kırmızı tonlarda) (1), Tuğla malzeme eklemek (1), Düşeyde hizalamak (1), Renk (1), Kemerli düzen eklemek (1), Çatıya çıkma eklemek (1), Tamamlayıcı/ bütünleyici olmalı (1), Biçim (1)	12
MÖ	Kemer düzen eklemek (3), Tamamlayıcı/ bütünleyici olmalı (2), Biçim (1), Baca kaldırmak (1)	7
MDP	Renk (8), Tuğla malzeme eklemek (8), Kemerli düzen eklemek (7), Tamamlayıcı/ bütünleyici olmalı (5), Biçim (5), Metal malzeme (2), Tarihi yapıya uygun desen eklemek (1), Ölçek(1), oran-orantı (1), Doku(1), Bacaları kaldırmak (1)	40
MDÖ	Tuğla malzeme eklemek (7), Kemerli düzen eklemek (5), Renk (4), Baca kaldırmak (2), Tamamlayıcı/ bütünleyici olmalı (2), Biçim (1), Çatı formu benzetmek (1)	22
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak		1
MP	Renk değişikliği (zıtlık kurabilecek) (1)	1
MÖ	-	-
MDP	-	-
MDÖ	-	-
4. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Artırılması		2
MP	Boyut artırmak (1)	1
MÖ	-	-
MDP	-	-
MDÖ	Boyut artırmak (1)	1
5. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Azaltılması		7
MP	Yükseklik azaltmak (1), Oran/ölçek (1)	2
MÖ	Boyut küçültmek (1), Yükseklik azaltmak (1)	2
MDP	Boyut küçültmek (2)	2
MDÖ	Boyut küçültmek (1)	1
6. Yeni Ekin Şeffaflığının Artırılması		57
MP	Metal konstr. yoğunluğu azaltmak (6), Şeffaflığı artırmak(4), Metal konstrüksiyonu kaldırmak (2)	12
MÖ	Metal konstrüksiyon yoğunluğu azaltmak (13), Grid boyutlarını artırmak (11), Metal konstrüksiyon (1), Şeffaflığı artırmak (1), Sadeleştirmek (1)	27
MDP	Metal konstrüksiyon (4), Sadeleştirmek (2), Daha az eleman kullanmak (1)	7
MDÖ	Şeffaflığı artırmak (4),Metal konstr. kaldırmak (4)Yansıtıcılık artırmak (2), Sadeleştirmek(1)	11
7. Yeni Ekin Şeffaflığının Azaltılması		23
MP	Şeffaflığı azaltmak (2), Cam tuğla malzeme (1)	3
MÖ	Cam tuğla malzemeyi kaldırmak (3), Cam tuğla malzeme (1)	4
MDP	Cam tuğla malzeme (7)	7
MDÖ	Cam tuğla malzemeyi kaldırmak (6), Cam tuğla malzeme (2), Şeffaflığı azaltmak (1)	9
8. Yeni Ekin Tamamen Kaldırılması		41
MP	Tamamen kaldırmak (7)	7
MÖ	Tamamen kaldırmak (7)	7
MDP	Tamamen kaldırmak (12)	12
MDÖ	Tamamen kaldırmak (15)	15
9. Diğer		1
MP	-	-
MÖ	-	-
MDP	-	-
MDÖ	Yaratıcı olmalı (1)	1
10. Yeni Ekte Değiştirmek İstedğim Bir Şey Yok		53
MP	Yok (16)	16
MÖ	Yok (16)	16
MDP	Yok (12)	12
MDÖ	Yok (9)	9

Ek 7'nin devamı

YAPI 3- YENİ EKTE BEĞENİLMEYEN/DEĞİŞTİRİLMEK İSTENEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılmasını-Vurgulanmasını-Ezilmemesini Sağlamak			9
MP	İki yapı arası mesafe (1)	1	8
MÖ	-	-	
MDP	Baskınlığı azaltmak (2), iki yapı arası mesafe (1)	3	
MDÖ	İki yapı arası mesafe (5)	5	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			126
MP	Form(9), Tamamlayıcı/ bütünleyici olmalı(6), Çatı formu tarihi yapıya benzetmek(5), Yumuşak geçiş (4), Saçağı kısaltmak(3), Beyaz taşıyıcılar(2), Tuğla malzeme eklemek(2), Yükseklik(2), Boyut(1), Saçağı kaldırmak(1)	35	70
MÖ	Çatı formu tarihi yapıya benzetmek (8), Yumuşak geçiş (7), Tamamlayıcı/ bütünleyici olmalı (5), Saçağı kaldırmak (5), Malzeme (3), Beyaz taşıyıcılar (2), Biçim (2), Saçağı kısaltmak (2), Tuğla malzeme eklemek (1)	35	
MDP	Biçim (5), Tuğla malzeme eklemek (6), Renk değişimi (5), Malzeme, renk, biçim vs. tarihi yapıya benzetmek (4), Çatı formu tarihi yapıya benzetmek (4), Beyaz taşıyıcılar (2), Malzeme (1), Renk değişikliği(1), Yumuşak geçiş(1), Saçağı kaldırmak (1)	30	56
MDÖ	Çatı formu tarihi yapıya benzetmek (7), Tuğla malzeme eklemek (3), Renk (4), Beyaz taşıyıcı rengi (3), Malzeme, renk, biçim vs. tarihi yapıya benzetmek (2), Yumuşak geçiş (1), Beyaz taşıyıcıları kaldırmak (1), Saçağı kaldırmak (1), Cepheyi girintili yapmak (1), Bağımsız durmaması (2), Tarihi yapıdan izler taşınması (1)	26	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	
MDÖ	-	-	
4. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Artırılması			2
MP	-	-	1
MÖ	Giriş vurgulamak (1)	1	
MDP	-	-	1
MDÖ	Girişi büyütmek (1)	1	
5. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Azaltılması			9
MP	Yükseklik azaltmak (1), Boyut küçültmek (1)	2	4
MÖ	Boyut küçültmek (2)	2	
MDP	Yükseklik azaltmak (3), Boyut küçültmek (1)	4	5
MDÖ	Boyut küçültmek (1)	1	
6. Yeni Ekin Şeffaflığının Artırılması			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	
MDÖ	-	-	
7. Yeni Ekin Şeffaflığının Azaltılması			13
MP	-	-	1
MÖ	Şeffaflığı azaltmak (1)	1	
MDP	Şeffaflığı azaltmak (5), Cam yüzey genişliği azaltmak (3)	8	12
MDÖ	Cam malzemeyi kaldırmak (2), Cam genişliği azaltmak (1), Şeffaflığı azaltmak (1)	4	
8. Yeni Ekin Tamamen Kaldırılması			24
MP	Tamamen kaldırmak (7)	7	9
MÖ	Tamamen kaldırmak (2)	2	
MDP	Tamamen kaldırmak (6)	6	15
MDÖ	Tamamen kaldırmak (9)	9	
9. Diğer			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	
MDÖ	-	-	
10. Yeni Ekte Değiştirmek İstedğim Bir Şey Yok			77
MP	Yok (19)	19	37
MÖ	Yok (18)	18	
MDP	Yok (16)	16	40
MDÖ	Yok (24)	24	

Ek 7'nin devamı

YAPI 4- YENİ EKTE BEĞENİLMEYEN/DEĞİŞTİRİLMEK İSTENEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılmasını-Vurgulanmasını-Ezilmemesini Sağlamak			7
MP	Baskınlığını azaltmak (6)	6	6
MÖ	-	-	
MDP	Baskınlığını azaltmak (1)	1	1
MDÖ	-	-	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			55
MP	Cephedeki desenleri kaldırmak (3), Form (2), Biçim (1), Çatı formunu düz yapmak(1), Cephe düzenini eğrisellikleri kaldırmak(1), Cephedeki boşluğu çatıya uyumlu yapmak(1)	9	22
MÖ	Çatı formunu düz yapmak (3), Cephedeki boşluğu çatıya uyumlu yapmak (3), Cephedeki boşluk (2), Form (1), İki yapı arası geçişi kaldırmak (1), Cephedeki boşluğun devamlılığı (1), Malzeme (1), Renk (1)	13	
MDP	Çatı formunu düz yapmak (5), Renk (4), Malzeme, renk, biçim vs. tarihi yapıya benzetmek (3), Biçim (2), Cephedeki boşluğu kaldırmak (1), İki yapı arası geçişi kaldırmak (1), Cephe düzeni (1), Cam malzeme rengi (kahve tonlarda) (1)	18	33
MDÖ	Çatı formunu düz yapmak (4), Malzeme, renk, biçim vs. tarihi yapıya benzetmek (3), Düşey girintileri devam ettirmek (2), Cam malzeme rengi (kahve tonlarda) (1), Konum (1), Tarihi yapı yanında olması (1), Bütünlük kurması (1), Cephedeki boşluğu kaldırmak (1), İki yapı arası geçişi kaldırmak (1)	15	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			1
MP	-	-	1
MÖ	Cephedeki boşluğu artırmak (1)	1	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
4. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Artırılması			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
5. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Azaltılması			5
MP	Yükseklik azaltmak (6), Boyut küçültmek (4)	10	21
MÖ	Boyut küçültmek (7), Yükseklik azaltmak (4)	11	
MDP	Yükseklik azaltmak (8), Boyut küçültmek (2)	10	17
MDÖ	Yükseklik azaltmak (5), Boyut küçültmek (2)	7	
6. Yeni Ekin Şeffaflığının Artırılması			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
7. Yeni Ekin Şeffaflığının Azaltılması			4
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	Şeffaflığı azaltmak (3)	3	4
MDÖ	Cam malzeme (1)	1	
8. Yeni Ekin Tamamen Kaldırılması			17
MP	Tamamen kaldırmak (2)	2	4
MÖ	Tamamen kaldırmak (2)	2	
MDP	Tamamen kaldırmak (7)	7	13
MDÖ	Tamamen kaldırmak (6)	6	
9. Diğer			0
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
10. Yeni Ekte Değiştirmek İstedğim Bir Şey Yok			119
MP	Yok (34)	34	64
MÖ	Yok (30)	30	
MDP	Yok (24)	24	55
MDÖ	Yok (31)	31	

Ek 7'nin devamı

YAPI 5 - YENİ EKTE BEĞENİLMEYEN/DEĞİŞTİRİLMEK İSTENEN ÖZELLİKLER		CEVAP	
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılmasını-Vurgulanmasını-Ezilmemesini Sağlamak		5	
MP	Ayırt edilebilir yapmak (3)	3	3
MÖ	-	-	
MDP	-	-	
MDÖ	Konum (2)	2	2
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak		45	
MP	Malzeme (6), Renk (3), Doluluk boşluk düzeni devam ettirmek (1), Renk uyumu (1)	11	14
MÖ	Malzeme (2), Düşey girintileri devam ettirmek (1)	3	
MDP	Renk (9), Malzeme (4), Tuğla malzeme eklemek (2), Cephe düzeni (1)	16	
MDÖ	Malzeme (5), Renk uyumu (4), Renk (2), Cephe düzeni (2), Tuğla malzeme eklemek (1), Düşey girintileri devam ettirmek (1)	15	31
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak		11	
MP	Form (1)	1	4
MÖ	Renk canlandırmak (2), Form (1)	3	
MDP	Biçim (2), Renk canlandırmak (1)	3	
MDÖ	Renk canlandırmak (2), Biçim (2)	4	7
4. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Artırılması		13	
MP	Yükseklik artırmak (2), Boyutları artırmak (1), Uzunluk artırmak (1)	4	9
MÖ	Yükseklik artırmak (4), Boyutları artırmak (1)	5	
MDP	Yükseklik artırmak (1)	1	
MDÖ	Tamamen kaldırmak (3)	3	4
5. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Azaltılması		5	
MP	Uzunluk azaltmak (1)	1	2
MÖ	Uzunluk azaltmak (1)	1	
MDP	Uzunluk azaltmak (2)	2	
MDÖ	Uzunluk azaltmak (1)	1	3
6. Yeni Ekin Şeffaflığının Artırılması		33	
MP	Şeffaflığı artırmak (8)	8	21
MÖ	Yansıtıcılığı artırmak (8), Şeffaflığı artırmak (5)	13	
MDP	Şeffaflığı artırmak (3), Aydınlatma artırmak (1)	4	
MDÖ	Şeffaflığı artırmak (7), Gökyüzüyle bütünleştirmek (1)	8	12
7. Yeni Ekin Şeffaflığının Azaltılması		5	
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	Şeffaflığı azaltmak (2), Doluluk boşluk (1)	3	
MDÖ	Cam malzeme (1), Cam malzemeyi azaltmak (1)	2	5
8. Yeni Ekin Tamamen Kaldırılması		30	
MP	Tamamen kaldırmak (3)	3	8
MÖ	Tamamen kaldırmak (5)	5	
MDP	Tamamen kaldırmak (13)	13	
MDÖ	Tamamen kaldırmak (9)	9	22
9. Diğer		40	
MP	Canlandırmak (8), Cesur tasarım (3), Hareketlendirmek (1), Estetik yapmak (1)	13	29
MÖ	Hareketlendirmek (7), Canlandırmak (7), Cesur tasarım (2)	16	
MDP	Dinamikleştirmek (2), Hareketlendirmek (2), Merak uyandırmak (2), Cesur tasarım (1), Modernleştirmek (1)	8	
MDÖ	Dinamikleştirmek (1), Hareketlendirmek (1), Cesur tasarım (1)	3	11
10. Yeni Ekte Değiştirmek İstedğim Bir Şey Yok		87	
MP	Yok (19)	19	45
MÖ	Yok (26)	26	
MDP	Yok (21)	21	
MDÖ	Yok (21)	21	42

Ek 7'nin devamı

YAPI 6- YENİ EKTE BEĞENİLMEYEN/DEĞİŞTİRİLMEK İSTENEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılmasını-Vurgulanmasını-Ezilmemesini Sağlamak			7
MP	Baskınlığı azaltmak (1)	1	3
MÖ	Baskınlığı azaltmak (2)	2	
MDP	Baskınlığı azaltmak (3), Konum (1)	4	4
MDÖ	-	-	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			46
MP	Renk değişikliği (6), Cephedeki boşluklar (1), Form uyumu (1), Taş malzeme eklemek (1)	9	22
MÖ	Cam malzeme rengi (4), Taş malzeme eklemek (3), Renk (3), Tarihi yapı köşeleri yukarı devam ettirmek (3)	13	
MDP	Taş malzeme eklemek (9), Tarihi yapı köşeleri yukarı devam ettirmek (2), Renk zıtlığını hafifletmek (1), Sivri köşeleri yumuşatmak (1)	13	24
MDÖ	Taş malzeme eklemek (4), Tarihi yapı köşeleri yukarı devam ettirmek (2), Renk uyumu (2), Mimariyi ve bütünlüğü korumak (2), Şeffaflık rengi (1)	11	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			19
MP	Form (4), Form değişikliği (2), Organik forma dönüşüm (1)	7	9
MÖ	Renk değiştirmek (siyah) (2)	2	
MDP	Renk (5), Biçim (2), Renk değiştirmek (kahve) (3), Ahşap malzeme eklemek (1)	10	10
MDÖ	-	-	
4. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Artırılması			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
5. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Azaltılması			67
MP	Yükseklik azaltmak (25)	25	48
MÖ	Yükseklik azaltmak (23)	23	
MDP	Yükseklik azaltmak (9)	9	19
MDÖ	Yükseklik azaltmak (10)	10	
6. Yeni Ekin Şeffaflığının Artırılması			33
MP	Şeffaflığı artırmak (8)	8	21
MÖ	Yansıtıcılığı artırmak (8), Şeffaflığı artırmak (5)	13	
MDP	Şeffaflığı artırmak (3), Aydınlatma artırmak (1)	4	12
MDÖ	Şeffaflığı artırmak (7), Gökyüzüyle bütünleştirmek (1)	8	
7. Yeni Ekin Şeffaflığının Azaltılması			18
MP	Cam malzeme (1)	1	3
MÖ	Cam malzemeyi kaldırmak (1), Şeffaflığı azaltmak (1)	2	
MDP	Şeffaflığı azaltmak (4), Cam malzemeyi kaldırmak (2), Cam boyutlarını azaltmak (2)	8	15
MDÖ	Cam malzemeyi kaldırmak (4), Cam malzeme (1), Cam boyutlarını azaltmak (1), Şeffaflığı azaltmak (1)	7	
8. Yeni Ekin Tamamen Kaldırılması			31
MP	Tamamen kaldırmak (6)	6	8
MÖ	Tamamen kaldırmak (2)	2	
MDP	Tamamen kaldırmak (12)	12	23
MDÖ	Tamamen kaldırmak (11)	11	
9. Diğer			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
10. Yeni Ekte Değiştirmek İstedğim Bir Şey Yok			55
MP	Yok (12)	12	22
MÖ	Yok (10)	10	
MDP	Yok (13)	13	33
MDÖ	Yok (20)	20	

Ek 7'nin devamı

YAPI 7- YENİ EKTE BEĞENİLMEYEN/DEĞİŞTİRİLMEK İSTENEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılmasını-Vurgulanmasını-Ezilmemesini Sağlamak			9
MP	Araya mesafe koymak (2), Baskınlığı azaltmak (1)	3	6
MÖ	Tarihi yapıyı sarmasını kapatmasını azaltmak (2), Baskınlığı azaltmak (1)	3	
MDP	Baskınlığı azaltmak (2), Tarihi yapıyla araya mesafe koymak (1)	3	3
MDÖ	-	-	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			44
MP	Malzeme değişikliği (2), Çatıya sivrisellik (üçgen form) eklemek (2), Çizgisel cephe düzeni (2), Form uyumu (1), Uyum sağlamak (1), Bütünlük kurması (1), Renk ve malzeme değişikliği (1), Eğrisellik (1)	11	18
MÖ	Tarihi yapıdan izler taşınması (2), Form değişikliği (1), Çizgisel cephe düzeni (1), Kör cephe eklemek (1), Tarihi yapıyla daha bağlantı kurmak (1), Tarihi yapıya daha dokunmak (1)	7	
MDP	Çizgisel cephe düzeni kaldırmak (3), Cephe düzeni (1), Malzeme (1), Renk (1), Renk uyumu (1), Biçim (1), Malzeme, renk, biçim vs. tarihi yapıya benzetmek (1), Taş malzeme eklemek (1), Çatıya sivrisellik (üçgen form) eklemek (1), Çatı formu (1)	12	26
MDÖ	Çizgisel cephe düzeni kaldırmak (6), Malzeme, renk, biçim vs. tarihi yapıya benzetmek (4), Çatıya sivrisellik(üçgen form) eklemek (2), Çatı rengini benzetmek (1), Ayırt edilebilirliğini azaltmak (1)	14	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			2
MP	-	-	2
MÖ	Renk değiştirmek (siyah) (2)	2	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
4. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Artırılması			2
MP	-	-	1
MÖ	Boyut artırmak (1)	1	
MDP	Genişliği artırmak (1)	1	1
MDÖ	-	-	
5. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Azaltılması			11
MP	Boyut küçültmek (1), Yükseklik (1), Yüksekliğin kademeli artışı sabitlemek (1)	3	5
MÖ	Yükseklik azaltmak (1), Yüksekliği sabitlemek (1)	2	
MDP	Eni azaltmak (1), Yükseklik azaltmak (1), Çizgisel cephe eleman yükseklik azaltmak (1)	3	6
MDÖ	Çizgisel cephe eleman yükseklik azaltmak (1), Yükseklik azaltmak (1), Kat hizalarını eşitlemek (1)	3	
6. Yeni Ekin Şeffaflığının Artırılması			3
MP	Cepheyi sadeleştirmek (1)	1	3
MÖ	Cephe elemanı yoğunluğu azaltmak (2)	2	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
7. Yeni Ekin Şeffaflığının Azaltılması			2
MP	--	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	2
MDÖ	Cam malzemeyi kaldırmak (2)	2	
8. Yeni Ekin Tamamen Kaldırılması			17
MP	Tamamen kaldırmak (2)	2	3
MÖ	Tamamen kaldırmak (1)	1	
MDP	Tamamen kaldırmak (7)	7	14
MDÖ	Tamamen kaldırmak (7)	7	
9. Diğer			3
MP	Cesur tasarım (1), Mekansal ilişkiyi artırmak (1)	2	2
MÖ	-	-	
MDP	Tarihi yapıyı sarmaşı (1)	1	1
MDÖ	-	-	
10. Yeni Ekte Değiştirmek İstediğim Bir Şey Yok			125
MP	Yok (32)	32	68
MÖ	Yok (36)	36	
MDP	Yok (28)	28	57
MDÖ	Yok (29)	29	

Ek 7'nin devamı

YAPI 8 - YENİ EKTE BEĞENİLMEYEN/DEĞİŞTİRİLMEK İSTENEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılmasını-Vurgulanmasını-Ezilmemesini Sağlamak			22
MP	Baskınlığı azaltmak (3), Tarihi yapıyı sarmaması kapatmaması (2)	5	12
MÖ	Baskınlığı azaltmak (4), Tarihi yapıyı ön plana çıkarmak (3)	7	
MDP	Baskınlığı azaltmak (5), Tarihi yapıyı ön plana çıkarmak (3)	8	10
MDÖ	Baskınlığı azaltmak (2)	2	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			34
MP	Form (5), Malzeme değişikliği (2), Oran (2), Renk (1), Renk uyumu(açık) (1), Form uyumu sağlamak (1), Bütünlük kurmak (1)	13	15
MÖ	Keskin hatları değiştirmek (1), Dikdörtgen form (1)	2	
MDP	Malzeme, renk, biçim vs. tarihi yapıya benzetmek (2), Renk uyumu (1), Biçim değişikliği (1), Üst ekin taş malzemeden olması (1), Camın ızgara dokusu (1), Cam malzeme rengi (1), Üst ekin beyaz şeritini alt eke ekleyip benzerlik kurmak (1), Taş malzeme eklemek (1), Üçgen bir cam eklemek (1)	10	19
MDÖ	Renk uyumu (2), Form (2), Malzeme (1), Renk (1), Taş malzeme eklemek (1), Üst eke sivri(üçgen) form eklemek (1), Biçim uyumu (1)	9	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			1
MP	-	-	1
MÖ	Renk değişimi (sıcak) (1)	1	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
4. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Artırılması			1
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	1
MDÖ	Genişliği artırmak (1)	1	
5. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Azaltılması			17
MP	Büyükliği azaltmak (2), Yüksekliği azaltmak (1), Uygun oran (1)	4	8
MÖ	Boyutu küçültmek (4)	4	
MDP	Boyutu küçültmek (3), Alt ekin uzunluğu ve genişliği (1)	4	9
MDÖ	Boyutu küçültmek (2), Uzunluğu azaltmak (1), Boyut (2)	5	
6. Yeni Ekin Şeffaflığının Artırılması			14
MP	Şeffaflığı artırmak (4), Alt ekin şeffaflığı artırmak (2), Opak kısımları azaltmak (1), Opak şeritleri kaldırmak (1), Eklerdeki beyaz şeritler (1)	9	10
MÖ	Şeffaflığı artırmak (1)	1	
MDP	-	-	4
MDÖ	Şeffaflığı artırmak (2), Alt ekin şeffaflığını artırmak (1), Yansıtıcılığı artırmak (1)	4	
7. Yeni Ekin Şeffaflığının Azaltılması			17
MP	-	-	1
MÖ	Cam yoğunluğunu azaltmak (1)	1	
MDP	Cam yüzeyleri azaltmak (4), Şeffaflığı azaltmak (3)	7	16
MDÖ	Cam malzemeyi kaldırmak (6), Cam yüzeyleri azaltmak (3)	9	
8. Yeni Ekin Tamamen Kaldırılması			64
MP	Tamamen kaldırmak (7), Alt eki kaldırmak (3), Üst eki kaldırmak (1)	11	28
MÖ	Tamamen kaldırmak (10), Üst eki kaldırmak (3), Alt eki kaldırmak (1)	14	
MDP	Tamamen kaldırmak (14), Alt eki kaldırmak (2), Üst eki kaldırmak (2)	18	36
MDÖ	Tamamen kaldırmak (9), Alt eki kaldırmak (5), Üst eki kaldırmak (4)	18	
9. Diğer			12
MP	Konum (2)	2	7
MÖ	Yönelim (1), Konum (1), Konsol yapmamak (1), Çıkıntı yapmamak (1), Kaba görünümü engellemek (1)	5	
MDP	Cesur tasarım olmalı (1), Asimetrik duruşu (1), Konum (1), Açık (1)	4	5
MDÖ	Denizle köprü bağlantısı (1)	1	
10. Yeni Ekte Değiştirmek İstedğim Bir Şey Yok			69
MP	Yok (15)	15	35
MÖ	Yok (20)	20	
MDP	Yok (16)	16	34
MDÖ	Yok (18)	18	

Ek 7'nin devamı

YAPI 9- YENİ EKTE BEĞENİLMEYEN/DEĞİŞTİRİLMEK İSTENEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılmasını-Vurgulanmasını-Ezilmemesini Sağlamak			6
MP	Saygılı olmasını sağlamak (1), Geri planda durmasını sağlamak (1)	2	5
MÖ	Baskınlığı azaltmak (3)	3	
MDP	Sadeleştirmek (1)	1	1
MDÖ	-	-	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			80
MP	Form (7), Boyut (3), Renk (2), Biçim (2), Biçimsel bütünlük sağlamak (1), Yükseklik (1), İki yapı arası renkli geçiş (1), Formu benzetmek (1), Çizgiselliğin devamlılığı sağlamak (1), Cephe düzeni (1), Keskin hatları yumuşatmak (1), İki yapı arası geçişi hafifletmek (1), Köşe kırıklarının devamlılığı (1)	23	35
MÖ	Form (3), Form benzerliği (2), Boyut (1), Cam malzeme rengi (1), İki yapı arası geçişi değiştirmek (1), Taş malzeme eklemek (1), Köşeyi yumuşatmak (1), Cephe hatlarını korumak (1), Köşe kırıklarının devamlılığı (1)	12	
MDP	Keskin hatları yumuşatmak (7), Biçimsel bütünlük sağlamak (4), Cephe düzeni (3), Düşeyde hizalamak (3), İki yapı arası renkli geçiş (3), Malzeme, renk, biçim vs. tarihi yapıya benzetmek (3), Taş malzeme eklemek (3), Malzeme (1), Renk(1), Biçim(1), Çatıya tarihi yapının çatısındaki yeşil tonlar eklemek(1), Renk koyulaşması(1)	31	45
MDÖ	Renk (5), Malzeme, renk, biçim vs. tarihi yapıya benzetmek (3), Biçim (2), Keskin hatları yumuşatmak (2), Çatı formunu benzetmek (1), Biçimsel bütünlük sağlamak (1)	14	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			2
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	İki yapı arası renkli geçişi form değiştirmek daha belirginleştirmek (1)	1	2
MDÖ	Renk canlandırmak (1)	1	
4. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Artırılması			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
5. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Azaltılması			28
MP	Boyutları küçültmek (2), Yüksekliği azaltmak (1), Büyüklüğü azaltmak (1)	4	14
MÖ	Yüksekliği azaltmak (4), Küçültmek (3), Boyutları küçültmek (2), Boyut değişikliği (1)	10	
MDP	Yüksekliği azaltmak (6), Boyutları küçültmek (1)	7	14
MDÖ	Boyutları küçültmek (5), Yüksekliği azaltmak (2)	7	
6. Yeni Ekin Şeffaflığının Artırılması			0
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
7. Yeni Ekin Şeffaflığının Azaltılması			13
MP	Matlaştırmak (2), Doluluk boşluk yaratmak (1)	3	6
MÖ	Cam malzeme değişikliği (1), Şeffaflığı azaltmak (1), Şeffaf yüzeyleri azaltmak (1)	3	
MDP	Cam yüzeyleri azaltmak (5), Cam yüzeyleri kaldırmak (1)	6	7
MDÖ	Cam malzemeyi kaldırmak (1)	1	
8. Yeni Ekin Tamamen Kaldırılması			23
MP	Tamamen kaldırmak (8)	8	12
MÖ	Tamamen kaldırmak (4)	4	
MDP	Tamamen kaldırmak (6)	6	11
MDÖ	Tamamen kaldırmak (5)	5	
9. Diğer			4
MP	Açısının belirginleşmesi (1)	1	3
MÖ	Açısı (1), Yan cephedeki kırıklığı kaldırmak (1)	2	
MDP	Konum (1)	1	1
MDÖ	-	-	
10. Yeni Ekte Değiştirmek İstediyim Bir Şey Yok			87
MP	Yok (16)	16	39
MÖ	Yok (23)	23	
MDP	Yok (16)	16	48
MDÖ	Yok (32)	32	

Ek 7'nin devamı

YAPI 10- YENİ EKTE BEĞENİLMEYEN/DEĞİŞTİRİLMEK İSTENEN ÖZELLİKLER			CEVAP
1. Tarihi Yapının Öne Çıkarılmasını-Vurgulanmasını-Ezilmemesini Sağlamak			8
MP	Araya mesafe koymak-Ayırmak (1), Baskınlığını azaltmak (1), Tarihi yapıyı öne çıkarmak (1)	3	7
MÖ	Tarihi yapıyı öne çıkarmak (3), Saygılı olmalı (1)	4	
MDP	-	-	1
MDÖ	Tarihi yapının öne çıkması (1)	1	
2. Tarihi Yapıya Benzer Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			85
MP	Form (10), Renk (4), Malzeme (3), Formu düzeltmek (dikdörtgen-kare) (3), Uyumlu (yumuşak) geçiş yapmak (2), Çatı yüzeyi rengi (1), Aykırılığı azaltmak (1), Çatı yüzeyi üçgen biçimler (1), Çizgisel düzeni değiştirmek (1), Tarihi yapıya benzetmek (1)	27	44
MÖ	Form benzerliği (4), Form (3), Malzeme değişikliği (2), Çatı üçgen biçimler (2), Tarihi yapının yorumlanmış formunu kullanmak (1), Cephe düzeni (1), Pencere sürekliliği sağlamak (1), Formu düzeltmek (dikdörtgen-kare) (1), Malzeme farklılığı (1), Form değişikliği (1)	17	
MDP	Formu düzeltmek (dikdörtgen-kare) (6), Malzeme, renk, biçim vs. tarihi yapıya benzetmek (4), Cam malzeme rengi (kahve tonlarda) (2), Biçim (1), Cephe düzeni (1), Çatı yüzeyi rengi (1), Çatı yüzeyi üçgen biçimler (1), Metalik renk (1), Organik (1), Renk (1)	19	41
MDÖ	Formu düzeltmek (dikdörtgen-kare) (7), Renk uyumu (3), Renk (2), Biçim (2), Malzeme, renk, biçim vs. tarihi yapıya benzetmek (2), Çatı yüzeyi üçgen biçimler (2), Çatı rengi koyulaştırmak (1), Siyah beyaz (1), Ön cephesine benzetmek (1), Uyumlu geçiş yapmak (1)	22	
3. Tarihi Yapıdan Farklı Form/Malzeme/Renk/Doku Kullanılmasını Sağlamak			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
4. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Artırılması			-
MP	-	-	-
MÖ	-	-	
MDP	-	-	-
MDÖ	-	-	
5. Yeni Ekin Ölçü/Ölçek/Boyutunun Azaltılması			28
MP	Boyut (7), Yükseklik azaltmak (3), Boyutları küçültmek (1)	11	20
MÖ	Boyut değişikliği (3), Küçültmek (2), Boyut (1), Yüksekliği azaltmak (1), Boyutları küçültmek (1), Büyüklük (1)	9	
MDP	Boyutları küçültmek (3), Yükseklik azaltmak (2)	5	8
MDÖ	Yükseklik azaltmak (2), Boyutları küçültmek (1)	3	
6. Yeni Ekin Şeffaflığının Artırılması			16
MP	Boşluk açmak (1), Şeffaflığı artırmak (1), Beyaz renk (1), Beyaz rengi kaldırmak (1)	4	12
MÖ	Beyaz rengi kaldırmak (3), Boşlukların artması (1), Opaklığı azaltmak (1), Beyaz rengi kaldırmak (opak kısmı kaldırmak) (1), Doluluk- boşluk değiştirmek (1), Şeffaflığı artırmak (1)	8	
MDP	-	-	4
MDÖ	Beyaz rengi kaldırmak (3), Şeffaflığı artırmak (1)	4	
7. Yeni Ekin Şeffaflığının Azaltılması			3
MP	Yoğun doku (1)	1	1
MÖ	-	-	
MDP	Cam yüzeyleri azaltmak (1)	1	2
MDÖ	Cam yüzeyleri azaltmak (1)	1	
8. Yeni Ekin Tamamen Kaldırılması			32
MP	Tamamen kaldırmak (7)	7	15
MÖ	Tamamen kaldırmak (8)	8	
MDP	Tamamen kaldırmak (10)	10	17
MDÖ	Tamamen kaldırmak (7)	7	
9. Diğer			7
MP	Cepheyi yerle bütünleştirmek (2), Konum (1), Daha yakın ilişki kurmak (1), Yönelim (1)	5	5
MÖ	-	-	
MDP	Konum (1)	1	2
MDÖ	Renği mavileştirmek (1)	1	
10. Yeni Ekte Değiştirmek İstedğim Bir Şey Yok			70
MP	Yok (12)	12	26
MÖ	Yok (14)	14	
MDP	Yok (23)	23	44
MDÖ	Yok (21)	21	

ÖZGEÇMİŞ

Yeşim KIRIMLIOĞLU, İlköğrenimini Hasan Ali Yücel İlköğretim Okulu'nda bitirdikten sonra lise eğitimini 2014 yılında Gazi Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2020 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünden mezun oldu. 2022 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim dalında tezli yüksek lisans programına başladı. Tarihi çevrede tasarım, saydamlık ve algı araştırma alanları olup bu konularda akademik faaliyetlerini sürdürmektedir.

Kırımlıoğlu, Y., ve Elmalı Şen, D. (2024). Sinemada İnsan ve Mekân İlişkisinin Egemenlik Alanı Bağlamında Göstergebilimsel İncelemesi Makas Eller Filmi. *Art-E Sanat Dergisi*, 17(33), 487-512.